

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

of the temple

Umanpura

1856

891.99

U-76

3213

891.99

Ա-76

ՄԻՐԶԱՅԻՆ ԶՈՎՆԱՆ

NOV 2011

570

ՎԱԿԱՆԴԵՅԻ

Տ Ե Ս Ը Ր Ը Ն

Հ Ը Ն Դ Ի Ս Ի Ց Ն

Հ Ը Յ Կ Ը Յ Ը Ր Ը Մ Ը Յ Ե Ի Ը Ր Ը Յ Ի

Զ Ո Ր

Յ Օ Ր Ի Ն Ե Ա Լ

Մ Ե Ծ Ա Ն Ո Ի Ն

Տ Ե Ր Յ Ո Վ Հ Ը Ն Գ Ը Ն Ը Ն Դ Ե Ց Ի

Ն Ո Ւ Կ Ե

Ա Ռ

Պ Ը Ր ՈՆ Գ Ի Ի Գ Ո Ր Կ Ո Ս Ը Ն Դ Ե Ը Ն

Զ Մ Ի Ռ Ե Ի Ա

Ի Տ Գ Ա Ր Ա Ն Ի Ե Ղ Բ Ա Ր Ե Ց Ե Ե Ե Ա Ն

1856

1001
3945

02.07.2013

NOV 2011

Handwritten text, possibly a name or address, mostly illegible due to fading.

Handwritten text, possibly a date or reference number.

Handwritten text, possibly a title or subject line.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Handwritten text, possibly a name or title.

Ի Ն Դ Ի Ր

ԱՌ՝ ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆ ԿԱՆԱՆԴԵՑԻ

ԱՐԴԻՒՆԱՒՐ ՎԱՐՃԱՊԵՏՆ ՉՄԻՒՌՆՈՅՍ

Ի ՉՓԱԳԻՐ ՅԵՐԴ ԻՆՉ ԲԱՆԱՍՏԵՂՃԱԿԱՆ

ԿԱՄ ԿԱՅՐԴԻՑ ԿԱՄ ԵՂԵՐԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ԿԱՄ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ՄԱՏՈՒՑԵԱԼ

Ի ՉԵՌՆԱՍՈՒՆ ՆՈՐՈՒՆՆ ԱՇԱԿԵՐՏԻ

Ի ԳԻՒԳՈՐԷ ԿՈՍՏԱՆԴՆԱՆ

Ի ԲՐ ՃԱՇԱԿ ԱԹԱՂԻՆ

Ի ՔԻՄՍ ԿԱՅԱՂԳԻ ՄԱՆԿՏՈՅՆ

Ի 6 Փետրուարի 1828

Ի շնորհա ՚ի սէր Աստուածային
Գերափայլեալ Հայր կաթողին ,
Համբոյր շնորհեմ զիմ անձկային
Պարզ և ածիր Աջոյ ձեռին :

Տապեան փառօք Արփի վերին

Սիշտ շողջողէ ՚ի ըստորին :

Յոր ոմանց աչք փառաւորին

Եւ աչք ուրուք յար խըտտողին :

Չըղջիկն այն ջինջ յողջամըղջին

Կայ ՚ի թաքուստ նըկուն անձին :

Իսկ քաջ արծիւըն ահագին

Սիշտ առ արև տայ զհայելին :

Երկուքն ՚ի մի սեռ վերբերին ,

Այլ բընու թեամբ յոյժ տարբերին :

Ահա և մեր ազգ մարդկային

Ի մի և նոյն շաւիղ դասին :

Եւ բընու թիւնն անձնիւր իրին

Բզզանազան շնորհքս բանին :

Ալ ամենայն նեւք յաջողին
 Ի հասանել նըպատակին .
 Ալ ամենայն մարդիկ վարին
 Ի ծով խաղաղ 'ի նաւակին .
 Դետաղոսի միայն բաշխի ,
 Թըռուցիւք կալ յապահովի .
 Ալ յամենայն տաճար սլահի
 Ըյլ Եմեսեայն ջափ արքունի .
 Ալ այլ ուրեք արտափայլի
 Չափն այն խոհեմ բանաւորի .
 Սոսկ 'ի տաճար Արքազանի ,
 Ար է գըլուխ քաջ խոհեմի :
 Ըպա և ես ահամբ տեսի
 Ի գործարան Քոյդ իմաստի .
 Չափ և կըշիռ գեր յարգելի
 Ի խաղ 'ի սար պըճնազարդի :
 Մի Բիպենոս այլ սարծեցի
 Ի սըրածայր իւր երկաթի ,
 Մի և կաղմոս վերասլացի
 Ի նորագիւտ նըշան գըրի ,
 Մի 'ի նկարըն գովեցի
 Ըրիստիդէսն այն սրտուելի :
 Օհ մի միայն գեր հանճարի
 Բզգօնամիտ սըրտիդ շնորհի :
 Օանգրիս ձօնել մեղ անուանի
 Բընորահիւս հագներգ տառի ,
 Չայնել զեղեռն ինչ թշուառի
 Կամ ըղկատակ ծիծաղ իրի :
 Կղողիոսիս մանկամըտի
 Քեզ է առնել զի ծերացի :
 Հանճար ուժեղ Քոյդ կատովնի
 Օօրէ ևս և 'ի ստեղծ բանի .
 Մինն երեցունցս աղընկալի
 Ասումնասէր դասուց դըպրի :
 Ի նոր յայս ծին Քե ըսփոփի
 Իզձ և փափաք կարօտ Հայկի
 Գործ թէ և փոքր՝ ինձ մեծ գըրի ,
 Բնդ որ զուարճուն սիրան իմ բերի :
 Ըյս արրիտուր է ամենի
 Ընորհակալ փոխարինի
 Պսակ նուաստ իմ ծառայի
 Գրիգոր որդւոյս Հօրս կոստանդի :

ՋՈՐ ԸՆԿԱԼԵՍԼ ՀԱՄԲԱՒԱՃՈՒ ՎԱՐՃԱՊԵՏԻՆ՝

ՋԵՅՍ ԵՐԳ ՏԱՂԱՉԱՓԵՍՅ

ՏԵՍԸՐԸՆ

ՀԱՆԴԻՍԻՅՆ ՀԱՅԿԱՅ ԱՐԱՄԱՅ ԵՒ ԱՐԱՅԻ
ԴՐՈՇՄԵԱԼ Ի ՃԱԿԱՏ՝

ԸՆԴ ՈՐ ՊԱՐՏԱԻՈՐԵԱԼ ԳՐԻԴՈՐԻ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆ՝

ՋԱՅՍ ՀԵՂԵՐԳ ՆՄԱ ՓՈԽԱՆԱԿԵԱՅ՝

Ի Բ Ի Ն Շ Ա Ն

ՆԵՐՔԻՆ ԵՐԱԽՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԻԻՐՈՅՆ ԶԳԱՑՄԱՆՅ

Գայ լիապարար և ծաղկապըսակ ձեռօք շնորհաց՝
 Գեղուն Հեսպերեան ՚ի չքքնաղ դաշտէ պարգևախաղաց •
 Յառաջեալ դիմէ հասանել խաղիւք մեր բուրաստանաց ,
 Օ որրս բարգաւաճ տընկեալ հաստեցին թագակալք աղանց •
 Յօրինել զպրտակ կապել ըղխըրձիւն անթառամ ծաղկանց ,
 Կնամահանալի խառնել ընդ փրնջով իւրումըն ձեռաց •
 Այն վեհ դիւցազուն իմաստիւք զարդուն վարժիչ իմ մըտաց •
 Այն իմ գագաթան մարգարտաշարեալ թագ պըսակ փառաց •
 Յովհան Միրզայեան երէց սըրբակրօն բրիտոսազգեաց ,
 Չքքնաղ հոտաւէտ խընկանուիրող սըրբոյն պաշտամանց •
 Ի հրաչակաւոր Վանայ բանակէ ծընեալ բաղմազանձ
 Բնձիւղ յարմատոյ գէպ քաջ վայելուչ հայկեան դիւցազանց •
 Բնկեր ունի արդ զՄուղայն սրբազան՝ որ երկնախաղաց •
 Չըրիազեղուն տածէ ըզգըտ ի նորայն թևաբաց •
 Ի վերնագաւառ յափըշտակէ զնա ՚ի տես աշխարհաց
 Յուցանել զանցեալն հեռուստ ՚ւ ապագայն ներկայն գերապանձ •
 Օ որովք պատաղի ոգի երկնային ՚ի վեր ՚ի բարձանց ,
 Իջեալ խոնարհեալ ՚ի ծայրն գըռչի նըրբածիր մատանց •
 Ճըմլել ըզՆեկտար յոսկի ըմպանակ յանձաւս անտառաց
 Քաղել ՚ի յստոց զՄիբրոսին համեղ խորտիկ վիթխարաց •
 Յորմէ անփախուստ նըման ինչ կետի կայ լայնեալ և բաց ,
 Սերկապարանոց գաղանիքըն թագուն զուարճագէմ իրաց •
 Ար ընդ ճըշգրտին խառնէ և ըզտուտ հընոյն աշխարհաց ,
 Աւր առ ճըշմարտին կեղծեօք պատրէին իմաստիւք արանց •
 Այն երբեմնակի իմաստ խընդագին վեհ ըզքօսանաց ,
 Տղամըտու թիւն բուլթ ըզգայուլթիւն ցընորեալ բըրմաց •
 Այն բողբոլին անհիմն բարբառ գըլխոց պառաւանց ,
 Տայ գեղազարդել և զանեղծութիւն ուղիղ զըուցոց •

Օրրս վայելուչ հիւսեալ ընդ բանից ազնիւ գերազանց ,
Տայ մեզ հրրճուօախ 'ի գոգ Փրղորայ բարեբոյր շնչմանց .
Կախալ քաջակիրթ գոգցես 'ի դրպրոցս 'ի մարդ մեր ջանաց ,
Կաստիարակող թղմեզ 'ի վաղուց 'ի ծոցոյ երկանց :
Կախալ իրնդամիտ հաստեալ իմ ոսկերք 'ի մէջ պարծանաց ,
Հայկազն մանուկ պարարտ յըզփասցի 'ի յորորանաց ,
Կախ իմ համբոյր մատուցեալ սատէն գերազնիւ ձեռաց ,
Մնամ միշտ ծառայ Գրիգոր Կոստանդեան փափորոզ սուսանց :

Յ Ա Ռ Ա Յ Ա Ր Ա Ն

ՈՐՔ զհայրենի քաջարու թեանցն հանդիսից զփառագրութիւնս՝ իզձս ՚ի ներքս ՚ի հոգւոյն
փառեալ յօժարահամութեան , յատկութեամբ ՚ի լոյս ընծայեցին յազգայնոցն կարևոր ծանօ-
թութիւն անցյն անցելոց՝ վիհք են մեզ և գերաբուրք , ՚ի ստակ իւրեանց ազգասէրն ջա-
նասիրութեան զմշտագոյն ներբողիցն տարեալ զյաղթանակ : Նորա մեզ երկոքումբ արիւ-
գիտակն տեսարանօք առաջնորդ զգօն հանդիսացեալ զմերումս տոհմայնն ազգասիրութեանն
զարմատ և զանցն վաղեմնական առանց հիւսուածոյ բանիցն կեղծեաց հաւատարի հիմամբ
ճշգրտարանեցին :

Եւ ՚ի նոսա երջանիկ մերս քերթողահայր Վովսէս խորենացի՝ յէտ գիտի գրոց հայացի
մեր սկզբնականա բարբառոյ՝ սոսազագոյն և ս կարգաւ ՚ի համատեղ կերպարան կենդանագիր
պատկերի ճիշտ և հաւատարի իմն համառօտեաց զմերոցս նախահարց զճննգարանութիւն ՚ի ըս-
տուգագիր գրոցն Վարիբասայ : Եւ այնքան կարգաւարողոյն մինչդի սրբ ըզբազմալիզու հմտու-
թեան յանձին զքանքարն ստայեալ շնորհաց՝ զայոց և ս ողբաց զառաջին սկզբնասերութեան
ի հասու քննութիւն զվէպն մատուցին , քան զամենայն ազգոց զնախասուլիպն ծագման ստա-
մագրութիւն անաչառու դասամբ զհայոցս ուղղագոյն լինել խոստալնեցան , ՚ի նախնի հը-
նագիր ժամանակագրութեանց քաղցեական մատնագրաց՝ ՚ի գիււանայն Նինուէի սրբունի իր-
նամատարութեամբ ՚ի լոյս ընծայեալ :

Եւ տհա անգանօր ըստ կորդի սրտմբ մեծին գիցողանց քաջալեզն Հայկոց Թորգոմեան՝
որ հինգերորդ ծնունդն է ՚ի Նոյե՝ մեզ հայկազանցս լինել նախահայր : Եւ սակառք ինչ յե-
տոց քան զցրումն վաղախուլ բրդան՝ սակառածեան կորովօք ՚ի գիմի հարեալ մեծին բռնառու-
բաց ամբարտաւանին ասեմ Ներբողթոյ՝ աղեղնահար սատակել զնա ՚ի պատերազմի . և ինքն-
իշխան միայեալ , զհայաստանեայց տերութիւն սկզբնասրեալ , հրջօր միանգամայն և խոհեմ
կառավար՝ և աշխարհաշէն իշխան մնն անզուգական երեւելով : Եւ յետ նորա որդիք իւր և
թուռնք յաջորդարար , զհայրենի զարմասերութեանն հայկական անուն յինքեանս կրելով զար-
մանաւոր հանդիսիւք փայլեալ :

Եկն ՚ի յիս եռանդն՝ որ թեպէտ ՚ի հայրենի քաջամասնութեանցն հոգւոյ յեանեալ բնա-
ւին , այլ ՚ի նոյն սերնդոց ծնունդ եմ յեալին ժամանակի , զնորուն իսկ զմերս արմատոյն զհան-
դէտս ՚ի հազներգակ պատմագրութիւնս ստանաւորել ՚ի յորդորանաց հարազատ աշակերտի
իմց հոգեծին որդւոյ՝ Գրիգորի Աստանդեան , որոյ եռանդեան վառումն առ հայրենի ազգին
պայծառութիւն ջահացայա է արծարծուն : Այլ ՚ի բեղմնաւոր ծնունդ բանաստեղծական հո-
գւոյ ինչ արդեօք , և ո՛չ բնաւին , ՚ի բոց տար :

Եւ զինչ ապա յանդգնութեանս յառաջամատոյց , հայրենասիրութեանն կայծ և յիս փո-
քու իմն նշողութ փայլակնաւոր՝ ընդ մխրով զբաղմանց անթեղեալ՝ յորդորանօք նորին հարա-
զատութեան ոգւոյ իբրու մեղմաշունչ ինչ քաղցրիկ հողմով յարծարծումն զարթուցեալ՝ մա-
տոց աշխատիլ , ոչ որպէս արժանն է գիցողնական երգոց կայծակընկէց բոցափայլութեան , այլ
որքան կարելին էր ինձ . շունչելով իսկ և տեսութիւն անգամ նախնի հազներգութեանց մերոց
կամ օտար ազգաց յայտ վատակ յարացոյց , և ո՛չ ևս ՚ի նոյն պիտանեգոյն զամբողջ հնախօս
մատեանս :

Ապա ներողամիտ ոգւով հանդիպիլ ազաշեմ զանթերցօղս , գիտելով թէ սիրան է տրից
մեծացուցիչ , և յորհնաբանեալն բերանոց բաղմանուէր լինել գովեցաւ լումայատուն քան զբաղ-
մարկսն ՚ի գանձանակն : Տուրքն յաւերթոցաց՝ չեն շատամատոյց : Յոյս իսկ և չէ ինչ ինձ փոյթ
երբէք . Զայլոսն ընթերցցի արդեօք , թէ Արիտարբոս : Ստոյգ խոստովնութիւն զանձնէ
վարապան է ՚ի կզսկի պարսաւադրաց , թէ իցեն յու չի :

“ ԻՅԱՍՏՈՒԹԻՒՆ ԶՈՂՈՒԹՅՈՒ ՒՐ ՓՐԿԵԱՅ Ի ՅՍԻՈՑ : ՆԱ ՓԱԽՈՒ-
“ ՅԵԼՈՑ Ի ԲԱՐԿՈՒԹԵՆԷ ԵՂԲՕՐՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԵԱՅ ԱՐԻԱՐՈՑՆ Ի ՀԱԻՂՍ
“ ՈՒՂԻՂՍ . . . . ՅԱԶՈՂԵԱՅ ՆՄԱ ՀԱՅՍ Ի ՎԱՍՏԱԿՈՑ ԻՐՈՑ , ԵՒ ԲԱԶՄԱ-
“ ՑՈՑՑ ԶՊՏՈՒՂՍ ՆՈՐԱ . ՅԱԳԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲՈՆԱԽՈՐԱՅ ՆՈՐԱ ՊԱՇՏՊԱՆԵԱՅ
“ ՆՄԱ . ԵՒ Ի ԴԱՐԱՆԱԿԱԼԱՅ ՆՈՐԱ ԶԳՈՒՇԱՅԱԻ . ԵՒ ՊԱՅԵԱՅ Ի ԹՇՆԱ-
“ ՄԵԱՅ . ԵՒ Ի ԶՕՐԱԽՈՐ ՊԱՏԵՐՍԶՄԻ ՄՐԱՐ ԶՆԱ ՅԱՂԹՕՂ , ԶԻ ԳԻՏԱՍՑԷ
“ ԹԷ ՔԱՆ ԶՐՄ ԼԵԱԸՆ ԻՆԶ ԶՕՐԱԽՈՐ Է ԱՍՏՈՒԱԾՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ :

ԻՏԿԱՊ . Ժ . 9 :

Հ Ա Ն Գ Է Ս

Գ Ի Ի Յ Ա Ջ Ի Ն Մ Ե Բ Ո Յ Հ Ա Յ Կ Ա Յ Թ Ո Ր Գ Ո Մ Ե Ա Ն

Ե Ր Գ Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Ն Ա Ի Ա Շ Ա Ի Դ Ա Ռ Ի Ն Ո Յ Ն Յ Ո Ր Գ Ո Ր Մ Ա Ն

Գ Լ Ո Ի Ի Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Ո Ի Բ է սեղանոյ իղձ ազգասիրին
 Արծարծուն վառեալ 'ի ներքս 'ի հոգին •
 Ուր խաղաղականք և այլքն ըստ կարգին
 Ազգային դարձուածք հաճոյ ճենճերին •
 Անդ պրսակաղարդ մեծարի բարին •
 Անդ ըս լուտանօք հերքի անարին •
 Արդիւնք վաստակոց քաջացն երանին ,
 Իսկ ծոյլք վեհերոտք անդր ըմբերանին •
 Հինաւուրց է այս աշխոյժ 'ի լանջին ,
 Որոց սիրտ եղաւ յօգտաբերս ազգին •
 Մըշտագործ ճըգնեալ ըստ կարեաց անձին ,
 Իւրոցն ըղբօսանս բերել հեշտագին •
 Չեռնտու են այնմ երեսք եթերին ,
 Արփին իւր փայլմամբ տայ ըզպիտանին •
 Երկիր իսկ 'ի բերս արգաւանդ վայրին ,
 Օաղկալից ըզսիրտ զեղու հագներգուին •
 Օոյլն խաղաղիկ և որ 'ի ծրփին ,
 Նիւթըս նըկարէ 'ի զարդըս բանին •
 Ճիշդ նըմանակել ըզգործ մարդկային
 Օայլայլ յուզելոցն 'ի կըրից ներքին •
 Անչ միտքն 'ի նոսա ըզգաստ հայեսցին ,
 Ազգու յարմարեն զիմաստ խորհրդին •
 Քաղցրագոյն երգոյն անոյշ մեղեդին
 Հաճութեամբ լընու սիրտ զուենկընդրին ,
 Ի ըսեմք յայս աշխոյժ վառ 'ւ եռանդագին
 Օոգին Հոմերեայ յիւր անդ նուագին •
 Նաև զՎիդեայն և ըզՎ իրգիլին ,
 Շեշտընկէց կայծակն ունիլ 'ի գըրջին •

Ի նոյնս և փորձիւ 'ի մերու մն ազգին
 Անուամ ըզհաւտորն իմ Նարեկացին .

ԲզՄագիստրոսըն և ըզՇնորհալին ,

Եւ զորս երգահան հրգօր մեղ կացին :

Էր և յիս տըռփումն փոքր ինչ ջերմագին ,

Յայս հանդէս բերման ըստ իմըս կարին .

Այլ ոչ և յաջող դիպաց պատճառին ,

Որք կենսաւորիչ գործոցն առ դընին :

Օ ի նընջէր հոգիս յաղմուկս ամբօխման .

Խորդայր 'ի խորշի 'ի յուզմանց կոխման .

Եւ բերմունք աւուրց այլայլ փոփոխման ,

Չազգէր մեղմագին շնչիւն սրղոխման :

Օ ըփանք վերդօփունք՝ 'ի յուզիս պայման ,

Իեզք ալեացն 'ի վերտս ինձ լեռնանրման ,

Երեսք եթերին յամպրոպս որոտման ,

Երկիւղ յիս լընոյր ձեռընթափ լըքման :

Օ իածան յուսոյ սերտ քաջալերման ,

Ոչ ինչ նըկարէր նիշս 'ի գործ բերման .

Լերինք Յոնիոյ բարձունք առ ահան

Մեկոն մատուցին ինձ թըմբրողական .

Յայս ծուփ ալետանջ կոծեալ 'ի վարան ,

Ժըխորք յուզէին յիմ խորհրդարան .

Ոչ քուն անուշակ ոչ ըսթափ յիրան ,

Համակ յանդոհից սուզեալ 'ի դարան :

Մարմնոյս նաւաստիք թօշնեալք 'ի ճրգան ,

Երպատտել պետին չէին առ թիկան .

Լնդ էր խորտակումն ոչինչ անագան ,

Թէ չէր ձեռընտու Աջն անեղական .

Յամբարոց Մասեաց սիւզից զովական

Ոչ ցողք ինչ հեղիկ յիմ թարթիչս ական ,

Եւ ոչ Արկուաւոյն նախայգւոյ հընձան

Թեթեիչ թըմբոյր տայր իմ վարանման :

Ոչ հովանաւոր սօսք Արմաւիրեան ,

Ուր ճեմէր դիւցազն իմ Անուշաւան .

Եւ ոչ Վաղարշակ պետ Արշակունեան

Խորին խուզարկու ազգին պերճութեան :

Մինչ յայս ապշութիւն սիրոյս գոյարան

Յանըզայս ըզքուն թըմբէր զանարժան ,

Շըքեղ հանդիսից ազգային հիման

Չըտալով նըկար յերգըս հագներգման ,

Լնդ գայր ինձ Արթնոյն ըզգաստիչ խըթան

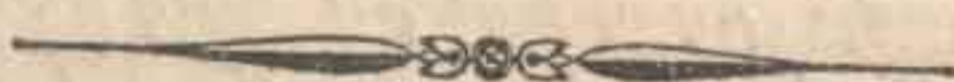
Իրրդէր , եկ 'ի ըյս , զի կաս 'ի մըթան :

Ահա փոթորկաց պարոյրք տեղի տան .

Լնգործ է Եւզոս յիւրում գործատան :

Կապուտակ ձեղուն որ էր 'ի զքողման ,
 Փայլուն գոհարօք առդ կայ 'ի շողման ,
 Կայլակաց նորին լուսակաթ ցողման ,
 Տուր զակն հոգւոյդ կալ 'ի շողշողման :
 Օարթիր դու զարթիր , քերթող վանանդեան ,
 Օարթիր նուագել զերգ դիւցազնական :
 Բերեալ յարդարուն յոճ վայելչական
 Բղնոյն գաւառին զերգ վաղեմնական :
 Աջ բոց ըզմօրուօք , նջ բոց յեղեգան :
 Աջ երկրն ծովու , նջ վաղվաղք մանկան ,
 Այլ վեհ Դիւցազին անպարտ խրմբարան ,
 Առ Քուշեանց գնդի մահունս անկեհեան :
 Երկնեա՛ մեզ ծընունդ մտաց գրրգական ,
 Յուսումնականաց մատն գրգուարան ,
 Օրնցի մեզ այժմիկ՝ արմատն ւղգական
 Միապետ անզոյդ՝ Աշգեմին սահման :
 Այս հրաւեր յիս տենչ վառեալ զեռանդեան
 Ի վեր քան զանձինն յանդգնիլ յարժան ,
 Բզայիկն երգեալ չքքնաղ տեսարան
 Լքծորդեալ նրմին զԱրամն և զԱրայն :
 Արոց վեհազնեայ քաջութեանցն արձան
 Այս քերթած կացցէ մանկանց յանդիման :
 Խընդամիտ հոգւով յախորժ ընթերցման ,
 Լնձանց բարութեան մըթերել զօձան :

Գ Լ Ո Ւ Խ Բ .

ՕՐՆՈՒՆԻ ԵՒ ՄՐՆՈՒՆԻ ՀԱՅԿԱՅ

Բզմեր նախնի գեղադիտակ վեհ Դիւցազին ,
 Եկն արդ 'ի վէպս առնուլ ըզփառսըն պանծագին ,
 Յեղեմական բուսոց ծաղկուեք աստ փընջեցին
 Առ 'ի պըսակ գըլխոյ հուժկու Միապետին :
 Վըտակայորդ զեղցին աղբիւրքն ընդ գաշոն ագին
 Եղնիւ շուշանս գեղերանգել յուռթի գետին :
 Օովածիճաղ ուղիք յորդեացին յակն Լիբրատին ,
 Ի տերեւումն հագնեացն առ տիպ խընդամըտին :
 Այլ դու հոգւոյս արե նշոյլ Բնքնագոյին
 Բոց արփենի առ գահոյիւքն Երկնաւորին ,
 Յոսկեփայլուն թևոցդ աշխոյժ վառ և ջերմին
 Լնց արծարծուն յանձնըս մըթին և ցըրտագին :

Ե՛կ սերովքէ սիրախարոյկ պաշտպան կայծին ,
 Արբբել յինէն ըզմէք մտացն իմ խաւարին .
 Օ՛ր ՚ի քերթած դիւցաղնականս երգոց բանին .
 Հոգւոյս մասունք վառ և բորբոք խարուկեսցին :
 Եստ ինձ եհաս ժամ դիպաւոր ՚ի յոյզ նըրբին
 Հայիլ սրբոիւ ՚ի յաւիտեանս հին գիշերին ,
 Ընդր երևէր նոր տեսարան ինչ ՚ի խառնին ,
 Ի չքոյիցըն յօթարանս անդընդային :
 Աշխարհ և մարդ յաւիտենից յանգոյ վըհին
 Քուսուղեալք յանկերպարան յայն ստուերին ,
 Չըգոյն տգեղ իմըն հըրէշ խաւարածին ,
 Յանարև մէգ խառըն բանտէր զամենեսին :
 Ընդ սէրն անհուն ոսկեփետուր՝ սուրբ աղաւնին
 Տեսի ընդ հուպ զի իջանէր լոյս ՚ի բանին .
 Ի լոյս հանեալ ըզտիեզերս զերկիր զերկին ,
 Եւ որ ինչ զարդք են ՚ի նոսա ըստ վայելչին ,
 Ըճէր ՚ի տիպըն Տիրական իւր պատկերին ,
 Բղբանական սեռս իւր չըքնաղ արարածին .
 Գորովս արկեալ ըզնոր մարդով առատ շնորհին ,
 Իբրև զորդւով բերկրուն փարէր յոյժ կաթողին ,
 Իսկ վայ ցաւոյս , զի փոյթ պղտոր խարդախողին
 Ըղտեղացոյց ըզզուտ պատկերն աստուածային .
 Յորս ՚ի ցասումն եկեալ խընամք Բարերարին ,
 Ի պըղծելոց մաքրեաց ջըրով զերեսս երկրին :
 Նոր ըստեղծեալ ՚ի սուրբ բընոյ ընտիր զարմին ,
 Նոր մարդկութեամք ըզտիեզերս անդրէն լըցին .
 Բայց և ՚ի նոյն նեղէր երկիր յողէտ վըշտին ,
 Օ՛ր չարասէրք բըռնաւորացն իրակէին :
 Աւ ՚ի չգոյէ բարւոյ պետի ՚ի յաշխարհին ,
 Ընդորրութիւն դաղթէր ՚ի բաց , ցաւք զեղուին .
 Ընտիրանայր ՚ի խընամոց տունն առաջին ,
 Եւ ընտանիք յաղմուկս հոգւոց վարանէին :
 Ընդ յորդեռանդ բաղձայր սահման Հայաստանին
 Չայն արձակէր առ Միապետ իւր անձկալին .
 Գալ աղերսէր փոյթ ՚ի ծընունդ պայծառագին :
 Երկրին պաշտպան և կառավար՝ յառնել ինքնին :
 “ Ա՛վ օր պայծառ ասէր յարև ընտիր ցեղին .
 Ա՛վ տիւ լուսոյ զարդ վայելուչ այս կալուածին .
 Հըսկայօրէն ըզքո ծագումն ըզտարփալին ,
 Մի՛ ընկլուզցեն խորք անդընդոց տարտարոսին :
 Օ՛ագեա՛ արդ մեզ ՚ի Թորդոմեան բարձուէ երկնին ,
 Ի փղոսկրեայ ջինջ պարունակ Թարմանուշին .
 Գեղազանգուր վարսիցդ օլորք բարաշխեսցին ,
 Ի զարդ հսկայ չըքնաղ ուսոցդ յարմարեսցին :

Խայտակարհն քո զուարթ տեսիլք գիտականին ,
 Լուսանբման ՚ի դէմոզ ախորժ փոյլակեցին .
 Ընկերկնելի հրզոր բազուկք քո ՚ի մարտին
 Յարմարոստեան մատամբք ՚ի լար անպարտեցին :
 Ընտանք կորդուաց ՚ի հաստաբուն յարմըն արնկին ,
 Քեզ լայնալիճ աղեղն անբեկ ընձիւղեցին .
 Ըրի , հըսկայ , արի , ընդդէմ կալ գոռողին ,
 Խաղաղ զերկրիս պահեալ կալուած մեր ըզնախնին :
 Մարախաթիւ զօրքն ինքնարգոյ բըւնաւորին ,
 Յաւեր երկրիդ յանգընդախոր գըբոյն ելին .
 Ի տապալել զայն վիրագն ել զանպարտելին ,
 Մի մուտ գըրոցեն չարքն ՚ի վիճակ քո հայրենին :
 Տունս ադինայ յաստուածապաշտ սուրբ կրօնին
 Պայծառ փայլէ իբրև ՚ի տիւ գերարփենին .
 Մի անաստուած իաւար խառնակն աւերակին
 Գիշեր բերել յանգըգնեցի մեզ բնաւին :
 Հայի աստանօր բստ սղջամիտ ճակատագրին ,
 Յոյժ լիայոյս պատասխանի կազմէր սըմին :
 Լընուլ ըզսիրտըս իւրայոց վըստահագին ,
 Թէ Որ շնորհէն առ բարեմիտս է ճսխագին :
 “ Գամ հըրաւառ գամ և ծագիմ փառօք ահա ,
 Բոց բորբոքեալ ՚ի գագաթանց մեր Նըպատայ .
 Բզմէգ մըթին մերժել յորդուցն ՚ի Յաբեթայ ,
 Յաճիւն բերեալ զամբարտաւան սիրտ Նեբրովթայ .
 Իմ ասպարէզ յաջող մարտի սահման Վանայ ,
 Ըն ծովակին իւր բուծանէ ըզմահ Վելայ .
 Ըկանակիտ հոսանք հովտին թոյն են նըմա ,
 Խիզախ նորուն ինձ պատրաստէ շուք յարակայ .
 Վերելք բըլըոյն ուր յապահով լինել փուլթայ ,
 Յանկանգնելի անկման տեղի նըմա դառնայ .
 Հողքն մըթին ՚ի շող լուսոյ անդ ձևանայ ,
 Երբ առ կըրծին սըլք նետիս գուռըն բանայ :
 Աս ինձ ՚ի յորսըս գարանի և զօրք նորա .
 Ըյլ զէնք նորուն պըսակըս տան ինձ գերակայ
 Մի երկընչիք , արի որդիբըդ Թորգոմայ ,
 Օի անիծաւ առ ՚ի Հօրէն տունըն Վամայ ” .
 Բարէ գըթոյ աստուածայինն առատութեան .
 Օխորդ յորդեալ գետահետէ յագենին տան .
 Ի գոյ ածել զայր ինքնակալ միահեծան
 Տես թէ ո՞րպէս ըսկիղքն առնէ զարմանաղան :
 Օի դաշնաւորք երկիր ՚ւ երկիր անգր ՚ի սկըղբան
 Ի շուք փառաց Հայաստանու զուգակցեցան .
 Մայրըն հանուրց ՚ի Նիւցաղին մեր յըղութեան ,
 Օռւարթառատ ցուցաւ ՚ի տուրս վըսեմական :

Ի տարերոց նրբբին մասունքն և ընտրական .
 Ի Տիտանեան մարմնոյն զանգուած զուտ կրչուեցան .
 Սածուած շողուած արգարաչափ ներ զանգական ,
 Բարետեսիլ համայն գործեաց մարմնոյն զիրան .
 Հուր օգ և ջուր ընդ հող 'ի մածսըն խրմնրման ,
 Ի յորակաց իւրեանց ծաղիկս անդ սերտեցան .
 Փոյթ և երագ առնել 'ի գործ և 'ի շարժման ,
 Հրգորապէս տանիլ վշտացըն կարծրութեան :
 Իսկ որ ինչ գէպք բարենրչանք 'ի ծընընդեան ,
 Օտրմանալեացն 'ի դատակարգս են ամենայն .
 Պահ շնորհաւոր բոպէ շքեղ փառազնական ,
 Ուղփածեմիցն 'ի ճահ բերել բոյլքըն զեղան :
 Սէծ լուսաւոր անօթն ընտիր գերատիժան ,
 Յառիւծուն գահ արքայատիպ ունէր կայան .
 Շոյտ առ նրմին և լուսընթագն 'ի հանդիսման ,
 Վեհազնութեան գող բաղդաձիր և ճոխութեան ,
 Եւ փայլածուին ընդ նոյն բերումն շուտաժաման ,
 Յազդումն անմահն էր հանձարոյ ըղզօնութեան .
 Ըյսպէս դիպուածք երջանկաւէտք անդ խմբեցան
 Ի վեհանձնեայ մեր Հսկայի օժտիցն յօժան ,
 Յայս հանդերձանս կահաւորեալ ճոխ և փարթամ ,
 Կոր արշալոյս առաւօտէր աղգին տուրնջեան ,
 Իէմքըն կայտառ և դիրք մօրմնոյն յարմարանդամ ,
 Հանդերձելոց պերճ հանդիտիցն էր ցոլարան :
 Սանուկ մատաղ գրգեալ 'ի գութըն մայրական
 Յըստեանց ձրգէր Թարմանուշոյ հիւթ սրնընդեան .
 Ըյծու չէին պէտք առ 'ի ջումբս անասնական ,
 Օի և յահէ խանդ հայրենի չէր մահարան : |
 Գիրկ Թորգոմայ ծիծաղաղէմ իւր հեշտարան ,
 Փոյթ 'ի հասակ տիոցն ամել առուզական .
 Սիւկ Արասիսին ափանց հողոյն շունչ բուրկենեան
 Սիրահամբոյր խընկէր յազնիւ հոտոտարան :
 Ըյգուն սյգուն գիրգ շառաւիղքն արփիական
 Կանդաղս ազգեալ յայն դեռարոյս տաշտ քընքչական ,
 Օդըն վըճիտ նախնի վայրին բարձրակայան
 Յըստակ շընչով սերտէր ըղկեանսն ըղգայական .
 Հըրափայլուն ցոլք խընձորոցն անմահական ,
 Վառ ըղտեսիլն երանգէին ըղգիւցազնեան .
 Եւ նըռնենեաց բերոց բոսորք կեղևերփնեան
 Շընորհ գիմացն ընծայէին գեր զՆստըղկան :
 Խաղայր ճօճէր հըսկայատիպ 'ի մանկութեան ,
 Օտլ հըրձուանաց յիւրոցն 'ի սիրաս յորդեալ համայն :
 Յակընկալիս մեծագունից գայր Հայաստան ,
 Օոր ըստ ժամուն ունէր գործել Հայկ Յաբեթեան :

Ի դորսվանս յուսթի կուլուածք մեր նախնական ,
 Յընծայաբեր զուարթութիւն յոյժ ճոխացան ,
 Եոյ հայր երկրորդ առ 'ի յաճուրդ իւր սերընդեան
 Ի դիւր սըրտի խընձղայր յառեալ յայն տեսարան :
 Յարեթ 'ի լրումն 'ի հայրենին իւր օրհնութեան
 Յընդարձակումն հանդիսանայր 'ի տուն Աեմեան .
 Իամէր հըսկայ պանծիկ ճեմէր առիւծանման ,
 Շընչիւ 'ի տուն իւր վեհանձնեայ սիրտ ուժգնական :
 Անդրանկութիւն Հայկայ զարմին ձիրք սեպհական ,
 Առատութեան երկնից բարեաց հանդիսարան .
 Արդւոց յորդիս անխառնածին կըցուրդ արեան ,
 Ի նոյն գըծի յըստակ մածեալ անդըրդուական :
 Յբաեթ երէց ծընունդ Աոյի բուն դորութեան ,
 Յորմէ Գամէր նախաստեղնեալ ճիւղ վեհազան .
 Թորգոմ ընտիր խայրի յանդոյն Գամէրական ,
 Հայկ 'ի նմանէ բերոց բարեաց սկզբնամառան :
 Յայս գըրդութիւն արի Աիւցազն իմ զարգացեալ ,
 Ի խածուածոյ մեղկման ժանեացն անվէր կացեալ .
 Եախնի Աահազն 'ի յաղթ հասակ հըզօրացեալ ,
 Ըղբոցաշունչ վիշապն 'ի մարտ յաղարտ վարեալ :
 Աէգ առիւծուց վահմակ բ զտիւք քըծնի փարեալ .
 Գայլք ընդ գառինս հանդարա բարուք ճարակս առեալ ,
 ԸզՀայտտան բոյն արագ լի յարդարակեալ
 Թըռչնոց ամուրս ապաստանի անքոյթ գործեալ :
 Երեւք երկրին Հարբոյ անտառս վարսաւորեալ ,
 Աւերա և դաբնի նըմս պսակ անդ պատրաստեալ .
 Օործօրք հովտաց կարկաչահոս գետահետեալ ,
 Օաղկածնութեամբ զարբայն իւրեանց սրտուասիրեալ :
 Անդ խանդակաթս հոգւոյ մոյր իւր արտաղեղեալ ,
 Խայտայր յինքեան հըրճուողական զերգ յօրինեալ .
 “ Իու բարձրութիւն , ասէր , տոհմիցդ վեհ յարուցեալ ,
 Իու հայրենի քաջարութեանց ժառանգ ընտրեալ .
 Իու կառավար աշխարհաշէն արդ հանդերձեալ ,
 Տանց քաղաքաց պերճ կարգադիր ըղգօնացեալ .
 Ճեպեան , սրդեակ , ճեպեան 'ի զարմս անընդհատեալ ,
 Առ ճանաչել զազինդ ճըրագ բոցափայլեալ :
 Յերակունս քո ազնիւ արեան դետ տարրացեալ ,
 Եոր սերընդոցն 'ի ծովացումն ընդարձակեալ .
 Տենչ նախահարցդ 'ի բում սըրտի հըրավառեալ ,
 Օաստուածաւանդ երկրիս կալուած բեղմնաւորեալ :
 Ժամ տուր , գոչեան փայլակնացայտ որոտացեալ ,
 Օլորամաղդայն ըզսին գոռիւն զտիւք հարեալ :
 Հայրենի կրօն աստ հարսնագեղ նախածընեալ ,
 Իւ գեղարփի դըշխոյաոցի թագազարդեալ :

Օ ի՞նչ կիրք ապա, զի՞նչ խանդակաթք յուսապատար
Բզհայրենին չառնէին սիրտ պրճնազարդար :

Բերմունք փառացն 'ի յապառնիս վայելչափառ

Ընդր 'ի Թորդոմ զամսարէին լոյս անըսպառ :

Օ ուարթակայթ ճեմս արձակէր հըսկայտբար
Տեսեալ զորդին 'ի սէր բարեաց՝ սերտ կամակար :

Խրախոյս բառնայր, « Յիշեա՛, նրդեակ, զարեաց գուպար,
Արք ապագայցս ըզբաջութեան թողին տիպար :

Մի պատրեաց է զքեզ համբարուն աղուաբարբառ,

Մի ընկուզցեն հեշտանք զոգիս քո բարեվառ,

Ճեպեա՛, կորիւն սէգ առիւծու յառ և յաւար,

Արոց արփույդ ազատութեան բերեն խաւար :

Սիմ լերին քոյր Առնոս յիւրում բարձր 'ի կատար,

Յերկնից հոսմանց առ լռձակաւն ուղխադադար,

Փող հաստաբուն 'ի թաւ շամբիցն արձակավայր,

Խըրախուսիչ տացէ քոյոցդ 'ի գոռ պայբար :

Լերինք կորդուաց գահք հըրատին զինուց սատար

Նիւթ սըլաքաց քեզ մատուցեն տէգ մահարար,

Նախձին հըրէշն այն մախանաց Ղըջիկըն չար,

Մի աղդեացէ քեզ ըզկտրոց իւր զեզձասայր :

Տունն Լդեմայ կենաց մահու մատակարար

Օ երկոցունցն իսկ գործին ունէր հանգիտաբար :

Օ առ գիտութեան յանցաւորաց կենսավըթար,

Իսկ ծառ կենաց հըլուացըն տայր կեանս ընդ երկար :

Նոյն ուժգնութիւն և այժմ առ մեզ ընդմիայար,

Յաճեալ 'ի գիւտ չըրջի որսոյն իւր անդադար :

Իբրև զառիւծ սէգ մըռ ընչէ յանդօրից պար,

Յուժգնագունից աղկաղկ ճըմլեալ հէգ և տրկար :

Յիշեա՛, նրդեակ, ըզկողածին մեր նախամայր

Իպատրանաց գերեալ օձին յոյժ չարաչար,

Քեզ օրինակ ըզգաստութեան Նսխաստեղձն այր,

Ըս սէր կընոջ յանանց փառացն անկեալ 'ի տար :

Արոց ծընունդ արդարն Հաբէլ գեղայարմար

Օ ոհ նախանձու եղբօրն եղեալ ողորմաբար :

Օ ընունդք չարին յոյս վարակումըն զեզձարար

Ի յանարժանս անկղիտացան կամայօժար :

Ի ըստերք մարդկան առ 'ի սնգոյր դիմաչըպար

Օ աչացըն տես կախարդեցին զազինն արդար :

Սինչ 'ի վըրէժ շարժեալ Հասաչին մեր բարերար,

Հոսանք ծովու զերկնից լուսոյն գործեաց կամար :

Եհեղձ կորոյս զգարըն շամբուշ համագումար,

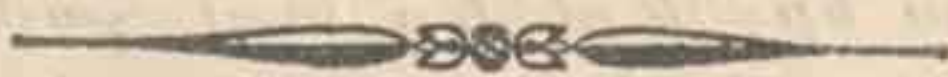
Միայն ըզՆոյ յազատս աճեալ մեզ նախահայր :

Ընցք առաջնոց թէ բարեդէպք և թէ վատթար,

Քեզ օրինակ վեհերևիլ յըզձիցդ 'ի վար” :

Օայս օրինակ Միւցազըն մեծ թորգումանին
 Յաճումըն գայր չըքնաղապանձ իւր հասակին .
 Հըզօր անգոյգ յերիտասարգ յահեղ դիմին ,
 Յեռանդն հոգւոց փայլատակէր յոյժ սաստկագին :
 Յորոյ քայլուած լերինք բըլուրք սասանէին .
 Լնկոխ պարեխք նըմա յարձակս հարթագետին .
 Վազերք առիւծք տապաստ առ թափ նորայն նետին ,
 Վազք եղջերուաց կառեալք անշարժ 'ի փախըստին :
 Կամիս գիտել ըզհանգամանս չըքեղ Լնձին ,
 Մարիբասայ լուր ըստ Քաղզեայ մատենագրին .
 Յորմէ և մեր Քերթողահայր Խորենացին ,
 Ճըշտէ փոքու 'ի պատմութեանն անդ մատենին :
 ԴԻԻՅԱԶՆ մեծ ըզնա կալեալ յաստիճանին ,
 Օանդրանկու թիւն ըզՅաբեթեան յարգեալ տոհմին :
 ԳԵՂԱՊԱՏԱՃ ըստ վայելուչ կերպարանին ,
 Ի բնութենէ նըրբանըկար և պանծագին :
 ՔԱԶԱԳԱՆԳՈՒԲ յուրս հերացն արջնաթորմին ,
 Ըլեծածան 'ի ձիւնափայլ պարանոցին .
 ԽԱՅՏԱԿՆ առ գեղ լուսոյն լըճաց զուարթականին ,
 Ի ձե նըշորդ զետեղ 'ի գէմօրն լուսնեկին :
 ԸՆԶՆԵԱՅ յուղղորդ իւր հասակին յաղթամարմին ,
 Նոճ անձնաւոր գոլով զօրեղ հըսկայագին :
 ՔԱԶԱԲԱԶՈՒԿ առ աննուած ուժոյ բազկին ,
 Ընյաղթելի 'ի կըռ փամարտս յասպարիզին :
 ՔԱԶԱՆԵՆ էր յուժգնակի ձիգս աղեաց լարին ,
 Կըշիւ հարմամբ զերեքթեան ըզնետ փըքնին :
 ՈՒՇԻՄ ըստ խոր իւր հանձարոյն և խմաստին ,
 Ի գժուարինս սրամիտ , 'ի գիւտս ելից դիւրին :
 ԽՈՒՅԵՄ յարարս իւր նազելի ըստ պատշաճին ,
 Ուղիղ ընտրեալ ըզվայելուչն և զկարելին .
 Բզփառաւորն և զօգտակարն իսկ ըստ հարկին ,
 Յոյժ դիւրաստաց կալեալ յիւր անդ մըտաց դատին :
 Յայս ամենայն ձիրքս բարեաց փարթամագին
 Հարուստ պանծայր 'ի գեղսզարդ հասակ անձին .
 Նախանձելի ոմն երևեալ 'ի մէջ երկրին ,
 Պետ արժանի վերագըրեալ ճոխ աշխարհին :
 Ըստ նոր հանգէս մեղ ցընծալից գայ յանդիման ,
 Կարգ հարսանեաց լինել ազգին ճոխ սերմնարան ,
 Վիճակն երկնից զաւարտագեղ կոյս գեղազան ,
 ԲզՕարմանդուխտ նըմին ընկեր տայ համակամ :
 Ուր հանդերձանք վայելչագոյնք ոսկեդարեան
 Օանմեղ սիրոյն հըռչակէին հանգիստարան .
 Ուր ոչ Վապիթք և Չիացուլք վայրենական
 Եկեալ 'ի մարտ յաղեղն 'ի լախարս բազմաստեան :

Անդ անգայնոցն անդորրաւէտ սիրտ բերկրական .
 Անդ հաճոյից չափմունք պարկեշտ և զուգական .
 Բնծայատու կարգեալ դրրախոք 'ի փունջ ծաղկան ,
 Սատուուակիչ գինւոյ այգիք լիահընձան :
 Անդ ցնծութեան կոչնականաց նրարտակ յայն
 Ի հըզօրէն հըզօրն ունիլ զարմս ընտրական .
 Աջ տեղք ոսկւոյ կամ մարգարայ փեսայացան ,
 Երկնուստ անտի նոցայն գոլով շուք բարեզան :
 Այգի շքքեղ վայե լչագիր յանկիւնըս տան
 Բստ Եսսէճին Քնարերգուի այնմ օրհնութեան .
 Արթ տաշտագեղ բարեբեղուն արդիւնական ,
 Աղկուղալից բարգաւաճեալ 'ի սերրնդեան :
 Սիւն ոսկեղէն հաստահիմնեալ 'ի պրսակման ,
 Ժրրագըլուխ վաստակասէր պարկեշտական .
 Ար յամենայն արարսըն շոյտ և բարեջան ,
 Հանգուցանէր 'ի սէր զոգին ըզսիրտ Հայկեան :
 Արդիք աղնիւք ըզսեղանովըն բազմական ,
 Բստ ձիթենւոյ մշտագալար յառուգութեան .
 Երոց բազում շահս ընթեռնումք յազգին օճան ,
 Եւ բարձրութիւն տանըն Հայկայ գերաշտիճան :
 Ի Սենաար իսկ 'ի յերկրին Բաբելական ,
 Շքքեղ փառօք վէհ երևեալ պետ և իշխան .
 Ի շինումն անդր աշտարակին վաղակործան ,
 Բնկերացեալ իւրովքն 'ի գործ և 'ի հրաման :
 Իսկ մինչ յիւր իսկ 'ի հայրենին եկըն սահման ,
 Ինքն և որդիք իւր և թոռունք համանդամայն ,
 Նոր պերճութեան հանդէսք ըսկիզբն անդէն կալան ,
 Լըցին առատ շահեկանօք ղերկիր համայն :
 Սիրելութիւն քաղցր և ըզգօն անկեղծական
 Նոր միացոյց ըզսիրտ բնաւից իբր անբաժան .
 Նոր յորդեցին վըտակք սիրոյ յոգիս մարդկան ,
 Անդորրութիւն անդր ըզգահոյս արկ տիրական :
 Բաշնակցութիւն անդ լըծակցաց քընար Արփեան ,
 Գեղգեղ երգոց նուէրք սըրտից յանլոյճ պընդան :
 Այս խնդութիւն էր Ա Եհազնին 'ի Հայաստան ,
 Ենայմիկ հընչէր խըրախ նորա անտըխրական :

Գ Լ Ո Ւ Խ Գ .

ԱՍՏՈՒԼՅՈՒՄԱՆ ՏՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Փառաց են պարգևք յայս նոր տեսարան ,
 Առ ճոխ բարձրութիւն ազգիս հայկազեան .

Ուր աստուածաւանդ կրօնք սրբազան
 Ճառարկ գեղգեղի 'ի քերս Հովերեան :

Ինչսարբ նախածին յերկնային կայան
 Սիրարկու վերնոց սերտ ողջադու բման .

Ինչ յիս սիրտ աշխոյժ 'ի բանիս հիւսման ,
 Ի քո սէր ըզտուն վառել Յարեթեան :

Աստ ինձ սուրբ կրօնքն աստուածպաշտութեան
 Բարբառս արձակեալ յարձարձս եռանդեան ,

“ Ե՛ս , ասէ , ծագումն եմ ըսկրզբնական ,
 Յառաջին լուսոյն լոյս արփիական .”

Ե՛ս մայր սուրբ յուսոյ կենացն անվախճան ,
 Սաքուր նուիրմանց ծընող տիրական .

Յերկրորդ եղական ցոլմանցն 'ի սահման ,
 Չըքնաղ փողփողեալ անդր 'ի ծընընդեան :

Յորժամ չըքութիւն անդուենդ խոր մըթան
 Յարկէր անպատրաստ դաշխարհ ամենայն ,

Յորժամ խանձարուր սին դատարկութեան
 Օքրկինս և զերկիր պատէր 'ի յինքեան ,

Յորժամ վեհիմաստ Բանին հրրաման
 Իերարփի ցոլայր յէիցն երեան ,

Յորժամ ժառանգորդ բարեացն անսահման
 Օեղականսն առնէր Անն անեղական ,

Օրւարթ նազէի ես հարսնանըման
 Առ սուրբ գահոյից նորուն պատուանդան .

Շնորհազեղ արդեանց սիրոյ նուիրման ,
 Ե՛ս գանձ անկորուստ՝ ես աւանդարան :

Իմ գեղ սըխրալի տիպ զարմանազան
 Նոր առաւօտեալ յառոյգ մանկութեան ,

Սէր առ վերնաբունս տածէր առ ժամայն ,
 Փառաց Անհասին լինել օրհնաբան .

Իրզբողէր երկինք նոր իմ հարսնարան
 Յերդոց ալէլուս 'ի ձայն սրբերդեան .

Անդ վեհ Աւքայի դըստերս աննըման
 Ի ներքուստ շողէր փառք վայելութեան .

Նոյնն 'ի վերջաւորս սսկեհիւս վառման
 Արտաքս արեւը յամբիժ պաշտաման .

Աստեղաց ծերմունք յերկնային չըրջան ,
 Ազգէր յանմարմինս օրհնեղք բարձրաձայն :

Ընդ էր իմ հանգիստ , անդ խրախճանարան ,
 Ընդ յիմ անձկալին ըզմայլ հեշտական .
 Թէ ոչ արուսեակն այն ամբարտաւան
 Ըծեալ էր վերդով յայն կարգ սրբութեան :
 Փառօք վեհագոյն փայլակն եղական
 Փառաց անեղին նենգժոտ դաւաճան ,
 Ի ծուփս հրրագետ վըհին կորրստեան ,
 Գետս ողբոց յարոյց յաղէտս անդարման :
 Օղւարթնոց հրասոյր արբոյց դառնութեան ,
 Գալ ընդ Բարձրելոյն յանօրէն խրժիսն :
 Որով խաւարեալ 'ի մէզ մըթութեան ,
 Տարագիր յանլոյսն անկան կասարան " :
 Յանլոյս աղջութեան աստ բելիարի
 կարգն 'ի սկզբանէ ղերկրաւ մեր փարի .
 Տայ Հայաստանու իղձ բանաշարի
 Ըղերսել առ գութ Հօր բարերարի :
 " Օայս տոյժ անմարմնոց զայս գործ խաւարի ,
 Ըստու՛ած իմ , ասէ , դարձո՛ յիմ բարի :
 Ի քոց խընամոց 'ի սիրոյդ սարի
 Հողոյս ընձեռեալ մոյժ յայնմիկ սարի :
 Թանձրանիւթ տարերն իմ մատո՛ հագի ,
 Բզտեղին լընուլ հրրանիւթ կարգի .
 Չէ յանկարելեաց թէ սովիմբ յարգի
 Բոյդ յաւիտենից վըճիռ մեծարգի :
 Ծանօթ է Հաստչիդ չէ ինչ 'ի թագնի ,
 Քի տուն անկեւոցդ իմայնովք կանգնի .
 Ընդ հին խարդաւան յամօթ շառագնի ,
 Օիւր փառս վաճառեալ յաւէտ դիւրագնի :
 Թէ ընդ այս հող իսկ դաւանք զուգեցի ,
 կամ շնորհիդ սարգև իբր առուգեցի ,
 Ընդրէն յասպաշաւ դարձն ըստուգեցի ,
 Բարձրելոյդ անուն յիմսըն խընկեցի :
 Բո է արարած հողս Հայաստանի ,
 Եւ արդ 'ի շընորհս քո ասպաստանի .
 Օարդար իրաւունս քում դատաստանի ,
 Օարթո՛ , Տէ՛ր , 'ի զարդ այս դարաստանի :
 Բզպատկերդ ամբաւ զանսարագրելի
 Հաճեսջի՛ր հողոյս առնել կրթելի .
 Եւ քան զանմարմինս ըզսոյն սիրելի
 կալցիս 'ի սպաշտօնդ ըղձիւ փարելի " :
 Չայն հրգօր հընչէ՛ր վըճոյն սկրգընաւոր
 Մեծութեան փառաց վեհին դիմաւոր .
 Տայր դարձուած հողոյն կարգըն վըճաւոր .
 Օինչ կամքն էին Հօր յայս գործ սըխրաւոր :

« Ես յաւիտենից անմահ թագաւոր ,
 Միշտ երկրորդագեալ հրդօր ասաւոր ,
 Ի կեանս անվախճան սերտեալ փառաւոր ,
 Ընկարօտ իմիք յանձն իմ բեղմնաւոր :
 Բարութիւն ամբաւ լիութիւն բոլոր :
 Չինջ ճրջմարտութիւն բարձր և անմօլոր :
 Լից հաղորդել զիմքս կամաւոր ,
 Կարգ զայս ընտրեցի յայն պատկանաւոր :
 Ըռաջին գոյակք վերնոց լուսաւոր
 Ընեղ իմ լուսոյս ցնցուղք չափաւոր :
 Ի գահն իմ յերկինս կարգեալք սպասաւոր ,
 Յուցան 'ի նրմին անդեղջ յանցաւոր :
 Իսկ որք յարացան 'ի սէր հիմնաւոր ,
 Են արդ 'ի փայլման շնորհացն երկնաւոր :
 Իմոց հրամանաց ժիր պատգամաւոր ,
 Յերգոցն ալէլուս փոյթ եռանդնաւոր :
 Եյդ էր իմ խորհուրդ վըճիռ անխտոր :
 Եյդ ինձ հաճելի գործ զարմանաւոր :
 Բնդ հող կոշտագոյն զիմ շունչ կենսաւոր ,
 Փրջմամբ հաղորդել հաստել հոգեւոր :
 Օտղկաւէտ յայդ վայր պերճ յարգասաւոր
 Ընդորրը կենօք միշտ բընակաւոր :
 Գործել և պահել ըզնոյն զգուշաւոր ,
 Յանմահից վիճակն անդ կալ պարաւոր :
 Մի մեղկ խորհրդով բերիլ 'ի ըստոր ,
 Մի 'ի վեր ձըկտիլ քան զարժանըն իւր :
 Պաշտօն փառաց իմ իւր շուք կարեւոր ,
 Պատուէրն իմ նրմա սիրոյ տրրիտուր " :
 Եյս բան ցընծաւէտ ընդ հուպ աւետեաց ,
 Օ երկիրն Հայաստան խընդասիրտ բերկրեաց :
 Ուր դարձուած բանի Վերնոյն պատգամաց ,
 Կարգաւ քերթողի այսպէս յարմարեաց :
 Խընկեալ է բան քո , Ըստուած իմ Ըստուած ,
 Ըմբաւ քոյդ խընամբ անըսպառ շնորհաց :
 Ընբըննին են քում խորք դատաստանաց ,
 Ի ջուրց բաղմութեան հեռք սուրբ քոց շաւղաց :
 Ըրդ 'ի ծունկս անկեալ 'ի դէմս գետնամած ,
 Օտտսրդ համբուրեմ յետնեալս 'ի բարեաց :
 Օի ըստ բաղմազեղ գըթոյդ հոսանաց
 Յարդիւն բեղմնեցեր զաղերս մաղթանաց :
 Կամ 'ի պատրաստի , կամ արդ ունկընբաց
 Ի լուր որ առիս քոց պատուիրանաց :
 Տուր ինձ , փրջեա՛ յիս ըզնոյն շունչ կենաց ,
 Օ որ կամք հրդօրիդ աղդել ախորժեաց :

Հոգւոյս գոյութիւնն քեզ տաճար մաքրած :
 Կամք իմ քեզ սեղան սիրով յարդարած :
 Սարմինս քեզ հաճոյ տուրք պատարագաց
 Բողոք մատուցին , Աստուած իմ Աստուած :
 Սերունդք աճեցին յայս վայր պարզեաց ,
 Սուրբ զանունդ օրհնել յերգըս տասնաղեաց :
 Պարուց հողածնաց հրնչմունք բերկրանաց ,
 Համայն զօրացին ընդ ազգըս ազգաց :
 Այլ թէ տիրեսցէ ոմանց մէք մեղաց
 Ստերիւրել յուխտից քոց լուսաւորաց ,
 Չըրիւք իսկակից Բանիդ քո արդեանց ,
 Տողացին անդրէն յարձարձումն անանց :
 Ո՛վ աստուածասքանչ շնորհ երկնային :
 Ո՛վ անհամեմատ փայլումն անբըննին :
 Օխորդ առ 'ի փառս հողոյն ստորնային
 Ունկըն խոնարհէ յաղերս աղքատին :
 Օ ի ցելոյր առ նոյն կորընթարդ վերին ,
 Դուռըն փեռեկէր հրեղինաց յարկին :
 Ճոխ վայելութիւն սուրբ օրիորդին
 Բզտահման լընոյր զազին դարաստին :
 Օժիտք իւր մաքուր պաշտամունք ուխտին :
 Օարդ գեղեցկութեան աւանդ կրօնին :
 Օհղոյր զԱքամաւ թորթոր կաթոգին ,
 Գիրկըս զԱւայիւ արկեալ ըղձագին :
 Ընդ ճոխ ծածանէր ըղբօսանք սրբտին :
 Ընդ գեղածիծաղ էր մարգըն ներքին :
 Ընդ անխառն երգոց նուագ քաղցրագին ,
 Ընդուլ նուագէր ըզփառս առաջին :
 Երբ հըսկայն երկնից 'ի ներքուստ գընդին
 Ետըս ցընցուղէր առ փարատ միգին ,
 Ընդ էր ողջագոյր դարձագարձ խանդին ,
 Ընդ յըղձից հոգւոյ ծաւալք խընդագին :
 Երբ ոսկեփայլուն ցօլմունք արևին
 Ի բարձուէ լերանց շողայր 'ի յագին ,
 Ընդ բոյր աղօթից ըստեղըն խընկին ,
 Օ՛առատիպ յերկինս ուղղէր անդըստին :
 Յառնէր Ասխահայր յայդ արշուլուսին ,
 Հանդէպ ծաղկայարկ իւր հովանոցին :
 Օ՛րնրամած 'ի գուճս երեսք 'ի գետին
 Յօրհներգ գոհաբանս զեղոյր ըղհոգին :
 “ Ո՛վ ծաղկունք , գոչէր , ս՛վ բոյսք երփներփնին :
 Ո՛ ծառք վարսագեղք զարդք իմում դրախտին :
 Չայնակից իմումս լերուք նուագին ,
 Եանդուլ օրհնութիւն անմահ Ստեղծողին :

Քաղցրաձայն թրուհոց անոյշ մեղեդին
 Հեշտալի շաջմունք ծաղկանց առ ոստին
 Ելսորժ խոխոջիւնք ականց եղեմին
 Օրհնեսցեն ըզՏէր զԿնն անբաւելին :

Ո՛վ սուրբ միութիւն յանբաժան գոյին ,
 Ո՛վ երբեակ և մի Աստուած անքննին ,
 Ընդըր 'ի սանդձման իմու մն խորհրդին ,
 Օ՛անուցար 'ի յիս մի յերբեակ անձին :

Սէր 'ի մըթութեանց օտար անբաժին ,
 Լոյս անվայրափակ հուպ յամենեսին •
 Կեանք և կենսատու շքնչոց բնաւին ,
 Հըզօր զօրութիւն անտես անմարմին :

Օ՛հնչ տաց տըրիտուր առ այնքան բարին ,
 Կամ զի՞նչ փոխարէն անվըճար շնորհին •
 Ար զիս անպիտան ըզհողո տըղմածին ,
 Բնդունակ հողւոյդ եղեր և շքնչին :

Օ՛հնչ այլ , բայց միայն 'ի տաւիղ բանին
 ԲըՀաստիչդ օրհնել բսլոր աշխարհին •
 Ի կարդալ զանուն քո ըզտէրունին ,
 Չիրք բարեկրութեանց ինձ պարգևեսցին ” :

Կըցուրդ գեղգեղէր Կոյսըն կողածին ,
 Արբին ներդաշնակ 'ի ներբող Մեծին •
 “ Դու ինձ լոյս , ասէր , դու զարդ իմ անձին ,
 Դու կեանք իմ , առ քեզ բարիքն իմ գանձին :

Խորին լռութիւն մըռայլ գիշերին ,
 Վարսացիր փողփողք ցայգեան դըշխոյին ,
 Օ՛կըք արփիագեղք ցերեկեայ պետին
 Յօրհնութիւն փառացդ անդուլ պարապին :

Անմըռունչ բարբառ երկնից կամարին ,
 Լուսավառ ցօլմունք աստղաբոյլ խըմբին ,
 Ընսըխալ փոփփսք ցայգ ու ցերեկին ,
 Բըքոյդ հըռչակեն փառս հրաշօզըննին •

Երգ 'ի քո խընամն զանձն իմ գըլխովին
 Ըննեմ աստատան , յոյս իմ և բաժին •
 Ինձ լոյս քո շնորհաց զարդ աստուածային :
 Ինձ համբուրելի բան քո հրամանին :

Ես քո գործ ձեռաց , ես քո աղախին ,
 Օգնական տուեալ առնըն նախածին •
 Սերունդք առ յինէն աճեալ բազմասցին ,
 Օրհնել սուրբ զանուն քո զըսքանչելին ” :

Երգարև Հաբէլ նախնին ընտրելոց
 Հայրենի վարժից հաստատ մըթերոց
 Երկրորդ շառաւիղ տիրատունկ ծառոց
 Աճեցուն 'ի ձիրս նախակրօն բերոց ,

Հանգէտ արգասիս յօրհնութիւն երգոց
 Բերէր 'ի գովեստ Տեառն արարածոց :
 Յարտաքին պաշտօն ներքին հաւատոց
 Օգոյր եռանդեամբ զանձն անալեկոճ :
 Այն ինչ վիմարդեան խարուկին այն բոց
 Բղջօղսն լիղոյր յերկրածին բուսոց ,
 Արձակ քաջագեղք հերաց իւր գանգրոց
 Ի վայր ծաղկածին ծաւալէր սրբոց :
 Սրբտին տասնաղի յեռանդնոտ խորոց
 Օանուշակ նուագ հընչէր ըզվերնոց :
 Ողջակէզ պարարտ բերեալ յանդէոց ,
 Բղբոյր անուշից ճենճերէր հոտոց :
 Բստեղն ուղղածիգ ընդ բարձունս օդոց
 Նըշան հաճութեան իւր ամբիժ տրոց :
 Ընդ անմահանայր յազգըս ծընընդոց ,
 Թէ չէր մահաբեր նախանձուն կրտրոց :
 Սիւն անդրրդուելի յազգին Ադամեան
 Նոր եղեալ Աշէն յերրորդ ծընընդեան :
 Ոյր որդիք կընքեալ յանուն Տէրունեան ,
 Յարիւն չըխառնիլ ծընընդոց մարդկան :
 Օհուր սուրբ ուխտին զաստուածպաշտութեան
 Սըշտաւառ լուցեալ 'ի սրբտին սեղան ,
 Ի փառս Աստուծոյ պաշտօն սրբբազան
 Տէրմեռանդ փայլէր յեղեմին կայան :
 Աէթ 'ի հայրենի հանգէտ կերպարան
 Սըխիթար սրբտին եղեալ հայրական :
 Ի նոյն մարբագործ հանգէս պաշտաման
 Անթառամ ծաղկէր անդր 'ի Հայաստան :
 Անուխ իւր ծընունդ յուսոյն հաստարան
 Համարձակ ճեմէր անդր աներկեան :
 Ում ակընկալեաց խարիսխ անասան ,
 Կոչումն Աստուծոյ պաշտելի անուան :
 Յայտ սուրբ ըստացուած և նախնին կայան
 Օրւխտըն հայրենի պահէր անխափան :
 Եւ Մաղաղիկէլ Տեառըն գովաբան
 Նուագօք զերկրին հընչէր ըզսահման :
 Բոտ որմէ Յարեգ յուխտին հըրաման
 Ի վարժ իջանէր իւրում սերընդեան :
 Օխմաստն երկնային այն վայելչութեան
 Բանայր առաջի մեկնէր ճոխազան :
 Անուք նուիրեալ 'ի խըրատ ուսման ,
 Գերազանց մահու կանգնէր ախոյեան :
 Իսկ Մաթուսաղա զէն իւրոյ մահուան
 Յետնորդաց կասուտ թողոյր կենսական :

Ղամէք հինն երկկին նուաստն 'ի պայման
 Սուսեր սատակիչ զհինն Եղբայրասպան
 Փութով զերծ գըտեալ 'ի տուժից յանցման ,
 Խոնարհ իւր կանանցն ելով խոստովան :
 Իսկ Ղամէք Աթեայ հայրըն հանգըստեան
 Հաստատ 'ի յարգիւնս իւրոյ ծընընդեան ,
 Ի կոչ գոյր որդւոյն ըստ նախատեաման
 Հանգուցիչ ձայնեալ յաղցիցն անիծման :
 Եւ պարիսպ հըզօր ախտից դադարման
 Օուխտըն սուրբ գընէր իւր հանգըստարան .
 Օամբս վեց հարիւր կենաց իւր արժան
 Սուրբ վարուց քարոզ կացեալ յոգնաջան :
 Ընդ ուր բընութիւնն զուտ անախտական
 Օրջայր զի արար զսղբս որդւոց մարդկան ,
 Եւ յն սա անարատ յուխտին պաշտաման
 Յուսոյն աշխարհի կանգնէր ապստտան :
 Յանեղէն 'ի նոյն կարգեալ Հայաստան
 Երբեակ ծընընդովք ազանց սերմնարան .
 Յողողել հեղձուլ զարմին մարդկութեան ,
 Սա միայն գըտաւ իւրովքն անսասան :
 Եւ յս ձիրք յայն նախնին փայլէր օթեւան :
 Եւ յս շնորհք էին յաշխարհն Եդեմեան .
 Եւ ինք և բըլուրք տեղւոյն փափկութեան
 Համայն գործադիրք աստուածպաշտութեան :

1001
3945

Գ Լ Ո Ւ Խ Դ .

ՕՆԴՕՈՒՄՆ ՄԵՐԴԿԱՆ Ի ԲԵՐԷՆ

Եւ յս վեհապանծ փառացըն շուք Հայաստանին
 Խոր խոցոտէր ըզսիրտ խարդախ դըժնեայ դիւին .
 Ուր մախանաց ընդ փառս ազինն այն հողածին
 Սանրէր յօշէր զաման նենգժոտ իւր խորհրդին :
 Ընդր 'ի յանգունդ մեղծ մըրըրոյ ծըծըմբածին
 Յանկերպ գարշանս այլանդակէր զվշապըն հին .
 Հրագեա ալեաց յուղմուսնք անչէջ յընդերս փորին
 Օուխ թանձրամած ընդ բունգուսըն բարդէին :
 Գուայր գոչէր 'ի շանթընկէցսըն զայրագին :
 Շընչէր ըզբոց գեղար յայրածս իւրոյ մաղձին :
 Ի մի ըզգունդ կոչեալ դիւացն անդընդային ,
 Եկնգըս նիւթել առ 'ի կորուստ մարդկան ազին :

“ Օ ի՛նչ այս՝ ո՛վ իմ փաղանգք, ասէր, գիշերային .
 Օ ի՛նչ այս նոր վերք անտանելիք, որ մեզս ազդին .
 Օ խորդ ժուժալ իցէ ցաւոցս այս դառնագին .
 Ի մեր լուսոյ տեղին դընի մարդ հողածին :
 Մահ է այս մեզ և քան զանկումն աղէտագին ,
 Թէ մեր խորհուրդք ՚ի նոր հընարս ոչ զօրասցին .
 Նախնի ջանիցն իմ հըրապոյրք անդր ՚ի դրախտին
 Օ առաջին մարդն յիւրոց փառաց մերկացուցին :
 Չամբք արգելեալ սլուողոյն զայն վայր անմահածին
 Ի սուր հրեղէն անմատչելի սլարըսպեցին .
 Արտաքս անկեալ նոյն Ասխաստեղծըն հրաշալին ,
 Եւսանդ ցաւոց եղաւ ողբոց և տագնապին :
 Երբ յիւր որդիս դոյր ըսփոփիլ ըստ աշխարհին
 Իբրև յերկրորդ ուրախարարս բընականին ,
 Թոռն իմ սիրուն ծընունդ անգուժ աստ ՚ի ստորին
 Յիւրն արկ ծուղակ մալեալ, մաշեալ իսկ զերկոսին :
 Չարդեաց ըզմին ընդ մահակաւն հարազատին ,
 Օ միւսըն ժառանգ եդ անիծից ընդ իւր զարմին .
 Օ ի՛նչ այս նոր մեզ դ ու դ ու ժարկու յայս բանտ ներքին ,
 Օ ի երրորդին զարմք Աստուծոյ որդիք ձայնին :
 Հրաման առեալ չխառնիլ յորդիսըն Այեթնին ,
 Եւ այժմ ՚ի նոյն հաստատ մընան ամենեքին .
 Եթէ ՚ի կամս նոցա թողցուք անդ ըզնոսին ,
 Ենորհազարդեալք լըցեն փութով ըզմեր տեղին :
 Անդ է մեզ վայ, անդ նոր եղունկ, ողբ ցաւագին .
 Անդ հաշեցուք հայեցեալ յայն ազգ երկրածին .
 Յառաջ մատիք, ՚ի խոր մըտէք ընդ գիւտ նենգին ,
 Ո՛վ հարազատք, իմ յայս մըրցումն ՚ի դըժուարին :
 Մեր եղիցի այն մեծ կապուտ մարդկան ցեղին .
 Կամակատար մեզ ըստասցուք զընտիրս նոցին .
 Չէ փոքրը տոյժ ամենազօր նոյն Արարչին ,
 Թէ կորզեսցուք զօրհներգ նորա ՚ի մեր բաժին :
 Անդ ՚ի բարձունս ըզկըծեսցի Սուրբն առաջին ,
 Ուր մեր սլատրանք յորդիս նորա յաջողեսցին .
 Օչ թէ ումեք ՚ի ձէնջ լինէր սիրտ սաստկագին ,
 Տալ ըզվըճար այս շահեկան մեր վաստակին ” :
 Յառաջ մատչէր անդ ՚ի հանդէս զեղծ խորհրդեան
 Խառնագնացիցն աստուածուհին այն շամբշական .
 Մութ գիշերոյ դուստրը լըսիրշ չարախտական ,
 Բոց գեհենոյ ՚ի դէմս առեալ յանկերպարան :
 Եւթէր գելոյր ըզծընողիւն օձանըման ,
 Պատեալ ՚ի պորան ըզթոյն մահու սատակչական .
 Բերան բանայր տալ մըխիթար խոր վարանման ,
 Ինքն ին ՚ի գլուխ հանել ըզգործըն յաղթութեան :

“ Ես քո ծընունդ , ասէր , սիւ վեհդ անդընդական ,
 Օրդ մեղկարար զգեցեալ զըրահ 'ի պայքարման ,
 Եւեք իմ աչաց մըխեալ յաղբիւրն Կարկիսեան ,
 Բըսիրտ մեղկից 'ի խոց վիրաց տայ անդարման :
 Իմաց իմոց պատկեր փայլուն լոյս աղուական
 Յաջող ցոլայ 'ի զառածանս որդւոց մարդկան :
 Ես՝ Լստարտայք քորք իմ յայս մարտ հոգեկործան
 Ինձ 'ի նըպատ փոյթ դիմեսցեն 'ի մերկ իրան :
 Թէ միտք մարդոց են յիմ խընամս միշտ սերտական ,
 Յանհընարից մի՛թէ որսալ յիմ հեշտարան :
 Կաց յուսալի , լեր 'ի խըրախս անտըխրական ,
 Ո՛վ խաւարին այս պետութեան հըզօր իշխան :
 Ի հող երկրին բրժժանք դեղոց կան 'ի դարան ,
 Յերանգ դիմաց դըստերց իմոց լուսնանըման :
 Իեղձ տըռփանաց անդ 'ի ծաղկոցս հոտաբուրեան
 Ըս իմ շընորհ վառէ զաշխոյժըս ցանկական :
 Օործորք ծակուց խառնից անքոյթ սըրըսկապան
 Փոյթ պաշտեսցին սենեակ եղեալ վահագնական :
 Լնոյշ երգոց կախարդականք համբարուական ,
 Օորիեայն քընար ժըխորեսցեն զՆոյին հընչման :
 Ընդ լերդակողմն եղջերատիպ խոցուած մարդկան
 Փոյթ հաղբեսցէ 'ի հոգեմեռ ծուղակ յանցման :
 Երամ երամ գըրոհ տուեալ յայս մեր սահման ,
 Յիշխանութեան քո բանտեսցին խոր արգելան :
 Ըյս պատերազմ դիւրաւ դըտեալ յաջող վախճա
 Պըսակ 'ի գլուխ քո կապեսցէ յաղթողական :
 Քեզ քաղցրասցին արգիւնք դըստերս իսկ հայրական ,
 Թագաղարդիլ ընդ քեզ յայս դահ անդընդական :
 — Յիմ ծովածուփ վըրդով հոգւոյ հըրակոհակ ,
 Տօղ զովարար սըրըսկեցեր , դո՛ւստր անուշակ :
 Չէ անվայել թէ ըզփառացն իմոց պըսակ
 Քեզ մատուցից , ասէ , սատանն 'ի յաղթանակ :
 Դո՛ւ մեզ ներքնոց նորոգ բարեաց բերք միայնակ :
 Ի քո հանդէս կայթէ այս տուն խաւարաբնակ :
 Դունդըք դիւաց 'ի գովեստ քո բարձրահըռչակ :
 Մութ լէգէօնք 'ի ձայն երգոց քոց ներդաշնակ :
 Ըրի՛ , զուարթ իմ օրիորդ նոր արուսեակ :
 Սերտ հընարիւք պարտել ճեպեա՛ զայն գոռ դասակ :
 Կուռըն ջանիցդ այս եղիցի անդ նըպատակ ,
 Իսպառ ըզտուն կրօնին առնել հիմնայատակ :
 Եթէ վեհին որդիք ընդ քեզ կայցեն կամակ ,
 Վաղվաղ առ մեզ նախնին աւար դարձցի համակ :
 Օօրեղ հընարք են քո , դո՛ւստր իմ գեղահասակ ,
 Ի տե՛սիլ անդ քեզ գերեսցին առ հասարակ :

Փրփուր լըծիս դիմացդ ահա գեղ ըսպիտակ,
 Լնմահ արիւնն իմ երեսացդ ներկ ասորժակ,
 Լնդ լուսնադէմ Պերսէփոնէս քեզ օժանդակ,
 Լնդ զէն հըզօր դըստերք մարդկան քեզ բովանդակ ” :
 Ի մըռայլուտս անդըր ներքին այս յորդորակ
 Լընոյր 'ի լանջ գիճասողին պիղծ թորթորակ,
 Կայթէր խաղայր Գեղձըն լըպիրշ անդ հերարձակ,
 Լա իւր ծընօղ մատչէր փարիլ յոյժ համարձակ :
 “ Ես քո դըստեր, ս'վ պետ մըթոյ, զօրեղ դաստակ,
 Սուր իմ յոգիս բանայ մարդկան վէրք խորագդակ :
 Տուր ինձ 'ի քո դիմաց համբոյր սեռն և յըստակ :
 Շըրթանց իմօց տալ զուժգնութիւն յայս նոր վաստակ :
 Լյլ զայս ուխտեմ, հաւ իմ հըզօր, յայս գուճարտակ,
 Որ ոչ սակաւ մեղ որս բերէ բաղմակուտակ :
 Թէ ոչ հաստատ ինձ Հայաստան տացէ բընակ,
 Ի տուն Քամայ դարձուցանեմ զիմըս բանակ :
 Լնդ մերկանդամ յամօթալիսըն մեր դիտակ,
 Օւղցէ 'ի սիրտ իշանդամից հըրոյ վըտակ :
 Լնդ ամօթոյ ցոփ մարգարէքըն խայտառակ
 Լա խուժանին պաճոյճ բացցեն ըզմեր պառակ ” :
 Յայս բան լըկտի Գեղձին առ իւր գովեստից վարկ
 Յայն գիշերոյ ծընունդս ազդէր ափշուժեան զարկ :
 Ուր բեւիար հընչեալ ըզժաղը ինչ ուժընդակ,
 Լըճագանգել առնէր խորոցն անդընդայարկ :
 Չորըն բացեալ ըզբերանոյն խորայտակ
 Ի յանտառէ անդր ատամանց զեղոյր կըրակ :
 Շըրթունք իւր հաստ դըժնէատես լեռնաքատակ
 Լա բերանով թուճք կառուցեալ կըպրատեսակ :
 Շունչըն հրացոլ 'ի գեհնոյն առեալ ճարակ,
 Հոտ չարարուեստ շընչէր յանլոյսն յայն հրապարակ :
 Ի գիրկս առեալ զայն շողոքօրթ կոյր պատանեակ
 Համբոյր տուեալ յանձնէ դըստերն իւր անառակ :
 “ Երթայք, ասէ, երթայք յերկիրն յայն նախաբնակ,
 Ժըխորս ամել յայն սըրբութեան ուխտն անապակ :
 Կամ ժամ 'ի ժամ ըղլուր առնուլ բարեգուշակ,
 Խընդայ դըժսիք ընդ ձեր մարտին ճոխ դըրօշակ ” :
 Ի լուալիս իսկոյն սուզեալ ժահրուտ լըճին,
 Բըներկ լըկնեացն առնուլ 'ի դէմս դուստրըն գիճին :
 Գէսքն 'ի տարած յոլորածոյ զարդ փընջէին,
 Հայեացք զօշոտք յաչաց խորոց մահ շընչէին :
 Հըրակայլակ բըղխումն յականց տարտարոսին
 Բըկոյր մանուկն յերփն ամէին Սեղենոսին :
 Փութայր փարէր մայրըն մեղաց բողն առաջին,
 Պըճնել զայն իւր ծընունդ տըգեղ զաղջամըղջին :

Հին արուսեակն արջնագիմեալ անդր 'ի յերկին ,
 Կեղծ փայլածոյս շողէր յիրանս նոր պոռնկին .
 Կոշկայարդար պըջրանքըն լիբբ 'ի քայլս ոտին
 Յանդընդայինս ըոքանչ բերէր յանլոյս դաշտին .
 Աեղմուսն օտար բարակամէջք այն կաթոտին
 Յօղ ցընծութեան տեղայր 'ի վայրն յայն երաշտին :
 Օեքծեք ուլան յուռութուլունս 'ի բրժժային
 Ի ըզմայլուսն ածէր զփաղանգըն խրժային :
 Միաբերան խրախուսանօք զօրք խաւարին
 Քաղդէաձայն ղողանջանօք ներբողէին .
 «Ի ու մեր պարծանք , ասեն , և փառք անկեալ գընդին ,
 Արով խղեալ ջիւք զօրութեան մերոյ պընդին :
 Երթ այժմ յայդ գեղ , երթ 'ի տապալ այնմիկ ուխտին :
 Եղա թէ ոչ տանս այս հիմունք համայն խախտին .
 Յայն ազգըն լոյծ անյաղթ են քո հընարք մարտին ,
 Փոյթ գերեցին օրք առ հեճուկ դիմամարտին » :
 Եհա անդէն թեւս ըզգեցեալ ըզջըջկային ,
 Յօլայր ընդ մէգըն թանձրամած տիպն աղջկային :
 Հետք ընթացիցն իւր 'ի վերելան ընդ վայր թըղպին ,
 Չետս երկայնէր ցայտատեսակ ըտտ ասուպին :
 Եթերասիլ առ կամարօքն արուսեկին ,
 Օտար լուսով ղեղոյր զվիհս իւր փոսորակին .
 Օ ի քաջարուեստ է սատանայ զերեսս մըթին
 Հրեշտակակերտ ածել 'ի տես , որոց մօտին :
 Իառնայր երագ 'ի նոր զարդուց գիւտ յւրոպին ,
 Խայծըս Իիայ դընել յանձն իւր յիրան տըրպին .
 Եորոգ պըճնեալ առ 'ի գեղձուսն Երամազդին ,
 Փոխել յանբան ցուլս և յարջսուս զազգ մարդկային :
 Ի հիւս 'ի գէս 'ի նոր փաթաթ 'ի տես լանջին .
 Ի փայլ բազկաց , յերևս ուսոց , յօղս ականջին .
 Յարուընթերուկ բազկակցութիւնս 'ի բան հեշտին ,
 Յորմէ սողոսկ տըռփման հըրոյն 'ի սիրտ շեշտին :
 Եստուածուհեաց պորտոյ խըռնուսն յայն մեհենին
 Չայն աւետեաց հընչել առնէր 'ի գեհենին .
 «Մեր է , գոչէր , մեր յաղթանակ և մեր բարժին ,
 Օ ի ազգ մարդկան յօժար առ մեր կամարն շարժին » :
 Ենցեալ ապա ընդ ցիրուցանս կըղզեաց ծովին ,
 Օ Հելլենս եգիտ նախաշակերտս իւր խըմբովին .
 Աքք 'ի խառնիցըն բաբելեան գործ ղեղծագին
 Յանձինս առեալ յանկարգսն էին յոյժ յեղցագին :
 Իիմէր ապա ընդ արևելս յեռանդ սըրտին ,
 Հաստատայոյս տալ ըզվըճար իւրում մարտին :
 Լերինք բարձունք յաշխոյժ նորա դըղըրդէին ,
 Օեռունք ձորոց յօտար պըջրանս խըլըրտէին :

Արագ հասեալ 'ի Բիւրակնեայ մարգըս լերին ,
 Յանտի ծաղկանց զարդ յօրինէր իւր հասակին .
 Բեկբեկ նազիւք սիգայր ընդ վայրսըն եղեմին ,
 Գեղով լընուլ ըզլանջ դստերցըն Աայենին :
 Բնդերք հողոյն նոր երփներանգ յայտըս նըրբին ,
 Առ 'ի նըպաստ տային նենգող այնրմ լըրբին .
 Օղըն վըճիտ 'ի նըպաստել գիճասիրին ,
 Կայտառութիւն գիճաց շնորհէր ճակերամին :
 Յիրք աղջրկանց ընդ տարածումն յերեսս երկրին ,
 Հուր սըրտակէզ յաղգն ընդհանուր բորբոքէին .
 Պարտեալ համայնց 'ի նոր յայն գեղս զուարթագին ,
 Կանայս առին զուխտըն ցըրեալ սուրբ հրամանին .
 Օ եղծաւ երկիր 'ի պիղծ գարշանս ցանկականին .
 Դընան հըսկայք անպէտ վիճածք յաւիտենին .
 Մաքուր կըրօն սուրբ պաշտամանն Արկնաւորին
 Տըխուր զողէր միայն 'ի տան անդր 'ի Աոյին .
 Անդ Հօր լուսոյ անախտ բնութիւնն աստուածային ,
 Յապաշաւ դայր ընդ ըստեղծուլ զաղգ մարդկային .
 Զ ընջէլ խընդրէր ըզլամբշտեալն բոլորովին ,
 Ի չարութեանց մաքրել զերեսս երկրագընդին :
 Բզմարդ զանբան և սրբ ըզչուհչ կենաց ունին ,
 Հեղձուլ վատնել համակ 'ի ծով ջըրհեղեղին .
 Աստ վայ եզուկ բոլոր զսրմիցն ադամային ,
 Աստ դժոխոց խորքն ընկլուղեն յաղքս ըզնոսին :
 Ահա յերկինս նոր իրաւանց ուղղեալ ատեան ,
 Անդարձ վըճռեալ կընքի պատիժ որդւոց մարդկան :
 Օ ի այս լըկնի համազեղծումն ախտակրական ,
 Առ Բստեղծօղն ետ բողոքել արդարութեան :
 Անդ անաչառ աթոռ կարգի դատողական ,
 Օրրով փայլէ անմատոյց լոյսն ընտրողական .
 Եօթըն զամպարք բոցափայլունք առ պատուանդան ,
 Օահեզութեան վէհ Արքային բերեալ նըշան :
 Օօրք բիւրաւորք զուարթք և փոյթք ակն յանդիման
 Թեւաքօղեալք 'ի պակուցումըն սարսափման ,
 Կան 'ի յակճիռս՝ թէ զի՞նչ վըճռէ Ա երնոյն հրաման :
 Ո՞յր իրաւունք յայն դստ ունին ինչ հաստարան :
 Անզոյգ փայլէ հըրապարակն բիւրեղանման .
 Գետ սառնորակ գործեալ ընդ մէջ ծով 'ի ծածան :
 Անմահ տընկոցն անծոր վառումն կանաչերփնեան
 Բարեաց բերովք քաղցր 'ի սեսիլ և հեշտական :
 Անդ անողոք յաթոռ բազմէր հըզօր Արքայն .
 Սուր երկսոյրի 'ի բերան իւր հակիրճ հրաման .
 Մատչէր յառաջ Արդարութիւն ճոխ փաստաբան ,
 Խընդրէլ առ այս յերկնից վէհից ճիշտ դատաստան :

“ Ա՛լ բարերար Տեսուչ, ասէր, աննիրհական :
 Քո քաղցրութեան գուժ յերկրայինս կայ 'ի խափան :
 Առատազեղ քոց շնորհաց ծով անսահման
 Չեա խըստասիրտ մոլեգնելոց հոգի զրդման :
 Ի գարշ յորձանս մարմնոյ ախտիցըն պըղծութեան
 Աղողեցին եղծին զերկիրն վայելչազան .
 Սահմանըն սուրբ նախնի վայրին եղեմական
 Յապարահից դարձաւ 'ի ձորձ աղտեղական :
 Չիք անդ բարեաց ակընկալիք, չիք յոյս դարձման :
 Չարին խընամք 'ի նոցայն միտս հաստատ մընան .
 Անաչառ է քոյդ իրաւանց վըճռոյն պայման ,
 Հատն նոցա զարժան պատիժն ըզկորըստեան ” :
 Աստ խընամոտ աղիք 'Արստերն ողորմութեան
 Գալարէին ընդ աւերումն համակործան .
 Առ իւր Օրնող մատչէր յողոք աղերսածայն ,
 Գուժ տարածել յարդար ցասումն արդարութեան :
 Ինայել խընդրէր 'ի ձեռին իւր գործ ընտրական ,
 Չքտալ յեղծումն զաստուածաստեղծ զոյն բնակարան .
 “ Մարդ գործադիր եղաւ, ասէր, անդ 'ի սկըզբան ,
 Եւ ցարդ 'ի զարդ նորին ճըգնի յոգնատարժան :
 Չէ օտար ինչ 'ի քոց բարեացդ արտըչական
 Թէ ժամանակ տացես զեղծիցն ապաշաւման .
 Յանկումն յառնել են բընապէս պատշաճական .
 Չեն կամակոր որպէս ըզհինն ամբարտաւան :
 Այս հըրապոյրք 'ի խարդախէն անդըր զեղան ,
 Ի քոց աչաց զազգըն հանել ըզբանական .
 Օրասցի, Տէր, քո գուժ քան զոյնր հաղբից դարան ,
 Եւ ըսթափեալ կացցեն յաւէժ քեզ գոհաբան :
 Յիշեա՛, գըթած, ըզնախնի մարդն 'ի նոր ստեղծման
 Աենգաւ խաբեալ և 'ի դրախտէն տարագրական .
 Օխարդ յինքեան և յորդիս իւր ուխտ սրբազան
 Թագ 'ի գըլուխ պանծայր յաթոռ իւր անստտան :
 Աորին ծընունդք են այսօքիկ ամենեքեան .
 Գիտեն ըզբեզ իւրեանց հաստիչ տէր և իշխան .
 Ա՛՛ա՛ գոյ և այր արդար անմեղ յիւր վարս համայն ,
 Օւամս հինգ հարիւր պահեալ զաւանդն հայրենական :
 Յայն խընայեա՛, գըթա՛, տէր իմ, լէ՛ր փըրկարան :
 Յայնըմ քրայի զուտ կայ մընայ բարոյք մարդկան .
 Արդար են քո խորք իրաւանց 'ի հատուցման .
 Էնորհեա՛ գործոց բարեաց ըզվարձս վայելչական :
 Ա՛ի եղիցի կորուստ համայնց միանգամայն .
 Օի մի՛ մեռցի սուրբն ընդ պըղծոց 'ի յողողման ” :
 Յունկըն Ա՛ եհին այս աղերսանք հաճոյս գըտան ,
 Տալ ժամանակ դարձման տարիս հարիւր քըսան :

Ո՛վ քաղցրութիւն անձառ բարեաց բարեհրաման ,
 Ո՛վ գըթութիւն զեղուն խնամոց լիասահման .
 Օ՛ուներր կրկնեալ առ աթոռոյ քո պատուանդան ,
 Երկըրպագեմ քեզ յոգեշարժ յիղձս եռանդեան :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե .

ԱՕԱՏՈՒԹԻՒՆ ՆՈՅԻ Ի ԳՈՒՐՑՆ ՀԵՂԵՂԱՅ

Հրրաման Վեհին անդարձ հաստատեալ զեղծումն աշխարհին ,
 Տընջել եթէ զամս հարիւր և քրտան անդարձ զեղխեսցին .
 Օ՞րբքն վերնականք 'ի յարգ հրամանին զաղաղակ բարձին ,
 “ Խընկեալ են քո բանք , ասէն միաբան , յամս յաւիտենին .
 Դ՛ո՛ւ ամբաւ բարի , դ՛ո՛ւ քաղցր 'ի խնամս գոյից բընաւին .
 Դ՛ո՛ւ ամենիշխան վերնոց և ներքնոց հուպ յամենեսին .
 Դ՛ո՛ սէր անըսպառ շունչ կենդանական հաղորդեալ հողին ,
 Առատ պարգևօք իշխան հաստատեաց էիցն ըստորին .
 Պայծառ արևէր քո պատկեր յայն կոշտ տըղմոյն երկրային :
 Դ՛ո՛ ձիրք դասակից մեզ կացուցանէր զայն աղգ հողածին .
 Օ՞ի՛նչ պակաս մընաց յանդոյգ պարգևաց զոր 'ի քէն չառին ,
 Եւ զի՛նչ վայելէր յաւետ քան զարժանն , զոր ոչ ետ երկին .
 Օ՞ի՛նչ այս գարշութիւն մոլեգին ախտից զեղեալ 'ի նոսին .
 Օ՞ի՛նչ համաժաւալ խըստութիւն անզեղջ յեակսըն ներքին .
 Ախտք հըպարտութեան զմեր քաղաքակիցս անդարձ մերժեցին ,
 Անլոյծ կապանօք արկեալ 'ի խաւար յանդունդս արտաքին :
 Դեռ երկայնամիտ կայցէ քո ցասումն 'ի վըրէժ նոցին .
 Սընայ տակաւին ակնունիլ դարձման անդրէն 'ի բարին .
 Բայց , Աստուած հըզօր , զսահանս երկնից և զանդունդս երկրին ,
 Ի հեղձ 'ի յողող 'ի սոյզ յաճախման չարաչար ախտին ” .
 Մինչև էր հրաման յորդման յորձանաց համակուլ ջաղքին ,
 Յոյս աշխարհային անհատ սերընդեան կայր անդ թախծագին .
 Խընդրէր ջատագով ունիլ զօք առ իւր նըպաստ 'ի բարին ,
 Բայց չէր 'ի համայնց՝ որ յոյս դիւրութեան բերէր 'ի սըրտին .
 Յանկարծ 'ի խընամս վըստահեալ սերտիւ բոլորից Հաստջին ,
 Յաղերս իջանէր արտասուք 'ի դէմս անձուկք 'ի յոգին .
 “ Աստուած իմ Աստուած , գոչէր 'ի խորոց իւր հառաչագին ,
 Գըթա՛ 'ի ստեղծուած , գըթա՛ 'ի պատկեր քո յաղգ մարդկային :
 Դու՛թ քոց խընամոց թէպէտև ամուր ինձ ապաստանին ,
 Բայց և յիրաւունս քոյդ արդարութեան փարիմ սըրտովին ,
 Բոց համայնակէզ անչէջ բորբօքեալ յաշխարհ մոլեգին ,
 Օ՛վերանց ըզձորոց 'ի հուր հըրդեհեաց զարդ գեղեցկագին :

Բարձրութիւնք ծառոց որք տերեւորձակ զերկինս լընուին ,
 Խամբեալ խարակեալ միայն ըզխանձողս գեհեոյն թողին .
 Օ ի անդրէն վառեալ 'ի սիրտ ամենայն հուր դըժոխային ,
 Ե իջոյց ըզնախանձ առ սուրբ պատուիրան քո աստուածային .
 Քուժ սիրոյ որդիք ձիք մատակախանձք քեզ անկուշեցին ,
 Ի կորուստ անձանց ըզխաւար նիւթեալ 'ի տարտարոսին .
 Յանսաստ չարութիւն լըինեալ աքացել ընդդէմ խըթանին ,
 Յաստեացըս կարճել ըզմարդկան ծընունդս 'ի վրէժ շարժեցին :
 Բայց գոյ և արդար ումն կամարար սուրբ քո հրամանին ,
 Օամբս հինգ հարիւր պահեալ կուսութեամբ յայն զեղծ գըրոհին :
 Տուր ինձ աղաչեմ , զայն միայն տուր ինձ նոր հայր ազգային ,
 Օ ի անդրէն յերկրի քեզ օրհնաբանիչք ծընեալ բազմացին .
 Անկարօտ ես , տէր , արդարև փառաց լի ամենեին .
 Բայց քոյդ հաճեցաւ սէր յերկրէ առնուլ օրհներգ հողածին :
 Այս իմ աղերսանք այս անձին իմոյ տենչիւ խընդրելին ,
 Օ ի տեսակ մարդկան անընդհատ կարգաւ իջցէ 'ի զարմին " .
 Յուսոյն այս աղերս յանարգամեծար խընամորն վեհին ,
 Գըտեալ գըգուարան նոր հիմներ սմուրս բնակչաց երկրին .
 Առ պետրն վերնոց ցողայր առաւօտ լուսագեղ շնորհին ,
 Հօրն անարատի ծագել աւետիս հաճութեան վերին :
 Լուսաթռիչ շողէր քարոզն աւետեաց 'ի ճեմս արփենին .
 Փողփող իւր դիմաց դընէր 'ի հրաբունս զարմանս և զըննին .
 Հաճութիւն անմահ նոր կենդանածնեալ 'ի յոյսն աշխարհին ,
 Ի կայտառ մանկունս խայտայր խընդալի յորդեալ 'ի բարին :
 Չայնէր . "Յէ՛ Նոյ, Նոյ, հայր երկրորդ այդ միկ մարմնաւոր ցեղին ;
 Ի քեզ կայ անփուտ բազմաձեղ արմատ աճման մարդկային :
 Վըճիւն յաւիտեանց որպէս 'ի կորուստ չարաց զայրագին ,
 Նոյն 'ի քո շընորհ ձըրից պարգևօք ցուցաւ առ նըմին :
 Պարգև պանծալի հընգադար ամօք կուսութեան քոյին ,
 Նէմզար սիրուհի ամբիժ յօրիորդս նախնի նահանգին .
 Քև ակն որդեծին տուեալ 'ի բըղխումն անդր 'ի յեղեմին ,
 Անհատ ծովացի 'ի ծընունդս ազանց անդրէն վերըստին :
 Արդ զի ընտրեցար նահապետ երկրորդ բանական զարմին ,
 Սընայ քեզ այժմիկ կերտ նոր աշխարհի փայտեայ տապանին .
 Ուր համայն շընչոց գըտեալ պատըսպար 'ի գալ հեղեղին ,
 Օանկեալն աւերակ կանգնեցեն զազանց կենդանականին :
 Նոր է այս կերտուած նորօք խընամոց ցուցակ երկնային ,
 Ուր անբոյթ կացցես յայն աշխարհազեղծ նորօք պոտահին .
 Ի քառակուսի փայտից կազմեցես զարկղըն տասրանին ,
 Ըստ չափուն զոր քեզ տայ ճիշդ հըրաման անմահ Արարչին :
 Եռերիւր կանգուն չափ երկայնութեան յիսուն 'ի լայնին ,
 Օքրեանաբանակ բարձրութիւն յաւարտ քաղեցես առ մին .
 Եռայարկ գործեալ խորշ խորշ կայարան շընչոց տեսակին ,
 Իուռն 'ի կողմանէ 'ի մուտս եկելոց անդանօր խըմբին :

Ի կալուած ձեզքից ՚ի յարս տախտակաց առ ծեփուած նաւթին ,
Ըն ՚ի չքտալ մուտ ՚ի ներքս ուղխաջուր տեղատարափին .

Պարէնք ուտելեաց ձեզ ամենեցուն ընդ բոլոր տարին
Ըստ պատրաստեալ ՚ի յամենայնէ ամբարել ՚ի նմին ” :

Ի սիրտ անդ Աոյի խոր ազդէր պատգամ երկնից դեսպանին .
Հանդէս զարդարէր իւրում հարսանեաց պարզ և բարեգին .
Օրնանէր որդիս , Յաբեթ , Աէմ , ՂՏ.ամ , ՚ի միում դարին ,
Եւ յերկիւղ Աին աճումըն բերէր ըստ իւր հաճոյին :

Կրրկնէր անդանօր հրաման տիրական առ Աոյ մեր նախնին ,
Հարսունս ցուցանել երկից իւր որդւոց ըստ բարւոք կարգին ,
“ Կան ՚ի պատրաստի , ասէ , քոց որդւոց ընկեր և բաժին ,
Կոյսքն Օանազան և Օարմանազան ընդ Արեգնազին ” :

Օասի ըզդողման հարեալ ընդ պատգամ Տեառն ընդ ահագին ,
Չեռն ՚ի գործ առնէր ՚ի շինուած արկեղն այն մեքենային .
Ընտանքն Կորդուաց զհին աւուրց որդիս իւրեանց մատուցին ,
Ի նիւթ շինութեան գընայուն յարկի հողմավար նաւին :

Կաղնի կաղամախ սարոյ և կընձնի և այլքն ըստ կարգին ,
Որոց թանձրութիւն և բարձր հասակ ըսպառնայր երկնին ,
Ընդ քարշ սողային տապարահատեալ ՚ի բընոյ արմին ,
Իբրընդիւնն ՚ի քարշ էր նըշան հեղձման մոլեգնեալ ազին :

Արհեստ թովբէլայ սրանձայր ՚ի նուէրս գամիցն երկաթին ,
Օէրծ ՚ի ցասմանէն պահել զոր շարժեաց արհեստ Յովբալին
Աուրք և ամիսք ընդ տարւոյ թաւալս առեալ գընային ,
Մինչև ՚ի լըրումն հարիւր և քսան ամաց սրայմանին :

Չայն գուժին գործեաց հարուստ անդ հընչեալ յերկայն միջոցին ,
Չարար ըզգաստիլ վայրագ մոլեւոց յախտ պղղծասիրին .
Անդ գայր հըրաման մըտանել յայն յարկ անկայուն շինին ,
Ինքեան և որդւոցն և կընսջն ընդ նոյն և հարսանց նոցին :

Աժէր և յորոց հրամայեաց նըմա բանն աստուածային ,
Տաճել ՚ի տապանն մինչ ՚ի ցամաքումըն ջըրհեղեղին .
Այսպէս կատարեալ Աոյի զամենայն ըստ հարկաւորին ,
Անքոյթ ամրանայր ՚ի յարկածածուկ շարժուն քաղաքին :

Արտաքոյ նորա փակէր ըզտապան բնաւ իցըն սրաշտպան .
Անկայմ անքեղի առնէր նաւարկել ընդ դաշտ լուծտկան .
Իմ անդ ՚ի զըննին անմըռունչ ապշեալ ՚ի նոր զարմացման ,
Աղետից էր տեսք վըտանգ մահաբեր յերկիր ամենայն :

Ամրափակ պընդեալ աստուած պաշտութեանն այն պատըսպարան ,
Օամենից կենացն եբարձ յաշխարհէ յուսոյն ապաստան .
Անդ ծածկէր յերկրէ զաւուրս քառասուն ակն արփիական ,
Յոլմունք աստղայինք չէին ինչ ՚ի զարդ վերնային ձեզուան :

Օդոյն ընդարձակ միջոց կենսօգուտ պատեալ ՚ի մըթան ,
Նոր իմն արհաւրաց գիշեր հըռչակէր յամպրոպ ահռական .
Չէր ինչ անդ շողիւն խունարև լուսոյ զարդուն ցերեկեան .
Սուգ անհընարին սրատեալ էր զերկրաւ յանկումն անդարման ,

Օրամբաւից ըզնուրց լիութիւնն երկնից բացեալ ըզսահան ,
 Յաղթահոս զեզոյր վրտակս ընկլուզիչս անդուլ անխափան :
 Յայն վրէժ չարաց և անդունդք երկրի բանային բերան ,
 Յորդեւ 'ի ներքուստ ուխտ անհրնարինս յեղծումն յապական :
 Բարձրանայր յերկրէ ծով համատարած խորք անանցական ,
 Ի ծոց կըլտնել ըզբարձունս վայրաց յիւրում կորըստեան ,
 Լերինք և բըլուրք անդ քուստուղեալք յանտես ծածկութեան ,
 Ծուր աշխարհակուլ անեղր ծածանէր 'ի յալիս ծրփման :
 Հապճեպ սըլացեալ իմ 'ի բարձրագոյն Մասեացն արաւան ,
 Ընկալ նըշմարել զանցորն կալելոց յայն խոր մահարան :
 Ընդ էր նոր դիպուած ստեղծումն ահագին հարուժն ըզգողման ,
 Ըյն ինչ ցոլանայր յաչս իմ 'ի բարձունս անդ նոր տեսարան :
 Սինչ յուտել յըմսել 'ի պարս 'ի կաքաւ 'ի տըրտի կայթման ,
 Եւ սէր յանարժան զոշտից զակատք էին 'ի զեղխման ,
 Սինչ խոր թմբբութիւն պատէր զամենիւք անդր 'ի հանգըստեան ,
 Եւ զըմբաղք սըրտի զուարթ կայտուէին 'ի զեղծ խառնարան ,
 Ընդ գայր յանկարծուստ արդար Տիրողին վրէժքըն ցաման ,
 Երեսորս զեզոյր 'ի շրփոթ ածէր զանկարգ երախան :
 Խուռն յարձակէին սգիք մուլելոց 'ի վիհ վարանման :
 Ըյլ պինդ պաշարեալ ըբոտ լըկէին յանգիւտըն սուղման :
 Կալ անդընդախոր յարկեալ էր համակ բոլոր զերկրաստան :
 Գաղաթունք ծառոց ցըցուեալ տակաւին զալեօքն 'ի ծածան :
 Սի ոմն յանկողնոյն շրտուցեալ 'ի դուրս անքօղ անպատան :
 Ոմն յալիս խորոց խըղձուկ տազնապէր անյոյս փըրկութեան :
 Ոմանք գունդագունդ ընդ լերինս վաղեալք ոչխարանըման ,
 Յալիս մաշէին իբր 'ի քանասար գայլոցըն բերան :
 Ըյլք զամպաժաման ժայռսըն ցանկային ունիլ կայարան ,
 Կէսք 'ի բարձրաբերձ ծառսըն երագեալ կային 'ի տատան :
 Թողոյր մայր զորդի , չօգնէր այր եղբօր անկար ամենայն :
 Եւ ոչ առ անձին փրկութիւն երբէք լինէր ոք ժաման :
 Ողբային տըղայք , վայէին աղջկունք 'ի ծուփս ընկլուղման ,
 Եւ չէր որ լըսէր կամ 'ի գութ շարժէր նոցուն կականման :
 Ընչունչ դիակունք լեղային 'ի ջուրս անդ կորըստական ,
 Հերարձակ հիւսուած ալէտանջ ծրփայր զուսովք ձիւնաղան :
 Ողորմ էր տեսիլն , ողորմ էր դիպուածն անճողոպրական ,
 Օի և զասպառած սիրտս աղեխորով կիզէր առ ժամայն :
 Փափկասուն դըստերք գեղաղէշ մանկունք յառոյգ կերպարան
 Ընդոյն թարշամեալ 'ի ծաղր Բեհմովթայ կան թշուառական :
 Ուր սընդոյր այտից , ուր պըչրանք նազից , ուր պարք բերկրական ,
 Սիայն զանվախձան զամօթըն թողեալ անհետ չըքացան :
 Սահ անգութ դահիճ 'ի սուր ջըրեղէն հրնձեաց զամենայն ,
 Ընողորմ կորոյս ըզմարդ զանասուն զշունչ կենդանական :
 Սողունք և թըռչունք բոլոր 'ի ծուղակ նորին կարթեցան ,
 Եղծաւ բընաւին շուք վայելութեան գընդոյն երկրական :

Մարդ էր յանցաւոր, էր, ասեն, անբանք ընդ նոյն պատժեցան :
 — Հաստչին բընաւից է այս անաչառ ըստոյգ դատաստան .
 Եւ այս ցուցակ է յարդար իրաւունս աստուածակտուութեան ,
 Օրակիզբն ինչ յանցման տուժել 'ի պատիժ համաշխարհական :
 Ուր զի 'ի կորուստ արքային չեն այլք՝ քան զայն 'ի յարգման .
 Եղծանիլ մարդոյ և վասըն մարդոյ եղեալքըն կորեան :
 Մարդ պատկեր լին յայն խորս ընկլուզաւ յոյժ անարգութեան ,
 Լնբանք մի՛ քան զայն լիցին համարեալ էակ պատուական :
 Եայս իսկ և կերտուածք շինուածոց ազգաց անդ տապալեցան .
 Մարդոց բնակարանք հըրեչից ծովու եղեն կոցարան .
 Օով ծածկոց ծովուն պատեալ շրջանակ յամբաւ խորութեան ,
 Երշմար ցամաքի ոչ ուրեք երբէք չափով ինչ ափան :
 Եայն աշխարհակուլ որովայն յարկեալ լերանց տեսարան ,
 Եայն վիհ ջրալիւր ըզբօսանք ձրկանց ընդ լեխաթան .
 Եու զմունք լեռնատիպ ալեացըն գուժէր յամպոցըն կայան ,
 Չոր անհրնարին հետ ըզհետ բանայր 'ի վըրդով ծրփման :
 Երկզակերտ քաղաք ընդ իւր գաւառացն անդր 'ի յերերման ,
 Եկլըն իւր և յէջս երբեմն երկնաւոր մերթ անդընդական .
 Հանգիստ բընակչաց անբաժին էր անդ կըրից տըրտմութեան .
 Օ ի վէհն երկնային էր իւր զեկավար տրթուն պահապան :
 Եայս քանդ համաջինջ հըրձուէր 'ի հաճոյս հինն ամբարտաւան ,
 Եառ ինքն զառաջին եղբայրասպանին ծընունդս աւարման .
 Տօնս ուրախութեան կարգել հրամայէր յանդունդ դառնական ,
 “ Եյս է մեր , ստէր , ժամ բարեպատեհ նուադ յաջողման .
 Տուն նախնի մարդոյն յաւար մեր դարձաւ որպէս 'ի սկըզբան :
 Փառք մարդկան գերի բանտարկի ահա 'ի վըհիս զընտան :
 Բընակք եղեմեան կայիցն աստ 'ի մէգ մըշտագիշերեան
 Լնդերձ բանտաւորք հեժեն դառնապէս յաղէտս անվախձան .
 Յնծացէք, դըժոխք, ցնծացէք, ծըժումբք, 'ի հրացայտ գեհեան :
 Ճարակ անըսպառ մատոյց ձեղ ահա դուստրըն իմ աննըման .
 Երձան պաշտելի նըմա՛ կանգնեցէք պատուել յարաժամ ,
 Որ առ մեր պարծանս տարաւ յաղթութիւն պերձ հարըստական :
 Բայց ո՛վ դառնութիւն վըրդովիչ մերում այս բարեկրութեան .
 Ո՛վ ցաւոց աղէտք նըշխար մընացեալ յայն դաշտ նախնական .
 Լնձինք սակաւուց յամուրս տապանին պահեալք անկործան ,
 Բընախնի զայն ուխտ շոյտ նորոգեացեն յաւէտ հիմնական :
 Օ ի՛նչ օգուտ է մեզ յայսքան հընարից պատիր նենգութեան ,
 Եթէ վերըստին սերեցցին մարդիկ յերկրին յայն սահման :
 Կամ զի՛նչ ցընծութիւն 'ի մեզ յարակայ անխառն ընդ հեժման ,
 Երբ ոմն 'ի զարմից անտի արտոցէ ըզգլուխ մեր կոխան :
 Լնդ պայծառ շողէ 'ի մեր դէմըս լոյս անվերջ խընդութեան ,
 Մինչ զայն նոր աշխարհ յալիս ծածկեացուք տալով խաթարման :
 Չէ ինչ հաստատուն քաղաքըն փայտեայ յոր կան յակաստան ,
 Երերս ալէտանջ ծրփայ անկայուն և առանց հիման :

Արի՛ , յոտըն կոց , իշխան դու հողմոց անսովոր շնչման ,
 Հընարս հայթայթեա բերել զայն շինուած յանարծարծ եղծման .
 Այս մարտ առ սակաւս բայց ընդ համարէնս է գործ սրայքարման ,
 Աստ իսպառ 'ի չիք գառնայ զօրութիւն նորոգ սերընդեան :
 Անդ էր տեսանել խըռնիլ գոլորշեաց չոր և նրբական ,
 Ի վըրդով օդոյն զեղեալք յապարանս անդր Ալողոսեան :
 Ուր իսկոյն զամպոց կուտեալ թանձրութիւն 'ի ցայտ ցոլացման ,
 Արորիկ պըտոյտքէր 'ի համայնակուլ խորս ամբաւութեան :
 Յուզումն անսովոր ըզլերինս ալեաց յոյժ գազանական ,
 Յարկղըն կոյս հոսէր ծածկել աղարտել առանց գըթութեան :
 Արընչէր գոչէր իշխան եթերին առիւծանրման ,
 Խըրախոյս առնէր շնչման սաստկանալ յանյաղթ զօրութեան :
 Այլ 'ի զուր ջանաց ընդվայր քըրտնեցաւ չսձն անպիտան ,
 Բարձրադէզքն ալեաց անգրէն 'ի յանդուենդս իւր խորտակեցան :
 Բնթացք յաջողակք արկզատիպ լաստին յոյժ բարենրշան ,
 Բզկատար Սասեաց 'ի նաւահանգիստ անվըտանգ կալան :

Գ Լ Ո Ւ Ի Խ Զ .

ԲԼՕՄԵՆԱՄԵՐԳԻԼՆ ԵՒ ԲԼԺԼՆՈՒՄՆ

Հին աւուրցըն հայր արդար ծերունին
 Գըտեալ յանդորրու յետ միոյ ամին ,
 Գոհութիւն ամբաւ իւր խընամողին
 Խընդագին ձօնէր անդր 'ի տապանին :
 Հայեցեալ անդուստ 'ի բարձուէ լերին
 Բնդ նեղ դիտանոց առ կողաց ծերպին ,
 Օարմանք նորագոյնք անդր երևէին ,
 Թէև բնականք առ իւրեանց կարգին :
 Ի հըռչակ փռաց վէհ Տիրապետին ,
 Խըտաէր գոլորշին յամպ հիւսիսային :
 Անդ հընչմունք հողմոց 'ի ջուրս ցըրտագին ,
 Ի վայր ըզկուտակ ծովուն զեղուին :
 Խոխոջմամբ հոսանքն ընդ էջօրն հովտին ,
 Հեղեղատ գործէր ձորս անհընարին :
 Թողացումըն ջուրց կողմանցն արևին ,
 Օով Ալբրոպիա կուտէր տակաւին :
 Վառարան լուսոյ ականն աշխարհին ,
 Տարացիր ցայտէր ըզշանթ հըրային :
 Օալեաց լեռնակոյտ լոյծ տափարակին ,
 Յընդէր 'ի շագի առ ցոյց ցամաքին :

Ընդ հատարք լերանց յերևան գային ,
 Հողանի զերծեալք 'ի տեռէ ուղիսին .
 Ընդ և առաքումն մըթին դեսպանին ,
 Իւրումն ոչ բերէր վըշորմբեր սրբաին :
 Յարձակել կրկին զաննենգ աղաւնին՝
 Տերև 'ի նըշան ձօնէր ձիթենին .
 Յերրորդ արձակման պատգամաբերին՝
 Ոչ դարձն ազդ առնէր զցամաքումն երկրին :
 Ելեալ յամրոցէ փայտեայ դըղեկին ,
 Հայրըն փառաւոր նորոգման զարմին ,
 Համբուրէր զդեալին զՏեառն սանատեղին ,
 Հեղոյր ընդ ծընօսս դետս արտօսրածին :
 Ուր սեղանակիր կարմելոս նախնին
 Յերկինս ըզճենձերս ուղերձէր զոհին .
 Ոչ առ 'ի փեռեկ սահանաց երկնին ,
 Եւ զի թողոցան ջուրք ջըրհեղեղին :
 Հոս ողջակիզաց յըստակ նուիրին
 Ընուշակ սրփուէր յերկինըս վերին .
 Հաճութեան սիրոյ սուրբ մարդասիրին
 Ուխտել թելադրէր զուխտ զանջրերին :
 Շիթք կիսաբոլոր ամպեայ մանեկին ,
 Գոյնք զարմանածինք յարեման շողին ,
 Նըշան հաստէին յանփոփոխ բարին
 Չածել ևս հեղեղ յողող բոլորին .
 Ընդանօր արգանդ պարարտ լեռնօտին
 Սաղմնառեալ զարկումն գինեծին ուռին .
 Երիւն բեղմնաւոր որթոյ սորեկին ,
 Սըխիթար ձօնէր Հօր մեր երկրորդին .
 Նախնի իջեան քաղաքն առաջին
 Իւրայնոց բընակ անդ յԱրարադին .
 Ուր տեղի առեալ նոցս զառաջին ,
 Նոր զՀայաստան բաղմամարդեցին :
 Որոյ ընդարձակ դաշտ վայելչագին ,
 Իերոց արգասեաց մայր առատածին .
 Ուր ահանակիտ մշտահոս ուղիսին
 Օրառազարդ զըլորաս երանգեն զերկրին :
 Օդըն մաքրագոյն 'ի սիւկ զովագին
 Սըշկաբոյր շենչէ ըզհոս ծաղկոցին .
 Հովիտք բուսաբերք գունով կանաչին
 Վայր անմահութեան անդէն փողփողին :
 Իասակք անդէոց և ոչխարք հօտին
 Խոտաւէտ խայտան յարօտըս մարդին .
 Իառանց գուժարտակ և որթուց եղին
 Յադեալ կաքաւեն առ մարցն 'ի ըստին :

Օ՛ր ի յեղծմանէ ուղիսից հեղեղին
 Նորաստեղծ երկիր խընամով Հաստչին
 Յարգաւանդահող յիւրումըն ծոցին
 Օ՛ր եղ ըստածէր զերկրի դալարին :
 Ընդ յորդէր ծընունդ մարդկան տեսակին .
 Փոյթ լընոյր ըզլայրս բընակչօք ազին .
 Յերկից ըստեղանց ընտրութեան արմին
 Բերրի բարունակք յուռթի ծաղկեցին :
 Բզլերանց սահմանս և զդաշտավայրին
 Հարուստ բազմութեամբ բարգաւաճեցին .
 Կերտումըն շինից կարգ քաղաքային .
 Ընդ որր վայելիւք փայլէր ՚ի նոսին :
 Վեց հարիւր դարուց փորձ Խոհականին
 Ուղղութեան քարոզ էր այնց առ բարին .
 Տոյժ ջըրահեղձից խըստասիրտ զարմին
 Կանոն ըսթափման մերձ յամենեսին :
 Իւրն ապրեցուցիչ կազմուած տապանին
 Ի Մասեաց կատար քարոզ անլըռին ,
 Մըշտաձայն գոչէր ՚ի լիս խուժանին
 Բզդէպսըն չարաց զննամս Արարչին :
 Որով սրաշտամանց ուխտ Արկնաւորին
 Հաստատուն հիմամբ կանգնէր ՚ի յերկին ,
 Մըտերխմ գաշինք սիրոյ պայմանին
 Իբրու յագամանդ անջինջ տըպէին :
 Արդար ամուսնաց կարգ վայելազին
 Հարազատ որդւովք պանծայր անդըստին .
 Սէր եղբայրական գութ համազգային
 Բստ աննենգ թըռչնոց կայր անդ բազմածին :
 Այն դար ոսկեղէն յանոսկի նուագին
 Յեանոցս անձկալի հընչի տակաւին ,
 Լիութեան բերմունք զանդ որրանս սըրտին
 Եւ արդ ՚ի լըսողս զեղուն պանծագին :
 Այս էր պերճաշուք փառք Հայաստանին ,
 Յայս հանգէս նազէր նահանգն Ադեմին :
 Որ թէպէտ այժմիկ լըկեալ ցաւագին ,
 Իեռ յիւր աւերակս շողշողէ նախնին :
 Արդ՝ որպէս օրէնք տընկոց մըշակման
 Քանց օրինադրէ թաւալից խըռնման ,
 Նոյնպէս և ամբօխ խուռն ՚ի Հայաստան
 Հընարս արկ ՚ի գործ յօգուտ դիւրութեան :
 Երկիրն ընդարձակ բերովք բեղմնական
 Հեծէր ընդ բեռամբ բազմութեան մարդկան :
 Յաճախք ծընընդոց քան զիւր բաւական
 Վիշտըս բերէին յայն նախնեաց կայան :

Տի՛ նա այլ կողմանց գընդոյս երկրաստան
Թափուր 'ի բնակչաց կային անդարման .

Տեսչութեան խընամք հանուրց ստացական
Եւ յարդիւն նոցա արնտեսէր զօճան :

Ուստի մինչ Փաղէկ 'ի կրտրոց ծնընդեան
Փեռեկէր ըզցանկն ըզմայրենական ,
Խորհուրդ 'ի սըրտի ներշնչեալ մարդկան՝
Բաժանէր զոմանս յայլ երկրի սահման :

Բնդ որս և դիւցազն իմ Հայկ Թորդոմեան ,
Ըյր հաստաբազուկ անզոյգ աղեղան ,

Ի ցըրօնս նոցին և ինքն միաբան

Թողու ըզնախնի երկիրն Աղինեան :

Դիմեալ ընդ հարաւն արևմտական ,

Գըտին Սենասար ըզգաշտ լայնական .

Ուր կալեալ բընակ սերտ ընկերական ,

Լընուին զերկիր ազգօք զօրութեան :

Անդ և խայտակնեայ Հայկ արիական

Բստանայր որդի իւր դիւցազնական .

Օ՛րմենակ ծընունդ հօր համանրման ,

Բստ որմէ և զայլս 'ի կարգ սերընդեան :

Անդ Նեբրովթ Քուշայ սիրտ ամբարտաւան

Տիրել բընաւիցն յըղանայ յինքեան .

Որսորդէ մարդկան Տեառն յանդիման ,

Իշխել բռնանայ աստուածանրման :

Նոյ յառաջատես բարուց մարդկութեան

Սըշտածուփ հոգովք գընէր 'ի վարան .

Մի գուցէ որոց թողին զՀայաստան

Հասցէ նանրանալ 'ի զեղծ խորհրդեան :

“ Գիտեմ ես , ասէր , զոգին անձնիշխան

Փութով աղարտիչ պարտուց պաշտաման .

Գիտեմ յոյժ վիսկոտ զայն ազին խուժան

Արագ մոռացող զԱրարչին հրաման :

Որպէս առաջին հըսկայքն անպիտան

Ի գործ անօրէն յահուր զեղխեցան ,

Նոյնպէս և սոցայն գայ ինձ 'ի խոկման

Ընդդէմ Բարձրելոյն յառնել 'ի խըժդան :

Քաղցր էր ինձ յերկրիս թէ և անձկական ,

Կալեալ էր նոցա վայր բընակութեան .

Օ՛ր 'ի յորդորակս և 'ի համոզման ,

Սեղձի թերևս ըզջիւս խըստութեան :

Գիտեմ զի գող է նախնին դաւաճան ,

Քաջ հընարագէտ յորսոյն թագուցման .

Մի գուցէ պատիրք նոր խաբէութեան

Յաշխարհ նոր պատժոց բերցեն ըզվըղեան :

Յայս վարան Նոյի գուժն արարչական
 Եարժեալ 'ի խընամս ըստ բարի բնութեան ,
 Խընդամիտ յուսոյ զեկոյց գիւրութեան
 Ազգել խընամէր ընդ լուսոյն գեսպան :

“ Ե՛րթ , ասէր , սիլ պետ դու աւետաբան ,
 Սրտի դիւր մատն շօրն երկրորդական .
 Անմեղ ծերութիւն իւր բազմագարեան
 Ի ծուփըս նեղի յալիս շուարման :

Բսկըսեալ յանպէտ շինմանէն բըրգան ,
 Օանն ըստ կարգի որ ինչ ըզհետ գան .
 Ազգ արա և զանցսըն Արարագեան ,
 Յոր շուք պանծանաց փայլէ սեպհական :

Տուր տեղեկութիւն զորոց յապագայն ,
 Բարիքըն զեղցին յայն վայր փափկութեան :
 Որ ինչ գիւրութեան սըրտի է դարման ,
 Սատն աննախանձ բերան առ բերան :

Աըրացեալ իսկոյն առ երկնից հրաման :
 Պետըն վերնային Գաբրիէլ իշխան ,
 Հատանէր ուղի յօգս ընդ Հայաստան ,
 Տալ Նոյի ըսփոփ սըրտին անձկութեան :

Այր փառազգեստեալ յաղնիւ կերպարան ,
 Կամար սուրբ ընդ մէջ յոսկոյն Ուփօզեան :
 Օւփօզոյն մարմնով յանուշակ ծածան ,
 Փայլումն երեսացն ըստ փայլատական :

Բոց հըրոյ արծարծ յականց տեսարան
 Բազուկը իւր և բարձք պըղինձ 'ի ծըխման .
 Օջրեղ ազդուութիւն 'ի բարբառն 'ի բան ,
 Օկողուն 'ի շընուհս սըրտի կազդուրման :

Այն ինչ վարդասփիւռ մատուներ արեւին
 Յերկիր ըզճաղկունս լուսոյ թափէին ,
 Տապեալ 'ի խորհուրդս հանգուցիչ սըրտին ,
 Աըստէր առ ծառով իւր դարաստանին :

Անդ էր նոր տեսիլ հանդէպ երեսին ,
 Ի բարձուէ Սասեաց սիլ գերմարդկային .
 Բերկրանք ընդ զարմանս անդ թեակցէին :
 Ի սիրտ վարանոտ նոր յոյս հեղուին :

Ղոխաճեմ ընթացք վերնոյ գեսպանին
 Արագ մերձենայր ծաղկեայ գըրաստին .
 Օկըք հիւրընկալու աշխոյժ եռանդին
 Յողջոյն յառաջէր զընթացըս Նոյին :

Խանդըն իւր համեստ 'ի գահոյս սըրտին
 Կաթոգին վառէր գըրգել 'ի պատուին :
 Յողջունեւն ըզհիւր օրինօք երկրին
 Ղոխ քաղցրաբանէր ըզգովեստ նորին :

“ Տեսիլ քո՝ ասէր , գիմացդ 'ի փայլին ,
 Փառաց է ցուցակ աստուածականին .
 Քայլքդ փառահեղ ճեմքդ ազատագին
 Օղարթնոց երկնից ցոյց է 'ի մարմնին :
 Յառաջ քան զողող հանուր աշխարհին
 Բազմիցս այդ երևք ինձ 'ի դէպ եկին .
 Յորժամ ընդ շամբնոց բերմունս մուկեցին
 Ի հառաջ փոր իմ մաշէր դառնագին :
 Ընդ սոյնօրինակ դէմք ասեղագին
 Ընթաժան լծորդք շնորհաց պատգամին ,
 Ինձ 'ի շուարմունս ըսփոփ ցողէին ,
 Յուսագիր 'ի նոյն միշտ կազդուրէին :
 Ըրդ սիլ նոր փայլուն դու աստուածային :
 Ենթ պատգամաբեր գրթոցն երկնային .
 Հեղ 'ի տապ սրտիս քաղցրս սիւկ բանին
 Օղվացն լըրովն երկնից հրամանին :
 Վիտեմ զի գալուստ քո այդ պանծագին
 Ըւետեաց է ինձ բերող ջընօրհին .
 Յայտնեա՛ աղաչեմ յայտնեա՛ լիովին ,
 Ար ինչ 'ի ցրուեալ ցեղն իմ լինիցին
 Ըյս է իմ հանգիստ , այս դիւր հեշտագին ,
 Յայս տիւ և գիշեր շուար դեգերիմ .
 Տուր ինձ զոր ազդեաց Վեհն անչափելին ,
 Օայն լըսել ցանկամ յեռանդ սաստկագին :
 — Դու սիլ նոր մըշակ նոր հանգիստ երկրի :
 Եոր 'ի գործ ձեռաց ըզբաղեալ արի .
 Մի տապիր յոգի յուզմամբ խորհրդի ,
 Ըսէր ջերմագին Վեսպան բոցարդի :
 Հրաման է առիս՝ վեհ Ինքնակալի ,
 Պատմել զոր ինչ էն յապոյս լինելի .
 Քաջ ունկընդիր լեր լըսել ըստ կարգի ,
 Ի ծրրարս ժամուցն եղելոց թագնի :
 Երկրէդ գաղթելոց 'ի նոր բնակարան
 Հասցէ վերստին ոգի նըշկահման .
 Յընդունայն խոկմունս դարձցին միւսանդամ ,
 Չարաչար զեղծուլ յուխտըն վերնական :
 Խորհուրդ անօրէն ծընցի յայն խուժան ,
 Ըէնքս հաստատել բուրգ երկնաժաման .
 Բոտանալ պարձանս անուն 'ի յիշման ,
 Վալով 'ի վըսեր ընդ Ինն անսահման :
 Ըյլ գործ բազմամեայ ծընունդն անպիտան ,
 Բերցէ 'ի նոսա շրփոթ խրժաձայն .
 Հիմնահաստ շինուած աստղամերձ բըրդան ,
 Եւ զաւերակին ջրթողցէ նըշան :

Ընդ Ներքուլթ գոռոզ զածածըն Քուշեան
 Յանձըն գրաւեսցէ զպաշտօն տիրական :
 Արով ուխտ չարին ըսպաս դիւական
 Օերկիրն 'ի պըղծոց դարձուցէ մեհեան :
 Բայց արագ վըրէժն երկնաւոր ցասման
 Չուառ կորուսցէ զայն յայս երկրաստան :
 Ի քոց սերընդոց Հայկ աստուածածան
 Կանգնեսցէ աստէն զազգ իւր զընտրական :
 Պաշտօն երկնային՝ որ աստ, հիմնական
 Յաւէտ քան յայլուր կացցէ անասան :
 Սուրբըն առաջին վեհ ամենիշխան
 Ամբիժ պաշտեսցի յերկրիս փափկութեան :
 Իսկ թէ մեզ մըթին յետ այլոց տիրման
 Բազուկ ձըգեսցէ այսր 'ի Հայաստան ,
 Ա՛չ յերկար տեղի կալցի բըռնութեան
 Յանդունդս ընկլուղեալ անգիւտ կորըստեան :
 Ինքնին բազուկ Հօր Աջն անեղական
 Ահարկու ձայնիւ սաստիկ որոտման
 Յուժգնակի հարուած ոսկեձոյլ ուռան
 Արձագանգ հարցէ առ խորոցն իշխան :
 Ըստ հիմնահաստեալ աթոռ տէրունեան
 Տաճար կանգնեսցի լուսաձև խորան :
 Ըստ քան յայլ տեղիս եռանդ սրբութեան ,
 Վառ արձարձեսցէ ըզհուր սրբազան :
 Ըստ արջնաթորմի ուլուցըն հօրան
 Ընցեալ ընդ մաքուր գետ երկնահասան
 Չիւնասցին փայլուն յերանգ շողջողման
 Ի ուսափայլ թևօք յոսկեգոյն թիկան :
 Ըստ անմահացի աւանդ նախնական ,
 Չըքնաղ զարդարել զազգդ արիական :
 Ըստ մտերմութիւն զարդ վայելչական
 Տացէ տոհմայնոցդ տիպ ազնուական :
 Յորձանք չարութեան թիւրալից ուսման
 Չըգըտցեն ըզմուտ յուղղութեանս կայան :
 Կայց դու խընդամիտ մերժեա՛ ըզվարան
 Քոյայնոցդ եղեալ բարեօք կըրթարան :
 Յայս խրախոյս բարեաց յայս զուարթնոյն քան ,
 Սերտ յուսով լընոյր նոր հիմն օրհնութեան :
 Յողումն ուղփաճեմ յանդրէն 'ի դարձման
 Խընդաւէտ շողէր իղձս 'ի սիրտ Նոյեան :
 Յառնէր անդ իսկոյն բերօղն հանգըստեան ,
 Օկոյր ըզհոգին 'ի թորս գոհութեան :
 Օընկոց գետնամաճք երկնից յանդիման
 Յազազակ երգոց թընդէր զդարաստան :

« Դ՛ն Տէր իմ, ասէր, դ՛ն իմ փրկարան :
 Դ՛ն զիս հաստատիչ ազգաց սերմնարան .
 Դոհութիւնս անբաւս օրհներգս անվախճան
 Հընչեալ, տակաւին մընամ պարտական :
 Ընուն քո և կամք միշտ բարեհրաման
 Եղիցին օրհներալ յաղինս ամենայն .
 Ըրա՛ տէր, խնդրեմ, իմում սերընդեան
 կալ անըստերիւր 'ի քո պատու իրան :
 Ըյս է իղձ հոգւոյս այս տենչ փափաքման
 Յուխտի քում մանկունս ունիլ ժրրաջան :
 Եւ 'ի Մարդկօրէն վարումն ուղղաբան
 Հաստատուն սիրով կալ ընկերական : »

Գ Լ Ո Ի Խ Ե .

ԱՇՏԱՐԱՆԻ ԲՆՈՒԹԻՒՆՆ

Հողին աննիւթ և անձնիշխան շունչ երկնային
 Ինքնագործ է թէև կապեալ ընդ նիւթ մարմնին :
 Յօժարութիւն իւր ընդարձակ յամենեւին
 Տանկայ ձրկտի ընդ որ բերմունք իւր հաճեցին :
 Բըննել զանպէտն և զպիտանին գործ է բանին ,
 Ըլ զառածի թէ զգայութիւնն իցէ ուժգին .
 Մարդ երկոցունց հաղորդ 'ի ծնէ իւր անդրստին ,
 Յերկաքանչիւրն իսկ սիրարկու է յիւր սրբտին .
 Ըստղիկն երկնից և դրժոխոց յաշխոյժ ներքին
 Եռանդավառ կայծ բորբոքեն առ հեշտալին .
 Մինն ընդ քրրտունս նաւել, ասէ, յանանց բարին ,
 Միւսն ընդ ծաղկեալ մարմանդ գըլէ 'ի բանտ մըթին :
 Ընդ է շուարք անդ տաղտապանք ուղևորին ,
 Մինչ անխորհուրդ խարդաւանի ընդ բան կեղծին :
 Յառօրական աշխատութեանց խուսեալ ինքնին ,
 Յանանց տանջանս մատնէ զանձն իւր ողորմելին .
 Ըյս վիճակ էր 'ի Սենասար մարդկան խըմբին :
 Ըյս նոցա գործ 'ի լայնադիր սահման դաշտին .
 Ըռ ձեռն էր անցք Նախաստեղծիցն 'ի դրրախտին ,
 Չէր անձանօթ դառըն դիպուած ջրհեղեղին :
 Տես աստ ըզբոյս բարուցն 'ի չար ըզմարդկային ,
 Որպէս անդրէն փոյթ առ 'ի նոյն վայրաբերին .
 Նախանձ անուան սիրտ պարծանաց կալեալ յանձին ,
 Ըզխորհրդեամբ գան միաբան 'ի միասին :

Հըսկայք հըզօրք գոռ Տիտանեանք յաղթամարմին
 Ներբովթ և Հայկ և այլ գոռողք 'ի նոյն կարգին ,
 “ Մեր ուժգնութիւն զօրէ , ասեն , ամենայնին ,
 Չեռնունայն կալ անգործ ընդէր մեզ բընաւին :
 Արդ շինեսցուք քաղաք և բուրգն յոյժ ահագին ,
 Արոյ գըլուխ բարձրակատար հասցէ յերկին .
 Թողցուք անուն 'ի հող երկրի և 'ի քարին ,
 Օ երծ մընացեալ 'ի վերստին գալոյ պատժին ” :
 Անդ նորողէր հանդէս մարտի չար իշխանին ,
 Նորազինեալ ոստչէր 'ի դուրս փոյթ առ նըմին .
 Գեղձըս շնչէր յամենեւեան ըզդիւային ,
 Ի գործ մըղել ընդդէմ կամացն աստուածային ,
 Բերան բացեալ անզըր ծովակն անդընդային ,
 Առատ բըղխէր՝ կուպը 'ի շաղախ անպէտ շինին .
 Եռայր երկիր 'ի փորոտիս իւր կոշտային ,
 Հողըս բըլտէր 'ի նիւթ ջանից աղիւսարկուին .
 Գորձանք հըրոյն 'ի դժոխացըն գեհենին
 Ի թուրծ հաստատ բոց տոչօրիչ արծարծեցին .
 Նիւթըն պատրաստ խանդըն բորբօք ձեռն 'ի ձեռին
 Սերտ խորհըրդով յաջողս 'ի գործըն ղեղուին .
 Խորապատառ վիհըն հիման յիւր յատակին ,
 Շըփօթ խըռնէր առ 'ի պատիժ յանդուգն ախտին .
 Վաստակ անխոնջ միասըրտեալ յամենեւին ,
 Դիրս անհեթեթ շոյտ ըստուարէր յանկարգ շինին :
 Գլխըմբերձիկ վերելք զամպովքն եթերային ,
 Բզկամարաւըն բարձրութեան քերէր լուսնին .
 Քաջ Տիտանեանք լեռն 'ի վերայ լերանց եղին ,
 Ատից մարդկան շաւիղ հորդել յաշխարհ վերին :
 Այ Ռեթեւեանն էր անդ սանդուղք զարմանալին ,
 Բնդ որ հրեշտակք 'ի յելսն և յէջսն իսկ հրձուէին .
 Յորոյ 'ի գլուխ Տէր հաստատեալ օգնել ինքնին ,
 Յեղբօր կըրից տարաշխարհիկ գաղթականին :
 Այլ նոր երկունք հըպարտութեան հին գոռողին
 Առ , յանդըգնիլ ընդդէմ փսռաց Նըքնաբաւին .
 Յորոյ գըլուխ նոյն Տէր շընչմամբ ահեղագին ,
 Արպէս խըռիւ հոսել ըզբուրգն յերես գաշտին :
 Անդր 'ի շինին միալեզու բարբառ հընչեալ ,
 Օրր յԱգամայ ազգըն մարդկան էր ընկալեալ .
 Արով ընկեր զընկեր 'ի գործըն յորդօրեալ ,
 Կուռըն ջանիւ համայք յերկունս քըրտան անկեալ :
 Աղաղակին գօչիւն ղերկինըս դըզըրդեալ ,
 Ի յանմարմինս նոր հիացումըն տարածեալ .
 Ամենագէտն 'ի տես բըրգան իսկոյ իջեալ ,
 Բմբոն պատիժ չարեաց մարդկան փխարինեալ :

“Ազգ մի, ասէ, և լեզու մի միասրբտեալ,
 Օրինչ կամիցին առնել, կարեն համախըմբեալ:
 Եկայք իջցուք յայն միութիւն վերդով արկեալ,
 Ելլալեզու ձայնիւ ազգ ազգ տարաարոհեալ”:
 Անդ միութիւն խօսից Աոյի բազմաբառեալ,
 Սինն ՚ի վեցեակ երկոտասանրս բաժանեալ,
 Եւր զընկերին լսուել բարբառ անկարացեալ,
 Թողուն ըզգործն, ՚ի ցիրս յերկիր մըտաբերեալ:
 Ի Սեօտրեմայ բարբառ Յաւան կայր համբացեալ:
 Գաղղիացին առ Յունական տրղայացեալ:
 Գոթք և Սկիւթք և Վինացիք տարաձայնեալ,
 Ազգ և ազինք անգէտ միմեանց անդ զողանջեալ:
 Վա՛նչ Հայաստան քու՛մ վիճակիդ բարեբաստեալ:
 Ի բուն լեզու անխառն յըստակ բանավարեալ:
 Օրինչ երկրորդ նոր ազգայնոց յայնմիկ վարժեալ,
 Լնթիւ ծննդովք ՚ի քոյդ սահման էր բազմացեալ:
 Եյն ինչ վըրէժն երկնից զարթեալ յազգ յանդըզնեալ
 Խառնալեզու պատժով ցըրուել զէնն բսկըսեալ,
 Աոյ յիւր երկրի ՚ի ձեռին իւր գործ ըզբաղեալ,
 Ասինի լեզուաւ զամբիժ տւանդըն բարբառեալ:
 Ի իցի՞ հաղորդ պատժոյն այր սուրբ մեկուսացեալ,
 Որ ո՛չ ՚ի գործ յանցման գըտաւ ինչ հաղորդեալ:
 Թէ հարկն առնէ յայլոյ բարբառ լինել միտեալ,
 Օր՞ք հարկ ասես ըզՆոյ յօտար լեզու հարկեալ,
 Ի ցըրուելոց Հայկըն միայն ՚ի Հոյս եկեալ,
 Սակաւ իւրովք և ուրք ՚ի յինքն եղեն յարեալ:
 Գայ գըտանէ ըզՀայաստան խուռըն լըցեալ,
 Որ ՚ի բընիկ անդըր լեզուի յըստակ կացեալ:
 Օրինչ գժուարին վարել Հայկայ զոր նախուսեալ,
 Թէ և խառնակ լեզուօք գիցուք ըզնս եկեալ:
 Աս՝ գուցէ իսկ խընամով իմն՝ ոչ խառնակեալ,
 Որում յանպարտ երկիր գիմելն էր սահմանեալ:
 Գութըն վերին և յոյսմ առ Աոյ քաղցըր բերեալ,
 Ասինոյն լեզուաւ երկրի նոր հայր անդ հաստատեալ:
 Ուստի և զիւր շնորհօք լեզուն նախաստեղծեալ,
 Չըտայ ՚ի լեփ և ՚ի կորուստ համայն եղծեալ:
 Թէ չիք հընար գոյի իսպառ ոչընչանալ,
 Թէ և լիցի յայլ և այլ կերպս ինչ փոփոխեալ,
 Օրհարդ լեզուն անդր ՚ի գըրախտ կանխաբանեալ,
 Եղծցի համակ ՚ի յաշխարհէ անհետ եղեալ:
 Աընաց ասեն այլ ո՛չ առ Հոյս յարակայեալ:
 Ելլ յայլս ազգաց վերնոյն խնամով փոխ ամանցեալ:
 Ե՛հէ՛ զի՛նչ այդ, ո՞ր իրաւունք այդպէս գործեալ,
 Պատժել զանմեղս՝ առ յանցաւորս շնորհ կալեալ:

Եւ այլք լեզուաց մի թէ չիցե՞ն յէն շնորհեալ,
 Ըսեն, որք զայս ժըխտել կամին հակառակեալ.
 Տուրք Կստուծոյ է ամենայն յէ անաստեալ,
 Բայց շքիթումն գործով մարդկան է պատճառեալ:
 Յայն գոռողանս երկրին Հայոց ոչ սիգացեալ,
 Եւ ոչ պատժոյն յանդըգնութեան ինչ կըցորդեալ.
 Կրա լեզուն առաջնաստեղծ անդ մընացեալ,
 Կգըն Հայկայ՝ միշտ ՚ի նրմին պերճաբանեալ:
 Կն ինձ Սարանդ և զԱրկուռին նախակերտեալ,
 Բճնախնուան և զայլ իսկ շէնս ՚ի նոյնս յարեալ.
 Արք յամենայն ազգաց լեզուս այնպէս կոչեալ,
 Տան մեզ նըշան բընիկ լեզու ին Հայոցն եղեալ:
 Եւ մեք ըզսոյն ՚ի հաճութիւն այլոց թողեալ,
 Յառաջ տարցուք ըզկարգ բանիս միայտեալ.
 Յայն խառնակուրդ յանցուցելոցն պատուհասեալ,
 Թողուն ըզշէնն յայլ բնակութիւն գիմեն գաղթեալ:
 Իսկ որք կացին անդ ՚ի վայրին տեղի առեալ,
 Խեռ շամբշութեամբ յէն եղեն ապրստամբեալ.
 Կնդ հինգերորդ գըլուխ օձին վիշապացեալ,
 Եւ հինգերորդ տուտ վիշապին զստեղս քարշեալ:
 Գոռող հըսկայն սրսորդ մարդկան աստուածացեալ,
 Յամենեցունց զաստուածական պատիւ առեալ.
 Բըտիեղերս ՚ի խաւարի կուրացուցեալ,
 Օանսուրբ կըրօն կռապաշտութեան հիմնաւորեալ:
 Օոր մէն մի ազգ ըստ իւր լեզուին այլաձևեալ,
 Բզգարշէլոյն անուան կոչումն վերաձայնեալ.
 Ի Քուշացւոց Նէբրովթ յանուն վերսպատուեալ,
 Բաբելացւոց ՚ի Բէլ անուն ըզնա պաշտեալ:
 Փըղըտացիք Բահաղ չաստուած զայն յորջորջեալ,
 Հեւենացիք Ղիոս մեծ հայր ըզնա պատուեալ.
 Պարսիկք Արմիզդ ասեն յաշտիւ հօր իւր ծընեալ,
 Հայք անագան իսկ Արամազդ անուանադրեալ:
 Ի վաղ դարուն կռապաշտութեան սկըզբնաւորման,
 Կախ սա էառ ըզսուտ պաշտօն աստուածութեան.
 Եւ անաստուած դենից յամառ մոլորութեան,
 Բսկիզբն եղև յանպիտան իւր կենդանութեան:
 Եհեղ ՚ի նա վիշապըն հին թոյն սատակման.
 Եւ խըստասիրտ գոռողացոյց յոյժ անդարման.
 Սինչև առեալ աճ կործանեաց ՚ի Հայաստան,
 Օխաբէութիւն մուրթ թողեալ յիւրսն ամենայն:
 Յաւերակին Քուշայ նոր գաղձ անկրօնութեան,
 Չարապըտուղ բեղմնեաց գաղտնի օրօմնացան.
 Երկրի չաստուածս բազմացուցեալ որդւոց մարդկան,
 Բնկըղղ, իբրու զանունըն Տեառն արկ ՚ի խափան:

Ընտուրք պաշտօնն ընդերկարեալ 'ի սովորման ,
 Քարանց փայտից ետ զանհաղորդ կոչումն անուան :
 Ե յսպէս յերկրի պիտակ չաստուածք յաճախեցան ,
 Օ եռունք սողունք գաղանք և այլք յայն պատուեցան :
 Եբաց կրկին ներքին դժոխք զիւրն որովայն ,
 Ի դուրս վիժեաց ծընունդս անպէտս անկերպարան :
 Երուեստ ներկոց յըստուերագիրս անդրը խառնման ,
 Ի գեղ մատոյց երփներանգուն չըքնաղ տեսլեան :
 Վէհ պարծելոցն յիշխանութեան բուռըն հրաման ,
 Եհեղս եցոյց ըզնոյն պատիւ սուտ պաշտաման :
 Ի հին բանտէ նորեղանակ պատիժք ծընան ,
 Տալ զոչ պատուօղս դառնակոչկոճ 'ի կուր մահուան :
 Եղծաւ յերկրի կարգըն մաքուր ամուսնութեան :
 Սահմանք նորա պղղծոցն եղեն շանց խառնարան :
 Իաւաղրութիւնք նենգք և պատիրք խարդախութեան ,
 Օ եղան 'ի բանս եղծին զօրէնս ըստուգութեան :
 Վաղվաղեցին յերդումըն սուտ ամենեքեան ,
 Չունելով ահ 'ի ցասմանէ դիցն անկենդան :
 Բսպանութիւնք գետ բըղխեցին անմեղ արեան ,
 Օրնունդք մարդկան գիշախանձ գայլ միճեանց դարձան :
 Ե յսպէս երկիր միգապատեալ 'ի խոր մըթան ,
 Ի մոռացօնս էարկ ըզլոյսըն նախնական :
 Մինչև նոր Հայր սուրբ հաւատոյ եկն յերևան ,
 Որ տասներորդ էր 'ի Նոյէ կարգաւ ծնընդեան :
 Կամքըն վերին ազգէր նըմա անդր 'ի Խառան ,
 Օ էլըն յերկրէ և 'ի յազգէն հայրենի տան :
 Որում չուոց գիրկս արկանէր սիրով Քանան ,
 Ուր 'ի ծընունդս յորդէր բանիւն աստուածական :
 Լոյս հաւատոյն 'ի տան նորա մետուզփական ,
 Լուսազարդէր ըզնորայն գէմս առ ամենայն :
 Յորմէ նոր ճիւղ պերճ ըստեղնեալ 'ի ծերութեան ,
 Լընոյր զաշխարհ նոր ծընընդովքն աստուածաճան :
 Վըճուէր երկինք նըմա խոստումն անջրբական ,
 Յանձըն երդուեալ ճըշմարտութիւնըն տիրական :
 Յոյժ բազմանալ որդւոց նորա աստղանըման ,
 Ի զաւակի նորին օրհնիլ ազգացն համայն :
 Բայց տակաւին վիշապըն հին ամբարտաւան ,
 Օ ազգըս բազումս բանտէր յիւրոցն ախտից զընտան :
 Եւ զազգըն սուրբ ևս 'ի ջընջել բերէր ըզջան ,
 Ե յլ վերիպէր 'ի խորհրդոց իւր չարութեան :
 Օ ի պահպանիչն ըզնա իբրու ըզբիբ ական ,
 Բարձեալ բերէր յարծուաբար թեոց խընամ :
 Եւ օր քան զօր 'ի զօրութիւն վեհազնական ,
 Եճէր յընախրոն աւանդըն սուրբ վայելութեան :

Մի գերասքանչ նոր այս բարեաց առատութեան ,
 Որովք համայնց արդիւնք շնորհաց պարգևեցան .
 Մի զօրութեան Երկնաւորի՝ սուրբ ուժգնութեան ,
 Որով հրգօրրն կապեցաւ անլուծական :

Ընաջնաստեղծ կրնոջ որդին հուսկ 'ի վսխձան ,
 Կոխեալ ջարդեաց զօձին գրլուխ չարագարան .
 Բզդից պաշտօն մերժեալ յերկրէ արկ 'ի խափան ,
 Յերկնից գաւիթըն գումարեաց զազգս ամենայն :

Գ. Լ. ՈՒ Ի Խ Ը .

ՎՍԵՐՄԵՑ ՈՒԹԻՒՆՆ ՀԱՅԿԱՅ

Նոր ինչ եկն 'ի յայտ արտաքոյ կարգի մըտաց մարդկային ,
 Թանձրանիւթ մարմնոյ զաստուածեան պատիւ տալ իւրոյ անձին .
 Գոռողն այն Նեբրովթ յայս խոր կուրութիւն ընկրղմեալ ինքնին ,
 Լպշութիւն մըտաց ծաւալէր 'ի հին գոռողս անդընդին :

Սոսկաց սաղայէլ յանկարդ յայս խիզախ Քուշոյ զածածին ,
 Ընդ աստուածանալ առնն մահացուի գրժօխք սարսեցին .
 Եթէ հրանիւթից յայս կամբս եղեալ զերկինքս լըքին ,
 Քանի՞ սոսկալի երբ հողանիւթեայք յայն յանդգնեցին :

Ինչպէս իմ հաստատ յաստուածպաշտութեան կրթօն հայրենին ,
 Փառացն Ըստուծոյ նախանձախընդիր կանգնէր անդըստին .
 Չառնու յանձն ապա 'ի հըրութեան կալ սէգ այն հըսկային ,
 Եւ նչ իսկ մընալ 'ի խառնախաղտիւն ընդ Քաբէլոնին :

Ժողովէ զորդիս և ըզթոռունս իւր զարս ազնուագին ,
 Բովանդակ աղխիւ Մ. յրարդ դիմէ յերկիր իւր նսխկին .
 Ընդ որս և ոմանք որք 'ի Նեբրովթայ գործոց զըզուէին ,
 Յարեցան 'ի նա գալ յաստուածաւանդ բընակն առաջին :

Ընդ ծով համաշխարհ յաջող նաւարկու Երկրակերտըն հին .
 Գեռ սուրբ կրթօնին էր անչարժ արձան կանգնեալ յաշխարհին .
 Ուր կենացն արև անաղօտ լուսէր 'ի Հայաստանին ,
 Խաւար չարութեան մերժեալ էր անտի , լոյս էր բնաւին :

Հողըն հայրենւոյն ըստ համակրութեան բարեբոյս սըրտին ,
 Ըզդէր ըզփափաք վերադարձութեան յանձըն Վիւցաղին .
 Քացրաշունչ օգոյն յըստակ ծաւալուամն 'ի զովսնս անձին ,
 Օ՛րդին սարտուցեալ 'ի գիրկըն ձգէր մօր հանրականին :

Նա՛ յաւէտ կրթօն աստուածպաշտութեան Աշդեմեան կային ,
 Յինքըն հրաւիրէր զոչ հըպատակօղն ախտից Նեբրովթին .
 Ուստի գէմ եղեալ իւրովքըն հանգերձ 'ի կոլմըն հիւսսին ,
 Ի գաշտափար մի հանգիստ տայր չուոյն կորդուաց լեռնոտին :

Աւր դագար կալեալ գրտանէ բազում բընակս 'ի տեղին ,
 Աբբ 'ի հըրութիւն ինքեան հաճելի կամօք գըրաւին .
 Գաստակերտ կունգնեալ կալուած տայ իւրումըն Աագ մաս թոռին ,
 Ինքն ընդ արեմուսս խաղացեալ հիւսոյ ընդ դիրսըն երկրին :
 Հըրաւէր տայ անգ բարձրաւանդակ ինչ ծաղկաւէտ դաշտին ,
 Գալ յիւր բնակութիւն 'ի վայելս արդեանց արգաւանդ վայրին .
 Ընդ առնէ բընակ , անդ շինէ աւան 'ի հարթագետին ,
 Հարբ անուամբ կընքեալ յիշատակ յետնոց 'ի վէտըս բանին :
 Բնդ հարաւակողմն այնրմ սահմանի բընակիչք երկրին ,
 Օանձինս ինքնակամ 'ի հնազանդութիւն Հայկայ մատուցին .
 Արոց սիրակից հոգւով լըծորդեալ 'ի գործըս գետնին ,
 Բազմազան բերովք յառողջ զօրութիւն ոգւոց սերտէին :
 Սըրտակապ սիրոյ անդ կենակցութիւն յաւէտ քաղցրագին ,
 Օրու ճըշմարտութիւն աննենգ յարգարիչ առ ամենեւին .
 Չէր անդ մտխանաց արկած չարութեան ծերացեալ օձին ,
 Եւ ոչ արհաւիրք անընդել բարուց ինչ գաղանային :
 Հաճ ամենայն ոք խընդամիտ մընայր յիւրումըն բաժնին ,
 Այ ոք ընկերին բարեաց ցանկութեամբ մաշեալ ցաւագին .
 Ըմենայն ոք յիւր գործըս վաստակեալ յօգուտ իւր անձին ,
 Ասկեփունջ հասկօք փարթամ զարդարէր զանդատան հովտին :
 Ծաղկածին մարմանդք յառողումն ախանց նոր գըրախտ յազին ,
 Վաստակ շահարար անդ թագաւորէր յաւէտ սըխրագին .
 Սարգարօտ ճարակք յուռթի ջովացեալք 'ի սընունդ հօտին ,
 Օառատանք տընկոց թաւ անթառամեալք 'ի շէնս բընակին :
 Ընդեայք անասնոց 'ի զօրեղ ճնունդս զուարթ խայտային ,
 Օղիք և այծեայք 'ի խոյս 'ի նոխազս անդըս կայտուէին ,
 Օդային թըռչունք տարմատարմ 'ի զարդ թըռիչս առնէին ,
 Բաղցըր մեղեդեօք ըզմայլել զունկան լըսարան ձայնին :
 Իւրասիրաբերկրէր Խայտակնեայ իշխանն 'ի գործըս ձեռին .
 Յիւրոցըն հրահանգ երկայնէր խըրատ ամօք և հեշտին .
 Բաղցըր հեշտութեան անգ էր գահ ընտիր յագգ եդեմածին ,
 Ընուշակ գորով զորդւովքըն փարէր 'ի տան Յաբեթին :
 Հայրասիրութեան եռանդն արծարծէր 'ի ճընունդս Հայկին ,
 Հաւատ անխարդախ տիրէր 'ի վիճակ ամուսնականին .
 Սերով իսկ ասել 'ի նոր ըսկաման բընակ 'ի Հարբին ,
 Բզբազմամեայ ինչ շինուածոց ճոխանս փարթամանային :
 Յայս անդորրութիւն մերոյ Վիւցաղին քաղցը և հեշտական ,
 Ա՛չինչ յապաղեաց աղմուկս արձակել հինն այն դաւաճան .
 Բզցասուճըն սէգ վիսկոտ Հըսկային յուզեալ ծովանման ,
 Ի փորին կուտէր դիզանէր ալիս չարաչար ծրփման :
 Չէին ոք ոմանք 'ի յաչըս նորուն այքն ամենեքեան .
 Ի վիշտ վարանէր զի Հայկ ընդվըղեալ գընաց գաղթական .
 Երբեմն ըզցածէր մերթ ամեհանայր 'ի կատաղութեան ,
 Ընն ինչ նըշկահիչ ըզնա տեսանէր իւր չատուածութեան :

Եւ ի հուսկ ՚ի շահել անդրէն յիւրըն սէր զայր անդուգական
Օրջանէր ամօք բանիւ հրաւիրել յիւրըն կայարան .

Բզմի յիւր որդւոց ընդ այլ մըտերմացն առաքեալ գետսպան ,
Խօսիլ սրտուիրէ առ մեր Նահապետ զայսպիսի սրտգամ :

“ Ա՛վքաջարիդ Հայկ , ընտիրդ ՚ի հըսկայս ծընունդ վեհազնեան .
Օր՞ է զի լքեբ զերկիր Չերմագին ըզրաբելական .

Ի սառնամանիսդ առեր բնակութիւն ՚ի մէջ ցրտութեան ,
Յերկիր լեռնային կարածըմեռնեալ ՚ի տեղացրս ձեան .

Մեղկեա՛ զցրտութիւն հըպարաքո բարուց հոգւով հեղութեան ,
Ինձ հընազանդեալ յիմում աստ յերկրի կեաց ՚ի հանգըստեան՝
Ա՛ւր հաճոյ է քեզ , կալ բընակութիւն յիմում տէրութեան ,
Եւ մի տար այլոց գովին օրինակ խեռ և հեստական :

Հըզօր տէրութիւն ոյժ իմոյ բազկի և բաղդ յաջողման ,
Չընեբեն երբէք ումեք ընդ վըզել կամ կալ ՚ի խըժդան .

Խընայեա՛ ՚ի քեզ և ՚ի քոյայինսդ յանյանցիցն երամ ,
Եւ մի տար պատճառ կարճելոյ կեանաց ձերոց յամերամ ” :

Յայս ուռոյց Բելայ պիտակ պանծանօք ՚ի վեր քան զարժան ,
Ունչ քերեալ Հայկայ ահեղ խիղոխէ առնել պատասխան .

“ Երկիր բարեբեր , օդ բարեխառնեալ , յադենիս սահման ,
Չետուն բընակիլ ինձ յերկիր տապուն և անբեղմնական :

Կոտուածապաշտութիւն հօր մերոյ Նոյի կըրօնն իսկական ,
Չըթողու պաշտօն տալ առն անարգի ՚ի գերիս մահուան .

Մի վըստահացի Նեբրովթ ՚ի հասակ իւր վաթսընկանգնեան ,
Մի դիցէ ըզյոյս յուժգնութիւն բազկին իբր անկըրկնական :

Նա որ խաւարեաց ըզլոյս հաւատոյն աստուածապաշտութեան ,
Օքրկեսցի անշուշտ յարեէն նեմիւք իմումս աղեղան ,

Չիք բընու բաժին ինձ ընդ այնպիսի հաւակ գարշութեան ,
Եւ ոչ իսկ կարեմ կալ ընդ տէրութեամբ նորին անպիտան :

Սուտ աստուածութիւն աստ ընդօտնեսցի ճեաին Բուշական ,
Յանդուգն իւր արշաւ խըղեսցեն ըզջիլս մարմնոյն պընդութեան .

Թէ ՚ի մարտ գայցէ նեղել յանիրաւս զայր ազատական ,
Գերեսցի յորգանց իւր մըտաբլուր գըրակ տիտանեան ” :

Եւ յապէս կորագլուխ իւր պատգամաւորք ՚ի Բաբէլ դարձան ,
Պատմեն ըզխըրոխտ բանիցն եղանակ որդւոյն Թորգովեան .

“ Բայց ս՛վ տէր հըզօր , ասէն , քո վիճակ բաղդ անմահական ,
Օերկինս իսկ սարսեաց յահեղ շինութեան երկնաբերձ բըրգան :

Թէ ճակատագրի շէր կալեալ նախանձ ընդ վեհդ աստիճան ,
Երգ իսկ վերնայարկք երկնից էին մեզ արձակ ճեմարան .

Պարձեսցի՞ և ևս ՚ի քոյդ քամահանս գաղթեալն Յարեթեան ,
Եւ յլոց օրինակ տալ հըպատակացդ զսպըստամբութեան :

Օրնչ ոյժ է նորայն զի անպարտելոյդ կացցէ ախոյեան .
Կամ ո՞ր քաջարի մարտկաց բազմութիւն կացցեն օգնական .

Բնդարձակ երկիրն թէպէտ և իուռն է բազմութեամբ մարդկան ,
Եւ յոյժ նուազուսնք ընդ ձեռամբ նորա են ՚ի հլութեան :

Ահա հրնչեցէ ընդ բոլոր երկիրս ասեղ քո հրաման ,
 Գու՛մար հըսկայից խըմբել յայսմիկ մարտ խեռից նուաճման :
 Թէ անյազթելի քոյդ զօրեղութիւն մարտկացն է վահան ,
 Իշխեսցէ արդեօք ճիկ հանել բընաւ որ յորդուց մարդկան :

Երբ կուռ զինու քո զօրք 'ի մի վայրի գայցեն միաբան ,
 Հող Արարատու բառնալ ըզնոսին իցէ բաւական .

Ըննուաճ քո բան , անմահ քո անուն յազգային մատեան

Ընմեռ դրոշմեսցի , տալ քեզ ըզպաշտօն փառացն անվախճան " :

Ընդ էր տեսանել երկուստեք փըշմամբ յուսոյ և ցասման ,
 Բաղխել ուժգնակի շարժել անըսպոյժ զանդունդըն բերան .

Օայրոյթ մոլեգին գեր քան ըզլեղոյ դառնութիւն դաժան ,
 Փըլուզէր 'ի փոր ըզծովակ մաղձուն հեղեղանըման :

Խանձէր խարակէր իբրու 'ի հընոց 'ի բոց բարկութեան .

Գոչէր մըռընչէր յամենի գազանորն կատաղական .

Իբր 'ի հըրաբուխ ճըճըմբոյ ցոլմանց շանթս այրողական

Բարգաբարգ ցայտէր , յաղարտըս վարել ըզսերունդ Հայկեան :

Իսկ յայլ կողմանէ յոյս անտարակոյս շքբոյն յաղթութեան ,
 Բզանջսըն նորուն ջերմութեամբ լընոյր ոգւոց վըստահման .

Ազդէր հուպ ընդ ճեպ գու՛մարըս խըմբել զօր ստուարական ,

“ Օ ի մարտ կայ , ասէր , ընդ արհամարհոտըս մեր վեհութեան ,

Վաղվաղ հատուցից նըմա ըզհըպարտ բարուց իւր տուգան ,

Այլոց ևս հետտից կարգեալ 'ի յերկրին յիշատակարան .

Չեղեն իմ շընորհք ինչ գերմարդկայինք նըմին 'ի յօճան ,

Բզպատժոցըն չափ առցէ ապըստամբն յանգութ հատուցման " :

Ընդ նա յայսանակ գործ պատրաստութեան պատաղեալ 'ի ջան ,

Մեր Բիւցաղն անխիղճ 'ի շինիցն արարս կայր 'ի պարապման ,

Ի գործըս գետնոց 'ի շէնս աւանի 'ի վարժ մարդկութեան ,

Օր քան զօր յառաջ ընծայեալ զպաշտօն իւր տընտեսական .

Բերրի անդաստանք տային անվըթար զարդեանց տոհմական ,

Երկիրն զանուշակ սընունդս ընծայէր առ ամենեւեան .

Մարդիկ 'ի գորով սիրոյ ըզմայլեալք առանց նենգութեան ,

Կենցաղ վարէին սեռն և արդարակ զազաւնէական :

Արդ մինչ Հայաստան յայս յանգորրութիւն վայելէր բարեաց ,

Դաւք հընարիմաց չարին խորհըրդով անդըր ազմըկեաց .

Հըրապոյր չարացն ըզ՛էլ իբր անսաստ ալիս մըրըրկեաց ,

Ի տունըն Հայկայ զեղուլ ըզհեղեղ յորդ և սաստկագնաց :

Ընթիւ բաղմութիւն ազանց գուպարեալ զօրեղ զինուորաց ,

Հորդան տայ 'ի Հայս՝ զօրէն լեռնաբանդ հողմոց ամպրոպաց .

Հարթել յառակել զհիմունս երկրին՝ ըզշէնս քաղաքաց ,

Նուաճեալ ըզՀայկ իւրովբըն հանդերձ 'ի ներքոյ ձեռաց :

Ըմպ մըրըրկածին ուռուցեալ 'ի շունչ ոգւոյն չարազգաց ,

Թըղպագին գիմէ մըթար ծաւալել յազգըն լուսազգեաց :

Իըզըրի երկիր 'ի ներքոյ ոտից դըժնեայ գազանաց ,

Յահէն տագնապեալ սասանին համակ լերինքըն կորդուաց :

Վազրըն կատաղի ընդ յափըշտակումն իւրոցըն կորեանց ,
 Երրորդին վերայ յառնէ գիշատել ժանեօքն ատամանց •
 Խիզախն ըշտապաւ զօրէն սրբարբեալ դըժընդակ փրղաց ,
 Օրախքըն մանրել ահեղ ըսպառնայ զազդըն դիմակաց •
 Ընդ զահի հարեալ առաքէ կազմոս զարս երազընթաց ,
 Ըղդել իւր հաւուեն ըղբարկու թեամբ գալ ահեղ թըշնամեաց •
 “ Գիտասջի՛ր՝ ասէ , անպարտ ախոյեան մեծըդ դիւցազանց ,
 Օի դիմեալ գայ Ռէլ արդ ՚ի քօ վերայ բազմութեամբ քաջաց •
 Ոտից գըրընդիւն սասանեալ ըզվայրս երկրին , յոր էանց ,
 Ընթիւ բազմութեան շքոխնդըն և զիս յերկիւղ գըղըրդեաց •
 Փութասջի՛ր խորհիլ թէ զի՞նչ առնիցես գործ յօգտակարաց ,
 Արով քաջութեանդ հընչեսցի համբաւ ՚ի յազգըս աղգաց ” •
 Ետոյ և ինքն իսկ առեալ զընտանիս դիմէ փութագնաց ,
 Ընկանիլ առ Հայկ ՚ի պատըսպարան Հայաստան ազանց •
 Ի ինիլ աջակից պատուենն ՚ի պայքար ընդդէմ Ներբովթեանց ,
 Օերծուլ ՚ի վնասուց զինչս և զընտանիս անդր հասարակաց •
 Փոյթ կալեալ Հայկայ՝ զորդիս ըզթոռունս ՚ի մի հաւաքեաց ,
 Բնդ նոսին և զայլս ՚ի դիպաղեղանց յազգէ կորովեաց ,
 Բանակ ահաւոր կազմեալ փոյթ ընդ փոյթ վըստահըս խաղաց ,
 Տալ բաժակ մահու անմահ կարծելոցըն Բահաղլմայց •
 Հասանէ փութով յեզըր ծովակին Վանայ անկասկած ,
 Վըստահ ՚ի խընուլ անդէն ըղբըղխումն ականց ժահրոտեաց •
 Ուր քաջալերեալ անխիս հաստատէ զանձինըս մարտկաց ,
 Իւլ ինքն ՚ի նըմին ցուցեալ ուժգնութիւն հոգւոյն գերազանց •
 “ Ի հանդիպիլ մեր՝ ասէ , Ներբովթայ վսուելոց զօրաց ,
 Ընդըր դիմեսցուք ուր Ռէլն է ընդ իւր գոռ թիկնապահաց •
 Հարցնէք ըզԲահաղ ցրուեալ ըղբանակն յերեսըս դաշտոց ,
 Ընդ մեր քաջութիւն նըշան կանգնեսցէ պերճ յաղթանակաց •
 Տուցցնէք անդ զաջողս անպարտ զօրութե ամրոստեան մատանց ,
 Ար անմահ կացցէ ՚ի մատեանս գըրոց ՚ի դարս յաւիտեանց •
 Իսկ թէ ոչ տացէ երկինք մեղ յայտմիկ առիթ պարծանաց ,
 Մեռցնէք քաջութեամբ ոչ պաշտեալ Ռեւոյն զանկարգ դըրօշուած •
 Օայսպիսի առ իւրս խօսեցեալ Հայկայ բան յորդորանաց ,
 Եառաջ երագէ ունիլ ըզտեղի ՚ի միջոց լերանց •
 Բանակ հարկանէ ՚ի բարձրաւանդակ , ուր լայնատարած
 Բնդ աջմէ որոյ բըղխումն էր ջըրոց յըստակ վըտակաց •
 Վայրի ըղբօսանք զեղուին ՚ի զօրս աշխոյժ հըրակայճ ,
 Եալրեացս հըրդեհել ըզմայրսըն Ռէլայ թաւուտ անտառաց •
 Ընդ առնու դադար , անդ ունին հանգիստ պարք հետեակաց ,
 Ընդ կայժամ առ ժամ գալստեան ըստուար խուժանին Քուշեանց •

Գ Լ Ո Ի Խ Թ .

ՊԼՏԵՐԸՕՍ ԵՒ ԵԼԴԹՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱՅ

Աստ պերճութիւն փառաց Հայկայ խորոխտագին ,
 Սերտ ուժգնութիւն տածէ 'ի սիրտ զօրականին .
 Ամբու թեան բերդ արձակավայր կատար բըլրին ,
 Օճառք զինուց աղեղն անբեկ գեր զԱքիւլին :
 Դաշտ լայնադիր առ 'ի խիզախս ասպարիսին ,
 Ամուբք լերանց պատըսպարան գաղթականին .
 Անդըր կազմէ բանակ Նախնին մերոյ Ազգին ,
 Անդ պըսակի մեր Սիապետ յաւար Ռէլին :
 Ուր սոսկազէն պատրաստութիւն Հայկեան գընդին ,
 Վառէր զաշխոյժ նահատակաց յոյժ սաստկագին .
 Ժամ 'ի ժամէ գէտակն 'ի վեր կալեալ վաշտին ,
 Պընդէին ջիւք հուժկու բազկացն 'ի հանդիսին :
 Օարթնոյր աղեղն յուժգին լարուած լայնալըճին ,
 Արբուցանել ըզնեոն յարիւն ախոյեճնին :
 Օօրքն ամենայն արք զօրութեան վարժ 'ի նետին ,
 Հաստաբաղուկ մեր հըսկային մընան ձայնին :
 Արուք նոցա մըխեալ յարեան թոյն Հիդրային ,
 Արոց հարուած ոչ ապրանոց բերէր բաժին .
 Իսկ ծովածոց լայնակամարն Հայկայ փըքնին ,
 Օանպարտելեացըն տայր պարճանս գոռ գիւցազին :
 Այսու կարգաւ ըսթափք ըզգոյշք ամենեքին ,
 Հըսկեն գործել վըտակս արեան անդր 'ի գաշտին .
 Անդ 'ի հեռուստ ըզգալ Ռէլայ նըշմարէին ,
 Ար անհամար զօրօք ճեպէր յաւեր Հայկին :
 Խորշակ խանձիչ լի մըթութեամբ չարասիրին ,
 Տապախառնեալ շնչէր ըզմահ յանմեղ զօրուին .
 Երազ խիզախ մարդախոշոշ գայլաց խըմբին ,
 Ձարդ կոտորուած անգութ սպառնայր գառանց հօտին :
 Օօրք փոթորեալք յամպ լըթագոյն կարկըտածին ,
 Արտաձայն զաւեր Հայկայ գուշակէին .
 Քարանց կարկուտ խուռըն տեղեալ անդր 'ի հովտին ,
 Ոտաքանցել յարձակէին ըզճառս երկրին :
 Դաշտք և լերինք խըռնեալք յամբոխ մարդկան Քամին ,
 Անմարդ զերկիր Հայոց առնել գուն գործէին .
 Խառնածընունդ վիժածք ահուբք Ռաբելոնին ,
 Յեղճ փութային արգար զարմիցն Հայաստանին :
 Ի նըշմարել ըզխուռն ընթացօրն փաղանգին ,
 Օստ 'ի խըմբէն ընտիր մարտիօք ըզՌէլ տեօին .
 Ար յուսացեալ 'ի յուժգնութիւն իւրոյ բազկին ,
 Յառաջ խաղայր փոյթ վըճարել ըզմարտն ինքնին :

Ի գըլուխ իւր էր սաղաւարտ կարծր երկաթին :
 Օ, արդուց փաղփող 'ի գագաթան գեղեցկագին ,
 Ի լանջըս իւր պընդեալ տախտակն ըզպղընձին ,
 Եւ 'ի թիկունս նովին վերտեալ ըստ պատշաճին :
 Օ, րահք 'ի բազուկս անգըծելի փըքնոյ նեաին ,
 Ի բարձս ոտից աղխաղխք ամուր վառապանին :
 Կամարապերձ գօտի ընդ մէջ վայելչագին :
 Յազգեր կապեալ վաղակաւոր սուր զերկոսյրին :
 Հաստատարուն գեղարդըն մեծ յաջոյ ձեռին ,
 Բնդ ահեկէն լայնատարած վսհան յուսին :
 Խըրոխտ քայլիւք ճեպէր զիւրօրն 'ի յարշաւին ,
 Յու մպ մի ըզհայկն 'ի կուլ մատնել ընդ իւր երկրին :
 Յերկու կողմունս աղեղնաւորք բօլորէին :
 Վաղակաւորք իւր առ նըմին խիզոխէին :
 Լ. յսպէս անահ յառաջ վազէր վիրագըն հին ,
 Ի սուր մաշել հընձել զօրայս մեր 'ի ցաղին :
 Օայս գոռ գըռոյթ տեսեալ անյաղթ Հահատակին ,
 Բնդ փոյթ ըզկարգ պատկանաղիւր տայ բանակին :
 Յաջ զԼ. րմենակ երկու եղբարքք կարգէ թեին ,
 Օերկուս յորդւոցն ևս ընդ Աագմեայ 'ի յահեկին :
 Լմենեքին արք զօրաւորք 'ի մուրց մարտին ,
 Բազուկք հըզօրք անկըրկնելիք 'ի պայքօրին :
 Արոց միայն շունչ զօրութեան վիշտպային ,
 Արպէս խըռիւ ցնդէր ըզխումբն վատօրերին :
 Լնդ և ինքն իսկ յառաջոյ իւր ախոյենին ,
 Օայլս 'ի զօրաց 'ի թիկանց իւր եդ 'ի կարգին :
 Չե իւր դըրից պատշաճ ընտրեալ զեռանկիւնին ,
 Վ ըստահ յեցեալ Ան գերագօր յերրեակ և մին :
 Լ. յսպէս և Բէլ իւր հըսկայիւքն ահեղագին ,
 Ի հանդիպոյ մերոյ զօրաց կայր 'ի բըլբին :
 Աւստի գըրոհ տուեալ սաստիկ յէջս 'ի դաշտին ,
 Խաղայր 'ի մարտ և յաղարտումն Հայկեան գընդին :
 Լնդ էր տեսիլ նոր դիպուածոյ տագնապ վըշտին ,
 Օոր մախանաց դուստըր գործէր առ երկոսին :
 Լնդ արհաւիրք ահռականացն անհընարին ,
 Օրահմանս երկրին 'ի սարսափումն գըղըրդէին :
 Օ ի մինչ իշխանըն ցերեկեայ արշալուսին
 Պայծառազգետտ սըփուէր զիւր ձիրս 'ի ծործորին ,
 Օ կեանսըն բուսոց տածել յախտից ցըրտահարին
 Նոր կանդաղեալ յառոյգ հասակ զուարճագին ,
 Աստիք կենաց բազմածընեալք առ ծովակին՝
 Բոտ կատաղեաց խուռն 'ի դաշտի անդր եռային :
 Երժգոյն դիմօք այլանդակեալք ճանկ 'ի ձեռին ,
 Թե ապարեալք 'ի յօրս կենաց բանականին :

Յերից դիմաց գեղոյր տագնասն 'ի լեռնոտին :
 Ի զուր ըզզարմն ապականել զ՛քամային :
 Բէլ մըռընչէր ահեղագոչ ըստ առիւծին ,
 Հայկ դիմագրաւ բոց բորբոքէր յանտառ նորին :
 Իսկ նախաչար բոցաշընչող վիշապն այն հին
 Օրծումբ մահուան տեղայր հըրով դըժոխային :
 Տօն ցընծութեան հընչէր յանդուենդըն խաւարին ,
 Օ ի ազգ մարդկան զայնըր հաճոյս կատարէին :
 Խրախոյս դիւաց վարէր ըզ՛էլ անընդդիմակ ,
 Ճեպել առնուլ յաջող մարտիւ ըզյաղթանակ :
 Մերոյն Հայկայ ընդ իւր զօրացն առ հասարակ
 Գըռոյթ արկեալ յառաջ մատչի բարձրադադակ :
 Գունդք երկոքին բաղխեալք յիրեարս ընդ հակառակ ,
 Յահեղ ձայնից գոռան լերինք ուժգնահընչակ :
 Ի գոփմանէ ոտից թընդայ գետնոյն յատակ ,
 Շաչմունք նետից տան լըսելեաց խըրու թեան փակ :
 Շըռինդն ահեղ որպէս 'ի յամպ հողմայուղակ ,
 Օ արհուրելի գործէ ճայթմունս հըրակայծակ :
 Տեղատարափ նետից ընդ օդն յորդավըտակ ,
 Օ արեան առուս բըղխեալ յորդէ գետահետակ :
 Սահունք ճախրեն խաղան 'ի զօրսըն ձիարձակ ,
 Ի տէգս 'ի նետս աշտանակեալ իբր աւաղակ :
 Գընդէ 'ի գունդ արշաւասոյր երագ երագ ,
 Կենաց բաղմաց վըթար բերին յոյժ անձարակ :
 Ընդ տապաստից թաւալգըրոր անկեալ դիակ ,
 Ի ճապաղիս արեան լեղայ մերկ խայտառակ :
 Ընդ մըռընչիւն վիրաւորաց յոգւոցըն քակ ,
 Ողորմաձայն հընչէ ընդ չոր մըրկեալ հագագ :
 Յերկոց կողմանց տապալ զօրացըն գումարտակ ,
 Սայրաւորաց բերեն հանդէպ ինչ զօրինակ :
 Ընկումն անշարժ զգայուն ծառոց պըրակ պըրակ ,
 Սոյթ 'ի փայտից կազմէ խաղմին 'ի հրապարակ :
 Հայկեան զօրաց վստահասիրտ մարտ յաջողակ ,
 Կաղնեաց մարդկան յերկիր գառէր բարձր ըզհասակ :
 Օ ի Նեբրովթայն զօրք տապալեալ դասակ դասակ ,
 Լ ընդւին անդ գերես գետնոյն յանշունչ դըրակ :
 Յանակնկալ յայնըմ դիպուած նորատեսակ ,
 Լ քքանի Բէլ հարեալ ընդ քիրտըն սառնարակ :
 Յետըս կասիլ գայ 'ի խորհուրդ առ նոյն նուագ ,
 Դիմեալ ուստի էջն 'ի յանքոյթ բարձրաւանդակ :
 Կալ մընալ անդ յապահովի անվըղենակ ,
 Մինչև զօրաց իւր կարաւան գայցէ համակ :
 Ուր վերստին կարգ յարդարեալ ասպարափակ ,
 Յարձակեսցի վանել խապառ զիւրըն ներհակ :

Այլ մեր դիւցազն իմացեալ զայն ճեպէ յարձակ ,
 Յառաջ վարեալ զինքըն թափով մերձ 'ի բըլրակ :
 Օրէն գողցես սէգ առիւծու յորսոյն վրիպակ ,
 Ահեղ գողմամբ սարսէ ըզվայրըն բովանդակ :
 Բնդ լայնալիճ մըտեալ յաղեղն այրն ուժընդակ ,
 Օերեքթեեանն հարկանէ նետ 'ի նըպատակ .
 Ար ընդ կըրծոց թափ իմն անցեալ ընդ պահպանակ ,
 Ի յողըն կոյս լայնաբերան բանայ դըռնակ :
 Շող արևուն թափանց ընդ վէրսըն լայնածակ ,
 Տեսչող անուան բերէ տեղւոյն զըմբոն վիճակ .
 Եւ ինքըն Բէլ յորսայս անկեալ չարակատակ ,
 Բզհպարտ իւր փըչէ զոգին դիւաբընակ :
 Ըստ կործանի Աեառըն մըսոյ վաթսընկանգնեան :
 Ըստ ընկըղմի բոլոր պարծանք իւր ընդունայն .
 Ըստ մահանայ անմահութեան սուտ ուրուական .
 Ըստ զըրաւի թշուառ հաւակն անկրօնութեան :
 Ըրդ՝ տես ինձ դու զանշուք վիճակն առն անպիտան ,
 Արոյ դըրինդ ձայնըս գուժեաց Ղսորեստան .
 Աջ հանդարտէր երկիր նըմին կենդանութեան ,
 Բայց յոչ կամաց բառնայ ըզնոյն անդր 'ի մահուան :
 Դին անհեթեթ զինավառեալ 'ի յորս մարդկան ,
 Կործան դընի ահա զօրացն ակն յանդիման .
 Երկայն հասակ իւր բարձրաբերձ զօրէն բըրդան ,
 Ամիսի կըծկի 'ի կերս օձից զեռնոց մըրջման .
 Գըլուխըն պերճ պըսակազարդ արքայանման ,
 Ի փոշոտիս թաղէ ըզփառս իւր գեղազան .
 Դէմքըն առոյգ , ուսքըն լայնեղ պարթեական ,
 Այժմիկ ճանճից և գուեխացն է զըօսարան .
 Ի կզուեն անսանձ միշտ 'ի բարբառ վեհաղնական
 Ի ուռ և անշարժ 'ի դուրս ձըգեալ կայ ընդ բերան :
 Արուներ օտից երագաքայլք 'ի հեղս արեան ,
 Կոճղ այրելի հըրոյն մընան յանչէջ գեհեան .
 Աւր է քո փառք աստուածային , յէ՛ զըրաջան .
 Օխարդ գերի անկար այժմիկ թըշուառութեան :
 Աւր բարձրագահ քո աստիճանն Արմըղդական ,
 Աւր քո պաշտօն , զոր նուիրէր անգէտ խուժան .
 Այս հատուցումն եղև Բէլայ յանդըգնութեան ,
 Այս վարձ գործոց նորա չափեալ վայելչական .
 Ի կատարած չուառ անկցին ամենեքեան ,
 Ար քան զարժան զինքեանս 'ի փառս վերամբառնան :
 Նեբրովթայ տոյժ այս չափեցաւ գործոյն փոխան :
 Իսկ իւր զօրաց զինչ ինչ պատահք վատանըջան .
 Յըրիւ փախուստ ընդ սար և ձոր թափառական ,
 Արտատըրոփ լըքումըն չար 'ի սիրտ յիբան :

Առիւծ մըտեալ նապաստակաց յերկշտո հօրան ,
 Տարացըրեաց յերեսս երկրի զամենեսեան .
 Յետեղ մարտին սուրբ և սլաքքըն բըթեցան ,
 Առ 'ի խուսափ սըրունք թեթիք փոխան տըւան :
 Ահեղաստատ էր յարձակումն անդ 'ի սկըզբան .
 Բայց յոյժ գըլխանկ վատթարութիւն 'ի փոխըստեան :
 Օղակըն ըզսուր 'ի բաց լըքին իբր անպիտան ,
 Օանձանցըն զերծ ածեալ միայն 'ի խորհըրդեան :
 Կամք էր նոցա զազատութիւն գերել Հայկեան ,
 Օաստուած իւրեանց գերի ետուն անշուք մահուան .
 Երկիր Հայոց՝ ում կայր Բէլայ գող ճեմարան ,
 Յինքն ընդ հողեաց ըզնա 'ի մութ հողապատեան :
 Արդ՝ վըճարեալ մարտին ըզգործ Հայկ Թորգումեան ,
 Բառնայ զաւարն անկեալ զօրացն ընդ ամենայն .
 Լընու փարթամ հանդերձանօքըն Բարեւեան ,
 Օրհներգ ձայնիւ գովաբանէ զանմահ Արքայն :
 Օտեղի մարտին ուր յաղթութիւնքըս գործեցան ,
 Հայք անուանէ ըստ զիպուածայն յարմար բերման .
 Իբրու թէ Հայկ շահատակեալ 'ի նոյն տահման ,
 Ազգին իւրում պըսակ եբեր յաղթողական :
 Իսկ ուր անկաւ Քուշեան զածած գոռող հըսկայն ,
 Գերեզմանք եզ նըմա կոչու մըն յոգնական .
 Իբրու անկմամբ Բէլայ տապաստ 'ի բըլըին յայն ,
 Յոյժ բաղմագոյնք ընդ նըմա յայն հող թաղեցան :
 Իւր առաջի բերել տայ Հայկ ըզԲէլայն գին .
 Առ որ բարբառ արկեալ խօսի զորս հետեւին .
 “Իու ո՛վ սերունդ հողաստեղծից մարդ երկրածին ,
 Հիմ չըկացեր 'ի քո սահման ըստ օրինին :
 Տուեալ էր քեզ յառատ Հօրէն բընակ երկրին ,
 Վայր ընդարձակ կեալ մարդկօրէն երկար 'ի նմին ,
 Այ բաւ էր քեզ այնքան ամբօխ մարդկան ցեղին ,
 Յորոց վերայ աստուածաբար էր բան քոյին :
 Առ իմ զանձամբ զազահութեան արկեր զոգին ,
 Ամենակալ ոմըն լինել աստ 'ի ստորին .
 Այ գիտէիր թէ կեանք մարդոյ աւուրբք չափին ,
 Եւ այն վըշտօք և տրտմութեամբ լի ցաւագին :
 Գոհ լինել քեզ 'ի քում պարտ էր յայն վիճակին ,
 Եւ ո՛չ անդէպ ըղձիւ բերիլ յիրս օտարին .
 Հերիք էր քեզ լայնագիր դաշտ Բարեւունին ,
 Եւ բաւական քեզ հըպատակ՝ որք անդ բնակին :
 Օընունդ էիր առըն Քուշայ ծառայածին ,
 Արպէս առեր յանդուգն ըզփառսն՝ աստուածային :
 Այ յիշեցեր զանցըս վերնոց անդր 'ի յերկին ,
 Չառեր 'ի միտ զՎգամն ըզմեր հայր առաջին :

Ահա այսպէս որք գեր զարժանն 'ի վեր ձրկտին ,
 Ահասարակ աւուրբք յաստի կենաց կարճին .
 Եւ որք անյագ յիրս ընկերին տենչմամբ բերին ,
 Յիւրեանցայոց զըրկեալ մերկեալ խայտառակին " :
 Բան զայսպիսի անդ խօսեցեալ ցանշունչ մարմին ,)
 Ար փոշոտեալ դընէր անշարժ անդր 'ի գետին ,
 Ապա լուանալ տայ հրրաման ըստ պատշաճին ,
 ( ) ծմամբ դեղոյ պատել 'ի տես ընդ երկարին .
 Անդ իւղ ծորէ սարաւանդին Անկղոյ ըստին
 Ի սպաս օձման մարմնոյ Բէլոյ Քուշականին .
 Եւ տունկք երկրի հիւթ տան 'ի պիրկըս պատանին ,
 Արովք պահիւր առ 'ի նեխոյ աղցականին :
 Ապա տանիլ ասէ 'ի Հարք յիւր աւանին ,
 Եւ քաջութեան նշան թաղել բարձր 'ի տեղին .
 Աւր կայ ցայսօր 'ի տես բազմոց որք հանդիպին ,
 Հըսկայագիր կերտեալ զոտամբ Վըրգուռ լերին :
 Տայ յաւարէն և մասըն իւր կադմեայ թոռին ,
 Ի յիւրն ասէ գընալ անդրէն յանձնեալ տեղին :
 Կարգեալ և արս հըզօրս նըպաստ տանիլ նըմին ,
 Լուրջ խորհրդով հոգալ ըզպէտս իւր կալուածին :
 Եւ ինքն իւրովք դառնայ փառօք յիւր տուն նախնին ,
 Բսկիզըն առնել իւր տերութեան աշեղագին :
 Ազգ և ազինք ինքնայօժար փոյթ առ նըմին ,
 Հնազանդութեան ոգւով առ Հայկ գան խըմբովին :
 Յօրէ անտի պայծառ փայլէ պարծանք ազգին ,
 Երբ միապետ հանդիսան յ մեր այս նախնին .
 Յաջողք բարեաց 'ի Հայաստան յաճախեցին ,
 Չըքնաղ ցուցեալ համայն ազանց այլ աշխարհին :
 Այս Հայկ շըբեղ փառազնութեամբ բողոքովին ,
 Անզուգական ոմըն ցուցաւ յարեաց գընդին .
 Պերճ գանձարան ձըրից ներքին և արտաքին ,
 Մէղ պարգևեալ յառատ շնորհացն աստուածային :
 Ի սուրբ կըրօնն արծարծ վառեալ զամբիծ հագին ,
 Յաստուածապաշտ լոյսն արեէր հանգէտ Աոյին :
 Արժանաւոր արդարև պետ տեղւոյն ազին ,
 Յիւնն անհատ աղբիւր կարգեալ պայծառ տոհմին :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ .

ՄԻԼՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԿԱՅ

Ահա պանծալի պըսակ պետական
 Ի գըրուխ երկիրն առնու Հայաստան .
 Օ, ի դարձըն Հայկայ շքով յաղթութեան ,
 Հաստէ տէրութիւն միապետական :
 Նահանգըն Հարքայ բընակ նախնական ,
 Ահամբբ Եփրատայ զուարճ դարաստան .
 Ուր աստուածատունկ գըրախտն Եդեմեան ,
 Վարսագեղ փայլէր յանմահ ծառաստան :
 Երկնք իւր իբրու թագ արքայական ,
 Անազարդ պըճնեալ բերովք բազմազան .
 Սըշտահոս աղբերց ջուրքըն քաղցրահամ ,
 Գետահետ առուօք ուղխեալ յարածամ :
 Որովք յարգասիս բարեաց բեղմնական ,
 Ճոխ փարթամանայ այգի 'ւ անդաստան .
 Պարգևք Իեմետրի յաննենգ տուչութեան ,
 Չըքնաղ բօլորեն ըզտարւոյն շըջան :
 Անդ պըտուղք համեղք յախորժ ճաշակման ,
 Բզկենաց պըտղոյն ազդեն 'ի բերան .
 Անդ երկնատեղաց գաղպէին մաննայն ,
 Ի տերևս տընկոց ցողեալ քաղցրանան :
 Անդ կոկոռ երփնեալ ծալոյին շուշան ,
 Անուշակ փայլէ 'ի գեղ աննըման .
 Անդ երփնին մարմանդք 'ի փողփող ծաղկան ,
 Անդ դաշտք բուսաբերք զուարճ տեսարան .
 Արդ զայս բարգաւաճ աշխարհին սահման
 Իւր ընտրեաց բընակ Հայկ դիւցազնական .
 Ուր միապետեալ հոգւով բարութեան ,
 Ելից բազմութեամբ հրահանգեալ մարդկան :
 Ո՞ր կողմանք երկրի , ո՞ր վայրաց կայան .
 Ի բաղդատ դայցէ ընդ Տարուբերան .
 Թէ անդ ըզդըրախտ տեղին փափկութեան
 Ընտրեաց ղետեղել՝ կամքն արարչական ,
 Ո՞ արդեօք յերկրաց գոլ հանգիտական
 Իշխեսցէ պարծիլ յիւրում ճոխութեան :
 Կամ ո՞ւր այնպիսի փառաց գործարան ,
 Քան ուր հողն էառ ղհոգին բանական .
 Յիս նոր գայ խորհուրդ ինչ հաւանական ,
 Եոր աստ որոշուած Տոհմին ընտրութեան :
 Յըրօնք այլ ցեղից յայլ և այլ սահման ,
 Ետուն մեզ բընակ զայս վայր սկզբնական :

Ըստ նախկին կայան բոլոր մարդկութեան ,
 Արք Օայրին մերոյ կային 'ի յերան .
 Ըստ յատուկ դարաստ տունն անմահութեան ,
 Աւր մեր Նախահայր կարգեալ էր իշխան :
 Ըստ և Հայրն երկրորդ՝ յետ 'ի ջուրց զերծման ,
 Գրեկէ իւր բընակ յոյժ անդորրական .
 Ըստ նոր ըստեղնին ճիւղք կենդանական ,
 Օրորարս լընուլ տիեզերական :
 Յընդ այլ կողմն երկրի 'ի օրփռիլ մարդկան ,
 Թէև Հայկ գընաց ընդ այնս միաբան ,
 Ըյլ այնք զերթ ագուաւ յետըս ոչ դարձան ,
 Ի գէշըս մուլեալք յիզձս անասնական :
 Իսկ մեր Դիւցազին տունըն հայրական
 Ըստ անդրէն ըզգարձ իմն աղաւնեկան .
 Աւր գըրգեալ 'ի ցօղս երկրին բարութեան ,
 Պերձ հանդիսացաւ յազնիւ սերընդեան ,
 Կուռ ամրակերտեալ 'ի նոր կայարան
 Քաղաք Հայկաշէն քաջոցն ապաստան .
 Պարիսպ որձաքար պատնէշ անասան
 Կանգնեալ ընդարձակ շուրջ պատեալ զաւան :
 Դիրք թաղից յարմարք և տունք վիմարդեան ,
 Բարեչափ կերտեալք ըստ ժամուն բերման .
 Փողոցք ուղղադիրք պատշաճ լայնական ,
 Յերթևեկս ազգին զեղիչք հանգըստեան :
 Նեկտար ակնաբուղիս վըճիտ ուղիսացան ,
 Լըցուցիչ կարեաց պիտոյից համայն .
 Յորում բաղմամբօխք պայծառ ծընընդեան
 Ի զարդ քաղաքին առաքինանան :
 Չէր անգրր նախանձ ծընունդ դիւական .
 Աչ կագ ոչ կըռիւ դորձ գազանական .
 Հայկ ըզգօնաւոր պետ խորհրդական ,
 Վարէր հանձարսվ խոր յանդորրութեան ,
 Պայազատ որդիքն հայրենի վարման
 Համագործ 'ի նոյն դային 'ի ճըգան .
 Համօրէն մարդիկ համբոյր և հաւան
 Յոյց էին կենացն անմեղանչական :
 Օ ի վայելչաբեր կարգ քաղաքական
 Եւ որ մարդկութեան էր ինչ պիտեան ,
 Հաստատէր յերկրին Հայկըն խոհական ,
 Բարեգործ առնել և հաճոյական :
 Աւղղութիւն հոգւոյ ուղղութիւն 'ի բան :
 Ընխոնջ աշխատտնք յօգտաւէտ օձան .
 Տարագիր էր անդ մեղկանք ծուլութեան ,
 Բընաւքն 'ի վաստակս բերէին ըզջան :

Ընդ էր տեսանել զերկիրն ամենայն
 Քաջիկ մըշակեալ 'ի բեղունս արդեան .
 Ընդ և բազմալուծ խորափոր գութան
 Լայն ձորապատառ զհողոյն սերմնարան :

Ուր բեղմնաւորեալ հատիկ մի միայն ,
 Բնդ միոյ հարիւր բերէր տոհմական .
 Լի ըշտեմարանք զեղեալ անխափան ,
 Ըռատըս տային ըզկենաց դարման :

Պարտեզք և այգիք յաւէտ ուռձական
 Պրտղաբեր ծառովք անդ փարթամազան .
 Բոյսք և դալարիք զուարճք յոռոգման
 Բոլորից կարգեալք պերճ ըզբօսարան :

Համայնից բերումն յայս հանդէս բարեաց
 Հըռչակ ըզՀայկեան հարկանէր կարգաց .
 Ուստի ինքնակամ յամենայն կողմանց ,
 Գային վայելել ըզձիրսըն շնորհաց :

Օրէնքս կանգէր ընտիր զինուորաց
 Յաղեղն և 'ի սուր 'ի տէգ նիզակաց .
 Որով 'ի մըրցմունս ընդ գոռ թըշնամեաց ,
 Սարսափումն ամէր իւր ընդդիմակաց :

Վարժ վայելչական բոլոր հասակաց ,
 Ինքնին ընձեռէր լայնութեամբ մըտաց .
 Եւ քան ըզբանից իւրոց ասացուած ,
 Գործքըն յարացոյց էին անկասկած :

Ուր է Հերակլէս գըլուխ Տիտանեանց
 Գործող քարողեալ հանդիսից բազմաց .
 Կամ ուր Աքիւլլէս մարտիկըն Յունաց
 Չքրովն Մասիգսեան անխոց համարած :

Օ ի հանդէսք Հայկայ 'ի մուրց քաջազանց
 Ի 'ի տընտեսութիւն բարեգոյն կարգաց ,
 Վերադաս ըզնոյն ցուցանեն ազգաց ,
 Իբր ըստոյգ ժառանգ յոգունց պըսակաց :

Ըհա իմ Գիւցաղն պանծալի հոգին
 Մի միայն հըսկայ անդոյգ 'ի զօրուին .
 Բստ իւր մեծամեծ գործոցն և կարգին ,
 Յարգէ ըզպիտանս թէև նուաստին :

“ Կարգ աստուածադիր է գործելն երկրին .
 Մի նուաստ ցուցցի քան զպատերազմին .
 Օ ի նա 'ի նըպաստ ասէր մարդկային
 Ընչայեղց գործէ վաստակօք անգին :

Բերք իւր են առատ տուրք մօր բոլորին ,
 Որ տայ փոխարէն ըզբազումն ընդ մին .
 Յանխընայ վաստակ զինքեամբ փարողին ,
 Օ իւրըն հազարդէ յոյժ յաճախագին :

Իսկ ճրգանք մարտի բերք ագահ սրբտին
 Տանջեն չարաչար շորթել զօտարին •
 Յընկերին արիւն բերիլ տայ ուժգին ,
 Օրէն վարազու դաժան դազանին :
 Ի գործըս կրուուոյ ցոյցըն վայելին
 Լյուստ է պատահ զարմ օտարածին •
 Տեսակի մարդկան ժանտախտ մահակին
 Օրր կայէն եբեր յաւերս աշխարհին ” :
 Ի հանդէս մարտի Հայկ հայր ազգային ,
 Թէպէտև անզոյգ կենախուզ Ռէլին ,
 Լյլ է բարիօքս իւրում կալուածին ,
 Օարհեստըն խաղաղ փայլէր Ղեմետրին :
 Բոլոր անդաստանք յակօս արօրին
 Ոսկեփունջ հասկօք ղեղեալք 'ի դաշտին •
 Պրտղաբեր տընկոց գեղ զորմանագին
 Պայծառ նըկարէր զգրախտըն յագին :
 Լնդեայք և սջխարք 'ի մարգարօտին
 Ըռոյգ կայթէին 'ի բառաչ խընդին •
 Գառանցըն խայտալ առ մարցն 'ի ըստին
 Բզմայլ անմեղուկ ցընդէր ընդ կաթին :
 Հովուացըն սըրինգ յօգ լիալուսին
 Բզմեղր մեղեգեաց ղեղոյր 'ի յունկին •
 Սուլումըն հեզիկ անդ գառնարածին
 Տըպէր 'ի շըրթունս զանոյշըն տաւղին :
 Ար ինչ 'ի կենաց հանգիստըն գային ,
 Չէին ինչ պակաս 'ի Հայկայ յարկին •
 Իսկ սր ղեղխանք էր արտաքոյ կարգին ,
 Չունէին տեղի յայն պարկեշտ շինին :
 Լսկղեպեայցըն պէտք առ դարման ախտին ,
 Սըտանել շիշխէր 'ի տուն Թորգոմին •
 Տագնապի և արգ յաղէտս իւր սըրտին ,
 Յորդուցըն Հայկայ մերժեալ անդըստին :
 Լեւորդ զարդուց նըշմար բընաւին
 Տարագիր դընէր յայն մարդէ երկրին •
 Չափաւորութիւն Ղեմեսեան կըշուին ,
 Հաստատուն պահիւր 'ի Հարքայ տեղին :
 Իսկ 'ի վարժ մանկուոյն ծաղկանցն ազգային
 Խընամք անհրաժեշտ 'ի Հայկ փայլէին •
 Օրմանս ըստ մասին պաշտակեալ ինքնին ,
 Օայլս 'ի ձեռն այլոց կըրթէր 'ի բարին :
 “ Սիրտ ամբիժ՝ ասէր , ամբարել յոգին •
 Օրւտ ճըշմարտութիւն 'ի զարդըս լեզուին :
 Համեմատ խոկման խորհրդոց ներքին
 Յոյանիչ կըցորդեալ ըզձայնն արտաքին : ”

Ո՛չ թիւրեւ ըզկամս 'ի թարմ հասակին •
 Ո՛չ մեղկըս վարիւ ընդ իւր համազգին •
 Սէր սեպհականել անկեղծ զՍփրեստին ,
 Լնքակ բարեկամ 'ի վրտանգ վերջին :
 Ի սէր հայրենեաց աշխոյժ ջերմագին
 Վըստահ խիղախումն 'ի պիտոյս հարկին •
 Լկնածս 'ի ծընօղս յառիթս արեւին ,
 Լնշէջ 'ի հոգւոյն վառել ճրրագին :
 Չափով սէր պահել և առ թըշնամին •
 Հաշտ հընարաւոր ընդ ամենեւին •
 Մի՛ գազանանալ յառսըն վըրիժին ,
 Մի՛ արտօքըս գալ մարդկան օրինին :
 Իսկ 'ի խաղ պարկեշտ յանպատկառելին
 Դիւրաշարժ կըրթել զանդամօրն մարմնին ,
 Պարապ անձանձիր ըստանալ յանձին ,
 Կազդուրեալ զոգիս 'ի ջիւս յերակին :
 Լյլ քան զամենայն յաւէտ խընդրելին ,
 Լնշուշտ ըզկըրօնսն ունիլ զերկնային •
 Յաստուածուպաշտութեան հայրենի ուխտին ,
 Լնշարժ բարեքել ըզհաճոյս Վէհին :
 Գործել ըզբարիս ո՛չ 'ի փառս անձին ,
 Լյլ ում ամենայն ըզկեանսըն պարտին :
 Յողջակէզ խոյոց և զուարակին
 Պաշտել զԱրարիչն յարգար վաստակին :
 Եւ այլ ևս որ ինչ պաշտօնք կըրօնին
 Լիուլի պաշտել յեռանդ սեռնագին " :
 Լյս գործ էր Հայկայ այս իւր հաճելին ,
 Օյսոսիկ հաստեաց յիւր գերդաստանին :
 Յետնեցան արդեօք որդիք իւր առ այն
 Յանձին չըբերեալ զաւանդն հայրական •
 Յոր իւրեանց նախնիք 'ի նոյն երկրաստան
 Հոգւոյն հաճութեամբ համակ զօրացան •
 Մի՛ գայցէ ընդ միտս , մի՛ 'ի խորհըրդեան
 Կարծեացն այնպիսի դոյզն ինչ կերպարան •
 Օ՛ի յայն հըրահանգ իւրքն ամենեքեան
 Լըդեամբք և բանիւք բարեզարդ գըտան :
 Լրին Լրմենակ հայրատիպ իշխան
 Եախաբուղև վըտակ Դիւցազնին արեան :
 Լռ հարբն համագործ որդին ժրոջան ,
 Շէնքս իւրակերտ կալաւ կայարան •
 Լրեւելք հիւսսոյ տունն Լրարագեան
 Ի դաշտ լեռնապատ վայրին բեղմնական ,
 Ուր գետ կարկաջունն է յաղթահոսան
 Հրաւիրէր ըզնա յիւր բընակարան :

Անդ 'ի հիւսիսոյ բարեգիր կողման
 Առ ըստորոտով լերին բարձրութեան
 Կերտեալ ըզբաղաք շէն վայելչական ,
 Սարդկութեամբ զերկիր լընոյր զամենայն :
 Անդ ջրովէժ հոսմանց աղբերցն աղուական
 Տղւր արծաթափայլ սառն և բարեհամ .
 Անդ վըտակք առուաց քաղցր և հեշտական ,
 Յոռոգումն երկրի ծաւալածածան :
 Յիւրատունին անտառ խուռըն ծառաստան
 Երփնաղարդ տեսիլ զուարճ ըզբօսման ,
 Սօսեաց սարսափիւն սրբինգ սրխրական
 Դըստերաց երգոց նուազ ոսկեձայն :
 Երկնալիր սստոց զարդ կանաչերփնեան
 Բզմայլումն անոյշ որդւոցն էր մարդկան .
 Սարմանդն առ արմունս քընքուշ նըստարան
 Վարդահոտ ըզբոյր բերէր 'ի ուրնգան :
 Իայլայլիկ թըռչնոցն անդ երգ ճըռուական
 Չայնից համբարուացն էր յաղթողական .
 Բարեխառն օդոց շնչիւն մեղմական
 Կենաց կաղդուրիչ 'ի կարչնեղութեան .
 Յայս տեղի զուարճ Արմենակ Հայկեան
 Հաստեր բնակութիւն 'ի կեանս իւր համայն .
 Ուր 'ի հայրենի վարժսըն շայեկան ,
 Ի շուք զօրանայր փառացն յաւերժեան :
 Ի Երինն Արագած եդ ըզկոչ անուան ,
 Իսկ Արագածոտն կալուածոյ իւրեան .
 Օրէնս օգտակարս հասարակութեան
 Կարգեաց , հաստատուն պահել անխափան :
 Արանց մըտերիմ լինել անբաժան .
 Կանանց համեստիկ կալ 'ի հըլութեան .
 Ի սընունդ մանկանց սերտ և միական
 Բերել ըզխնամս 'ի վարժ 'ի դարման .
 Յարդել ըզվաստակ զաղբիւր լիութեան .
 Ի եբըս վիժակել ըզծին ծուլութեան .
 Յաջողակ ըզկիրթս ունիլ 'ի մըրցման
 Յաղեղն 'ի նիզակ 'ի սուր 'ի նըրան :
 Մի առանց հարկի մարտ անբանական
 Յագահ բարոյից մըղել ընդ խուժան .
 Մի պատճառըս տալ զապըստամբութեան ,
 Որ զօրեղ վառի 'ի պետ խեռական :
 Լու մի լըքանել զառիթըն դիպան ,
 Յորժամ յոյս կայցէ արդեանց շահեկան .
 Օանդադար ճըգունս յողջամիտ վարման
 Պահել 'ի յանձինս առ ամենեսեան :

Մերս Արմենակայ այս իսկ էր միշտ ջան ,
 Յայսմիկ պարապէր նա անբըթթական .
 Արով յաջողուած բաղմարգաս բերման ,
 Հարուստ ամենիցն էր հաղորդական :
 Ի սոյն ինձ առցես և զգիւցազնածին
 Մանաւազ հրսկայ ըղձայկայ որդին .
 Ի շէնս աւանաց 'ի բարիս ազգին
 Պերճ շահատակեալ 'ի Հարբ նահանգին :
 Մանաւազակերտ շէն առ Ափրատին ,
 Օրինօք կարգէր յոյժ վայելչագին .
 Ճոխագոյն բերոց մայր առատածին ,
 Բաղմամբոխ զեղուն ըստ սուրբ ուռկանին :
 Դարման պիտեան 'ի կենցաղս ազին ,
 Բեղմնալից գանձեալ 'ի սրահեստ հողին .
 Ճոխ և բարգաւաճ դուստր Հայկաշինին
 Բերող հրսկայից փայլէր պանծագին :
 Արբ հաստաղեղունք անյաղթք 'ի մարտին
 Բզբնակսն երկրին անդորր առնէին .
 Օրնունդք բաջարիք հարազատ տոհմին
 Հետ ընդ հետ զազգին շուք յաճախէին :
 Բզմէ մոռացայց խոռ զազատածին
 Ի մեր նախահարց յարգել 'ի կարգին .
 Ար ըստ բարեզգեաց բուսոց իւրոյին
 Պայծառ արեւէր անդ յիւր հայրենին :
 Սոյն սա դէմ եդեալ յայլ կողմն աշխարհին ,
 Ո՛չ 'ի հայրենւոյն յաւէտ 'ի հեռին ,
 Չեռակերտ նոր շէն կանգնէր 'ի վայրին ,
 Սերել 'ի յարիւն հարազատ տոհմին :
 Լը 'ի դէմսն իւր տեքք ահեղագին ,
 Փառք փայելչութեան ըղգեցեալ յանձին .
 Կայտառ իւր արիւն յաշխոյժ հասակին ,
 Ըղհանգէտն որդւոց բերէր Տիտանին .
 Արդեակ արժանի գիւցազանց Մեծին
 Օրոյ կերպարան կրէր յերեսին .
 Յարենէն որոյ մարտիկք ահագին ,
 Հուժկու կանգնեցան իւր դաստակերտին :
 Արբ արհորարկուք թըշնամեաց գընդին ,
 Ի սուր 'ի գեղարդն անզոյք 'ի խազմին :
 Հրգօր թիկնապահք կարգեալք արքային ,
 Բերդ իմն անառիկ էին 'ի խըմբին :
 Նախարարութիւն սոցուն պանծագին
 Հաստեցաւ յետոյ առ Վաղարշակին .
 Արբ խորխոռունի անուամբ ճոխային ,
 Բզնախնեացն անուն պատուեալ 'ի զարմին

Իսկ Ռազ սեպուհ թուն 'ի Հայկեան գումար
 Ի շինից հանդէս շէն և կամակար ,
 Առ ծովակն աղի վայր արդիւնարար ,
 Իւրովքըն հանդերձ առնու ըզդարար •
 Աճեալ 'ի սերունդ յորդ լիապատար ,
 'Նոր իշխանութիւն հաստէր տիրաբար •
 Ուր սիրտ ուժգնութեան միշտ բազմահանձար ,
 Օգոյր 'ի ժառանգս իւր ծաւալածայր •
 Չէր անդ մեղկութիւն չէր կարիք վատթար
 Վարմանն եղանակ յոյժ բարեյարդար •
 Ուստի Ռզնունի տոհմ իշխանափառ ,
 Յազգին զօրանայր 'ի զօրեղ վրտառ •
 'Նոյն և այլ որդիք Հայկոյ միայար
 Ի գործ հայրենի վարժ և սիրահար ,
 Յոգնազան բարեաց կանգնեցան պատճառ ,
 Լըցին զՀայաստան 'ի մարտկաց կաճառ •
 Աստ էր խընդութիւն սրտի անբսպառ •
 Աստ Հայկ խընդամիտ յանձըն իւր իսպառ •
 Ուր հովանաւոր բազմաճիւղն այն ծառ ,
 Չըգէր շառաւիղս 'ի տոհմըս պայծառ •
 Հայկ գոռ միապետ Արդեմեան գաւառ ,
 Ի յաղթ շամբշեւոց հըսկայ սըրավառ
 Հայկ զէն մահարար առ զարմըն շըգառ ,
 Պարգև երկնային առ բարեաց պիտառ •
 Հայկ 'ի լիբանան 'ի Հարբեան դեմառ ,
 Տընկագործ ըզգօն յերկունս անյամառ •
 Ուր խիտ խիտ մայրիւք ըզբանեանցն անտառ ,
 Երկնալիւր ստեղնեաց 'ի կողերս կայտառ •
 Հայկ իրաւագէտ դատիչ անաչառ ,
 Յօգտաւէտ վըճիռս իւր անհակաճառ
 Հիմունս մեզ գանձեալ բարեացն անվաճառ ,
 'Նիւթս ետ քերթողաց գովեստիցն 'ի ճառ •
 Սա երջանկութեան մեր ձեռընկարկառ •
 Սա մըթերք փառաց մեզ լեռնակարկառ •
 Սատիր ապա դու բարւոյք 'ի միտ առ ,
 Ըզսորայն դըրուատ՝ երգել 'ի կիթառ •

ԳԼՈՒԽ ԺԱ.

ՄԸՀ ՀԱՅԿԱՅ ԴԻԻՑԱՌԻՆ

Այսպէս 'ի պարարտ ծերութիւն բարեաց զազգըն խաղաղեալ,
 Օարմըն Յաբեթեան հայր մեր քաջարի Հայկ գերհամբաւեալ,
 Բազմամեայ քրրոսամբ 'ի ճոխ յարգարուած գործոց հետեւեալ,
 Արդ գայ հասանէ հրամանն երկնաւոր ըզնախնեօք հաւեալ:
 Արթնութիւնն ըզգաստ որ հարուստ չըրջանս նըմին ընկերեալ,
 Բզլերջինն աւուրց չըթողու անհող կընքել հիգացեալ:
 Օորդիս ըզթողուենս և զայլ կարևորս առ ինքն հաւաքեալ,
 Օոր տայ բարբառել միտք յառաջատես կարգաւ ճառարկեալ:
 "Ո՛րդեակք իմ" ասէ լուարուք ինձ հօր 'ի պատիւ յարգեալ,
 Ունկընբաց կացէք 'ի լուր պատուիրացն առ ձեզ կըտակեալ:
 Հըրաւէր երկնից որում սերտ յուսով կայի մընացեալ,
 Ահ հարսն իմ 'ի տունն անդր յաւիտենից կոչէ արդ հասեալ:
 Եռերիւր և ևս աւելի ամօք կեանքն իմ յերկարեալ,
 Տուրք են տեսչութեան երկնից առ օգուտ երկրիս պարգևեալ,
 Բզքանքարն զոր ետ Տանուտէրն ամբաւ յիս մարդասիրեալ,
 Յարգեցի բարւոք որքան յաջողեաց Բազուկըն բարձրեալ:
 Օանեայ աներկբայ զԱ՛րարիչըն մեր միշտ խոստովանեալ,
 Սուրբ իւր հրամանացն եղէ հըպատակ 'ի նոյն խրախուսեալ:
 Առ ոտըն հարի ըզպաշտօն Բէլայ դիմագրաւ կանգնեալ,
 Եւ զըսկիզբըն սուտ պաշտմանն 'ի տապալ արկի կործանեալ:
 Աւանս կառուցի ըզկալուած երկրիս բընակչօք լըցեալ:
 Օգտաբեր կարգօք ուղղեալ ըզմարդիկ աստ համախըմբեալ:
 Իմըս քաջութեան արհօր էր բազուկ որոց խեռացեալ:
 Անուան իմ յուշածք սարսափիւն սըրտի սեռին սարտուցեալ:
 Որդիք գիւցազունք ոչ 'ի պարծ ասեմ զիս ինքըն գովեալ:
 Օի գիտեմ ըզձեռն որ առաջնորդէր զիս 'ի գործ մըղեալ:
 Այլ ձեզ իմ որդւոց խըրախոյս խօսիմ յորդորս առածեալ,
 Օաւանդըն բարի ձեր գործադրութեան այժմ յանձն արարեալ:
 Ո՛չինչ արտաքոյ ըստ հետս ելանել՝ որոց են ընտրեալ:
 Ո՛չ հայրենատուր մերժել զուղղութիւն՝ որ աստ կատարեալ:
 Վստահ եմ թէպէտ իսկ գիտելով չափ ըզձեզ ներվարժեալ,
 Այլ հարկ հայրենի տայ ինձ յուշ առնել զոր յառաջն եղեալ:
 Յետ որոյ յանցեաւ նախնի մեր յայնմիկ պըտղոյն ճաշակեալ,
 Եւ ըստ արժանւոյն տարագիր յերկիրս անկաւ աղմըկեալ:
 Ի՜նչպք բարիք և չարք մի ըզհետ միոյ յարակ պատահեալ,
 Բզբարիսն 'ի կոծ ըզչարսն 'ի պատիժ գըլեցին սահեալ:
 Միտքըն խորախոհ յայնցանէ առնուլ կարէ զբարւոք կեալ:
 Որ կուռ հաստեցաւ 'ի ծանօթութիւն որոց են գործեալ:
 Հրաման Ա՛րարչէն եղաւ մեզ յիշել ըզպատահսն անցեալ,
 Առ 'ի խոյս յախտից յողջութիւն հողւոյ անշարժ հաստատեալ:

Կիտեմք զՆախաստեղծն 'ի գործս իւր որդւոց ցաւօք վարակեալ .
 Բզկեանս իւր երկար դառնութք լինուլ յերկրիս պանդխտեալ .
 Եղբիւրն արտասուաց գետս իջուցանէր յարահեղ յորդեալ ,
 Հեծումն հառաչանք էր ցայգ և ցերեկ նըմին ընկերեալ :

Բզմահ իւր հանգիստ թէպէտ և խընդրէր սըրտիւ տենչացեալ ,
 Բայց նա անկուշէր յերկար 'ի մաշումն ոգւոց գրաւեալ .

Յիշէր ըզՀաբէլ յիւր հարազատէն անպարտ մահացեալ ,

Յիշէր ըզԿային 'ի պատիժ չարեացն յերերի կարգեալ :

Յաճումն յաղեկէզս միոյն առաջի դընէր դամբարան ,
 Միւսոյն անիծիւք զըրկիլ յորհնընկալ զարմից սերընդեան .

Չէր դարմանատու վըշտացըն ցաւոց իւր անբուժական ,
 Թէ ոչ մարդասէրն էր տուեալ ըզՍէթ զաւակ ըսփոփման :

Տեսէք ըզչընորհս երկնից խընամոց առ բարիս մարդկան ,
 Արով յանմահից գերափայլ շողեն հրաշակերտ կայան .

Տեսէք և զաղէտս չարացն 'ի խորին խաւարին գեհեան ,

Աւր հրացայտ կոհակք կիզուն անողորմ յանմահ տոչորման :

Յիշեցէ՛ք յաւուրս նախնոյն մեր Նոյի զարկած պատահման ,
 Օ խորդ փրկուժիւն և անգիւտ կորուստ անդ ընկերացան .

Վայրագ շամբշէլոց յողողս հեղձական վըտակ ուղխացան ,

Եմբիժ տոհմայնոց յաճումն անընդհատ արկեղ փրկարան :

Աւր ազատութիւն և աղէտք պատժոց արդար հատուցման ,
 Օանմահ Տիրողին ըզբարձր բազուկ բերեն յանդիման .

Օ ի այն ինչ խեթիւ ակնարկէ յերկիր Աչքն ամենիշխան ,

Իքն 'ի չըբութեան իսկոյն 'ի նախնին փախչին համբարան :

Յիշեցէ՛ք որդեակք և զանցսըն Քամայ Արկուռւոյն հընձան ,
 Եանարգելն ըզհայր 'ի վիճակն անկեալ հէգ ծառայութեան .

Յիշեցէ՛ք ընդ Սեմ ըզմեր Նախահայր զերէցն հայրաճան ,

Եւ որս հայրենի շնորհացըն բարիք յորդ աղբիւրացան :

Օանցատումն Ին տեսէք ըզպատիժ 'ի շինուած բըրգան ,

Աւր խեռիցըն զուրկ 'ի բընիկ լեզուէս ոչ յոյժ անագան .

Ենդ ցըրօնք ազգաց՝ անդ Իէլ բըռնակալ՝ անդ յանցք անարդման ,

Մարդոց մահացուի փառացն աստուծոյ լինիլ գերփական :

Արու՛մ անհանդուրժ մեր դիմակալեալ յիրաւի խըժդան ,

Ենսաստ մընացի 'ի սուտ սպառնալեացն ամբարհաւաճման .

Օ ի յայս մեր սահման յարեէ հանեալ նետիւք աղեղան ,

Սուտ զատուածութիւն Նեբրովթայ ետու յոտիցն 'ի կոխան :

Իսկ որ ինչ յայսմիկ 'ի սոյն նահանգի գործք հանգիսացան ,

Չեն ինչ 'ի Թագնի լերինք և բըլուրք վըկայել փութման .

Չե՛ղ ասեմ այժմիկ , առ ձե՛ղ բարբառիմ , տոհմբըդ քաջազան ,

Քաջիկ զո՛ւնկըն տուք 'ի լուր կըտակիս սյս հայրենական :

Ի՛նչ իմ Երմենակ՝ ծընունդ անդրանիկ պըտուղ զօրութեան .

Երմըն հաստաբուն արդ ծառաղարդեալ 'ի պրակ ծընընդեան .

Ի քէն աճեսցին ճիւղք բաղմապըտուղք յերկրիս դարաստան ,

Եւնե՛լ հովանի և դադար անբոյժ՝ որոց ընդ քե գան .

Իսկ դու Մանաւաղ մանրիչ հրօրարտացն աւազանբման .
 Դիեցցես յըստեանց օրհնութեան հօր քո զոյժ յաղթողական .
 Մանրեցցես զեղջիւրս քոյոց թըշնամեացդ անարժարձական ,
 Ահ քո արհաւիրք գոռոզացելոց վանիչ վարապան .
 Խո՞ռ դու ընդ եղբարց խորին խուզարկուք հիմանց շինութեան ,
 Ի ձեր ձեռակերտ անխախտ զօրասջիք կալ աներկեան .
 Չեղ մի մեղիցէ ոչ տապ արեւու , ոչ դէպք լուսնական ,
 Յաղթող հանդիսիւ կացջիք յերկրին ձեր պետ անվանական .
 Այս իմ օրհնութիւն ձեզ ամենեցուն ձիրք անանցական .
 Այս ժառանգութիւն ձեզ փարթամութեան գանձ անվտոնական .
 Յայլ ինչ անցից այժմ որք առ 'ի խօսիլ պարտք են ճնողութեան ,
 Տալ ձեզ զիմ վերջին աւանդ խըրատու և քաջալերման .
 Յու՛մ թէ յարասջիք հարազատ հոգւով 'ի գործադրութեան ,
 Յօրհնութեանց երկնից 'ի ձեզ ծովանան վայելք հանգըստեան .
 Իսկ թէ հետեւսջիք չըմընալ յուղիղ կարգացրն պայման ,
 Տուժից ձեր պատճառ դուք էք 'ի մընալ անաստ անհաւան .
 Ահա լացիք դուք 'ի սերունդքս ձեր զերկիրս ամենայն .
 Փարթամ ճոխութիւնք անդորրո կենաց 'ի ձեզ յորդեցան .
 Մի՛ լիցի՛ սրդեակ , ընդ յօրանալ ձեզ 'ի գոյս անցական ,
 Մոռանալ զոր անդ յերկիրնս գանձին փառք անանցական .
 Հիմըն հաստատուն բարեկեաց բարուց ուխտն է տիրական .
 Հաւատ կենդանի , յոյս աներկեան , սէր անկեղծական .
 Ատուած որ հաստեաց ըզմեզ 'ի պատկեր իւր արարչական ,
 Յիւր պաշտօն կարգեաց , չարար գերագոյն ինչ ոմն ինքնիշխան .
 Կացջիք 'ի նրմին , կացջիք հաստատուն յաստուած պաշտութեան .
 Ատելի համակ ձեզ Ռէլայն լիցին չարիք հետտութեան .
 Սիրեցէք զԱտուած յամենայն սրբոէ գեր քան զամենայն ,
 Պահեցէք որ ինչ առ ձեզ շահ օգտի բընիկ պատուիրան .
 Ի ըծորդ կրօնին և գործքս բարեաց կալջիք միաբան .
 Սիրել ըզմիմեանս աննենգ խորհրդով կամաց սըրբութեան .
 Օրր ինչ ոչ կամիք թէ արացցէ ձեզ մարդ գործ տըհաճման ,
 Առնել ձեզ ըզնոյն չէ յուղիղ կարգի , չէ արարք դիպան .
 Խընդիր վըրիժուցն է տըկարութիւն ոգւոցն հիգութեան .
 Իսկ վեհագնէից պըսակ է ներումն գործ գերփառական .
 Կարգըն վայելուչ 'ի տընտեսականս ընդ պարկեշտ վարման ,
 Ճոխ փառազարդէ ըզբաղաք ըզտունն և ըզգերդաստան .
 Վարժումն առ սոսկ կեանս ներգործէ յագիս ոյժ արիական .
 Փափկութիւն իսպառ թօշնէ 'ի կընատ մեղկումն անարժան .
 Յաճախ համագամք յոգնագոյն ախտից լինին սերմնարան ,
 Ըսակպ գեղորայք ծախիչ են կենացն և առողջութեան .
 Պըճնոյթ 'ի հանդերձս անդէպ է մարդոյ յոյժ ամօթական .
 Ար ըստ պատկերի Հաստջին ըստեղծաւ յաւէտ գեղազան .
 Սերկ ծընաւ Աղամ մերկ չըջէր 'ի դրախտն այն ադինական ,
 Կարիք ամօթոյ չըկայր 'ի միջի առիթ քօզարկման .

Յետ մերկանալոյ զանմեղըն կենաց լուսոյ պատմութեան ,
 կարօտ մաշկեղէն ցուցաւ հանգերձի 'ի դքօղ մերկութեան .
 Ար ինչ 'ի պատիժ տուաւ Նախահօր յօձաջամբ խաբման ,
 Լիցի առ պարծանս արկանել զանձամբ 'ի ցոյց ցոփութեան :
 Խոշորք ըզգեստուցն են ըստընդիաց մարմնեղէն շնչման .
 Օրծեն զաւելորդս որ ինչ 'ի ծակտեաց ցընդին ընդ իրան .
 Իսկ քընքչաց տամաւկք անդրէն ընդ մարմին լեալ ներմածական ,
 Խօթագին մեղկեն ըզմարմնոյն կազմած , հիմնեն զապական :
 Ի կըշիւ կացէք, որդեակք, 'ի բարիս երկրի վայելման .
 Օր յանձինքս ձեր ժիր կանգաղեսցի կարիք զօրութեան .
 Բնդ նրմին և յայլ բարոյից բերմունս արժանիս մարդկան :
 Հրրահանգ զանձինս ցուցիք 'ի գործել ըստ վայելչութեան .
 Կատաղի զայրոյթ զեղծումըն բերէ բարւոք խորհրդեան .
 Յաչաղք մախանաց զոգին խանձատեալ մաշեն չարագան .
 Կարօտանքն առ յոյլս իբրու սուրհանդակ գործեն զարշաւան ,
 Լըկեալ չարաչար 'ի սով 'ի ծարաւ յաղէտս անձկութեան :
 Ընյագ ծարաւումն յընչիցըն շեղումն առ փառս ընդունայն ,
 Ընհանգիստ խոշտանգ տայ՝ որոց գերին յիւրն կապարան .
 Օրնչ բան կարգեցից և յաղագս ախտին բողջախոհութեան ,
 Ար ըզուք մարդոյ ծուղակէ 'ի հաղբ անբան շամբ շութեան :
 Ըյս ախտ ըզմարդիկ կերակուր կետից կացոյց յողորման .
 Ելից ըզգժոխս անդնդոց երկրի սակերօք մարդկան .
 Ընջիք ինձ առ այս և ըզմայրն ախտից ծընունդ դիւական ,
 Արոյ չարութիւն մերժեաց 'ի յերկնից զհինն ամբարտաւան .
 Օրնունդ էք հողոյ լի ցաւօք կենաց աստ ասպընջական .
 Մի կարծէք յերկրի անվիշտ և անմահ մընալ յաւիտեան :
 Ըզմաւաւ ածէք զոր ինչ առաջի կայ անդր 'ի վախճան ,
 Եւ չարութիւն ինչ ձեզ ոչ տիրեսցէ կամ ախտ վիսկութեան .
 Ըյս են որդեակք իմ ձեզ վերջին խրրատք պատուէր հայրական ,
 Ընկալ յայսպիսեաց զանձինքս պահել յաշխարհս աղցական .
 Արով բերկրեսցի հոգիս անդանօր 'ի հարց կայարան ,
 Խընկեսցէ առ Տէր միշտ 'ի ձեր բարիս նուէր պաղատման .
 Մայր ձեր Օգրմանդուխտ յաճուրդ սերնդոց չը բնաղ ծիածան
 Յեթերիս Հարքայ բարեօք կամարեալ յերանգ քաղցրազան ,
 Խընդասցէ 'ի ձեր մարդկօրէն կենցաղ սերտ և միօբան ,
 Կընձիւրն Թախձի մի ծընցի յազնիւ նորուն կերպարան .
 Եա իմ մըտերիմ աւարտահասակ դըշտոյ սիրական .
 Եա 'ի ձեր սընունդ առատ մատուակ կաթին մայրական .
 Ինձ լըծորդ ամբիժ ընդիս կենցաղեալ յեռադար շըրջան ,
 Յիին պաշտաման 'ի ձիրսըն սիրոյ անզոյգ վեհազան :
 Հանգիցէ ընդիս գութ նորին և սիրտ մինչ 'ի գերեզման ,
 Արով ծաղկեսցիք յորդիս և Թոռունս 'ի մեր օրհնութեան .
 Գիտեսցիք զանջափ առ որդիս ըզսէր գութ ծընողական ,
 Յըստակ խորհրդով անմոռ տըպեցէք 'ի ձեր յուշարան :

Դու իմ Արմենակ յառաջնապետակ արիւն դիւցազնեան ,
 Բնդ իմ զօրասցիս միասլետ կարգեալ տէր միահեծան .
 Պահել արութեամբ զայս ժառանգութիւն յանուն Հայկական ,
 Յաղթող հանդիսիւ կալ բռնացելոցն հրղօր ախոյեան :

Չէ պարծանք յազգէ լինել դիւցազանց ծընունդ սրբազան .
 Այլ անմեղի հոգւով ընդ շաւիղ գընալ վարուց նախնական .
 Արիւն հայրենի որ քեզ հաղորդեաց ըզկեանս մարմնական ,
 Վառեսցէ 'ի քեզ և աշխոյժ հոգւոյ սիրտ փառազնական :

Ահա Բահաղու շիրիմն արութեան իմոյ մահարձան
 Հընչէ անբարբառ զիմ գովեստ՝ որոց ըզգատտ սենկըն կան .
 Ահա առ նրմա ձեզ բարեյորդոր և իմ դամբարան ,
 Օրինակ առջիք յարարուածքս ձեր գոլ ըզգօնական " .

Արդ զայս օրինակ և ևս առաւել յորդոր ըստ կարգին
 Խօսեցեալ Հայկայ առ իւրսն ամենայն յեռանդ ջերմագին ,
 Ընդրէն 'ի մահիճս յուշիկ ընկողմնի յուսոյն երկնային ,
 Յանմրաունչ խոկումն առ ժամս ինչ կալով զուղւոյն անդարձին .

Պատեն ըզնովաւ որդիք և թողունք և որք առ տընին ,
 Անձայն պըշուցեալ յիրեարս 'ի թախիժ ապշութեան խորին .
 Արութիւնն անդէն 'ի սիրտ ներգործէր կողկող ցաւագին ,
 Այլ զողբն արգելոյր պատրոյկն առ կայծեալ կենացըն ջահին :

Արդ մինչ յայս դիպուած կալեալ 'ի ներքին խորոց փրղձկէին ,
 Ընդ էր ըզնովաւ յանցուածոյն դըստեր փարումն 'ի բազկին .
 Օրնանէր իսկոյն դալուկ ինչ դըժգոյն յիւր հըսկայ դիմին ,
 Ի նըկար հանել զողբալին վիճակ մահացու զարմին :

Կափուցումն աչաց և վախճան շընչոյն յայն տեսարանին ,
 Անշարժ ըզհասակն առնէին նոճեայ հրղօր Հըսկային .
 Անպարտըն բազկաց սաստիկ ուժգնութիւն 'ի հարուած նետին ,
 Շարժել թուլանայր ըզսօսի կողերս վարսագեղ մարմնին :

Ազգաճեմ բարձից իւր կըճեայ սըրունք 'ի քայլ պանծագին ,
 Չըլաձիգ խըզեալ իբրու փայտ անշարժ դընէր յանկողին .
 Բաղցրախօս լեզուն կաշկանդեալ կասեալ 'ի յօդուած բանին ,
 Օկղերականաց բանայր ըզբերան յողբերգ տըրտմագին :

Անդ լալօնք կոճոց բըղխումն արտասուաց յիւրսըն գըլխովին ,
 Օսրդիս ցընծութեան 'ի սուգ անըսիտի իսկ համակէին .
 Անդ մութ խաւարի աղջամուղք սաստիկք յերամս արփենին ,
 Ըզտիւրն պայծառ կենացն արեու 'ի ցայգ բերէին :

Յաւագին գոչէր կին իւր Օարմանդուխտ առ խորով սըրտին .
 “ Աւաղ իմ կենաց , վայ ինձ առանց քո պայծառ արեին .
 Դու սիւն ոսկեղէն , դու յականց պարիսպ մերոյ աշխարհին ,
 Դու ընկեր սիրոյս՝ զիարդ զիս լըքեալ թողեր առանձին .

Երանգ է արդեօք զոր կըրեմ դիպուածս այս աղէտագին :
 Թէ ինձ պատրանաց ցընօրք առ աչօք երեւակային .
 Արմա ակնունէր շինութեան երկրիս բաղձանք կաթողին ,
 Յաւելուլ 'ի փառս ընտիր սերընդոց բաղմամբոխ գընդին :

Ի նա ցրնծային լերինք և բըլուբը և դաշտք ընդ հովտին :
 Նըմա ստեղնէին դաբնիք 'ի պըտակ մըշտայաղթ մարտին .
 Ի նա ամբարէր մըթեր բարձրութեան Հայկազնեայ ցեղին ,
 Նովաւ ուռճանայր տունս զուարճալի յերփներփըս ծաղկին :
 Օխարդ ապրեցայց զըրկեալ յերեսաց անզոյդ իշխանին .
 Միւսանգամ ունիլ զիմ Ղիւցազն առիս չիցէ՞ հընարին .
 Տար և զիս ընդ քեզ անժոյժ եմ ցաւոյս անժոյժ բընաւին :
 Չիք ինձ մըթիթար այլ աճումն ողբոց 'ի կէզըս լերդին " :
 Բընոյն և որդիք սըրտակէզ կոծով կըցուրդ յարէին ,
 Ողբումն 'ի բերան , արտասուք 'ի դէմս , տոչորք 'ի փորին .
 “ Ո՛վ հայր՝ հայր սիրոյ և քան զանձինս մեր սիրոյ և սրատուն ,
 Պարծանք պանծալի պետ պայծառաշուք 'ի քումըդ սեռին :
 Յոյս հաստատուն էր յորդւոց քոց այժմիկ սեաղգեաց սըրտին ,
 Բաղմամեայ կենօք և ևս ըզխնամս վայելել զբոյին .
 Է՛ր թողեր ըզմեզ առանց այցելուի 'ի ծուփս երկրային .
 Բնդէր մերժեցեր 'ի քոց կալուածոց զաջոյդ հովանին :
 Ո՛վ այսուհետև ախոյեան ելցէ պարտել զթըշնամին .
 Ո՛վ տացէ զօրաց ուժգին խըրախոյս զարութեան ոգին .
 Ո՛վ յարդարեացէ զահեզ գումարտակ ճակատու խըմբին .
 Ո՛վ զերկիր լըցցէ աւարօք ազգացն յաղթութեան մասին :
 Ո՛ւր է խայտակնեայ տեսիլ քո կայտառ դէմք զուարթագին .
 Ո՛ւր է քո լեզու ճոռոմոյօրդոր մարտկացն երամին .
 Ո՛ւր է զօրաւոր բազուկդ անպարտեալ 'ի կըռփամարտին .
 Ո՛ւր ահեզ խիզախդ ազգաց դըղըրդիչ զօրէն տերւին :
 Բարձան վերացան 'ի մէնջ ամենայն հանդէսք պանծագին .
 Բնդ քեզ թողին արդ Հայր մեր բարերար 'ի հողըն գետնին .
 Ընդութն այն գազան որջացեալ առ բուն գիտութեան ծառին ,
 Գէշ արկ զպանծագոյնն 'ի մէջ դիւցազանց ըզՀայկ անուանին :
 Ո՛վ մահ անողորմ , անխընայ 'ի շուք մեծիս դիւցազին
 Օխարդ մախացար բառնալ 'ի կենաց այր զանպարտելին .
 Մանգաղ քո հատու սըրեալ 'ի ժանիս կեղծեաց վիշապին ,
 Յոսկեփունջըն հասկ անմահից արկաւ յադին դարտատին :
 Ուստի զօրացեալ ըսփիւռ փարեցեալ առ ամենեսին ,
 Հընձէ բարդաբարդ զորայս մարդկեղէն մեր անդաստանին .
 Յորմէ չիք ազատ օք 'ի բաղմութեանց աստի հողածին ,
 Եւ ո՛չ որ ընդդէմ դարձցի ըստնանել ժամուն օրհասին " :
 Յառնէր անդ Քարթլոս բան ըսփոփանաց բերել 'ի կարգին ,
 Ի մեղմել ըզկանչն ըզճիչ ըզկառանչն եղերականին .
 “ Շատ են ձեզ՝ ասէր , հանդէսք բարութեան իմ Հարազատին ,
 Մըթիթարս առէք՝ զարմըրդ գերաբունք , վախճան տուք կոծին :
 Ո՞ արդեօք ծընաւ անմահ յարանալ 'ի կեանս երկրային .
 Օ՞ր տեսիք անկալ յանգութ ճիրանաց մահուն հըրէշին .
 Մեր նախնիք թորգոմ , Գամէր և Յաբեթ ընդ այս փորձ անցին ,
 Նոյն և Հայրն երկրորդ ընաիր սերմնարան լուսոյ աշխարհին :
 5 17

Ենովքայ միայն տուաւ մահայաղթ հանդէս սըխրագին ,
 Այլ հուսկ 'ի վախճանն և նա կարթեոցի 'ի ծուղակ նորին .
 Այս անցք են բոլոր զարմից մարդկութեան վըճռովն Արարչին ,
 Այս տուաւ զեղջիչ անմահ չարութեան խիստ ապըստամբին :
 Յուամէ՞ կըտրեցաւ անկուածն ոսկեթել կենացըն սորին .
 Ո՞վ արկ դերանդի յանդ սպիտակացեալ մեր այս Վեհազին .
 Կարանց ոք յէից գէթ ըզմի վայրկեան կարճել ըզհայկին .
 Չեղէ՛ւ յաղթական գոռող հըսկայիցն 'ի պատերազմին :
 Շատք յանպարտելեաց 'ի հարուած սորա յարևէ ելին ,
 Կաղնիք և կընձնիք , և մայրք մարդկեղէնք անկան 'ի գետին .
 Գործք զգօնութեան զերկրիս շինութիւնն նոր յարդարեցին ,
 Չեթող 'ի բարեաց զոր ոչ հաստատեաց իւրում կալուածին :
 Դադարեացէ արդ 'ի ձեր բերանոց ողբն աղէտածին .
 Կացցէ 'ի յաչաց վըտակն արտասուաց բըղխեալ յորդագին .
 Սատիցեն դիզարդք զըմբռսել զանձնեայ հասակն ըստ հարկին ,
 Ի դիր հանգըստեան զետեղել փառօք ըստ իւր արժանին " :
 Յայս յորդոր ըսթամի փոյթ ուշաբերեալք իւրքն ամենեքեան ,
 Պատրաստել յարեան որ ինչ 'ի պէտս էր փառաւոր թաղման .
 Յաւիշկ անուշակ ըզդին քաջալանջ իսկոյն լուանան ,
 Յանփուտ դեղորայս պատեալ խընամով ըստ հընոց վարման :
 Արբբարհեստ անկուած ոսկեղէն դարուն փութայ 'ի պատան ,
 Դարաստանք երփներփն ընծայեն ծաղկունս 'ի զարդ պիտեան .
 Դաբնիք ձիթենիք ոստ վարսագեղեալ յաղթութեանց նըշան ,
 Պըսակ մատուցին յանմոռ յիշատակ անմահ իւր անուան :
 Ի ըսպաս պատուոյ ձեռքըն ժիրաժիրք ամփոփել մատեան .
 Փայլուն պաստեռուներ զգագաղսըն պըճնեն զարդ զարքայական .
 Փունջ փունջ գեղերանգ ծաղկաւէտ բուրմանց յոյժ ըզմայլական ,
 Օտրես դեսպակին ձեռագործ ծաղկոց գործէր Վիւրակնեան :
 Անդ պար բոլորեալ որդիք և թոռուներ զգահիւն հայրական ,
 Աթիւ բաղմամբոխ տըխուր հոլոնեալ կային բացական .
 Աչք ամենեցուն յարտասուս հարեալ մըղձուկ սըրտական ,
 Վայելուչ կարգաւ իշխանք մեծարոյք ըզնաչն համբառնան :
 Առ ընթեր կարգաւ իւրքըն տըխրագէմ լուռ իմըն գընան .
 Յեա նոցա իշխանք շարժին 'ի գընացս յոյժ վայելչական .
 Ապա զօրականք կուռ ըսպառազէնք 'ի սուր յաղեղան .
 Օրինօք մարտի ահեղ գործէին զայն հանդիսարան :
 Ապա սոսկականք վերտ վերտ ընկերեալք 'ի քայլ մեղմական ,
 Օիւրեանց Սիապետ յուղարկաւորել 'ի ծոց մայրական .
 Այս հանդերձանք էր 'ի պատիւ փառաց Վիւցաղին թաղման ,
 Օայս իսկ պահանջէր բաղմամեայ խընամք իւր առ ամենայն :
 Այլ մինչ իջուցին ըզդին պատուական յանքոյթ գըրկարան ,
 Անդ էր աղաղակ լալոյ և կոծոյ սաստիկ որոտման .
 Արձագանգ լերանց դարձագարձ որոտ հընչէր կառանջման ,
 Դըզըրդէր երկիր գոռային անձաւք 'ի գոչ վայական :

Յայտանակ պատիւ չըբեղ մեծարեալ ըզփառացն արժան ,
 Կատարեն ապա զնախնի կանոնին զըմբոն պատուիրան .

Օածկեն ըզդահոյս իւրական շիրմի ըզհողա պատեան ,

Պատուեալ նըշանօք քաջարի գործոց յանդրւոյն մահարձան :

Ամահ գովեստից էր վերտառութիւն բոլոր Հայաստան ,
 Լայնադիր մարզիւք մըշտաձայն քարոզ յանխօս համրութեան .

Տի նա բարիօք կացութիւն կենաց բընաւից մարդկան ,

Բզնորայն 'ի ցոյց բերէր զեղանակ գերըզգօն վարման :

Չէր ինչ դժուարին նոր միապետին յաւելուլ յաճման ,

Նորանոր գիւտովք և ևս յարգարել 'ի կարգ բարեզան .

Սարգաճօխ սահմանք երկնէին անգուլ զընտիր զօրական ,

Եւ ինքն Արմենակ վարժեալ էր ներկուռ յոգի անդ Հայկեան :

Այլ բերումն իրաց տայր Եգրեայ յառնելանդր ատենաբան ,

Ի յարգ իւր եղբօր և 'ի քաջալերս թոռանց (Թորգոմեան .

“ Չեղ ասեմ՝ ասէր , ձեզ ո՛վ հարազատք Ղիւցազինս արեան .

Ո՛ւնկըն մատուցէք հակիրճ բարբառոյս այս յորդորական :

Տոյժ մեծ է երկրիս զոր ետ մեզ Ղիւցազն յիւր հըրաժարման .

Վընաս մեզ համայնց վիշտ անհընարին վէրք անբուժական .

Սեկնեցա՛ւ 'ի մէնջ անդարձ մեկնեցաւ , չիք տես միւսանդամ ,

Առ յերկիր դարձին , անդարձ է վճիռ հակիրճ հըրաման :

Արդ քաջագորով Իշխանիս հոգի 'ի հարցն օթեան

Բերկրամիտ պարէ , խընդայ ընդ նոսին յուսով յարութեան .

Իսկ հողըն մարմնոյն աւանդեալ հողոյս աստ 'ի սոյն դամբան ,

Քաջագիր տումար մեզ կայ առաջի անմոռաց յիշման :

Հայեսցո՛ւք յըստակ օրինակ առնուլ քաղաքավարման ,

Այօթ մեծ է գուլ ալիւն հըղօրի և ո՛չ համաջան .

Օջրութիւն զգեցցուք 'ի յարացուցէս այս անմահական ,

Կացցո՛ւք բարեկեաց , կացցուք քաջագործ լեալ զիւցազնական :

Ահա համասիրտ որդին Արմենակ բազուկ զօրութեան

Սիապետ կարգեալ յաջորդ հըսկային հայր գորովական .

Պիտի՞ ձեզ հանգիստ , պէտք են ճօխանաց ձեզ փարթամութեան ,

Հընազսնդ կացէք ընդ ձեռամբ լերուք հըլու և հաւան :

Կարէ՞ արդեօք տուն և կամ տէրութիւն կալ 'ի շինութեան ,

Ս'ինչ ոգին պառակ ձրգէ 'ի յանձինս զանյարիր բաժան :

Քանդ է տէրութեան ուր չեն մարդորեարք յարեալ 'ի յիշխան ,

Սա էաճ զաւեր չարաչար անկման յորդիս խեռութեան :

Այր էք զօրաւոր ծանրագոյն վըշտաց փորձ և տեական .

Սիասիրտ ձեր կապ յամենայն դիպուածս ցուցցի յաղթական .

Այս է իմ առ ձեզ խըրախոյս բանի յազգակցացդ օճան ,

Օայս խընդրէ ձեր Հայր քաջայաղթ հըսկայս այս անզուգական .

Կացէք արդ բարեաւ , յարգեցէք ըզօէր սերտ և սեռնական .

Տուք մեզ դարձ առնել յիւրաքանչիւր մեր գործ կառավարման .

Հոգի մեր ընդ ձեզ անքակ լըծորդեալ յաւէտ միական ,

Բազկակից մընամք յամենայն 'ի գործըս ընդ ձեզ՝ միաբան ” :

Յայս բան խանդ սիրոյ սաստիկ բորբոքեալ 'ի սիրտ Ագրեսին ,
 Գոչեաց մեծաձայն առ եղբօր դամբան զողջոյնն վերջին .
 “ Աղջնն քեզ ասէր , մե՛ծըդ դիւցազանց յայդ նըսեմ յարկին ,
 Նըշխար օրհնութեանցդ մեզ բարգաւաճիչ անվրժար բաժին :
 Աղջնն քեզ չքքեզ դահ հըսկայակիր 'ի ծոց ծաղկածին .
 Շողեսցին 'ի քեզ շնորհաց փայլմունք փառացն երկնային .
 Հըռչակ սըխրալի գործոցն որ 'ի քեզ պերճ Միապետին ,
 Յուշածք անմոռաց 'ի քում նըկարեն ճոխ գանձարանին :
 Աղջնն քեզ սափօր դիւցազն ոսկերաց իմ Հարազատին .
 Արոյ քաղցր էր ինձ վայրկեան մի աւուրց քան ըզդարս անձին .
 Արք աստ են քոյինք 'ի պատիւ դըրից քոց մըխիթարին ,
 Մեզ հեռաւորաց զսնուանդ ըզփառս տնւր յըսփոփման մասին :
 Աղջնն քեզ և Հարք չքքնաղ ձեռակերտ Աշխարհաշինին .
 Յորում զամս ութսուն ճոխ ձեմեաց իշխան քո Հայկ անուանին ,
 Ի ծործորս հովտաց 'ի բարձունս լերանց 'ի դիրքս դաշին ,
 Նըշխարք վաստակոց անթառամ փայլեն Հայկայ դիւցազին ” .
 Արդ այսու կարգաւ ըզգործ վըճարեալ թաղման հանդիսին ,
 Այր իւրաքանչիւր 'ի բընակ իւրոյ դառնայր աշխարհին
 Բարթըոս և Ագրէս , Բաղ և Խոռ յիւրեանց կալուած առանձին .
 Մանաւաղ տեղի կալեալ 'ի բընակ հայրենականին :
 Արմենակ դիմէր յիւր քաղաք ամուր առ Արագածին ,
 Օմիապետութեան վարել տէրութիւն ըզՀայկեան ազգին .
 Իսկ այլ իւրոյին Հայկական սերունդք յայլ կողմանս երկրին ,
 Ի փառօք զաշխարհ գործեն ըզՀայոց յաւէտ պանծագին .
 Չէր անդ դիւական ոգի պառակտիչ միութեան սըրտին .
 Ա՛ջ 'ի զուր կեղէք ոք հարըստահար իւրումն ընկերին .
 Սէր յըստակ գահոյք արկեալ էր սըրտիւ 'ի Հայաստանին ,
 Բողբք միասիրտ հոգւով առ միմեամբքն ջօլորէին :
 Բա՛րէ սըխրալի զօրութեան սիրոյ 'ի սիրտ հողածին ,
 Արով մահացուք յանմարմնոց պարեն միասիրտ խըմբին .
 Սա մեր նախահօր չքքոյ ետ հանդէս յաւուրս իւր բնաւին .
 Սա ըզնա վառեաց 'ի պաշտօն փառացն Ամենակալին :
 Սովաւ համագունդ աւագորերոյ 'ի Հարքայ շինին ,
 Յարժանեօք պատիւ յուղարկաւօրման Հայկայ հաւաքին .
 Սովաւ զեղք բանից յորդորք 'ի գովեստ անդ պայծառագին ,
 Սովաւ և դառնալ անցնիւր պետութեանց յիւրեանցըն տեղին :
 Յայս և Արմենակ հուժկու միապետ հայրենի ազգին ,
 Մեծամեծ գործոց անխոնջ պարտպեալ յիւր Արագածին .
 Սովաւ 'ի մահուան զպետութիւնն յանձնէր Արմայիս որդին ,
 Պատուիրեալ գընալ ընդ հետըս նախնեաց յօգուտ աշխարհին :
 Ի սոյն յայս պըճնէր և Արամայիս զերկիր գըլխովին ,
 Շինեալ հրաշակերտ քաղաք զԱրմաւիր զեղերք Բեհովնին .
 Աւր արքայական գահոյք փայլեցան Հայկազնեայ տոհմին ,
 Մինչև 'ի բարձումն ահեղ յաջորդացն 'ի տանէ Հայկին :

Յայն Ամասիա Արամայիսայն հարազատ որդին
 Ուղիաճեմ փայլէր 'ի չքքնաղ շինուածս անդր Մարարադին .
 Սովաւ ընդլայնէր Գեղամ Ամասեան 'ի Հայաստանին ,
 Ի կուր մեծ գետոյ ձրգեալ ցտահմանսն կասպից ծովին :
 Սովաւ և Հարմեայ որդւոյն Գեղամայ փառք վայելչագին ,
 Հընչէլ տայր երկրի վքսեմ պերճանօք զերգ ներբողինին .
 Արգ սոյն մեր նախնիք մինչև 'ի Մարամ յայրըն հրաշալին ,
 Աիրով շողկապեալ զերկիր համօրէն բարեզարդեցին :
 Կրթեցցուք և մեք 'ի սոյն միութիւն սերտ և կաթողին ,
 Փառք մերոյ նախնեաց մեզ ահա յորդորք , ո՛վ աղգ հայկածին .
 Աէր մըտերմութեան գանձարան բարեաց ճոխանք աղգային ,
 Մի աղարտեցի առ մեր կորճանու մն յորդուց բանսարկուին :
 Եւանդն աղգասէր աղգասիրացն է պըտակ պանծագին .
 Ի գլուխ կապեցցուք սերտեալ ընդ միմեանս յաննենգ խորհրդին .
 Օխարդ կոչեցցուք մեք աղգ ընտրութեան ծընունդ գիւցազին ,
 Թէ շիջցուք 'ի սէր , որ բարեօք զերկիրն ելից զադենին :
 Յառաջ մատերուք խրրախոյս բարձէք յայս բարեաց մասին ,
 Չըլտնել յաղգէ զօգուտն որք 'ի սոյն կարգէ ծընանին .
 Չէ մեզ հընարին 'ի գիւտ կորըստեան մեր գալ վերըստին ,
 Թէ ոչ ըզղամպար սիրոյն վառեցցուք անչէջ 'ի սըստին :

The first part of the book is devoted to a general
 description of the country, its climate, soil, and
 productions. The author then proceeds to a
 detailed account of the various tribes and
 nations which inhabit the country, and
 describes their manners, customs, and
 constitution of government. He also
 mentions the different religions which they
 profess, and the various arts and
 sciences which they are capable of
 cultivating. The second part of the book
 contains a history of the country, and
 a description of the different wars and
 revolutions which have taken place
 since the discovery of it. The author
 concludes with a chapter on the
 present state of the country, and
 the prospects which it holds out for
 the future.

Հ Ա Ն Գ Ի Ս

ԱՇԽԱՏԱԿԱՆ ՄԵՐՈՅ ԱՐԱՄԱՅ

ԵՐԳ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՄԻՆՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԱՅ ԵՒ ՀԱՆՈՒԹԻՆ

Գ Լ ՈՒ Խ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ԵՐՈՐԴ

ԱՍՏ նոր նուագ եկն ինձ 'ի ճառ հազներգական
 Ի հանդիսից մերս Արամայն վեհազնութեան ,
 Օով իմաստից ծայրածաւալն առատութեան ,
 Յեղցեալ 'ի լանջ պերճ Հայկազնիս և յուշորան :
 Խիզախըն իւր քաջագօտի յանյաղթ մրցման ,
 Օ Աթենասայն մեզ բերէ ցոյց ակն յանդիման :
 Ի սուր հատու յանգրծելին նետից վահան ,
 Արրաւառեալ գոռ զօրավար անդուգական :
 Անդ Արագած 'ի գահոյս իւր արքունական
 Ահեղասատ կարգ յարդարէր յարեաց վաշտկան :
 Ամենեքին հուժկու մարտիկ անըմնական ,
 Ի զոհ իւրեանց Միապետին անձնազրական :
 Իսկ ինքն յազգին վայելչութիւն կուռ ժրտաջան ,
 Օարդ հայրենեաց 'ի ճոխութիւն գերագրական :
 Հըռչակ բարեաց հարեալ յուրտս ընդ երկրաստան ,
 Յամենեսին զոգիս ազգէ զյարողութեան :
 Կալուած երկրին իւր հայրենի ընդհանրական
 Գայ ընդ ձեռամբ յօժարասիրտ և ինքնակամ :
 Ի կովկասու լեռանց զերկրին իւր ըզսահման
 Լայնէ մինչև ցլերինսըն Տորոսական :
 Գող թըշնամիք որք սողոսկեալ 'ի Հայաստան
 Յաւուրց Հարմեայ մասն ունէին զիշխանութեան ,
 Օահի հարեալ յուժոյ բազկացն անկրրկնական ,
 Ինքնահալած գաղթեն 'ի բաց փախըստական :
 Նեղիչք ազգին գան ընդ լըծովն ըստըրկութեան ,
 Վանեալ 'ի սար իբրու զօտար անազգական :
 Յօգտաւէտ կարգ գործոցն եկեալ տրնտեսական ,
 Ի բեզմն ազգին յաճախեն յոյժ 'ի շահեկան :

Ի կովկասու լերանց սառինսն ցրտական
 Որ ըղբնակչօքն ածէր սարսուռ ինչ զսիական ,
 Սերմին ջանի .ք առնէ կակղել զանդ գայգեստան ,
 Լմենեցուն բերել յագուրդըս լիութեան :
 Վէրբն խոփոյ 'ի սիրտ հողոյն թափանցական ,
 Բնդ շարաւոյ բերք արգասեաց ետուն մարդկան .
 Դաշտացն դէմք 'ի զարդ կանաչ պրճնեալ համայն ,
 Բարբսրութիւնն 'ի բաց թողին ըզմերան :
 Լերանցն դիրք 'ի նոր անտառս դեղերփնական
 Բարբատունկ դրախտին բերէր ըղկերպարան .
 Սօսիք ախորժ հովանաւորք բազմածիւղեան ,
 Լայնատարած թևովք բաղարիկ բղբօսարան :
 Ընդր ձօնեալքն անցեալ 'ի վէհ ինչ աստիճան ,
 Ի վարկ ազգացն երևէին որ սրբազան ,
 Ընդ ընծայիւր և մեր գիւցսղն Կուշուան ,
 ԸզՍօսանուէր անուն առեալ վերտառական :
 Կնտառք որսոց լի երէօքն որոճական ,
 Վարժըս մարտից հաղորդէին առ ամենայն .
 Ընդ էր յրստակ անդսրութիւն անմեղական ,
 Ընդ բընակէր վարք մարդկօրէն բարեկրութեան :
 Իշխան Մարաց Նիւբար հըսարտ խրոխտացեալ ,
 Ի յուժանութիւն բազկին 'ի զօրս ապաստանեալ ,
 Երկու ամօք յառաջ յերկիր Հայոց դիմեալ ,
 Յաւուրս Հարմեայ ըզմասն ինչ յինքն էր գըրաւեալ :
 Յորմէ և ևս դիմել 'ի ներքս յորդորս առեալ ,
 Բստուար զօրօք 'ի յարշաւանըս պատրաստեալ ,
 Դայլ ծարաւի յանպարտ աղինս մարդախանձեալ ,
 Ի գիշատումն հօտին դաժան ժանիս սըրեալ :
 Ըզգայ Արամ ըզկամս նորին զանյագացեալ ,
 Գունդ պատրաստէ յիսուն հազար զօրացն ընտրեալ ,
 Որոց մէն մի ահեղ մարտիկ հըսկայացեալ ,
 Յաղեղն 'ի սուր և 'ի նիզակ կուռըն վառեալ :
 Ի Նիւբարայ կողմնն դիմէ առիւծացեալ ,
 Յօտին ներքոյ ածել բազկել զազգն անսաստեալ :
 Օօրքն ամենայն սերտ խորհրդով միաբանեալ ,
 Ըզբուն երկիրն 'ի շորթողէն զերծել կանգնեալ :
 Նոյն և Նիւբար ահեղ բանակ համախրմբեալ ,
 ՕԱրամն իսպառ նըկուն առնել խիզախս արկեալ :
 Ըզսահմանս իւր ըստ պիտոյին ամրացուցեալ ,
 Յանձնապատտան զիւր յաղթութիւնն անշուշտ կարծեալ :
 Իբրև այսպէս կողմանքն երկու սպառազինեալ
 Օիրեարս մաշել 'ի սուր 'ի տէգ առատացեալ ,
 Հընոց ցասման ժամ 'ի ժամէ բորբօքս առեալ ,
 Վառէր համակ ըզսիրտ զօրաց զարեան պասքեալ :

Միշերոյն ժամք դար ընդերկար անդ համարեալ,
 Յանկան լուսոյն փայթ 'ի մըթոյն լինել մերկեալ:
 Շըրջան արեան որ ընդ մարմին զողխս ցանեալ,
 Աեղէր ըզսիրտ արեաց խըմբիցն անհանգուրժեալ:
 Դեսպանք մահուն խըմբէ 'ի խումբ սուրհանդակեալ,
 Ղեպ գուժարկու վազվազէին խընդամըտեալ:
 Արտաքս ոտոչէր 'ի յանդընդոց վագրըն սովեալ,
 Լափել զարիւն անդր անկելոցըն տապացեալ:
 Չար աղջըկան անդ բաղանիս նոր ջեռուցեալ,
 Կարմըրերփնեան ջուր 'ի հովտին սան եռացեալ,
 Աորոգ կոչունք հին վիշապին անդ հանդերձեալ,
 Շամփրով տիգաց խորովք մարդկան անգութ արկեալ:
 Ղախրեն անգեղք դըժխայինք թեապարեալ,
 Յանկանեկեաց գիշիցն 'ի հոտ աճապարեալ:
 Իսկ սիրտ զօրացն ապըստամբիցն 'ի քուն թըմբրեալ,
 Օանձանց կորուստըն երագեն խիտ յամառեալ:
 Ահա այսպէս երկու կողմանք յոյժ զայրագին,
 Արպէս առիւծ ինչ կատաղի մըռմըռէին:
 Աքք յարշալոյս ձեռն 'ի նիզակ 'ի կապարձին,
 Յիրեարս ծընունդ մահու անխիղճ անդ երկնէին:
 Մինչ հըսկային երկնից ընդ ձեմս արշալըրջին
 Օօրս լուսեղէնս մընայր ցըրուել յերեսս երկրին,
 Վանել ըշտապ 'ի համբարանս աղջամըղջին
 Բղըրունութիւն ցայգեայ զօրացըն խաւարին,
 Ախք վըրիժուց 'ի սիրտ մարակաց զայրանային,
 Բաղխել սաստիկ 'ի կոտորուած ընդդիմակին:
 Պատրաստութիւն երկուց կողմանցն ահեղագին,
 Բոց բորբոքէր հընձել զօրայս մարդկան անդին:
 Երկու լերինք անդ ընդ միմեանս բաղխեն ուժգին,
 Հիմնակործանս դըղըրդելով ըզսիւնս երկրին,
 Ժայռք անմատոյցք մանըր փըշըեալ 'ի հարուածին,
 Բզվայրըն զայն լընուն բեկորք ապառաժին:
 Տասպարահարք մայրաւորացն յոյժըս բազկին
 Հասակաքանց զանտառս առնեն ըզսարոյին:
 Անշունչ դըրակք անշարժ անկեալք յասպարիզին,
 Անարկողաց քըստմընականք են սոսկագին:
 Շողիւնք փայլմանց սուսերամերկ զօրաց գընդին
 Հըրածգութիւնս երկնից անդէն բորբոքէին:
 Կոփիւնք հարմանց կատաղելոցն անհընարին,
 Ի քարանձաւս ահեղաձայնըս գանչէին:
 Անդր աղաղակ քաջորերոյն 'ի խիզախին,
 Անտանելի գործէր շըռինդն 'ի բանակին:
 Աւր նուազումն արանց վատիցն ողորմագին,
 Հեծել առնէր արիւնաներկ հողոյ գեանին:

Արամ դիւցազն անդ շահատակ գեր ըզնախնին
 Նախճիրս ածէր յապրստամբաց հուժկու զօրունին .
 Օերթ հողմ սաստիկ արագ հարուած իւրոյ ձեռին ,
 Թուժըս մարդկան յերկիր Թափէր անդր 'ի մարտին :
 Սանգաղ սրոյն 'ի հունձս արկեալ մարդացանին ,
 Բարդ բարդ զօրայսըն դիզանէր յանդըս դաշտին .
 Անդր ոսկեփունջ ծիղբ ցորենոյ դալկահարին ,
 Որպէս խըռիւ տարուբերեալք 'ի ծործորին :
 Յայսրմ դիպուած գաղթէ Նիւքար հըպարտ հոգին .
 Որպէս ճընճղուկ 'ի բաղէէ ընդ ծերպ վիմին .
 Սառչի արիւն՝ լըքանի սիրտն առ երկիւղին ,
 Բզգոյն մահու յինքն ըզգենու գէմքըն գեղնին :
 Արագախոյս ընդ զառ 'ի վերսըն դըժուարին ,
 Վազս արձակէ զօրէն փըցուն նապաստակին .
 Այլ ընդունայն , զի ոչ ամբոցն ափափային
 Պահել մընայր 'ի ցասմանէ սէգ առիւծին :
 Սուր խոյանայ որպէս արծիւ Արամն արին .
 Չըտայ նըմա ժամ փախըստեանն ինչ 'ի հեռին .
 Չայն արձակէ ահեղագոչ ձայն զԱրէսին ,
 « Արձանացիր՝ ասէ , այ վատ արանց չընչին :
 Կայց տեղի՛ առ , զի՛ խուսափես սիրտ 'ի բըռին .
 Ոչ դու ես այն խըրոխտ Նիւքար գող մեղացին .
 Օչաչխարհ Հայոց գաղտուկ շորթեալ քո ըստ մասին ,
 Յանդըզնեցար բըռնի տիրել և բողորին :
 Չէր շատանալ քեզ արդեօք պարտ իսկ 'ի քոյին ,
 Օոր շնորհեաց քեզ տեսչութիւնն երկնից բաժին .
 Չառե՞ր 'ի միտ զարժանահաս տոյժ Ներբովթին ,
 Օոր իրաւունքն հատոյց 'ի ձեռն վէհ Նիւցաղին :
 Բզգաստանալ բարւոք էր յոյժ գալ 'ի յուշին ,
 Կըռեւ ուղիղ զոր յիրաւանց մեղ հրամային .
 Վըրէժք այլոց ագահելոցն յինչս օտարին ,
 Չետո՞ւն քեզ միտս անշեղ մընալ 'ի սահմանին :
 Արդ զի օցտեալ յընտրութենէն զիրաւացին ,
 Վէհ երեւիլ քան զամենայն եղեր յանձին ,
 Բարձրացուցից ըզբեզ տեսիլ 'ի դիտակին ,
 Անցաւորացն ամենեցուն յիմուճս երկրին » :
 Օայս ասացեալ պըրկէ 'ի կապ անխըզական ,
 Անարգանօք յիւրըն բերեալ 'ի կարաւան .
 Անդ ձայն զերգոց զուարճ հընչեն ըզյաղթական ,
 Սարդ 'ի պըսակ բողորելով Պետին Հայկեան :
 Ի Սեղսցւոց յառս և յաւարս լի ճոխանան ,
 Անդրէն ողջամբ յերկիր իւրեանց փառօք դառնան ,
 Անդ հրամայէ ցից երկաթի շամփրանըման ,
 Բնդ Նիւքարայ վարել ճակատն ամբարտաւան :

Անդ էր տեսիլ սէգ վիսկոտին եղջերական ,
 Ար ուժգնակի ցրնդէր ցրրուէր զուղղոյն աման .
 Անդ յաշտարակըն պարըսպի Արմաւիրեան ,
 Անցաւորացն 'ի տես վարսիւր ակն յանդիման ,
 Տես դու ինձ աստ զերկնից Վեհին ըզդատաստան ,
 Օխարդ խըստիւ պատժէ ըզխեռ յանձնապատան .
 Օ, ի որ ընդ ձեռն ածել կամէր ըզՀայաստան ,
 Մերկեալ յիւրմէն կայ 'ի դըսրով և յամբաստան ,
 Օ, ի ցՕտրասպ լեռաքն Մեդաց զիւրն երկրաստան ,
 Տայր 'ի նուաճ Միապետին մեր Հայկազեան .
 Բնդլայնէին Հայաստանու զիրք և սահման ,
 Առատաբեր բարեօք փայլէր 'ի ճոխութեան .
 Գրաւէ Արամ զերկիր յիւրում իշխանութեան ,
 Եւ հանձարով հաստէ անդ կարգ քաղաքական :
 Յանձն արարեալ յարի որդիսըն Սիսակեան ,
 Կալ պատուիրէ 'ի բարեպէս կառավարման :
 Եւ ինքն 'ի ջանս իւր կալուածին բարգաւաճման ,
 Անխոնջ տըքնեալ լնու փառօք փարթամութեան ,
 Բզգունդ զօրաց յոյժ ըստուարեալ 'ի վարժ մըրցման ,
 Յողորտս երկրի ահ տարածէ ըզպակուցման .
 Ազգացն առ նա դիմելն ախորժ վաշտկան վաշտկան ,
 Բզրայնութիւն խըռնէ զերկրին 'ի բնակարան .
 Ամենեքին փոյթ ժըրաջանք 'ի շինութեան ,
 Եւ առ 'ի մարտ յաջողաձեռն անվանական .
 Բնդ այն աւուրս Արբէլ երկրորդ Ասորեստան ,
 Կերտէ քաղաք առ բըլուր մի ըսա իւր անուան ,
 Իսկ ոմըն սէգ Բարչամ անուն Բաբելական ,
 Հըզօր մարտիւ առնու զայն շէն զԱրբէլական .
 Յայս խրոխտացեալ կազմէ ըստուար ինչ կարաւան ,
 Քառասնհազար հետեակաց քաջարութեան .
 Հինգ հազար ևս հեծելազօրս յարեալ ընդ այն ,
 Գոռ խիզախէ 'ի գերբ երկրին Թորգոմական .
 Լուեալ Արամ զանսաստ բերումըն Բարչամայն ,
 Առնու զվառեալսըն իւր յաղեղն և 'ի նըրան :
 Եւ պատահեալ նըմա յանկարծ 'ի յարչաւման ,
 Ջընդէ ցրրուէ զայն դումարտակ գազանական .
 Լեբինք Կորդուաց յորս առիւծուցն էր որջարան ,
 Եւ բոցաշունչ սէգ վիշապացըն կայարան ,
 Արդ ճագարաց ցուցաւ ամուր ինչ գաղթարան ,
 Արոց խուճապ և աղկաղկացն էր ծաղրական .
 Օ, օրք Բարչամայ վայրավատին ձեպեն համայն ,
 Յայնս անկանիլ յահէ սրբոյ մերս Արամայն .
 Բայց ուժգնութիւն Հայոց գընդին անհամանման ,
 Չըտայ նոցա դուլ և դադար յայն ամբարան :

Հանէ ցրուէ ընդ Լսորւոց դաշտ լայնական ,
 Ի սուր մաշեալ ըզբաջորեարորն Բաբելեան .
 Ներկին երեօք դաշտին 'ի յորդ վըտակ արեան ,
 Լողան 'ի նմին լափլիզականքն լեռնական :
 Բափրը ձիոց 'ի հոտ մարտին անկուշական ,
 Մանրէր զոսկերսն տապաստից կիսակենդան .
 Վայ և եղնկ թաւագլորիցն սղորմական ,
 Եւ յանդընդոցն 'ի կատաղիս բերէր կական :
 Ընդ վահրոտեալ Բարշամ յերկիւղ սըրտի լըքման ,
 Թողու զանկարդ իւր խիզախումն ամբարտաւան .
 Ի զերծ անձին օցտեալ 'ի բաց փախըստական ,
 Իբր օդաչու թըռիչս առնէ թեթևական :
 Թափուած զօրացն յերես դաշտին 'ի փախըստեան ,
 Որպէս տերևս հողմահարեալս յաւուրս աշնան ,
 Օրավարին իւրեանց տային ըզթե ջըզջկան ,
 Թըռիչս առեալ թագջիլ անտես 'ի խորշ մըթան :
 Ընդ երևէր ոմն Եւսիղաս արագոտնեան ,
 Որոյ գընացքն ոչ տըպէին 'ի հող նըշան .
 Կամ Եսայէլ թեթևաքայլ ըստ այծեման ,
 Յորոյ փախուտ սէպ քարածայռքն դաշտանան :
 Երին Երամ 'ի ճապողիս անգըր արեան ,
 Որ ուղիսացան խոխոջաներկն էր Վրկլաթայն ,
 Ընդ տեսանեին ըզգաղթ նորա զերկեզական ,
 Վարազախառն ըզհետ պընդի հողմանըման :
 Չայն որոտայ ըզանթընկէցն Արմըզդական ,
 Յորոյ սաստից սարսին լերինք հիմնատատան .
 “Յէ վատ՝ ասէ , ճետ կանացի Բաբելական ,
 Ո՞ւր խուսափես 'ի պըսակէն քո նախնական :
 Ընդոյգն 'ի քաջս իմ նախահաւ թորգոմական ,
 Ինձ ընդ արեան ետ ըզբազուկն անկըրկնական .
 Ըզհըպարտից հոսել զեղջիւրս գոռօզութեան ,
 Չըտալ նոցա մուտ 'ի կալուածքն Հայկական :
 Չէր բաւական քեզ օրինակ ըզգուշութեան
 Ետուածքն քո և նախահաւ Վամաղնական .
 Որոյ հասակ մայրօրինակ վաթսընկանգնեան ,
 Ի կեր օձից յիմումս երկրի 'ի հող լուծան :
 Չառէր ըզուր բըռնախոյեան իմ պայքարման ,
 Որովք լըցան յերկիր արհօրք զըմբազական .
 Մեծ իմն էիր քան զՆիւքար Մեզացն իշխան ,
 Որ կայ ցայսօր ցից 'ի ճակատ նոր տեսարան :
 Եւ չէ վայել քեզ ըստ նոցա առնուլ վախճան ,
 Որ խառնախորդ ծընունդ ես վատ ոչընչական .
 Ընդամայօշ լեր յաւազուտս անշինութեան ,
 Ի խաղ մըրջմանց և յորդնակուրս աղտեղական :

Կեանքս խընդրել ընդ ողոր Գոյ յաղերսական ,
 Ար վայրկենի միոյ կենացն էր անարժան .
 “ Օ, արմեա՛ ասէ , դըթոտ սրբտինն դիւցաղնական ,
 Օրնուենդ աղնիւ ժառանգ շնորհաց հայրենական :
 Շնորհեա՛ ինձ կեանս , զոր այժմ ունիս 'ի քոյդ բըռան ,
 Ի քէն կախի կենացս արե , քաջիկդ Արամ .
 Սարտիւ յաղթելն իմ Արբէլայ յայս արկ դարան ,
 Բնդաբոյսն իմ սիրտ հայրենի արար վիսական :
 Արդ գիտացի զիմ սիգուծիւն տարապայման ,
 Բզփորձ առեալ զանպարտ ձեռինն քո արուծեան :
 Իմս արեուն տուր յիս շողել արդ միւսանգամ ,
 Յահէ իմմէ մի՛ լըքցի դաշտս այս բաբէլեան :
 Ահեղ էր իմ Բարշամ կոչումըն վեհազան ,
 Լիցի՞ մանկուոյն 'ի բանս անուն ինչ վատուծեան .
 Թէեւ քեղ ո՛չ այլ որք աստ են ցեղ մարդկուծեան :
 Տուր ինձ խըրոխտ իշխել 'ի փառս իսկ քո անուան :
 — Չէ՛ ընդունակ քոյ այդ աղերս աղեղնաբան ,
 Ասէ Արամ մեր և իշխան միահեծան .
 Գիտեմ ըստոյդ զի քո կորուստ անգրտական ,
 Ի Բաբելոն տացէ առնել տօն ցընծուծեան :
 Ես որ հանուրցն եմ իմայնոց պատըսպարան ,
 Օխարդ ըզքեղ 'ի տոյժ թողից անմեղ մարդկան :
 Սիրտ խըստագոյն հաստեալ 'ի քեղ և վիսական ,
 Չըտայ երբէք ըզհետ վարիլ խաղաղուծեան :
 Մեռցիս դու աստ անգամ անդամ գէշ դըծճական ,
 Օ, ի յայն երկիր հանգիստ զեղցի անդորրական .
 Ըտուածըն քո արիւնախանձ 'Է ամբարտաւան ,
 Իբրև ըզքեղ խընդրէ ըզզոհ հաճոյ ինքեան ” :
 Օ, այս ասացեալ յօշէ ըզնա անգամ անգամ ,
 Տըրուեալ ընդ հող և յաւազուտս երիթական .
 Անդ յորդնակերս ապականի դին անպիտան ,
 Անդ չորացեալ մընան ոսկերք խըռուանըման :
 Չէր որ յիւրոցն 'ի լինիլ անդր եղերական .
 Յաւիլ ումէք չեհաս վասն իւր թըշուառ մահուան .
 Յաւեաց միայն չար իշխանին գեհենական ,
 Օ, ի մահ նորա խափան որսոցն արկ դիւական :
 Արդ հատուցեալ անըզգամին վըրէժ արեան ,
 Տիրէ երկրին, կարգէ զօրէնս վայելչական .
 Յանձնեալ 'ի խնամս ընտիր ցեղին կադմէական ,
 Յայլ ինչ պարապ պիտանեգոյն բերէ ըզջան :
 Մերս Արամայ նոր աստ ծագեալ օր հանդիսին ,
 Տայ յարեմուտս փառօք փայլել յոյժ պանծագին .
 Մուծ բըռնուծեան Կայրստամբաց Քամայ գընդին ,
 Օ, անդորրուծեան մերժեալ էր լոյս յաղանց երկրին :

Յարե նոցա մեր Միապետ խաղայ ուժգին ,
 Բարձեալ 'ի թևս իւր զուղղութեան ցոյս արփենին .
 Քառասնհազար իւր հեռեակ զօրք բանակին ,
 Երկու հազար ևս այրուձի սերտ ընդ նոսին :

Դիմէ այսու պատրաստութեամբ զօրականին
 Ի բռնութեանց զերծուլ զերկիր Ասպադովկին .
 Ընդ Պայաբիս՝ ոմըն Քաղեայ սերունդ Քամին ,
 Ըհեղ զօրօք գայ 'ի պայքար ընդդէմ նըմին :

Սա բռնացեալ յերկուց ծովուց անդ միջոցին ,
 Սեոյն ասեմ և Միջերկրեայ Պեղագոսին ,
 Ի նեղ լըծեալ զորս 'ի նոսա բընակէին ,
 Ճընչէր իսպառ ըստ Քամայնոց անգութ սըրտին :

Ընդ պատահեալ նըմա Արամ մեր սաստկագին ,
 Գէշ արկանէ զընտիրս արանց բռնաւորին .
 Դէզք դիականց խիտ խիտ անկեալ անդր 'ի գետին ,
 Մայթ մարդկեղէն գործեն յետեղ ասպարիզին :

Իսկ մընացորդք զօրաց գաղթեալ վայրավատին ,
 Յանձին 'ի զերծ մըտաբերեն սոսկ առանձին .
 Նոյն և փախուստ Պայաբիսայ 'ի շաւակին ,
 Բզուունչ առնուլ տայ յԱսիոյ ծովուն կըղզին :

Իսպանայ դիւցազն Հարմեայն փառօք յաղթանակին ,
 Տիրէ կողմանց Ասպադովկեայ ըստ հաճոյին .
 Կարգ յարդարէ 'ի շինութիւն բնակչաց երկրին ,
 Հրաման առնէ բանավարել լեզուաւ Հայկին :

Յազգէն իւրմէ Մըշակ անուն զայր անուանին ,
 Տասըն հազար զօրօք իշխան կարգէ նոցին .
 Եւ ինքն անդրէն դարձեալ 'ի կողմն իւր աշխարհին ,
 Եւս յարդարուն տայ ուղղութիւնս քաղաքային :

Այլք ևս կողմանք երկրին ըղձիւ 'ի նա յարին ,
 Գան ընդ ձեռամբ 'ի հըլութիւն մեր Իշխանին .
 Արոց բնաւից տայ ըզվարումըն մարդկային ,
 Յարդարաշուք փայլեալ 'ի փառս Հայաստանին :

Նորին գործոց հանդէսք այնչափ վեհ երևին ,
 Մինչև յայլոց յանուն նորա կոչիլ ազգին .
 Վերտառութիւն զոր ունէր ազգն ըզՀայկազնին ,
 Լեզուք ազգաց փոխեն 'ի կոչըն յԱրմենին :

Մըշակ մարդպան 'ի գործ եկեալ շինակերտին ,
 Պարըսպաւոր կանգնէ քաղաք վայելչագին .
 Ընուն գընէ նըմա կոչումըն զիւրոյին ,
 Իշխանանիստ գահ յարդարեալ Ասպադովկին :

Օրր անընտել Հայ բարբառոյ ցեղք Գամերին ,
 Ուղիղ ըզնոյն բերել 'ի խօսս ոչ բաւէին .
 Ուստի ծեքեալ զայն 'ի Մաժակ կոչ խուժային ,
 Ետուն 'ի գիր սեպհականել պատմաբանին :

Այս նոր կալուած 'ի մեզ կոչի Հայք Առաջին .
 Օհ նախ քան զայլս եկն արտաքուստ 'ի մեր բաժին .
 Այլ զի ապա հետըզհետէ և այլք մըտին ,
 Երկրորդ Երրորդ Հայք կոչեցան ըստ պատշաճին .
 Քանզի Արամ ծովէ 'ի ծով ըստ բոլորին ,
 Յինքըն գրաւեալ ելից բնակչօք հարըստագին .
 Եդեալ իշխանս և կառավարս առ 'ի բարին ,
 Հրաման տուեալ խօսիլ միայն ըզՀայացին :
 Այսպէս ահա Վիւցազըն մեր հըզօրացեալ
 Օյորով կողմանս երկրին ընդ իւր ձեռամբ առեալ ,
 Հատ շինութեանց և օգտու թեանց պատճառ կացեալ ,
 Պատշաճ կարգօք համեստ կենաց ամրացուցեալ :
 Մանկուէք ըզգաստք ըզհըլութեան պաշտօն պատուեալ ,
 Արք քաջազունք 'ի դիմամարտս առիւծացեալ .
 Օտրոց հանձար 'ի խրատ բանի աղբերացեալ ,
 Կանայք պարկեշտք յառարնին գործսն պարասեալ :
 Կուստութեան ոգին յերկրէն տարամերժեալ .
 Վեհանձնութիւն զաթոռ իւր անդ հաստահիմնեալ .
 Գատարկութեան կարիք համակ դատասարտեալ ,
 Գործասիրաց արդիւնք առաա բեղմնաւորեալ :
 Աինոսըն մեծ Ասորական գահ յաջորդեալ ,
 Օլթուր քաղաք նոր յիւր անուն պայծառ կերտեալ .
 Օրւժեղ մանկունս բարեհասակս համախըմբեալ ,
 Ի զինաշարժ հրահանգ վարժել խընամս տարեալ :
 Աւստի անթիւ կրթեալ զօրաց գունդ պատրաստեալ ,
 Մինչ 'ի Հընդիկս և Ազգիպտոս գոռ խիղախեալ .
 Ի հին մատեանս ըզՀայկըն մեր երբ ընթերցեալ ,
 Ախահաւուն իւր Նեբրովթայ սպանօղ գըտեալ :
 Գայ 'ի զայրոյթ անհընարին գաղանացեալ ,
 Դիմել 'ի Հայս գաղգն 'ի միջոյ խաղառ ջընջեալ .
 Ո՛վ այն այն՝ ասէ , ծընունդ անարդ դիւցաղնացեալ }
 Անմահ հաւուն իմոյ Քէլայ ոսոխ կանգնեալ :
 Կամ ո՛վ Արամ այն նորուն զարմ ընդարձակեալ .
 Ի յազգայինս մեր յաղթութեան հանդէս առեալ .
 Ազդեցից զերկիր նոցա յարիւն յորդեալ ,
 Յագցին սուսերք մեր ծարաւիք զովս ընկալեալ :
 Աւագանին իւր սերտ ընդ սերտ զգուշացուցեալ ,
 Տան նահանջիլ 'ի խորհրդոյն յառաջագրեալ
 Օհ մի համբաւ իւր առ բազումս պերճ հըռչակեալ ,
 Գայցէ 'ի լեթ յայսրմ մասին յոյժ վատթարեալ :
 “ Քո զօրութիւն , ասեն , բաղձօք բարգաւաճեալ ,
 Ի Բակորիա և 'ի Հընդիկս հըռչակ հարեալ .
 Թէ Արամայ յուժոյն լիցի անդ ներգեւեալ ,
 Օհնչ քեզ սարձանք յանշուք վախճան կայցէ գաղեալ :

Յայտնի են քեզ առ 'ի նմանէ գործ վըճարեալ,
 Որովք զբազուկս իւր տարածեաց յազգ հեռացեալ:
 Արկուն արար ըզբռնութիւնս զապրտամբեալ,
 Խաղաղութիւն բաշխեալ որոց յինքնն յարեալ:

Իւր քաջութիւն ընդ միասիրտ զօրաց սերտեալ,
 Անշուշտ յաղթող հանդիսացի ըզբոյգ ընկճեալ:
 Հան 'ի սրտէ զեռանգ ցասման քո բորբոքեալ,
 Շահեա 'ի սէր զայրն հըղօր վեհաղնացեալ”:

Յայտըմ բանից ըզգուշութեան յուշի եկեալ,
 Եւ յարութեան գործոց նորա զահի հարեալ,
 Խաղաղութիւն և սէր ընդ նա անլոյծ կապեալ,
 Երկրորդ իւր գոլ և բազկակից պայմանադրեալ:

Աստ Արամայ մեր դիւցազնն շուք պարծանաց,
 Յօլորտս երկրի արփիահրատ փայլատակեաց,
 Երկրորդ լինել գոռ արքայից նախագահաց,
 Բզվարսակալ փողփող կրրել 'ի մարգարտաց:

Ի եառն Արագած 'ի գով նորա ուժգին հընչեաց,
 Բզբրաբիոն բերեալ անտարտ իւր մըրցանաց,
 Օանմահ անուն նըմա գըրեն հըմայք սօսեաց,
 Յիշուած անմոռ յարաբերեն մատեանք ազգաց:

Սոյն այս Ղիւցազն յայսքան հանդէս միայն մընաց,
 Յեւ պարծելիս 'ի փառս ազգին ոչ յուռաջեաց,
 Կարի շատ են զոր իւրայնոց բերս յաճախեաց,
 Եւ յոգնագոյն բուռն գոռողք զոր ջսխջախեաց:

Թէ զամենայն 'ի վէպ առցուք ըստ արժանեաց
 Բզայկազուն արանցն ըզգործս փարթամ բարեաց,
 Բանիս ընթացք ճեպէ յերկար ճառից դիզուած,
 Սեր կարճաբան քերթողահօր է ասացուած:

Արդ յայսանակ պայծառութիւն վեհաղնական,
 Յոյժ գերակայ փառաւորեալ ըզայաստան,
 Գայ և նըմա ժամըն հանուրց հուսկ 'ի վախճան,
 Յորում յերկրէքն անդրէն յարգանդ մօր յըղանան:

Իւր ծերութիւնն արծաթափայլ ալեծածան,
 Բոլորակեալ զայտիւքըն գիրգ և գեղազան,
 Կորով ուշոյն սուր և ազգու 'ի խորհըրդեան,
 Ի շահեկան գիւտըս վըսեմ և բեղմնական:

Յիսուն և ութն ամօք վարումն իշխանութեան,
 Չէ առ յիմիք արատ կեղտոյ ինչ սըխալման,
 Ուստի և արդ յերկրէ աստի 'ի հրաժարման,
 Այն հանճարով կարգէ որ ինչ ըզկընի գան:

Կոչէ առ ինքն որ իւր էին խորհըրդական,
 Բզկին, զորդիս և զընտանիս իւր զամենայն,
 Ի ճառ արկեալ զյորդորակս 'ի վայելման,
 Օրինակ զայս ամենեցուն բերէ ըզբան:

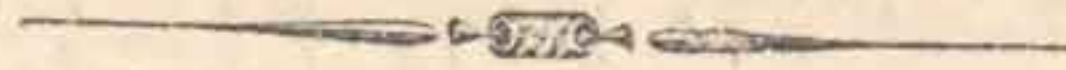
« Աւաղորեալք իմ քաջափոյթք 'ի բարեաց ջան .
 Ասխ ձեզ ասեմ որ ինչ առ ժամս է պիտեան .
 Ի ուր էք բազուկ այս տէրութեանս միահեծան ,
 Ի ուր բերդ ամուր բընակելոցն յայս երկրաստան .
 Թէ միութիւն ձեր պընդակապ է ընդ իշխան ,
 Չէ որ որ ձեր բարւոյ իմիք արկցէ խափան .
 Յամենայն իրս յառաջ խաղայք աներկեան ,
 Իրժնեայ պարեխք 'ի ձեր հանդէպ հարթ դաշտանան :
 Գոհ եմ ըզձէնջ յայսքան գործածս արիական ,
 Ար ոչ ցայս ժամ ցուցիք յիմիք սիրտ վատութեան .
 Չեր արշաւանք 'ի դիմագրաւ խիղախութեան ,
 Բազում պըսակս ինձ մատուցին պետիս Հայկեան :
 Աւղևորեալ իմ արդ ըզհարցըն պողոտայն ,
 Անդարձ մեկնիմ առ 'ի տեսոյ զգալի ական
 Բայց կամ հողւով ընդ ձեզ յաւէժ իսկ անբսժան ,
 Կան և արարք իմ ակներև ձեր յանդիման :
 Յուշի լերուք միմեանց կացէք սերտ միաբան ,
 Օ ի այսքան ջանք ձեր մի լիցի ինչ ընդունայն .
 Գիտէք ըզսէր անհուն բարեաց գոլ գանձարան ,
 Յայն հաստատուն կալ ջիք զանձինս անդըրդուական :
 Գիտէք նաև զատելութեան զեղծիչ տուգան ,
 Մի բընաւին տաջիք ըզսիրտ նըմին կայան .
 Արով պատիւ տանըս Հայկայ արևանման ,
 Աշէջ ցոլումն ծաւալեսցէ յաշխարհ համայն :
 Ահա Արայ ծընունդ վեհազն և գեղազան ,
 Բնդ գեղ դիմացն և սիրտ առատ ունի յինքեան .
 Այժ քաջարի ընդ հայրենին ձըգեալ արեան ,
 Չեզ միապետ 'ի դըժուարինս բըռնախոյեան :
 Հըսու կացէք որ 'ի նմանէն բարեաց հրաման .
 Օրէնք նորա ձեզ միշտ կացցեն ընդունական .
 Աջակցեցէք նըմա 'ի մարտ վաւերական ,
 Վանել զոր յեղծ անդորրութեան երկրիս փութան :
 Խընդակցեցէք նաև 'ի ցինձ վայելչական ,
 Ի զքօս և յորս՝ որ քաջացն է պատշաճական ,
 Բզգործ երկրին մի լըքանէք իբր անպիտան ,
 Օ ի նա հանուրց մայր է առատ և ճոխարան :
 Թէ կան դեռևս սահմանք տեղւոյ ինչ անդարման ,
 Չեր ժըրութիւն ձեռաց լըցցէ 'ի տոհմական .
 Յուղղոյն երկրի պարարտութիւն ձեզ մարմնական ,
 Եւ 'ի շնորհաց երկնից ճոխանք ձեզ հոգեկան :
 Եւ դու որդեակ իմ գեղազէշ անզուգական :
 Կուն զօրացիր լինել ուշիմ և խոհական .
 Միբեա՛ ըզքոյսդ յըստակ սիրով ընտանեկան ,
 Պատուեա՛ զալիսըն հինաւուրց որպէս արժան :

Գործ՝ որ արդ քեզ յանձրն լինի իշխանական ,
 Գիտեա՛ն , զի տուրք է երկնաւոր առատութեան .
 Որ ետ զարդիւնս խրնդրէ նորին ըզշահեկան ,
 Եւ զոր վատնէն՝ մերժէ յանլոյս խոր կապարան :
 Մի՛ տիրեսցեն ՚ի քո վերայ կիրք անձնական .
 Օղզին բարին մի՛ փոխարկեր ընդ մասնական .
 Համակարիք լեր անկեւոցն յանպարտ վրդեան ,
 Խրնդրեա՛ն վրէժ յորոց զըրկենն անգըթական :
 Ի բարկութեան մի՛ տար վրձիռ թէև պատկան .
 Բարւոք կըշուեա՛ն ըզպարագայս՝ որովք յանցեան .
 Յիրաւանց դատ որ ճըշդըրտիւ գայ յերևան ,
 Յայն հակեսցի մէտ կըշուորդի քոյոյ դատման :
 Մի՛ նընջեսցես ըզթըմբըութիւն անհոգական ,
 Յորժամ պէտք են ըսթափի և ժիր ըզգաստութեան :
 Մի՛ պարապիր յոչ արժանիս դիւցաղնութեան ,
 Օ՛ի մի՛ պարճանք խաթարեսցի քո նախնական .
 Գիտեա՛ն ըստոյք , զի զօրաւոր է դատաստան ,
 Որոց փառաց տուաւ պաշտօն վեհաստիճան .
 Մի՛ չարակներ յայլոց բարխըն սեպհական ,
 Օ՛ի կատաղի ախտ է անձին խանձողական :
 Փառք ըզմարդոյ զգեցըն՝ յարարս քո ամենայն .
 Մերկեալ իսպառ՝ յորոց են գործ անբանական .
 Հայր կարգեցար հասարակաց կառավարման ,
 Ըն ամենայն ցուցըիր ըզքեզ գորովական :
 Յիշեա՛ն զնախնիս քո զարժանիս անմոռ յիշման
 Ի բանս ՚ի գործս նոցա ջանա՛ն լինել նրման .
 Եա զի՛ յաճումն են յաւէտ իրք կենցաղական ,
 Յառաւելլուլ գնն գործեսըիր յորս այժմըդ կան :
 Ըն ՚ի բարւոք կառավարել զգործ պետական ,
 Բարձրագունից պէտք են խոկմանց և խորհրդեան .
 Իեզ զի եհաս առաջնորդել ազգի մարդկան ,
 Չէ՛ ՚ի մանուէս ունիլ պատաղս ըզբաղական :
 Ընձամբ առնել զորս են մանուէք յիրողութեան ,
 Տայ թարթափիլ միայն յարարս ներկայական .
 Սպառէ զոգին ՚ի մանրախոյզ քըննողութեան ,
 Թողեալ անգործ ըզկարեւորն և ըզպիտան ,
 Ընտրեա՛ն դու քեզ արս յաջողակս ՚ի պաշտաման ,
 Ի գործ կարգել մասնաւորացըն կատարման .
 Լեր արթնասիրտ համար առնուլ յոյժ ճըշտական ,
 Եւ յանդորրու կացցէ աթոռդ միահեծան :
 Սիրեա՛ն զեղբարս քո համարիւն և դիւցաղնեան .
 Մի՛ տըրտմեսցի յիմիք նոցուն սիրտ քընքշական .
 Ընսպէս վարեաց , զի գբև գայցեն ամենեքեան :
 Եւ զօրասցի բաղդ քո հըզօր և անկործան :

Բազմօք լուեալ է քո յառաջ զայսպիսի բան .
 Եւ այժմ ահա երկրորդեցի ըստ բաւական .
 Տուր զունկն 'ի լուր , դիր 'ի սրբափղ հաւանութեան ,
 Երգիւնք գործոյդ պըսակեցեն յոյժ բարեզան .
 Մայր քո գըթոտ 'ի սրխալմուէնս քո մանկական ,
 Բնդ ջինջ արեան ետ և չքնաղ քեզ կերպարան .
 Մի մոռացիս զառ քեզ վաստակսն ըզտըքնութեան ,
 Արով հասոյց յաւագոյթ յայդ տիտանական :
 Կալ 'ի պատուի , հանգն ըզսիրտն աղնուական .
 Ար թողու արդ որպէս տատրակ զիւր վարուժան .
 Չէ փոքր տոյժ , թէ երախտիք ծընողական
 Ա՛ջ ընկալցի ըստ արժանւոյն սէր 'ի փոխան " :
 Յայսպիսի բան Դիւցազն ըզգօն անդ ճոխ ղեղեալ ,
 Ի շունչ վերջին գայ հանդարտիկ ընկողմանեալ .
 Յառոյգ անդամսրն թալիութիւն մահու սրփուեալ ,
 Բզլքճարման 'ի կենցաղոյս կէտ համբուրեալ :
 Ա՛ւր այն լեզուն որ այժմ հարուստ պերճաբանեալ .
 Ա՛ւր այն բազուկք յանթիւ քաջաց արիւն ներկեալ .
 Ա՛ւր Տիտանեան հասակ կը շիռ վերուղերձեալ ,
 Ա՛ւր սիրտն առատ յազանց կարիսն օժանդակեալ .
 Ժանիք մահու խորտակեցին յանգործս եղեալ .
 Ա՛ջ ևս Երամ , յորմէ աշխարհ յահի սարսեալ .
 Կըլսու երկիր զահեղ դըրակըն դիւցազնեալ ,
 Օ անուն միայն թողեալ անմահ մատենագրեալ :
 Ընդ կոծ սաստիկ յեղերականս սըգազգեստեալ ,
 Ճիչ և կառանչ աղաղակի դըզուրդ արկեալ .
 Իւրքն ամենայն յաղետոչոր սուգ վարակեալ ,
 Աղբ ցաւագին ըզցընծութիւն սրբափ մերժեալ :
 “ Եւուրք կենացդ արև էր մեզ մետուղփացեալ
 Եսեն բընաւքն , յարտասուաց հեղս գետահետեալ .
 Վեհանձնութիւնդ 'ի դըժուարինս խըրոխտացեալ ,
 Տայր հեծելոցդ զալիս կոխել ըզլեռնացեալ :
 Երհօր էր ոյժ քո զօրութեանդ՝ որոց հեստեալ .
 Սիւն ոսկեղէն քո տեսութիւն զօրացդ հաստեալ .
 Ընուանդ միայն երկիւղ զաղինս ցընդէր խըմբեալ ,
 Մեք առանց քո այժմիկ անզօր եղեաք լքեալ :
 Լայ Երագած զ՛շխանդ իւր մեծ զանդարձ մեկնեալ .
 Աղբս առնուն դաշտք ըզզարդ իւրեանց նոր կորուսեալ .
 Տերեաթափ սըգան սօսիք անշքացեալ ,
 Օ ի ըզՏընկողդ նոցին եհար հողմ հըրացեալ ” :
 Եզա սղոց տըխուր ջայլից գաղար տուեալ ,
 Գան 'ի թաղումն յոյժ փառաշուք կարգաւորեալ .
 Յաւանդարան շիրմին ըզգոյշ իմըն գանձեալ ,
 Յորմէ յառնել կայ անկորուստ՝ որ հողացեալ :

Քրիստոս թեանց իւր նըշանակսն արձանակեալ,
 Պայծառ գովեստ ընդ եղերերդս ներդաշնակեալ.
 Օղջոյն վերջին դիւցազնակիր յարկին ձօնեալ,
 Դառնան կարգել ըզնոր իշխանն որ նըշանեալ:
 Այս աւասիկ մերս Արամայ շուք փառադնեալ,
 Յայս տըքնեցաւ միշտ անվեհեր շահատակեալ.
 Քրիստոս ազգին առ ընդհանուրս փայլեցուցեալ,
 Օրկրին հանգիստ ՚ի թըշնամեացն ապահովեալ:

Հ Ա Ն Գ Ի Ս

ԱՌՆԻՄՈՒՄՆ ՄԵՐՈՅ ԱՐԱՅԻ

ԵՐԳ ԵՐՐՈՐԴ

ՄԻԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՅԻ

ԳՆՈՒԽ ԵՐԵՔՏԱՍԱՆ ԵՐՐՈՐԴ

Յ Ե Տ կատարելոյ ըզհանդէս թաղման Արամայ վեհին ,
 Բաղմսխումբ ատեան անդրէն բոլորեն որեարք աշխարհին .
 Յառնէր ոմն 'ի մէջ այր ճարտարաբան 'ի տանէ Հայկին ,
 Բանս 'ի մէջ առնոյր զոր դէպք եղելոց բարբառիլ տային .
 “Դուք աւանդորեարք իշխան էք , ասէր , յերկրիս կալուածին ,
 Բաղմամարտ արքնեալ 'ի շինուած չքքեղ Հայկեան սահմանին .
 Դիտակ էք փորձիլ զոր ինչ մեր նախնիք գործ կատարեցին ,
 Օխարդ բաղմամարդ ազգաց սերընդ ովք հարուստ գործեցին .
 Նոյ մեր նախահաւ աստ կեանքս վարեաց իւր զազատածին .
 Յետ որոյ և այլք 'ի զսորդ աշխարհիս ընդ քիրտըն մըտին .
 Իսկ Միւցազըն մեծ պայծառ պրսակեաց քան զամենեսին ,
 Արուժեամբ բազկին լայնեալ ըզպատիւ Հայաստանս ազին .
 Ապա և այլք ևս 'ի նոյն վաստակեալ յերկուսնս բարեգին ,
 Յոգնածին զարմից չքքնաղ ճեմարան ինչ յարդարեցին .
 Իսկ որ մեր էր հայր Միւցազն երջանիկ փառք Հայաստանին ,
 Տեսէք իսկ աչօք քանի՞ բարձրագոյն գըտաւ 'ի բաղդին .
 Կանգնեաց ըզբաղաքս յօրինեալ կարգօք կիրթ զօրականին .
 Վանեաց ըզնեղիչս , մերժեաց զապրստամբս , զերծ ըզհայրենին .
 Պոնտոսք և Բամիլքք և որ այլ բընակ Միջերկրականին ,
 Ի ծովէ 'ի ծով ջիրդ ըզհայացի լեզուաւ խայտացին :
 Արդ այժմ և ճընունդ նորին հրաշագեղ պատկեր երկնային ,
 Ունի տիրանալ յոյժ արժանապէս հայրական գահին .
 Աչ ինչ յերկուանամ ընդ ազնիւ արեան և սիրտ Քաջազին ,
 Յիւր չքքնաղ դարպաս մարմնոյն զետեղեալ յաւէտ պանծագին .
 Սիրտ հօր 'ի նրմա մեծագործ փայլէ յօգտաւէտ բարին .
 Եթէ միասիրտ յարեցուք 'ի նա գործել զարժանին ,
 Չեռն միայնակ տեսէք ծափահար 'ի պարս կաքաւին .
 Կամ քար անշաղախ ըզպարիսպ կանգնել ամբական բերդին .

Մեծ է զօրութիւնն որպէս և գիտէք մեր Միապետին ,
 Բայց ևս զօրացի եթէ և մերքն իսկ նրմա կըցորդին .
 Եկայք հաստատուն դաշն կըռեսցուք ուխտ զանջըրեւին ,
 Կենօք և մահու մընալ անբաժանն 'ի վստակ օգտին :

Առջիք օրինակ սերտուր պընդեալ ըզկար գեռկըղին ,
 Որ մերժէ զխըղիւն թէև բազմագոյնք ձըկտեսցեն ուժգին .
 Գըտցի՞ ոք երբէք մեր քաջորերոյ ընդդէմ կալ ուժին ,
 Երբ միասըրտեալ ախոյեան ելցեն թըշնամեաց գընդին " :

Յայս բան միաձայն զանքակ միութիւն ուխտեն յատենին ,
 Սըտերիմ հոգւով ճըգնիլ 'ի նըսրաստ նորոյ իշխանին .
 Միամիտ սըրտիւ անսալ և գործել որինչ հրամային ,
 Որով փայլեսցին փառք և ճոխութիւնք Հայկոյ նահանգին :

Աս ընդարձակէր սիրտ ամենեցուն յաշխոյժ ջերմագին ,
 Մերժել ըզսառնոյթ զոր սաստիկս ազգեաց վախճանն Արամին .
 Շըքեղըս կազմեն ըզհանդէսն անդէն յԱրմաւիր շինին ,
 Օարդ վայելչութեան ըստ դարուց նախնեաց գործեալ անդըստին :

Գահըն հայրենի գիրկս արկանելով անդէն առ նրմին ,
 Ի ծունկըս բերէ կեցցէ՛ մեր իշխան գոչել խըմբովին .
 Օեղու ցընծութեամբ անու շակըն կիրք հըրճուանս 'ի նոսին ,
 Գուշակել ըզճոխ բարձրութիւն 'ի փոռս կողմանցն ադենին :

Օառուտք վարսագեղք պըսակ բոլորեն յոսաց դաբնային .
 Նըշան գըթութեան ճեղ մըշտագալար ձօնէ ձիթենին .
 Կոտայցըն վըտակք ծաղիկ գերերփնեն 'ի բոյր հեշտագին ,
 Օմայլումըն խըմբին կոյտառըս կոյթէ 'ի պարս հանդիսին :

Խոխոջք Արասխայ 'ի գեղածիծաղ վէտս աստարիղին ,
 Չիարձակ ճեմէր զըղջիւն գըրընդել 'ի քարավաղին .
 Քասաղ Ախուրեան ընդ Հըրազդանայ կըցորդք 'ի բաղդին ,
 Յընծակից փարմամբ ականն ադինայ գիրկս արկանէին :

Օ,ի Միւցազըն քաջ գահերէց բաղմեալ յայնմիկ սահմանին ,
 Շըքեղել ունէր հարուստ շինուածովք զափունըս նոցին .
 Ուր բազմամարդեալ հովոաց սուղմունք յառուաց գետածին ,
 Նախաբուղիս ական բեղմնաբեր զառաջըն պըսակէին :

Այրուձի զօրացն հանդէս յորդարեալ իբր 'ի բանակին ,
 Անվէր արշաւեն ըզմիմեամբք եկեալ նիզակ 'ի ձեռին .
 Կոփիւնք վահանաց գոռ նահատակաց նուադ էր հեշտին ,
 Քաջագործ խաղարկ նըշան ինչ յաջող յաղթական բաղկին :

Անդ և հետեակք գունդ գունդ 'ի պայքար խաղու խըմբակցին ,
 Շառաչմամբ նետից զապարանս Հերայ գըղըրդեն ուժգին .
 Յորմէ շըրտու ցեալ ցոլածոյ զօրաց ցերեկեայ պետին ,
 Յայդ հովանաւոր ըզմիջօրէիւն առնեն 'ի դաշտին :

Յազգախումբ հանդէս բաղմեալ արժանեօք յաթոռ պետական ,
 Իսկ և իսկ ըզկարգ հաստել թեարկէ նորասքանչ վարման .
 Կացուրդ բազմահոյլ խըմբեալ յաւադացն յընդարձակ տտեան ,
 Խօսի տիրաբար որինչ 'ի ժամուն երևէր արժան :

“ Ազնաւ իմ որեարք հայրենի գահիւ յայս մեր երկրաստան .
 Ո՛ւնկըն մատուցէք խորին խորհրդով, զոր ասեմս 'ի բան .
 Լ'նմահ Տեսչութիւն՝ որ զիս բարձրացոյց յայս գահ տիրական ,
 Նոյն և տայ խօսիլ զի՛նչ պէտք են խօսիլ յաշխարհիս օձան .

Սարմնոյ քաղաքի որպէս և գիտէք գըլուխն է իշխան .
 Իսկ այլքն ըստ կարգի օգտաւէտ անդամ նըմին միաբան .
 Որ հաստեաց զիշխանս Իսկութիւնն աննենգ յաւիտենական ,
 Կարգ զայս հաստատեաց ըստ անձին չափել զհասարակութեանն .

Գըլուխ բարձրագահ 'ի վեր բոլորեալ արքայանըման ,
 Թանց զգայարանաց զընդակ է մըսոյ իմիք անպիտան .

Յայս տիպար առջիք և զոր միապեան է անօգնական ,
 Ուժամթափ լըքեալ անկար 'ի բերել բարեաց տոհմական .

Չէ 'ի ձէնջ թաղուստ մեր այս աշխարհի փառքն ըսկըղընական .
 Լաւագոյն գիտէք յի՛նչ առիթս եկաց ցարդ ևս անասան .

Ընդոյն հայրենին վարել զուժգնութիւն ձեզ կայ ապաստան ,
 Թէ յակաստանի մընալ կամեսջիք զամթոռս այս Հայկեան .

Կապ անխըզելի հոգին պետութեանց մայր երջանկութեան ,
 Խընդրէ ըզձեր սիրտ պընդել անփեռեկ յաննենգ միութեան .

Կալ մընալ ընդիս յօդեալ 'ի վաստակ երկրիս շինութեան ,
 Եկամուտ նեղչաց ազգիս քաջալանջ կանգնիլ ախոյեան .

Օ, ի ձեր իսկ սւխախւք զիս այժմ ընկալեալ գահըն նախնական ,
 Պարտս անհրաժեշտ զընէ աշխատիլ 'ի գործ շայեկան .

Լ'նդորրել զերկիր 'ի վըրդովմանէ չարաց կեղեքման ,
 Խոր խողաղութիւն հիմնեալ ընդ հանուր աստ 'ի Հայաստան .

Լ'րդ՝ թէ սչ գըլոցի ձեր բազկակցութիւն ընդիս սըրտական ,
 Իցէ՞ ինձ հընար բարեքել պատուով զհիմունս լաւութեան .

Իուք այս տէրութեան սիւն անգըրդուելի խարխիս ամրութեան ,
 Չեօք պիտառնութիւնք երկրիս յաջողակ առնուն ըզվխսձան .

Ուխտեցէք աստ ինձ ուխտ երգմընակուռ հաստատուեն պոյման ,
 Գործոց աշխարհիս իբր անձնականին կալ 'ի հըլութեան .

Օ, ի և յիս գայցէ հանձար բարձրագոյն խորին խորհրդեան ,
 Կարգել ըզներկայս ընդ որս առ յապայն ծընցին յերևան .

Օ, ի ուշադրութեան սուր ազդեցութիւնք խըրթնի խամբանան ,
 Թարթափմամբ զորովք և այժմ աստ մանուկք են և մասնական .

Սինչ պետն ըզհամայնն ինքնին կատարել ըզդեցցի ըզջան ,
 Շատք յօգտաբերացն և 'ի պիտանեաց զերևին խափան .

Բաջ նըկարագրի գործոց զիւցաղանց 'ի պատկերատան ,
 Տըպին գաղափարք յաւէտ գերաբունք և վըսեմական .

Ըզդու թափանցէ երևակոյմամբ 'ի դարս յամենայն ,
 Ըզվաղութաղեալն 'ի վիհս անցելոց աձել յանդիման .

Արծարծ ներկերանգք՝ որ յայլոցըն ձեռս են պատրաստական ,
 Սատամբ նըկարչին տան հողացելոց տիպ կենդանական .

Համեմատ կըրիցն բերեն 'ի պատառն և ցոյց բաղաղան ,
 Ի լոց 'ի ծիծաղ 'ի խաղս 'ի ծըմբանս փոխեալ զուրուական .

Ի սոյն ինձ առջիք ըզպաշտօն ազգաց քաջ կառավարման ,
 Թէ կամք են պետին ըզպարծանս տոհմին չրտալ խաթարման .
 Տըքնի նա յաւէժ 'ի խոր մըտածմունս գործոյից համայն ,
 Բայց առ յաջողուածս ոչ է անկարօտ օգնականութեան :
 Իմ կամք են այժմիկ ըզկարգն որոշել յատուկ պաշտաման .
 Տալ ձեզ ըստ կարգի գործոց տեսչութիւն զհասարակութեան .
 Որով դուք ընդիս նոյն և մեք ընդ ձեզ միասիրտ հաւան ,
 Հետ և բարեշուք փայլեսցուք 'ի փառս յերկրիս Հայկազնեան :
 Անցնիւք որ 'ի մէնջ հոգացի սիրով զիւր վայելչական ,
 Բզիառս և զօգուտ ազգին իւր կալեալ ջանից դիտարան .
 Պահեսցուք զերկրի մեր բընակս յիրեարս հաշտ և միաբան ,
 Լըցցուք և զանչենս շքեղ շինուածովք բնակութեան մարդկան :
 Թէ որ 'ի խիզախ ելցէ յարտաքնոց ընդ մեզ պայքարման ,
 Համարձակ ելցուք ջարդել ընդորայն յոյն եղեգնական .
 Մի ագահեսցուք 'ի յազատութիւն այլոց սեպհական ,
 Մերս առատապէս բերէ մեզ պատիւ ճոխ և բաւական :
 Որք կանրն ըզմեօք այլևայլ ծընունդք տոհմից մարդկութեան ,
 Եղբայր են իսկ մեր 'ի միոյ հողոյ ծընունդ բանական .
 Ի կարիս նոցա ցուցցուք ըզխնամս երբ 'ի խընդրել գան ,
 Օանիրաւ նեղիչս նոցուն վանելով ուժով պընդութեան :
 Այսպէս շահեսցուք և ըզսիրտ նոցա կալ խաղաղական .
 Դոխանք աշխարհիս չարկցէ ըզնորօք հոգի յաչաղման .
 Թէ պէտ և նոցա չիք այն ուժգնութիւն գալ մեզ 'ի խըժգան ,
 Բայց որոց կամինն , խոճիճ կարգեսցեն 'ի բաց խըրտուցման :
 Առցուք 'ի հրահանգ և զերկրիս մանկունս յաջողակ մըրցման .
 Ի մատաղ տիոց արբցեն ըզհոգի գոռ շահատակման .
 Փոխան սընտի անօգուտ խաղուց նոցին մանկական ,
 Յերագ շարժութիւն ջըլաց պընդեսցէ վարժըն խաղմական :
 Իսկ զորս չեն 'ի դէպ 'ի մարտից տարժանս վատքն յարիութեան ,
 Յայլ գործոց 'ի պէտս կարգեսցուք յերկրիս բարեաց պիտեան .
 Բնութիւն հանճարով չարար զամենայն առ մի զուգական ,
 Իւրաքանչիւրոց պաշտօն յարմարեալ ըստ բարուց բեղման :
 Վաստակն երկրագործ չէ վորժ ըստորին յարգասիս բեղման .
 Մի և առաջինն 'ի կարեորացն է պիտանեկան .
 Յուցցեն և նորա զուժգնութիւն հոգւոյն 'ի մըշակութեան ,
 Եահաբեր անգամ մեր այսմիկ եղեալ զարմիս Արամեան" .
 Արդ այսու կարգաւ նորոգ Միապետն հանդիսաբանեալ ,
 Խայտայ անդանօր սերտ հաւանութիւն 'ի խըմբին հընչեալ ,
 Ուխտ անջըրելի երդմամբ 'ի միջի կըռեն հաստատեալ ,
 Կենօք և մահու կալ անանջըրպետ միասիրտ ճըգնեալ :
 Առ մէն մի պաշտօն զարբս պիտանիս անդէն որոշեալ ,
 Կարգէ հաստատուն 'ի գործ աշխարհին ինքեան վիճակեալ ,
 Հըրաման ազգու որոց ընտրեցան հաստատուն տուեալ ,
 Եռանդնոտ որբտիւ յարգել ըզպաշտօն ուղիղ պաշտակեալ :

Ե Մի՛ ձեզ տիրեսցէ՛ ասէ, թըմբբութիւնն անհոգս արարեալ.
 Մի՛ գրրաւեսցեն ըզձեզ աչառանքն ՚ի թիւրս առածեալ.
 Կառավար կացիք ձեր համատուհմից յերկրիս բընակեալ,
 Ի գութ ազգային կալ ջիք զամենայն բարւոք տընտեսեալ.
 Ի գատ զըրկելոց անշէղ դիտեսջիք զերաւըն վըճուեալ.
 Յիրս երկբայականս մի՛ փոյթ վաղվաղէք ըստ բաւին բընեալ.
 Գահալէժ գատման ուղիղ երևոյթ գէպք է պատահեալ,
 Ընհամար խելացն է լինել անզուսպ յորս ՚ի խոկ առեալ.
 Գործոցն առտընին փոյթ կալ ջիք լինել բարւոք յարգարեալ.
 Ըլելորդք ծախուց հաստատ օրինօք ՚ի տանց արտաքսեալ.
 Մարդիկ ամենայն յօգտաւէտ երկունս գայցեն պարապեալ,
 Մի՛ վայր ինչ գետնոյ անգործըս լըքցի խոպան կոշտացեալ.
 Ի երինք և բըլուրք ոսկեփունջ հասկօք զեղցեն ատոքեալ,
 Հեղգութիւնն իսպառ ՚ի մեր այս երկրէ կացցէ վըտարեալ.
 Սընուենդըն խաշանց նախրացն անգէոց զօրասցի յարգեալ,
 Խայտասցեն գառինք գունդ գունդ ՚ի ըստինս մարցըն խրախուսել՝.
 Ըզգու հրամանին գործով կատարումն իսկոյն պըսակեալ,
 Ըյր իւրաքանչիւր յիւր անդր ՚ի պաշտօն աչալուրջ տըքնեալ.
 Ընդ էր տեսանել զողջոյն Հայաստան ՚ի բարիս զեղեալ,
 Ըտեանք իրաւանց յուղղութեան կանոնս արդար չափակցեալ.
 Եր նոր գումարտակ ընտիր հեծելոց առնաղէն վառեալ.
 Հուժկու հետեակք յասպար և ՚ի զէնս ըսպառազինեալ.
 Կերթ աղեղնաւօրք ըզհաւուն իւրեանց վարժիւքըն բերեալ,
 Կըշուակի թըռոյցք նետին ՚ի մաղէ իսկ ոչ վըրիպեալ.
 Ըրտավար երկունք քըրտանց հոսանօք զերկիր ոռոգեալ,
 Ըրգանդ խոփահերձ յարկելոց սերմանց բեղուն սաղմնառեալ.
 Բուսոցն երևոյթ յերանգ կանաչին քաղցրիկ ցօլացեալ,
 Հողմաշարժ ջովուց առ միմեամբք ջոլորք տըծածանեալ.
 Բարդաբարդ որայք ՚ի հունձ գերանգւոյ լեռնակոյտ դիղեալ,
 Ըտոք ցորենով խորափիտ քանդուկք լիուլի լըցեալ.
 Երկիրն հացալից ՚ի դարման մարմնոյ համայն յըզփացեալ,
 Ըռատ և որոց ունէին կարիս յագուրդ մատուցեալ.
 Ընդ էր և լերանց ծառատունկ թաւովք յուռթի զուարճանալ.
 Կըշուակի տընկոց վերընձիւղ գըրիւք երկնից ըսպառնալ.
 Վարսաւոր ճիւղից շուրջ տարածելոց վըրտն ձեանալ,
 Ի զովոյթ՝ որոց ներքոյ տաւաղին խիտ հովանանալ.
 Բըլուրք յայգեստանս գինեբեր որթոց յուռթի ուռձացեալ,
 Յոտինըն Մասեաց նախատունկ այգւոյ ձըրիւք պըսակեալ.
 Զուրք ականակիտք անդ որակայեղ հրագոյն բոսորեալ,
 Ընձանց հոգածից ցըրման տըխրանաց դեղ մատուռակեալ.
 Մարգարօտք հովտաց ՚ի ձայնս անգէոց արձագանգս հընչեալ.
 Մակաղք ոչխարաց խոյախաղ մաքեօք ՚ի ծին խայտացեալ.
 Երամակք այժեաց պարծաքայլ քօշիւք ՚ի կայթս ոստուցեալ,
 Գառինքըն մատաղք ՚ի բընքուշ մարմանդս հեղիկ ճարակեալ.

Ահա այսպիսի փայլ էր երկիր մեր յաւուրս Արային :
 Յամենայն սահմանս իւր թագաւորէր պերճութեան հոգին ,
 Խաղաղիկ կենացն անդ զեղոյր վճտակն ոսկեղէն դարին ,
 Այն հարըստահար որ երբէք ումէք յառնէր անդըստին :
 Կարգըն վայելուչ օրէնքն օգտակար 'ի բարիս ազգին ,
 Գովութեան հրոչակ շուրջ փողէր հանուր յազգըս աշխարհին :
 Կուռ ըստառաղէնքն 'ի տարժանս մարտից կիրթ ամենեկին ,
 Երկիւղ պակուցման էին համօրէն ազանց 'ի կրուռին :
 Անդ էր վայելել 'ի յաղատ հանգիստըն զուարթագին .
 Անդ իւրաքանչիւր 'ի վաստակ ձեռաց իւրեանց խընդագին .
 Անմուրց յաղթանակ օր քան զօր փայլէր մեր Միապետին ,
 Յամենայն կողմանց խուռըն դիմելով ընդ թևօք նորին :
 Արութեան հանդէսք մերոյն Արամայ վեհանձնեայ պետին ,
 Վարսակալ զարդուք մեծին Աննասի երկրորդ կարգեցին .
 Նովին մեծարեալ 'ի նոյն արքայէ և չըքնաղս Արդին ,
 Ապա ինքն իշխէր թագաւորաբար իմն ոհեղազին :
 Շինուածք քաղաքաց և ձեռակերտից նոր նոր հիմնէին .
 Բնաիր բընակչօք յոյժ բազմամարդէր նահանգն առաջին .
 Այնքան հրոչակիւր բազմագով բանիւ համբաւն Արային ,
 Մինչև աշխարհին ըղկոչումն առնուլ յանուանէ նորին :
 Կալուածըն նախնի Արագած անուն մերն Արմենակին ,
 Այլովբըն հանդերձ Արարադ ձայնի յանուն այս պետին .
 Յուշ ած ինձ զասել մեծին Արեմեայ սուրբ մարգարէին ,
 Այն ինչ յերեսաց Տեառըն բարբառի ըզքանդ Ռաբելին :
 «Պատուէր տուք յինէն ասէ Վնն Աստուած , բանիւ Տեսողին ,
 Թագաւորութեանցըն Արարադեան 'ւ Ազքանաղ գընդին .
 Պատնէչըս կանգնել նետակալս խըմբել 'ի մարտ զայրագին ,
 Յեղծ և յաւերած բերել ըզՌաբէլ քաղաք պան ծալին » :
 Գեղոյն և բարուցն հանգէտ ցոլանայր և Նուարդ տիկին .
 Յորոյ յամենայն շարժմունսըն տըպէր փառք պայծառագին .
 Բզգաստ և աշխոյժ 'ի տընտեսութիւն գործոցն առ տընին ,
 Բոլորից կանանց տիպ ակնածութեան 'ի համեստ բարին :
 Յարարս իւր շընորհքըն թևապարիկ տայր ըզհաճելին ,
 Բաղցրութիւն մեղու կաթէր 'ի շըրթանց ընդ բան հրամանին .
 Բարեաց գաղափար երկոքումբք կանգնեալ կանանց աշխարհին ,
 Տընարար օգտից սիրտ տըպաւորէր 'ի ճակերամին :
 Յաղջկանց հըրահանդ հոգալ մըշտաշխատ հանգիստ էր նըմին ,
 Նիւթել ոստայնել 'ի պէտս որերոյ հանդերձըս նըրբին .
 Համագամ խահիցն 'ի պատրաստութիւն գալ ըստ պատշաճին ,
 Չըվատնել յուճպէտս զորս յերկրէ բարիքն են հարըստագին :
 Այսպիսեօք ահա երկոքին սոքա յեռանդ սերտակամ
 Օօգուտ հայրենւոյն անդ յաճախէին ջանիւքն անկարկամ .
 Անդ էր տեսանել 'ի նոր զարդ բոլոր զերկիրն Հայաստան ,
 Յամենայն բընակս զեղեալ խընդութիւն յոյժ համեստակա՛ն :

Յայս կարգ վայելուչ պերճ հանգիսացեալ յամս չորեքտասան,
 Յերկուց ճոխ ականց աղբիւր վրտակէ ծընունդ գեղազան .
 կարգոս դիւցազնեայ իւրոց ծընողաց տիպ համանրման ,
 Յերկնուստ հայրենի գահին պարգևեալ ժառանգ ընտրական :
 Յարժանի սընունդ նորա երկոցուն անդրէն անբաժան ,
 Բերեն յառաջել մանկանն 'ի գործած շքեղ պարապման .
 կաթըն՝ Նուարդայ կայտուէ ըզկարգոս դիմօքն՝ Ատրղկան ,
 Օրէնք Արայի նըշոյլս արձակէ յողւոյն դիտարան :
 Տարերցըն ծաղկօք իւր խըմորեալ սերտ խառնուած դիւցազնեան ,
 Բշտապ 'ի շարժումն՝ արագ 'ի գործել բայց և խոհական .
 Աջ ընդհատ երբէք ունիլ ըզպարձանս մընայր տուն Հայկեան ,
 Բան զոր ընկալաւ յաւուրս վեհանձնեայ նախնեաց տէրութեան ,
 Տէս ինձ աստանօր զՂչխանին բարւոյ կարգ վաւերական ,
 Ար միշտ ըզդիտումն ունի առ հանգիստ իւր ժողովըրդեան .
 Ա՛ջինչ վայելմունք հարուստ ճոխութեանց նրմա քաղցրանան ,
 Արոց չէ հայիլ 'ի բարիս աղգին հասարակութեան :
 Հայր էր հայրենեաց հըզօր միապետ Արայն Արամեան .
 Մայր բարեգորով էր Նուարդ տիկին թառանցըն Հայկեան .
 Յորդ խաղաղութիւն զեղեալ անդըստին յերկիրն Ադեմեան ,
 Տայր ամենեցուն փառօք պըսակել ըզգըթտան Իշխան :
 Ի բռեցին յաւուրս մերըս Վիւցազնի ձայնքըն խաղմական .
 Հեշտալի հըրձուանք լըցին օրինօք զաշխարհին սահման .
 Բայց անհետ իսպառ արարի՛ն անտի զոգին արութեան .
 Մերժեցի՛ն համակ զեռանդ հըրային յաշխոյժըս վառման :
 Ա՛ջ, ո՛չ 'ի բանց տար , հաստատ էր յերկրին արմատ քաջութեան ,
 Անփուտ շառաւիղ զորերոյն ձըգեալ ըզսըրտիւք համայն .
 Թէպէտ և չէր մարտ , այլ անքոյթ կենաց հեշտ ըզբօսարան ,
 Ա՛յլ զինուորութիւն էր կուռ 'ի զըրահ յաղեզն 'ի նըրան :
 Արսոցըն պարապ կազդուրէր ըզսիրտն 'ի տիս մանկական ,
 Վանումն ամեհեաց պընդէր ըզհոգին յոյժս արիական .
 Խանչիւն վարազաց դուռիւնըն գայլոց վագերց կատսղման ,
 Յանահ մարտընչիլ փո՛ղ էր առ նոսա յաւէտ հեշտաձայն :
 Ա՛յս էր ասպքէն որ 'ի շըրջակայ ազգացըն վաշտկան ,
 Երկեղս արկանէր մարտիւ յարձակիլ 'ի տուն թօրգումեան .
 Գիտէին բարւոք թէ յանդորրաւէտ յայնրմ դագարման ,
 Պընդեալ են 'ի մարտ և զանվանելի ըզջիլն ուժգնութեան ,
 Վասն որոյ նոցին խոր խաղաղութեան հանգիստըն դիւրման ,
 Էր մըշտակըռիւ հանդէս առնազէն խըրոխտ խիղախման .
 Նոյն և տարժանումն յանըմբերելի գործըս պայքարման ,
 Հարսանեաց էր տօն նոցայն առաջի 'ի կայթ խընդական :
 Օարթիւր , Հոյաստան , զուրթիւր և հայեանց յորդուցըրդ կական ,
 Օարդիս տարագիր ցընդելոցն յօտար աշխարհաց սահման .
 Իցէ՞ օր արդեօք , յորում ամփոփեալ 'ի քոյդ գըրկարան ,
 Խընամըս կալցի որ ցըրուեաց Բաղուկն յաւիտենական :

Նախկին քո բարբառ մեծարեալ յայնքան բաղձազգի բերան ,
 Արդէն և քոյքդ իսկ 'ի զբոյց դընել չառնեն իսկ արժան .
 Բառազարդ հանդէսք ճոխ ասացուածոցդ ընկալաւ խափան ,
 Մուրածոյք 'ի շուք մուծան բաղձանօք յազգայինդ ատեան :
 Վիշտ ազգասիրաց , հոգ հրմտացելոց բուն փարթամութեան .
 Օոր այժմ և ծեքից տեսանեմք ստորև իբրու զանպիտան .
 Թողից առ տեղեալս որ ինչ է այսմիկ բան պատշաճական ,
 Ի պըսակ հանել կալայց զառաջին ոճ հագներգական :

ՊԼՏԵՐԸՕՄ ՇԼՄԻՐԵՄԸՅ ԲՆԴ ԱՐԸՅԻ

ԳԼՈՒԽ ԺԴ .

Ի յորդ լիութիւն բարդաւաճ բարեաց
 Մինչ յուռթի պանծայր երկիր Հայկազանց ,
 Ո՛չ նեղիչ կալեալ իւր զոք յօտարաց ,
 Եւ ո՛չ ընդդիմակ ինչ յայլոց ազգաց :
 Բստեղնէր անդէն յարմատոց չարաց
 Դառըն շառաւիղ բերոց անբարեաց .
 Օւղոյր 'ի պըսկունս պըղտոր շփոթմանց ,
 Ժըխորել զամպակ ծաղկունս յաջողմանց :
 Յայնժամ գըրաւեալ ըզգահ Նեբրովթեանց ,
 Ինքնիշխան տիրէ մայրըն պոռընկաց .
 Շամիրամ ծընունդ դից Ասկաղոնաց ,
 Ի բացընկէցս իւր սընեալ յաղաւնեաց :
 Սա նախկին արքայ 'ի սեռըս կանանց ,
 Հըզօր Թագուհի 'ի մարտըս մըրցմանց .
 Ի գիւտս աջողման խոր հընարիմաց ,
 Մեծագործ շինիցն 'ի կարգ խորազգաց .
 Օանմահիցն առեալ յինքն ըզվարկ սերմանց ,
 Խանչայ միշտ 'ի ճաշ հեշտալի բերմանց .
 Իւրոց հոմանեաց ըզվիճակ անանց ,
 Խոստացեալ անշուշտ զանմեռ վայելմանց .
 ՅՆձոնին Դիայ 'ի բաղդին իւր հարց ,
 Բզգուշակս առնու յաւէտ գերազանց .
 Յետ մահուանն , 'ի կարգս անմահ դիւցազանց
 Պաշտիլ յԱրիա ըստ դից պաշտամանց :
 Դիմէ 'ի Հընդիկս բաղմութեամբ զօրաց ,
 Յինքըն գըրաւել զերկիր հեռակաց :
 Դարձեալ 'ի Բակտրի լիք անյաջողուած ,
 Ապա 'ի Նինուէ յաթոռն հայրենեաց :

Աստ մեզ նոր յառնէ արկած գիւտական
 Արայեան գահու բերել ըզտասան .
 Օ, ի մինչ կայր յանքոյթս 'ի գործ իւրն արժան,
 Հընչէ հըրաւէր ճակին յաւանական :
 Եօթնագէ շամբուշ գիճասող գազան ,
 Դըշխոյն Շամիրամ անգունդ վաժաշման .
 Ի գարշ տըւփանաց իւր ջուրց պըղծութեան ,
 Յորձեռանդն ուղխէ ընըկղմել զԱրայն :
 Վիշապն ապըստամբ ոգին դաւաճան ,
 Որ յերկնից անկաւ միշտ մեզ ախոյեան ,
 Յերկրակուլ ջըրոյն անտի փորձութեան ,
 Վարար իւր դըստեր լընոյր զորովայն :
 Որով ողողեալ զերկիր ամենայն ,
 Լընոյր գարշութեամբ իւրով մօլեկան :
 Ի յագուրդ պորտոյն իւր գժոխական ,
 Դիւաղոհ գային գէմբըն գեղազան .
 Արդ՝ զի Արայի գեղն անգուգական
 Հարեալ էր հըռչակ ընդ աշխարհ համայն,
 Համբաւ իւր սըրտի յոյժ հաճոյական ,
 Աղուաձայն փողէր անդր 'ի լըսարան :
 Ի կարգըս խօսից իւր ընտանեկան ,
 Օ, ըրոյցք ըզգեղեաց 'ի վէպըս մատեան .
 Կիսոց զոմն առեալ 'ի գով դըրուատման ,
 Այլք զայլըցըն գեղս բերեն յանդիման :
 Իսկ ոմն 'ի նոցունց լիբբ շողումբան
 Ի հաճոյս լագին կացեալ վիպասան ,
 Ներբողէ ըզնոյն 'ի գեղ սըխրական ,
 Համագեղ նըմին և յաւէտ զԱրայն :
 « Դու ո՛վ թագուհի՝ ասէ , ինքնիշխան .
 Որոյ գէմբ վըճիտ գեր քան զԱստըղկան .
 Իսկ աշխոյժ սըրտի ընդ գիրգս հեշտութեան ,
 Հարուստ հաղորդեալ յանուշակդ արեան .
 Օ՛րնունդ ես վեհից մարդկային բնութեան ,
 Արիւն Դերկետայ դից մեր նախնական .
 Բեզ քաղցր 'ի վայելս ախորժ 'ի փարման ,
 Արայն զամենիւք չըքնաղ կերպարան :
 Կամիս՝ ո՛վ դըշխոյ , տիպ նըմանական
 Դոյն կերպագրութեան , արա՛ ինձ հրաման .
 Օ, ի բաղձալի յոյժ զայրըն գիւցաղնեան
 Ունիլ քեզ ընկեր 'ի կեանս անվախճան :
 — Սըտերիմ՝ դու ինձ 'ի բարեաց պայման ,
 Լսէ թագուհին՝ առ այս պատասխան .
 Գո՞յ 'ի քեզ արդեօք հաւաստի նըշան
 Բեր 'ի ցոյց յայտնի նըմանագրութեան :

— Յուցակ ըզգալի իցէ՞ բուական ,
 Որչորտիւ ըզնոյն բերել յերեւան .
 Բայց որքան է կար՝ զըշնոյ վեհազան ,
 Ի նըկար հանից , ասէ շողոմն այն :

Վաղցրութիւն 'ի նմա շնորհք անթառամ .
 Փափկութիւն յանձին յաւէտ քրնքչական .
 Արրտաձիգ մագնիս յիւր թարթիչս ական ,
 Աստուածոցն անգամ գոյ ըզմայրական :

Թէ յաստուածուհեաց ընտրութեան ատեան
 Ոք 'ի տես ամէր զԱրայն Արամեան ,
 Բոլոր իսկ տեսիլ զիցն անմահական
 Առ գեղով նորին առնուին վախճան :

Ո՞ր տես զԱրայն յիւր վայելչութեան ,
 Եւ ոչ գերեցաւ յանլոյծ կատարան .
 Ո՞ր լուաւ ըզբանս նորին գեղգեղեան ,
 Եւ ոչ խանդադրատս եղաւ 'ի զմայրման :

Հասակ իւր չքքնաղ նոճ կենդանական
 Կըշուակի ձրգեալ ընդ Հերայն կայան .
 Նըրբին տարերաց ծաղկունքն 'ի շողման ,
 Լուսարփի ցուէն ձիւնափայլ յիրան :

Մարմին իւր բոլոր տիպ զարմանազան
 Յողաձոյլ քրնքուչս համակ աղուական ,
 Գունոյն վըճտութիւն ջինջ և սեռնական ,
 Չափակից անգամքն առոյգ 'ի շարժման :

Դէմքն վառվառուն յարփի սըխրական .
 Կաթնածով ակունք հարեալք 'ի ծածան .
 Բուրգն է փրղոսկրեայ հաստուած իւր ուրան ,
 Շընորհքն 'ի շըրթանց կաթէ ըզշուշան :

Դէսք մարգարտազարդք առ հըսկայ թիկան ,
 Օարծաթի ուսովք ալեշարժ ծըփան ,
 Օջրէն կայլակի լուսոյ առ տըպման ,
 Յայժեայս Սեդացւոցն 'ի բարաշխական :

Արունքըն բարձից կըճեայք 'ի փայլման ,
 Դորկ ճախարակեալ յարհեստ բընութեան .
 Եւ բոլոր մարմնոյն գիրք գիւցազնական :
 Յանմահից տեսիլ սերտեալ յիսկական " :

Յայս լուր գովեստից գեղոյն Արայեան ,
 Հուր համատոչոր վառէր 'ի յինքեան .
 Չեռնոյր Շամիրամ յեռանգըն գեղձման
 Ըստ կարգ անցանէր նաև լըկնութեան :

Կաթումըն սըրտին առ անձուկ տըռփման ,
 Մաշէր զորովայնն յանձախ հըրգեհման .
 Չէր հանգիստ երբէք և ոչ մի վայրկեան ,
 Լայնութիւնք երկրի նըմա անձկացան :

Համանեացըն իւր փայլումն ուրուական ,
 Խոր իմըն գիշեր անդ նըսեմացան ,
 Օսգուած գեղարփւոյն 'ի տանէ Հայկեան ,
 Խաւարեաց ըզդէմս գեղեայցն Ասուրեան :
 Թառաջս 'ի խորոց հանեալ հեծութեան ,
 Լընոյր ըզդարպասն յերգըս թորթորման .
 Թալկանայր գընէր անդ կիսակենդան ,
 Արայն էր միայն իւր գեղ ապարման :
 “ Ա՛վ դիք , անգն թ դիք , գոչէր մեղկաձայն .
 Բըմէ չողորմիք իմ թշուառութեան .
 Ա՛ինչ ետուք հարուստ փափօք հեշտութեան ,
 Բնդէր և զԱ՛րայ չեղիք համակեան :
 Ա՛րայդ մազգեղանց գէմք արփիական .
 Դնլ գոնէ զըրաւ տուր իմ առչորման .
 Գըթա՛ն 'ի գերիս սիրոյդ վայելման :
 Օարաւն իմ 'ի ջուրդ է եղջերուական :
 Աղբալի է ինձ վիճակս անձկական ,
 Թէ չիցէ դիւրիչ Ա՛րայն Տիտանեան ,
 Չէ՛ ինչ ինձ այս թագ բուռն արքայական ,
 Ա՛յն ինչ Ա՛րային կապեցայ զընտան :
 Ա՛վ չըքնաղ հասակ անմահ կերպարան .
 Յերբ զիս կիզուցուս 'ի հուր գեղձական .
 Ա՛ տայր ինձ պատիլ զորէն բաղէղան ,
 Զըլորիլ գըրկել յաւերժ անբաժան ” :
 Խընդացին գըժօխք յայս տապ կաթագին .
 Կայթեաց բեւիար 'ի տարտարոսին .
 Եւ ևս 'ի հրատապ ջեռանս բընաւ ին ,
 Ի ներքուստ հընոց վառէր չար ախտին .
 Բըխանդ մօլեգին յաւել 'ի նըմին ,
 Ի յոյզ տագնապել ցընորման սըրտին .
 Յերևակայմունս դիմաց դիւցազին ,
 Սաստկանայր տանջանք անզուսոյ վարարին :
 Խըրախոյս բառնայր սըղծութեան ոգին ,
 Գոչէր առ իւր գուստը 'ի խորս անդ ներքին .
 Փութալ 'ի լըլկանս պագչոտ գըշխոյին ,
 Չըտալ ինչ գաղար հըրդեհման խանդին :
 “ Այն այս մեղ՝ ասէր , ժամ յաղթանակին ,
 Աովին դէք յարիւն մարդկան լողացին .
 Ա՛խորժ է այս մարտ , գնուստը իմ , հօր քոյին ,
 Ար զուրկ 'ի փառաց կայ աստ 'ի մըթին ” :
 Յայտեաց զերթ փայլակն 'ի դահ Ա՛ինուէին ,
 Պատիր շողոքօրթ ճընուենդ խաւարին .
 Լընոյր վա՛վաշմամբ գեր քան զառաջին ,
 Ի կըրակ յեղոյր զայն գէճըն մարմին :

Բերէր յանդիման զդէմսըն Արային :
 Անոյշ փայլածով վառ և պանծագին .
 Անհամբեր 'ի նոյն ըզթառանջ սրբաին ,
 Փողար յարդարէր կրօնց հընոցին :
 Բնկըզմէր դըշտոյն 'ի խորս խորհրդին ,
 Բերել 'ի տեսիլ զիւրըն բաղձալին .
 Իսկ խուսափ չըքնաղ դեղձուկ ըստուերին ,
 Կոծ կըսկըծանաց երկնէր դառնագին :
 Հեծէր անդադար աւաղէր անձին ,
 Յայլոյ խելս եղեալ ջամաչէր 'ի նըմին :
 Ուր այն Շամիրամ դըղըրդիչ երկրին .
 Յաղթեցաւ 'ի կրից , բուռն առնէ յոգին :
 Անդ իւրք մըխիթար բերեալ ըստ կարգին ,
 Ասեն՝ « Դու անմահ հըղօր 'ի բաղդին .
 Լէր իցէ մաշել քեզ սիրտ 'ի բըռին ,
 Երբ չէ առընթեր չըքնաղ սիրելին :
 Անդ արձ է պատգամդ ըստ բարձուդ գահին ,
 Սիրոյդ հըրաւէր փառք է Արային .
 Կոչեա՛ 'ի հեշտանս քո ըզմայլագին ,
 Եւ նա փութասցի 'ի թըռիչս արծուին ” :
 Հրաւէրս արձակէ անդէն առ նըմին ,
 Ի կոչ փութասցէս պարկեշտ իշխանին՝ .
 “ Լուայ ըզգեղոյդ , ասէ պանծագին ,
 Հարաւ 'ի հոգիս վէրք անհընարին :
 Դիւրարարք սըրտիս յիրան քո դանձին ,
 Դու ինձ քաղցր արև , դու անմահ բաժին .
 Ե՛կ զուարձութիւն մատո՛ հեշտագին ,
 Պերձ թագաւորեալ յաթոռ Աբերովթին :
 Կամ լի՛ց ըզփափաք իմ զայս տըռփանաց ,
 Կացեալ ժառանգորդ հեշտին հըրձուանաց .
 Դարձ տուեալ անդրէն ռոճկօք պարգևաց ,
 Եղիցին ինձ սէր յաւուրս մեր կենաց :
 Ո՛չ փոքր ինչ փառք են Իշխանդ դեղապանձ ,
 Ունիլ զիս 'ի սէր քոյին շըղթայած .
 Թագուհիս հըղօր սարսիչ աշխարհաց ,
 Կոչեմ 'ի վայելս ախորժ բերկրանաց :
 Արդ փութա՛ սիրով ընդ հրաւիրակաց ,
 Եւ մի բաղբաղէր պատճառս սընտեաց .
 Անձուկն իմ առ քեզ բոց է հըրդեհաց
 Բե զովայթս առնուլ մընայ անկասկած :
 Գիտեա՛ զիս 'ի սէր այնպէս շողկապած ,
 Օ՛ի չիք ինչ ումեք բերել ըզխըղուած .
 Թէ անտես առնես զըղձին իմ հայցուած ,
 Աճես 'ի յերկրիդ քանդ և աւերուած ” :

Մախնդ որոտայ յայս բան դեսպանաց ,
 Յովսէփն առաջին տիպն ողջախոհաց .
 Որոց և միջոց իւր ժամանակաց ,
 Իննեւտասն ամօք թուի նախընթաց :
 “ Ի իմ կենակից՝ ասէ , ՚ի կանանց .
 Պարգև ինձ երկնից մասնակից կարեաց .
 Օխարդ ընդոտնել զօրէնսըն նախնեաց
 Լիցի բընաւին պետիս Հայկազնեաց :
 Որ զայս ետ ինձ գահ բարին աննախանձ ,
 Հաղորդեաց ընդ նոյն և հոգի անխանձ .
 Օ ի որ կառավար կարգեալ է ազանց ,
 Պիտի նըմա սիրտ ախտից գերազանց .
 Իշխան որ ՚ի կիրս է սորոտոյն անսանձ ,
 Շնն է արտափառ ՚ի շուք գերապանձ .
 Օխարդ ըզմօլեացն զառ փարաք կաղկանձ
 կարճել կարասցէ յիւրայնոցն անձանց :
 Ոչ այդ գարշութիւն հին հընարք գիւաց
 Օաշխարհ համակուլ ուղիսիւք ողողեաց .
 Իա զազանց ըզսերմն եհեղձ կրրձատեաց ,
 Նոյ միայն անկալ յոյս երկրի մընաց :
 Գիտակ եմք ըստոյդ յաւանդից հարանց
 Յայսմիկ ըզպատուէր անլոյծ կասանաց .
 Ըրմատ մարդկութեանս յայս յարակայեաց ,
 Ըզնոյն թելադրեալ իւրոց յետնորդաց :
 Օ ինչ գոյ ինձ նուազ ՚ի պայծառ շնորհաց .
 կամ զինչ բաղձալի յերկրաւոր բարեաց .
 Իսկութիւն անմահ հարուստ ընձեռեաց ,
 Որ ինչ փափկագոյն վայելք են փառաց :
 Ըլ թէ և էր ինձ կարօտ պիտանեաց ,
 Ընհընար էր գալ զախտիւդ գարշանաց .
 Օխարդ այն ինչ լի փառօք յըզիացած
 Մատնեցայց կամօք յայդ մահու յանցուած :
 Գընացէք ասել նըմա համարձակ .
 Թողցէ՛ զայդ խորհուրդ ՚ի մըտացն արձակ .
 Մի՛ ըստիպեացէ զայր դիմագարձակ ,
 Ոյր կամքն ՚ի վաւեր ձըկտէ զուղերձակ :
 Մայրօրէն խնամոց կարգեցաւ դայեակ ,
 Ըռաջնորդ գօլով ՚ի գահ գերունակ .
 Սիրտ դիցէ բարեաց գօլ դաստիարակ ,
 Ի համեստ վարմունս եղեալ օրինակ :
 Ըստ թէ յայդ ախտ չար այսպնակատակ
 կալցի վավաշմամբ զուշոյն յիշատակ ,
 Իւր գործոց իսպառ գըտցէ հետեակ ,
 Օեղծեալ զամենայն յայդ գործ անառակ :
 Կ

Օ ի՛նչ այլ յաղտեղեացն իցէ գրծընդակ ,
 Քան մեծին լինել գարշիցն օժանդակ .
 Ուղղութեան ելով կանոն ամրափակ ,
 Գործովն աղմըկել միշտ 'ի խոտորնակ :
 Փառք է իշխանին ունիլ հըստատակ ,
 Ի սէր սըրբութեան հըլու և կամակ .
 Երբ իշխան ղեղծցի յաղտեղիս համակ ,
 Ուր համեստութիւն կալցի իւր բընակ :
 Աւանգ քեզ Նինուէ վայր քաջաբանակ ,
 Որ այժմէն խողիցն ես գահաւորակ .
 Վանջ քեզ Բաբելոն տուն լագախառնակ ,
 Որ միշտ պըղծութեան ջամբես ըզբաժակ :
 Այդ անկղիտանաց պարապորդ յարակ ,
 Դիցէ ըզՊաբէլ յանշէն աւերակ .
 Այդ գրծսխային հըրդեհեալ կըրակ ,
 Կիզցէ ըզՆինուէ իսկ առ հասարակ :
 Այս է իմ զըրոյց 'ի բանիս պըսակ ,
 Եսացէք առ նոյն գարշութեան բըսակ .
 Չեն իմ կամք իսպառ յայդ գործ խայտառակ ,
 Թէ և ինձ հասցէ մահ երազ երազ " :
 Ունայն 'ի յուսոյն դեսպանաց դարձեալ ,
 Պատմեն ըրութեամբ զոր ինչ անդ լուեալ .
 Եսեն՝ « Ա՛յլ գըշխոյ , այրըն ցանկացեալ
 Յայդ հրաւէր ըզսիրտ չունի յօժարեալ :
 Առ մեծիդ հրաման յամենուստ խընկեալ ,
 Ախորժակ եցոյց յոյժ ըստամբակեալ .
 Ժայռ է հիմնաւոր անշարժ հաստատեալ ,
 Առ ոտին զալիս փըշրէ զլեռնացեալ :
 Կամք աշխոյժ է իւր միտք հըրահանդեալ ,
 Բայց յօրինաւորս ամրակուռ սերտեալ .
 Ի վաւերականս գիւրընտել վարժեալ ,
 Իսկ 'ի տարօրէնս գըժխեմ՝ դագացեալ :
 Ի հաճոյսըն իւր մեղք է քաղցրացեալ ,
 Իսկ 'ի յանհաճոյս լեղի դառնացեալ .
 Նուարդ իւր տիկին 'ի գեղ սըխրացեալ ,
 Հրճուանք է նըմա 'ի գից ընծայեալ :
 Որոյ քաղցրութիւն անձին փառազնեալ ,
 Նազելի փայլէ անզոյգ երևեալ .
 Իսկ համեստ բարուց շընորհք ծաւալեալ ,
 Պըճնեն զօրիորդս երկրին բարեքեալ :
 Սեղուազոյն ակունքն քաղցրատես հաստեալ ,
 Ի շուրջ նըկատելն արեգ 'ի թաւալ .
 Դէմք գեղածիժաղ վարդագոյն վառեալ ,
 Կըռածոյք վարսից խարտեալ ծածանեալ :

Իսկ համեստ շարժմունքն 'ի գործ տընտեսեալ,
 Գերքան զամենայնց նըմին հաղորդեալ.
 Օ, անուանի տիկնաց ըզբունն ընկալեալ,
 Կեանք է Արայի յերկիր իւր ընտրեալ:

Մի ընդ վայր ջանար ըզճըգան հարեալ,
 Մի մաշեր ըզսիրտ յանհասն առձըգեալ,
 Հեշտանք բաւապէս գոյ քեզ յաճախեալ,
 Ի քոյոց այտի որ ըզքե փարեալ”:

Ի կարգ զբուռաց նոր հարցուած մուծեալ,
 “Օ, ի՞նչ՝ ասէ, տեսիք յայրն հըռջակեալ.
 Օգրմէ համբաւի գեղըն դիւցազնեալ.
 Իցէ՞ 'ի պանծանս որպէս ներբողեալ:

— Արփի է՝ ասեն, 'ի յօդ թանձրացեալ,
 Չիւնափայլ կայլակ վարդերանգ ներկեալ.
 Բոլոր անդամօք յարմար ձեացեալ,
 Որում համեմատ չիք ումեք տեսեալ:

Մինչ 'ի ըսկըգբան մեզ յերևս յայտնեալ,
 Տուլածն երեսաց եզ ըզմեզ գերեալ.
 Պըշնոյթ աչաց մեր յայնում բեւեռեալ,
 Ի սիրտ մեր ըզխանդ կաթէր հըրդեհեալ:

Բայց զի անսաստ է առ սէր հրաւիրեալ,
 Եւ չիք ինչ հընար 'ի հաւան անեալ.
 Թո՛ղ և մի խընդրեր զայր դըժկամակեալ,
 Բստգիւտ մի գայցէ յանձնըդ մեծարեալ:

— Ա՛յ, ո՛չ, չառնում յանձն ըզձերըդ զայդ բան,
 Օ, անձինս չըկասիմ խնդրել սիրական.
 Ինձ երջանկու՛թեան համոյն ծայրական,
 Նա լիցի, ասէ դըշխոյն շամբշական:

Գեղոյդ այդ շընորհք չըքնաղ տեսարան,
 Չիրք է անմահից յարիւն դիւցական.
 Որում ժառանգորդ յեիցն երկրական,
 Չէ ումեք լինել ըստ վայելչութեան:

Իմ է այն բաժին վիճակ սեփական,
 Որ դիցն յարենէ դուստր եմ վեհազան.
 Չըտամ զայն ումեք յայս կենաց սահման,
 Չընեթեմ ըզնա ունիլ Աուարդայն:

Ի սէր լուսաթոյր գեղոյն Արայեան,
 Օրհեցից բոլոր իսկ զԱսորեստան.
 Կորիցէ եզճցի պատուոյս գաւազան,
 Միայն զի ըզնոյն անից ինձ հաւան:

Մատիցէ ինձ այսր նոր ոմըն գեսպան,
 Ի տանէն Սիմեայ այր ազնուական.
 Պարգևք մեծամեծք յօղերձ մեծարման,
 Ըճցին պըսակել զիմ չըքնաղն իշխան”:

Գիմէ փոյթ ընդ փոյթ միջնորդ զօշական ,
Թեթե սրբացեալ անդր 'ի Հայաստան .

Սեծարեալ զԱրայն յօժտութիւնս փարթամ ,
Կսէ և զիւրոյ դըշխոյին հրաման :

« Թագուհին հըզօր փառքն Կսուրական
Հարեալ 'ի քո սէր անչէջ 'ի վառման ,
Բզքեղ յիւր վայելս կոչէ տիրական ,
Օորով խիստ է քեղ դալ 'ի նըշկահման :

Կստուածոցն արիւն հոգի լայնական
Հաղորդեալ նըմին յոյժ հարըստական .
Որում չիք ումեք կանգնիլ ախոյեան ,
Եւ ոչ որ կացցէ բանին ներհական :

Արդ՝ պատուեալ է քո ձըրիւք վերնական ,
Ի գեղ սրխրալի և անզուգական .

Ունիս ըզհանձար հասու նըրբական ,
Թափանցես 'ի խորս՝ որոց ենն արժան .

Ճոխութիւն հանգէտ գեղոյդ աննըման ,
Գահն է Նինուէի աթոռ նախիշխան .

Բնդէր անկուշես կամօքդ անհաւան ,
Օոր բաղդն յաջողէ քեղ աներկեան :

Ճակատագըրեալ յայս սիրոյ դարան ,
Օորով և անմահք չըբերեն խափան .

Օ՛ր է քեղ ընդ վեհսըն դալ 'ի խըժգան ,
Աղարտեալ ըզկարգն որ անդըրդուական :

Հաճեաց 'ի վայելսըն վեհաստիճան ,
Երջանիկ փայլեալ 'ի սեռի մարդկան .

Ապա թէ կացցես յայգմիկ յամառման ,
Մի՛ յուսար մընալ յանքոյթ հանգըստեան .

Խանդ Շամիրամայ առ քոյդ գըրկարան ,
Իղձ է գառնենի յըստին մայրական .

Օոր ոչ հուր , ոչ սուր , ոչ այլ արգելան ,
Լըուել 'ի մայից աճեն ինչ դարման .

Բաշխոյք անմահից ձիրք են բարութեան ,
Յօգուտ երկնայնոց փարթամք 'ի զեղման .

Օայդ վայելչութեան շընորհք գեղազան
Տացես քում երկրի պատճառ աւերման :

Դըշխոյին մերոյ յահէ զօրութեան
Սարսեցալ երկիր , դողաց Հընդկըստան .

Բաղումք յարքայից 'ի գոռ պայքարման ,
Ի հարուած նորա զըրաւ ընկալան .

Ուժգնութիւն 'ի դիցն առեալ անսահման ,
Տիրէ ընդ երկրաւս իսկ միահեծան .

Գուցէ զայրացեալ յըմպահկումն ինքեան ,
Յաղարտ վարեսցէ զերկիր քո համայն :

Թէ զերկրիդ հանգիստ խընդրես գիւրու թեան,
 Թէ կամիս ըղշուք քեզ գերագրական,
 Հաւանեաց ընդ այս կոչ հըրու իրման,
 Պըսակեալ զանձուկն իմ Շամիրամայն” :

Յայս բան մերս Արայ ՚ի դէմս անձիծաղ,
 Գոչեաց մեծաձայն՝ “ Վ՛նչ, եղո՛ւ կ ե ձ՛նդ .
 Օ ի՛նչ այս նոր կըքանք, զի՛նչ բարբըս ճիււղ,
 Յոր այլանդակի դըշտոյն դիմաքաղ :

Աւնդ քեզ Նինուէ, հազարիցս աւաղ,
 Օ ի բեկուճըն քո գայ քեզ վաղ ընդ վաղ,
 Իրըշտոյն քո յուղից պըղծութեան ՚ի խաղ,
 Ժահրից պըտոյտքէ յորձանս անյապաղ :

Կայանս եդեմայ չէ արջոց կաղաղ .
 Հըրուլ ցանկութեան դու հոգեփաղաղ .
 Այլ վայր է մարդկան յայնմ ախտէ խաղաղ,
 Ի համեստ բարիս համակ հոգեշաղ :

Նախ իսկ ասացի առ այդ հրաւէր սղաղ,
 Ես յօրինաւորն ունիմ ըղկանդաղ .
 Յողմամիտ վարմունս ժիր եմ ՚ւ անդանդաղ,
 Իսկ առ անվաւերս յոյժ անշաղաքաղ :

Մի՛ ես ընդունայն լինիցի աշխատ,
 Իրըշտոյն ձեր անկարգ հերատուկ ե վատ .
 Փառքն իմ յայս բընիկ աթոռս Այրարատ,
 Պայծառ շողողէ ՚ի գործս անարատ :

Իայցէ՛ ինչ Նինուէ ընդ Հայս ՚ի Ռազդատ,
 Ար տունն է մուլեաց միշտ ինքնանախատ .
 Օ ի՛նչ փառք Ասորոց ՚ի դըշտոյն շուայտ,
 Ար ընդ դարշականս է յարատուայտ :

Անբեր է պըտողոց ուռե՛նւոյն արմատ,
 Թէ ե ոռոգիչ իւր իցէ Նփրատ .
 Այսպէս ե ՚ի ձեր թագուհին զակատ,
 Յորձանք գիջութեան ՚ի փառացն անքատ :

Ինքնակապ գերի է նա անաղատ,
 Իայռ դազանակոխ անչէն անաղատ .
 Օ ին՞րդ զիմն ըզբուն զուտ ե պայաղատ,
 Ղիւղէլ վարսեցից յանդ անցանկապատ” :

Այսպէս գըլխակոր դարձեալ դեսպանին,
 Պատմէ զոր լուաւ իւրում դըշտոյին .
 “ Ընկար է՝ ասէ, գալուստ Արային,
 Թէ ե օշխարհի հիմունք վանդեօցին :

Ի կամըս յեցեալ իւր յամառագին,
 Նըշկահէ զուժովդ ըզգերմարդկային .
 Յորգորք կամ երկեղք ջաղդեն ինչ նըմին,
 Սիրտ զանդամանդեայ կալեալ է յանձին :

Թէ 'ի ճառ արկից ըզբանսն ըստ կարգին ,
 Օր լուայ ասել յոգի սաստկագին ,
 Չըժուժայ լըսել ունկըն սոսկային ,
 Քանթէ Թագուհւոյդ բարգաւաճս աղին :
 Արդ Թէև իւր գեղ տիպ է երկնային ,
 Բայց 'ի քո խընդիր անշարժ բընաւին .
 Եթէ ինձ լըսես , սվ տիկնաց տիկին ,
 Թ'սղ և մի խընդրեր զանընտել հոգին :
 Օրնչ օգուտ 'ի սէր գեղաշուք դիմին ,
 Ըերումն ածել բընակչաց երկրին .
 Այն , անդոյդ է նոյն նա յաշխարհին ,
 Բայց զորովքն առ քեզ չունի զաւելին :
 Ընտրեա՛ 'ի գեղեայց յորդուոցն Ասուրին ,
 Որք քաջագօտի հըսկայք են յուժին .
 Նոցա տուր վայելս հըրճուանաց սըրտին ,
 Ի մէնջ զօրացի պարճանք մեր ազգին :
 Օսնօթ ես անցից մեր նախահաւին ,
 Որ հիմն էր այսմիկ նախաթոռ գահին .
 Օխորդ խիզախամբ 'ի վերայ Հայկին ,
 Նետահար յերկիրն անկաւ հըպարտին :
 Սոյն սա իսկ սերմն է նորուն Հըսկային ,
 Յամառեալ 'ի կամս իւր յանհակելին ,
 Գուցէ 'ի խաղալդ առնուլ զօտարին ,
 Տացես 'ի կորուստ՝ զոր կայ 'ի ձեռին :
 Ոչ բարւոք է քեզ քոյովքն 'ի քոյին ,
 Վառել ըզկենցաղ յոյժ զուարճագին .
 Քան յանակընկալ յանըստոյդ բարին ,
 Իընել ըզհեշտանս քու՛մ զգայականին :
 — Տըհաճ է իմ սիրտ յայդ յորդոր տըկար .
 Առանց Արայի կալ ինձ չէ հընար .
 Նոր հսյթայթեցէք գալոյ նորին ճար ,
 Ասէ և ասէ Թագուհին վարար :
 Աէր իմ առ Արայ հուր է մըշտավառ ,
 Նա միայն սըրտիս դիւրիչ անըսպառ .
 Յերևոյթ հոգւոյս գէմք նորին պայծառ ,
 Ե իջոցըս բերէ յայլ գեղոց վըտառ " :
 Կըրկին և կըրկին դեսպան բանավար
 Յայս ողոք յըղէ յըղձին իւր կատար .
 Բայց բոլորովին զուր և վայրասրար ,
 Օր ոչինչ յԱրայն ցուցան ազգուարար :
 Ի կարգըս բանից գոյր լիահանձար ,
 Եւ 'ի սպառնալիս անշարժ որձաքար .
 Հեգնէր աւաղէր ըզնոյն ուժգնաբար ,
 Սերժէր ըզբաղձումն այնմիկ չարաչար :

Հըրեչտակութեանցն երբ ելք փակեցան ,
 Եւ զուր ամենայն իւր ջանք վատնեցան ,
 Ի դայրոյթ բըրդի գըշխոյն մուկեկան ,
 Ի գուրս մարդկային ելանէ բերման :
 Սատակ առիւծու գողցես ինչ նըման ,
 Սինչ զորձ իւր կորզեն 'ի շաղաշարման ,
 Գոռայ մըռընչէ վըրուենջ վալաշման ,
 Հուր և կայծակունս շանթէ ընդունայն :
 Կիրքն երկու 'ի մասն անդր ըղգայական ,
 Սէր և բարկութիւն 'ի կըռիւ յարեան :
 Սին վառէր ըզսիրտն 'ի գորով խանդման ,
 Իսկ միւսն 'ի վըրէժ ընդ իւր անարգման :
 Ընդ էր տեսանել 'ի մի յայն ատեան ,
 Երկուց ներհակաց տըգեղ տեսարան ,
 Նոյն էր որ զեռանդ բորբոքէր զըղձման ,
 Եւ նոյն որ ըզբոց կատաղի արեան :
 Յերկուցս 'ի միջի վատնեալ 'ի վարան ,
 Սերթ քաժ 'ի քըծնի , մերթ առիւծ դաժան :
 Յուսալեաց սըրտի իւր հանգըստարան ,
 Գըտանել խընդրէ տաղտապի յինքեան :
 Այլ իւրն ըմպահականք հուսկ անդր 'ի վախճան ,
 Բորբոքս արձակէ դիւային ցասման :
 Հըրամանս առնել զորաց գուժարման ,
 Բըռնի իւր կամաց բերել 'ի հաւան :
 Գունդ գունդ հաւտըեալ հըսկայք Տիտանեան ,
 Դիմեն բազմութեամբ յերկիր Հայաստան :
 Արոց զորավար գըշխոյն թօնական ,
 Յանձին ըզհոգի զգեցեալ դիւական :
 Լըսէ մերս Արայ բարեսէր իշխան ,
 Բնդդէմ ելանէ հուժկու ակոյեան :
 Բանակք երկոքին 'ի դաշտն Արայեան ,
 Դէմ առ դէմ կանգնին յարիւն խանձական :
 Ընդ պատգամաւորք նոր հանդիսանան ,
 Հաճել զԱրային սիրտ զանդամանդեայն :
 “ Աջ բարւոք է քեզ՝ ասէն , ո՛վ գեղեան ,
 Յարև խընայել բազմութեանդ մարդկան :
 Օ, ի՞նչ շահ՝ թէ յայդ քո գեղ զարմանաղան ,
 Ի սուր զոհեցի բանակդ ամենայն :
 Արոց պարտաւոր կացեալ իսկ արեան ,
 Եւ քոյինդ կենաց եղծ տաս խաթարման :
 Սերայս թագուհւոյ մըտացն ուժգնութեան ,
 Աջ հանդարտեցին հըսկայք Բակտըրեան :
 Դու զհարդ կորես փափուկ դիւցական ,
 Կալ ընդդէմ նորին խըրոխտ խիղախման :

— Հաստատ է իմ սիրտ առ համեօտ բարին ,
 Ըս է Սիապեան Հայկեան մեր ազին .

Յայսմիկ կամ 'ի կեանս , յայսմիկ 'ի մարմնին ,
 Փոխել չըկամիմ ընդ կեանս վատագին :

Առ ամբողջ զօրէնս պահել զհայրենին ,
 Անմահ ինձ կեանք է , մահ 'ի սոյն կըռուին .

Իսկ ձեր այդ դարշանք կեանք գազանային
 Սեռելութիւն է միշտ յանուան մասին :

Օրդուումըն տաղտուկ գայ յիս բնաւին ,
 Լքել ըզորդորդ զայդ ցանկասիրին .

Պատրաստ եմ 'ի մարտ յիղձ եռանդագին ,
 Թէեւ մահ իցէ ինձ յայնքմ բաժին :

Կընացէք ասել ըագոտ գըշխոյին ,
 Հերիք է յորդորդ յայդ գործ մոլեգին .

Եթէ լինեսցի 'ի բան վերբատին ,

Ո՛չ բան՝ այլ սուր տայ ըզպատասխանին ” :

Անդ էր տեսանել զայրոյթ բորբոքեալ ,

Հըրդեհել զանտառս քաջաց գումարեալ .

Անդ հողմն ահագին ըզծովորն յուզեալ ,

Ալիս կուտակէր յոգիս փրփրբեալ :

Շանթընկէցս առնէր ճակըն պագշտեալ ,

Յաճիւն զԱրայեանս բերել տոչորեալ .

Փրփրայր Արայ հողմով փոթորկեալ ,

Յանդունդ սուզանել զազգ վիրագացեալ :

Ի աղխին ընդ միմեանս զօրքըն կատաղեալ ,

Որպէս ըզլերինս սերտ հիմնահաստեալ .

Թանձրութիւն գաշտին դողայ զըզըրդեալ ,

Օջրէն տերեոյ հողմով տատանեալ :

Շըռինդն ահագին յերկոցունց հընչեալ ,

Թընդէր զխորածորս լերանց շուրջ պատեալ .

Շառաչմունք նետից յօդ փոշեզանդեալ ,

Շանթարկս երկնային անդր եռացուցեալ :

Անդ քաջաց յարշաւս վարազախառնեալ ,

Ի զգունդ գունդ զօրացն յերկիր կործանեալ .

Ուր վատացըն սիրտ յերկիւղ վահրտեալ ,

Անձնապուրծ լինել ըզվայրօք յաճեալ :

Յառաւել ջեռնուլ արկածից մարտին ,

Թալկանայր յինքեան սիրտ Շամիրամին .

Յողորս բերեալ գոչէր ցաւագին ,

Խընայել յարե մերըս Վիցազնին :

Պարզե խոստանայր պատիւ պանծագին ,

Որ զայն ողջանդամ մատուցէ նըմին .

“ Չըկարեմ՝ ասէ , ժուժկալ տագնապին ,

Թէ անկցի Արայն 'ի պատերազմին :

Յիշատակ նորուն չըքնաղ պատկերին ,
 Աղմբէ որ յիս զընտրութիւն բանին •
 Մի՛ մեռցի գեղեայն , մի՛ մեռցի արին ,
 Տոյժ մեծ է անձինս մահ լուսադեղին ” :

Այլ ոչինչ օգնեաց իւր բան հրամանին :
 Չազդեաց ինչ նըշոյլ յարեն Արային •
 Ընկաւ գեղսդէշն յազմուկ խուժանին ,
 Մէգ նըսեմացոյց ըզփայլ զարփենին :

Գեղն երկնաախարար ըսկիղըն էր մարտին ,
 Նոյն և վախճանիչ խըրոխա խիզախին •
 Նոյն վիշտ անդարման ՚ի սիրտ զոշտտին ,
 Եւ նոյն անկենդան մահ լուսիրշ գեղձին :

Ահա ոսկեձոյլ կընիք համեստին ,
 Որ անքակ մընաց յուժոյ վարարին •
 Ահա գեղերանդ մաքուր շուշանին ,
 Որ անբոյր եկաց յունչս ժահրոտին :

Պայծառ փայլեցաւ աստ խընամբ վերին •
 Պահել ըզշայկեանս ՚ի հաղբից չարին •
 Օ ի կարճեալ զհեղեղ գիջասող օձին ,
 Բնկըոյղ յորովայն իւր անդընդային :

Խընկեալ է վըճիռն անմահ արքային ,
 Օրհնեալ բարեհաճ կամքն աստուածային •
 Որ ըստ առաջնոյն նոյն և յայս յետին ,
 Պաշտպանեաց պատուոյն ընտրական աղին :

Հայկըն վեհազնեայ ՚ի նախանձ վեհին ,
 Նետահար ընկէց զանաստուած բազին •
 Իսկ իւր շառաւիղ մաքրասէր ոգին ,
 Արեամբ զուխն եխից ըզգըժօխային :

Բօթ գուժէր անդէն Արային մահուան ,
 Յունկըն պըղծալուր դըստեր Ներկետայն •
 Ընկաւ ՚ի մարտին տիպն անմահական ,
 Ե իջան կաթնածով ահուենքն աննըման •

Վըղըրդէր իսկոյն երկիրն ՚ի կոծման •
 Լընոյր Համիրամ ոգւով դառնութեան •
 Գոչէր կառանչէր ՚ի սուգ անդարման ,
 Յընդէր առ ցաւոց զաման խորհըրդեան :

Յընորք բորբահոճք աղջըք ցայգական ,
 Ի մէգ մուծանէր զարե տուընջեան •
 Ընկանէր ՚ի հող անդ կիսակենդան ,
 Օ եղոյր ըզբանական ՚ի ջայլ դիւական •

Սատչին ողորել իւրքն ամենեքեան ,
 Կազդուրել ՚ի յոյս անդրէն ըստացման ,
 Հընարս թելադրեն ՚ի կեանս դարձուցման ,
 Օ անկեալ սիրելին իւր անզուգական :

“ Դու զարմ անմահից՝ ասեն, զօրութեան,
 Ըն որս անդարձ է խրնդիրդ ըղձութեան,
 Լ՛ր իցէ հաշել ըզսիրտ ընդունայն,
 Մինչ գոյ գիւրաւոր հընարք յարութեան :
 Որք կեանս մահացու շնորհեցին մարդկան,
 Օ անմահ բընութիւն ունին սեպհական :
 Ի նոյն նորոգել յանմեռ կերպարան,
 Եւ բազուկ հըզօր ունին զանսահման :
 Սարմին անձկալըոյդ աստ քեզ յանդիման,
 Կայ յիւր անդամոցն անկորրստական :
 Իսկ հոգին անմահ՝ ի թէս փայլական,
 Թուոցեալ ըզմայլի յանմահ բուրաստան :
 Ուր հըրձօւին բարիք յանըստուեր փայլման,
 Համակ ՚ի վոյելս անանց փափկութեան :
 Ո՛չ տապ խորշակի, ո՛չ ցուրտ ձըմեռան,
 Ե՛լ մըշտագարուն բարեաց տեսարան :
 Օ՛առք ամենաբոյրք յանտառս անթառամ,
 Ի յարափըթիթ ծաղկունսրն սրանձան :
 Ընուակք յարծաթի փայլուած սեռնական,
 Օ զփոյթս անուշեն մըշկաբոյր շընչման :
 Յայն փառս անձառից, յայն լոյս մետուղիեան,
 Հարուստ նըշողէ յանկէտ բերկրութեան :
 Ընդ դիքն ըզհոգին զայն գիւցաղնական,
 Տածեն ՚ի գորովս յաւիտենական :
 Ը՛ծ զՅարալեզ շաստուածն աւարման,
 Յոյր լեզուէ ոգի կաթէ կենսական :
 Ըզփերած մարմնոյն լիզուլ զԱ՛րայեան,
 Վերածեալ ՚ի կեանս անմեռ զօրութեան ” :
 Յայս բան յուսադիր դըշնոյն Աստըղկեան,
 Յառնէ ՚ի հողոյ աղիք ՚ի բըռան :
 Կըրկնութիւն բա՛ից ցօղ հաստատութեան,
 Տեղայ կազդուրել զոյժ փախըստական :
 Օ, օրէն մոլեւոց գողցես գիւրագնեալ,
 Ի շուարմանէն յըսթափումն եկեալ :
 Օ առաջեալն ամէ ըզդին տապաստեալ,
 Ի հող ՚ի փոշի համայն թաթաւեալ :
 Փարի ըզնովաւ սերտ գըրկախառնեալ,
 Օ օրէն բաղեղան ընդ կընձի մածեալ :
 Ողբերգ ՚ի բերան սիրտ խանդաղատեալ,
 Գոչէ և գոչէ՝ “ Օարթիր, յէ՛ նընջեալ ” :
 Ընդ ըզցաւոց իւր զառագաստ բացեալ,
 Դաւէ դառնագին ընդ ծով զայրացեալ :
 Ելեաց դէզադէզք ՚ի լեարդըն բաղխեալ,
 Չըգեն ըզմարմնովն յոր շաղապատեալ :

Դիւթիցըն մըրմուռնըք խօլըս ցընորեալ,
 Փըշեն 'ի մարմին շունչ դիւաղգեստեալ.
 Այլ զուր յօգտութեանց մընան վարանեալ,
 Ի նեխ լուծանի մարմինըն մեռեալ:

Աստ ցաւ և ամօթ 'ի դըշխոյն զեղեալ,
 Յանդարման աղէտս արկանեն գերեալ.
 Օհ ոչ Յարալեզք, ոչ դիւթք ինչ զօրեալ,
 Ի կորանս ըզձակն ամեն կաթոտեալ:

Օոր 'ի սէր սաստիկ սիրէր խանդաղեալ
 ՕԱրայն մեր անձին պարծանք համարեալ.
 Այթմ 'ի վիհ խորին հողարկէ ծածկեալ,
 Անոյս 'ի բերմանց սիրոյն գերեալ:

Օումն 'ի հոմանեաց իւրոց զարդարեալ,
 Համբաւէ զԱրայն լինել յարուցեալ.
 “Դիքն՝ ասէ, յաղէտս իմ գըթասիրեալ,
 Ի կեանս դարձուցին ըզվէրսըն լիզեալ”:

Յայս իսկ և կըռոց նոր պատկեր կանգնեալ,
 Խընկովք և զոհիւք 'ի պաշտօն առեալ,
 Օոր յետոյ 'ի ժայռն Աղբայ հաստատեալ,
 Հնորհ մատուցանէր լիրբըս յաւակնեալ:

Անկումն Արայի 'ի պատերազմին,
 Թէպէտ և ցըրուեաց զխուժք զօրականին,
 Այլ ապա 'ի վրէժ վառեալ սաստկագին,
 Նոր խըմբէ 'ի մարտ գոռ և ահագին:

Եռանդըն ցասման իբրև 'ի հնոցին,
 Անչէջ արծարծեալ անդ յամենեօին,
 Բոցանայր 'ի վեր 'ի սահմանս երկրին,
 Խըմբէր շէշտակի Արայեան դաշտին:

Կարդոս Արայեան տոհմ հըսկայածին,
 Յընցուղէր յանձնէ աշխոյժ բոցային.
 Յերկվեցեակն 'ի տիս մատաղ հասակին,
 Առնացի գոռայր մաշել զԱսորին:

Իւրբըն համողեն մընալ առանձին,
 Չըտալ զմանկութիւն 'ի խըռան խըմբին:
 “Մեք՝ ասեն, բաղկաւ մեր Նախահաւին,
 Հանցուք ըզվըրէժ մահուան Հօր քոյին”:

Հընչէր առ լագոտն անդէն առ նըմին,
 Չայն պատրաստութեան Հայկաղնեայ գընդին.
 Ասեն՝ “Ո՛վ դըշխոյ վեհանձն 'ի բաստին,
 Յարգելըն փորձեաց յարձակմանց նոցին”:

Այս եռանդն ահեղ վառեալ 'ի նոսին,
 Յաճիւն լուծանէ զաթոռ Նինուէին.
 Յասումն է վագեր իսպառ մոլեգին,
 Օորոյ կորզեալ են պըտուղ արգանդին:

Առ այս վերափառ լերինք տապալին ,
 Քարաժայռք անմերձք 'ի հիմանց հարթին .
 Գուցէ 'ի խընդիր միոյ դիւցազին ,
 Կորուսցես ըզբեղ և զորս 'ի ձեռին " :
 Այս թեւադրութիւն 'ի ըզգոյշս անձին
 Բնդ կեղծս առածեալ ըզսիրտ շուայտին ,
 Համբաւ հրոչալէ 'ի խուճը Հայկազին ,
 Աղջ ունիլ զԱրայն 'ի շուք սրանձադին :
 “ Փառք են ձեզ՝ ասէ , քաջորեալք Հայկին ,
 Գահակալս ունիլ 'ի բարձու գահին :
 Արով ազգ երկու Հայկ և Ասորին ,
 Համասիրտ տիրել ունին աշխարհին :
 Արդ՝ զԱրայ դիւցազն 'ի փառս Աթոռին ,
 Դիք խնամարկեալք 'ի կեանքս բերին .
 Աստ բանք սրատգամոց ըզսրտակ առին ,
 Օոր ետ Գաբիրայն Դիայ Ամինին :
 Կայր ինձ պաշտօն ինչ յետ իմ վախճանին ,
 Ի բնակչացն առնուլ ասիականին .
 Յաւերժել ըզնոյն յարիւն Արային ,
 Ճակատագրեալ էր հարկ յաւիտենին :
 Այլ թէ զի՞ եղև դառնալ վերըստին ,
 Յողջ կեանքս մարմնոյ չըքնաղ սրտկերին .
 Իցէ՞ երկրածնաց ածել 'ի քրննին ,
 Օոր վեհքրն գործեն աստ 'ի ըստորին " :
 Օայս է հաւատալ անշուշտ 'ի սրբտին ,
 Ի սա յառեացին քրննութիւնք բանին .
 Թէ դիցն է իշխել փոխըստեայ շքնչին ,
 Յորմէ սարտուցաւն ածել 'ի տեղին .
 Տեսէք զասհանս ջրոց 'ի յառուին ,
 Օ իմրդ ծառայեն կամոց ջրբաշխին .
 Անդըր դէպուղիդ վրտակեն հոսին ,
 Աւր վարէ դիտմամբ ձեռըն ջրբաշխին :
 Ի սոյն յայս տիպար և կամքն երկնային ,
 Աճէ նահանջէ տոյ առնու զոգին .
 Արով ամենայն մեռեալքն 'ի մարմին ,
 Առ նրմա յանմահ կեանս են գըլխովին :
 Աստ Սադուկեցոց բերանքն խրոցին ,
 Թիւնաթափ լեզուքն անխօս զամբեացին .
 Եւ հետեողաց նոցա բընաւին
 Չարածասք ժանիք մանրր փըշրեացին :
 Արոց դիւադնեալ 'ի հրասոյր օձին ,
 Երխտեն յարութեան մարմնոց մարդկային .
 Յածեալ ըզլեզուսն 'ի խորհուրդ դիւին ,
 Լըկնի ըզգայուեն ժահրած վիշապին :

Այս լոյս անաղօտ յայն դար խաւարին ,
 Այս պայծառ նըշոյլ յայն միտօրն մըթին ,
 Տէս զհամրդ շողէր յաւէտ ցորածին ,
 Որպէս 'ի տունջեան նոր յայս մեր ուխտին :

Այս առ զըլացօղս մարմնոց յարութեան
 'Իոյզըն կըշտամբանք կացցեն բաւական .
 Տեսցնուք զի նչ գըշխոյն գործէ խոհական ,
 Յայս դիպուած Հայոցն 'ի բազմավըզեան :

Արդ մի վաղվաղէք 'ի հըրդեհ ցասման ,
 Գործել ըզվընաս երկոյունց կողման .

“ Դիքն՝ ասէ , ժառանգ Բէլայն տէրութեան ,
 Նախաթառ գահին կացուցին զԱրայն :

Տան և Հայրատիպ ձեզ հըզօր իշխան ,
 Բըկարդոս վեհիցն անգամ զըզձական .
 Նահանջ տուք այդ միկ խըրոխտ յարձակման ,
 Շատացեալ սրովք 'ի դից շնորհեցան :

Յետ յայս երկնաւոր ձիրօրն վայելման ,
 Մարտ ընդիս դընել իցէ՞ ձեզ պատկան .
 Առէք ըզկարդոս , զԱրայն Արայեան ,
 Ժառանգ հարազատ գահուդ Հայկական” :

Բընիկ պարզութիւն աննենգ խորհըրդեան ,
 Յազինս Յաբեթի յարին տարրական ,
 Տայ յայն զիջանիլ բանակին համայն ,
 Առ կարդոսն ածել զողին հըլութեան :

Տէս ինձ զանենձեռն տղգ դիւրահաւան ,
 Փոյթ հըրապուրեալ 'ի կեղծ համոզման .
 Չասեն ինչ երբէք մօրըն սըտութեան ,
 Ուր է յարուցեալ մեր Վեհ նախնական :

Գայցէ զի տեսցնուք մեք դէմ յանդիման ,
 Անդ ճըզգըրտեսցի քո բան յորդորման .
 Կարդոս մեր գահու ժառանգ սեպհական ,
 Ունի հրամայել վաղ և անագան :

Այլ ըստ բուն իւրեանց պարզ յըստակութեան ,
 Հաւատս ընծայեալ հաւանիլ զիջան .
 Անուռն ըզկարդոս տէր միահեծան ,
 Դառնան 'ի տեղիս հաշտ և միաբան :

Բայց զի Արայի սէրն անշիջական ,
 Բզգըշխոյն 'ի հուր բորբոքէր տըռփման ,
 Պատուեալ ըզկարդոս ըզպետըն Հայկեան .
 Վերտառէ ըզնոյն Արայ Արայեան :

Մատիցէ թերևս ոք աստ հարցական ,
 Խընդրել որօշումն 'ի դէպսն երկօսեան .
 Յայն որ առ Հայկիւ յաջող 'ի վախճան ,
 Եւ յայս որ Արայն մահաբեր կործան :

Լ՛ը նրմա նետիւք իւր երեքթեւեան
 Թափանցանց ընդ կուրծս ձրգել զախոյեան .
 Եւ որմա յարձակ յուժեղ սոյքարման ,
 Մերժիլ յարեէ 'ի մարտին խրուան :
 Ըստ յիս նոր խորհուրդ գայ յարմարական ,
 Վ՛րձուոյն երկնայնոյ ջինջ հանդիսարան .
 Նրմա 'ի նախանձ գող Աղիական ,
 Սրմա 'ի պատիւն իւր յառանձնական :
 Հայկրն նախանձու վառեալ Մենական ,
 Մատեալ 'ի կրուիւ 'ի յոյսն անսասան .
 Որով ուժգնութիւն առեալ զօրութեան ,
 Օ՛րսկիզբն կրուոց վատթարեաց համայն :
 Սա գուցէ ընդ գեղ իւր ամբարտաւան ,
 Նըշկահէր զայլովքն յոգի քամահման .
 Ուստի 'ի պատիժ իւր հըսարտութեան ,
 Հընձեցաւ 'ի սուր անդ վերածաման :
 Տես Օ՛արբեսողս՛մ 'ի գէս սրանձական ,
 Օ՛խարդ ըզհերացն արկեալ 'ի կախան .
 Տես զՆարկիսոս զայլովք լուտական ,
 Փոխեալ 'ի նուաստ խոտ վաղաթառամ :
 Արքային երկից անաչառն ատեան ,
 Յոյժ նըրբաքըննին է 'ի դատաստան .
 Մինչ զի որ անմեղ սրանձայ գող յինքեան ,
 Անդ գայ ընդ սարսեօք իբրու զանպիտան .
 Հասարակ լուաք բոլորից մարդկան ,
 Կոչ 'ի հարսանիս անդր արքայական .
 Բայց որ 'ի ձորձ իւր չէ վայելչական ,
 Արտաքս անկանի յաննըշոյլ գեհեան :
 Ապա զի առեր շնորհ ինչ վերնական ,
 Եթէ հոգևոր կամ թէ մարմնական ,
 Ի տուողին փառս աճեցո՛ յարժան ,
 Օ՛ր մի տուժեցցիս տոյժ յոգնատարժան :
 Հաւատոյն լապտեր կալար 'ի վառման ,
 Ան ընդ քեզ և իւր գործոցն 'ի յաման .
 Օ՛ր ընդ ցայգամէջն յետ 'ի քուն նիրհման ,
 Ի գալ փեսային չանկցիս 'ի տատան :
 Ունիս 'ի ձրբից ինչ կենցաղական ,
 Յայլս հաղորդեա՛ լիարդիւն օձան .
 Գիտեա՛ զի բարին ըստ իւր բընութեան ,
 Աննախանձ է միշտ և հաղորդական :
 Տընտես է անցնիւր գանձուց Տիրական ,
 Տալ ձառայակցաց զարժանին դարման .
 Իսկ որ զեղձանի յիւրում պաշտաման ,
 Սուր միջակըտուր ունի 'ի յեսան :

Մաա է 'ի տուրս Տերն ամենիշխան .
 Մաաորս խրնդրէ գանձուց ոտիկան .
 Հայեաց ընդ պապակ անդուծ մեծատան ,
 Օորոցն ընկալար հասն առհմական :

Ե Ղ Ե Ր Ե Ր Գ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Օ Ա Ր Ա Յ Ի

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ Ե .

Օարթիր ինձ նուագ դու Մակեդոնեան ընդ դէպսըն յարիր ,
 Օարթիր յողբանաց դղրդեւ շարժիւն ըզՀայկեան ջուիր .
 Մենկըն բերկրալուր կասեաց 'ի լըրոյ հընչմանց խրնդալիր ,
 Լալեաց քեզ եհաս կըսկիծ 'ի քընար ցաւոց տըխրաձիր :
 Ողբայ Հայաստան զՄրայն իւր չըքնաղ պատկեր լուսակիր .
 Կոծի Մյրարատ դըրկեալ 'ի փառաց իւրոց լայնածիր .
 Գետոց իւր վըտակք յականց Փոլոյեայ դառն արտօսըացիր ,
 Օաղուենն 'ի կասպիս հոսեն ըզցաւոց անպարտ առաւիր :
 Մտ է ինձ այժմիկ ճառ եղերերգուաց բան յարմարաղիր ,
 Ի նըկար հանել , զոր կըրեաց ըզտոյժ իշխան մեր ընտիր .
 Հայր էր նա ազգին պաշտպան պանծալի պետ բարեխրնդիր ,
 Ի փառս 'ի շինուած երկրին քաջագործ ժիր և անձանձիր :
 Լանջագեղ զարդուք հէ մայր վեհազանց չըքնաղ պըճնէիր .
 Յընծացեալ յորդիս որք 'ի սէր փառացն էին ժիրաժիր .
 Մեր է անասակ բերմանցըն բըղխուամն ընդ բոլոր երկիր ,
 Լընուլ յուռձուծիւն ըզծոցդ ընդարձակ բաշխել լիալիր :
 Օայս ըզբողաղէտ ողբալ ցաւագին ինձ 'ի վարժ մատիր ,
 Մորմոք սըրտակէզ յաղիս կարեկիր բերել զօրացիր .
 Տաւիղ տըրամալար ղեղցէ յիս ըզծով 'ի նիւծ վըշտագիր ,
 Բըբօսանք ալեացդ ըբանչացուսցեն 'ի տառ անպատիր :
 Մանղ դըժբաղդիս գոչէ Մըմաւիր 'ի մըղձուկ սըրտին .
 Օխարդ մերկացայ յանլըծորդ փառացն իմ Միապետին .
 Յարատած սիրով տարածումն 'ի յիմս զանոյշ հովանին ,
 Յաւէտ քան զանտառ սըբատունկ սօսեացն էր ինձ հեշտագին :
 Վիշապ դիւաշունչ 'ի պաշտօն պորտոյ իւր դըժոխային ,
 Յիմոցըս գըրկաց զանձկալին իմ սէր կօրդեաց դիւրագին .
 Խոզն անտառաբոյժ 'ի ցանկապատն իմ ըսպըրդեալ յայգին ,
 Օուռձալից սորեկն անդուծ կոխտեաց 'ի ներքոյ ոտին :
 Միունք խաւարի 'ի լաց անգագար հեղեղս ուղիսեցին .
 Կական անգարման ելից զանդաստանսըն զՄյրարատին .
 Լըքաւ խրնդուծիւն մերժեցաւ նըշոյլն իմ առաւօտին ,
 Մէզ մըռայլամուծ մաճեաւ անփարատ 'ի դէմսըն լուսնին :

Կործան իմ սրբիսպ յականց շափելոյ անկաւ 'ի գետին .
 Իջ յանարգութիւն փառաց իմ գահոյ բըն զարմանալին .
 Չիք ինչ մըխիթար 'ի վերայ բեկմանս այս անհընարին ,
 Եւ ոչ որ կացցէ լինել ողբակից 'ի ցաւս աղէտին :
 Հարբ դու նախաթոռ նահանգ պանծալի 'Նիւցազանց մեծին .
 Ուր է ուժգնութիւն մըշտայաղթ մարտից քո հըզօր ձեռին .
 Հաս ինձ 'ի թիկունս թափեա՛ ըզցասումնդ առ իմ թըշնամին ,
 Խնդրեա՛ ըզվըրէժ անպարտ խողխողման իմում փեսային :
 Եւ դու Հայկաշէն աւան բաղմամարդ 'ի տան եղեմին ,
 Միշտ արհօրաթափ 'ի լարս աղեղան 'ի տէգ նիղակին ,
 Եւ առիւծաբար մըռընչել 'ի գունդն այն կընամարդին ,
 Որ 'ի զոհ պորտոյն եհան յարեէ ըզտիսն երկնային :
 Ուր է պըճնութիւն ճոխս Արագածու ծաղկաւէտ լերին .
 Ուր է ծառազարդ բարձա՛ցն ոստիկան գեղն հըրաշալին ,
 Յորոյ 'ի խընամս հովտաց մարգարօտք յուռթի երփնէին ,
 Ոսկեհասկ փընջէր ոճըն լիարգիւն 'ի յանդաստանին :
 Խայտային մաքիք 'ի խառնըս խոյոց յարօտ ծործորին ,
 Համակ բերկրաւէտ գառինք 'ի խընձոյս մարցըն կայառէին .
 Բառաչանք ցըլուց 'ի հունչ հեշտալի զերկիր թընդէին ,
 Յամենայն կողմանց ծայրացեալ էր գիրգ աստէն 'ի սըմին :
 Խըցան ճանապարհք պատուաբեր խըմբից չըքնաղ 'Նիւցազին ,
 Գընացին փախեան համայն վայելմունք 'ի թևս ըստուերին .
 Խօլք երազականք զիսկականն իմ փառք անյայտ կորուսին ,
 Եւրի 'ի բազկաց սիրոյ մընացի իմ հրաշագեղին :
 Չայնեալ աստ Արայ յարիւն Կարդօսի գիւրասիրտ դարման ,
 “ Իմ առ քեզ այն վառ էր սէր՝ ասէ , չըքեզ գահարան .
 Բայց զի չէր կարգեալ Տեսչութիւնն անմահ մընալ յաւիտեան ,
 Արկած վերահաս շոյտ յափըշտակեաց յայլ կենաց սահման :
 Մի՛ յանյոյս վարանս մընար դառնաղէտ կոծոյ կըսկըճման .
 Չըթողի ըզքեզ իսպառ անտէրունչ յաղէտս այրութեան .
 Ահա՛ իմ Կարդօս ծընունդ հարազատ պետ աղնուական ,
 Սիրարկու փեսայ յանուշակ գըրգանս քոյին հարսնութեան :
 Եռանդուն է նա , 'ի գործ շահարար յաւէտ ժըրաջան .
 Յոգի ընկալեալ սիրտ աշխարհաշէն ինձ հանգունական .
 Յընծասցեն նովաւ լերինք և բըլուրք յարդիւնըս բեղման ,
 Ի՛ի ըշտեմարանք զեղցին 'ի բերոց տարեօրական :
 Որդիք զօրութեան դարձեալ յարիցեն առիւծանըման ,
 Օղսկերս խորտակեալ զամբարտաւանիցըն մոլեգնութեան .
 Օջրք հեռակաց քոց ըսպառաղէնք յանբեկ աղեղան ,
 Տարափըս նետից տեղասցեն յոսոխս շանթըս գեղարդեան :
 Այրուձին համակ 'ի թևըս հողմոց բերեալ յարշաւման ,
 Ընկեալ թըշնամեացն արագ սանձարձակ շողասցին յարեան .
 Ի վըրէժ քենու խաղալ սաստիկութեամբ անդ Մսորեստան ,
 Ընչէջ տակաւին վառէ 'ի նոսա հըրդեհ բարկութեան :

Գարմանաց է քո յիմս այս ձախողակ վէրք աղէկիղման ,
 Մի յոյժ 'ի յուզմունս ընկըղմիր հոգոց , գահ՛ն Արմաւիրեան .
 Ողբացէ՛ Նուարդ գըշխոյն վատաբաղդ ողբ յաւերժական ,
 Ընդ անգիւտ կորուստ իւրում Միւցաղին յանել բանտարան :
 Կենաց ես նըմայն էի բաժանորդ յանքոյթ հանգըստեան .
 Տեսիլ իմ խընդի ծովըս ծածանէր յազնիւ սիրարան .
 Աւաղ , թըշնամւոյն սուր փեռեկս եբեր յանքակ միութեան ,
 Բզտերտեալքս 'ի մի հատ կըտրեաց իսպառ անլըծորդական " :
 Յայս ձայն սըրտային հարթուցեալ Նուարդ յայլս վարանման ,
 Լըսէ 'ի հոգի զիւրումն Արայի բարբառ ջայլական ,
 Եղերք աղետից գետաբար ուղիսեալ 'ի կըրից կայան ,
 Յընդեն 'ի լայլուն զօրէն միամօր 'ի յողբս անդրանկան .
 Խըզէ ըզխարտեաշ իւր վարսից խոպոպսըն զարմանազան ,
 Յերկիր արկանէ ըզձաղկեսոյ պըսակն իւր զարբայական .
 Լուսնատիպ ճակատն ընդ փոշի մածեալ տըխուր կընձռական ,
 Չըքնաղ իւր հասակ 'ի հոզ թաւալի ողբերգ 'ի բերան :
 “ Իու սէր անըստուեր երկնաձիր պարգև տիպ անմահական ,
 Կենաց իմ արև արծարծ 'ի սըրտիս վառեալ գոյարան .
 Ո՞ր սառնամանիք շիջուցին զառիս զջերդ կենսական ,
 Կամ ո՞ր անդընդոց մըռայլ մըթնացոյց զարփուոյդ լուսարան :
 Բաժին ինձ անղոյգ վէհքըն վիճակեալ զայր փառազնական ,
 Բազմաբոց լուցին 'ի ծոցիս խարոյկ ըզհուր սըրբազան .
 Օղբով 'ի փարումն անքակ յարանալ յիղձ անշիջական ,
 Օառոյգ մանկութիւն յանձն իմ նորոգէր միշտ անծերական :
 Կըշռակի հասակն այն աւարտագեղ հըզօր տիտանեան ,
 Օորանս անուշից ծաւալէր 'ի յիս գուլթ ըզմայլական .
 Աւաղ , զի տապար ծարաւի սըրոյն բաբելոնական ,
 Ընկէց յարմատոյ իբր ըզթիւրաբեկ կոճղ ինչ անպիտան :
 Ի՛ար շըրթանց իւրոց յերանդ լուսավառ վարդից կարմրերսինեան ,
 Օոր յեղերս երկնից սըփռէ արշալոյս 'ի նոր իւր ծագման .
 Ո՛հ , զիսորդ թօշնեալ ըստ խորշակահար խոտոց յամառան ,
 Տըխեղձ տատանի փոշի մած յերկիր կըցեալ համրական :
 Քանցըր էր ինձ Արայ , քանցըր և անուշակ տէր գերաստիճան .
 Արում չէր ումէք յաստուածարելոց գոլ բաղդատական .
 Բերմունք հոգեշարժք հաղորդեալ նըմին յոյժ հարըստական ,
 Սերտ մըտերմութիւնն 'ի յօրէնս հիմնեալ յաւիտենական ,
 Կհայք ինձ , զըստերք տանս Արարադու , 'ի կոճ և 'ի լաց ,
 Ողբակից լինել թըշուառ Նուարդիս յանգուլթ յայս դիպուած .
 Ո՞ւր է պանծալին այն խընամածու Արայն մաղդեղանց ,
 Ո՞ւր չըքնաղսգոյն վէհութիւն անձին ժառանգորդ փառաց :
 Բարձաւ 'ի միջոյ , չէ՛ արդ կենդանի որ կեանքն էր բազմաց .
 Գընաց ապաստանն եթող զշայկեանս յաղէտս արտասուաց .
 Անմեղ բարերար 'ի կեր չարաշուք գազանին ժանեաց
 Դիտապաստ անկեալ մերկացաւ յանձնէ զօժիտսըն կենաց :
 հ 29

Անդինձ փառք իմ, փառք վեհափառից պարծանք մահացուաց .
 Ի մահուն անգամ խընկաբոյր գըթոյ սիրոյն ծաւալմանց .
 Լայ և Ասորի ճակն աղեկոտոր լալիւնս ողբանաց ,
 Փարի ըզմարմնով զոր ձուլեաց երկինք յարփենեոյն ցուլմանց :
 Բասոյդ է արգեօք զոր լըսեմք համբաւ սըրտի դիւրանաց ,
 Ի կեանքս բերել վիրալէղ հրաշիւք դից յարալեղաց .
 Բայց վայ ինձ կըրկին, թէ և կենդանի յարև վերագարձ ,
 Չէ այսուհետև փսսն իմ 'ի սըրտէս թախսին պարաբարձ :
 Կալաւ Ասորին, կալաւ չըթողու երբէք զայն 'ի բաց .
 Փառքն Աուարդայ անլոյծ պըրկեցաւ 'ի գիրկ գարշանաց .
 Ո՛հ, երկինք՝ տաճար սըրբալայր, տեղի մաքրանաց ,
 Օխարդ գասս 'ի տօկ յայս գըթոխաբուռն աղէտ շորթանաց :
 Ո՛ւր է սաւր սաստիցդ արդար իրաւամբք հատու յեսանեալ .
 Ատ հըզօր ձեռինդ 'ի կաղն ոյն յանչէջ կայծակունս մըխեալ .
 Յանիրաւութեանս 'ի վըրէժ զսրթ՝ բաղկաւ քո բարձրեալ ,
 Բզպարկեչտութեան լըկնի տուժարկուն 'ի կոր կործանեալ :
 Ե՛լ դու 'ի խորոց, Ատ քաջաբազուկ յաղեղըն լարեալ .
 Օղջախոհութեան տապաստել զոսոխ ըղբըլսոյն լըրբեալ .
 Բո անկըրկնելի գաստակ զորացի յորդիսդ շուարեալ ,
 Բառնալ զանարգանս զոր մայր պոռընկացն եբեր դիւագնեալ :
 Ելէք, զօրաւորք Հայկաղնեայ գընդին կուռ սպառազինեալ ,
 Հոսել զամբարտակն անօրէնութեան 'ի վըրէժ վառեալ .
 Մի ունկըն գընէք սուտ ըսքանչելեացն անհիմըն հընչեալ ,
 Օ, ի զիշխանըն ձեր տարածամ հընձեաց սուրըն կատաղեալ .
 Բաշտ Արարագու, դաշտ կանսչագեղ, աչին համբաւեալ ,
 Ի քեզ մի իջէ ցօղ երկնից երփնել 'ի բոյս բողբոջեալ .
 Չորացին վըտակք չըբըղխել առուս քեզ գետահետեալ ,
 Օ, ի տերն աշխարհիս 'ի քո ասպարէղ անկաւ մահացեալ :
 Օ՞վա՛կըղ Անայ 'ի վըրէժ Բէլայ 'ի խորոցդ յուղեալ ,
 Կատաղեաց ծընունդս 'ի վեր վիժեցեր խուռըն յարձակեալ .
 Է՛ր այժմ 'ի վարար ճակըն խընայեալ գըտար ամլացեալ ,
 Իմաքաղ սըրոյն տալով 'ի խոշոշ զիշխանըդ գովեալ :
 Պըղտօրք գըթոխոց խաղայցեն ըզբէ յալիս ժըխօրեալ ,
 Ժահըր ժահահոտ լըճին ծըճըմբոյ 'ի ծոցդ աղմըկեալ .
 Օ, ըմբեցցին ալքդ շնչել 'ի սըրտէդ ըզմողձ մըթերեալ ,
 Աբ 'ի քեզ կայտառք հեղձցին անպիտան 'ի կեր ժանգացեալ :
 Արբ՝ դու, Կարդոս, նոր իշխանդ երկրիս, որդեակ վեհաղնեալ .
 Է՛ր վըրէժ խընդիր մահուան քոյին հօր անպարտ խողխողեալ .
 Կենաց քոց էր նա պատճառ գերաբուն յաղիս գորովեալ ,
 Աբ ըզմանկութեամբդ էր մըշտախընամ 'ի բարիս վարժեալ :
 Ար աղէտք են ինձ յետ 'ի դիմագեղ հօրէդ իմ զըրկման ,
 Թէ առ շուայտին կացցես ընգակից, որդեակ սիրական .
 Գեղձ որ 'ի նըմին հուր անձնատոչօր է գեհենական ,
 Եւ դիւացն անգամ խարակիչ խանձիչ 'ի խանդ շամբշական :

Մի սրբազան սուրբի յըստակ մաքրութիւնդ տրղմով Ղեհոնեան .
 Ի մոլեաց սերունդ մի տացի ամբիծդ արիւն դիւցական .
 Արմատդ երջանիկ վարսագեղ ճիւղեալ 'ի մարդս եղեմեան ,
 Մի և մի արկցէ տաշտիկ ըստեղան 'ի խորդ խառնարան :

Այն , յորդորեմ վըրէժ պահանջել քումըդ հօր մահուան .
 Բայց յաւէտ քան զայն քաղցր է ինձ խորշիլդ յախտից պղծութեան .
 Արդի ես Վեհին՝ ում պարկեշտութիւն 'ի վեր էր քան զկեան ,
 Լէր անհրրապոյր , կա՛ց 'ի հայրենի հարազատ արեան :

— Մա՛յր իմ բարեփառ՝ ասէ իւր կարգոս , յայդ ձիրս հայրական ,
 Պերձ բարգաւաճեաց երկինք ըզհասակն իմ ըզմանկական .
 Բայց վայ զըրկելոյս յաղնիւ Օրնողէս իմ վաղաժաման ,
 Օխարդ պարապարտ 'ի զոհ վարեցաւ անկարգ եռանդեան :

Շինութիւնն երկրի 'ի նորին շնորհս հարնւստ էր համայն .
 Ի չորից կողմանց զեղոյր գետօրէն վըտակ հանգըստեան .
 Բնդ պայծառ գեղոյն և բարբըն քաղցունք պարգև վերնական ,
 Ի սիրտ բընաւից սերտ տըպաւորէր աշխոյժ վեհական :

Հա՛յր էր նա որբոց , խնս մածու այրեաց 'ի կարեաց դարման .
 Ինքնակալ հըզօր համայն զըրկելոց ամուր ապաստան .
 Բզգօն 'ի խորհուրդ խորին հանձարոց այր անզուգական ,
 Ի համեստս և եթ կալեալ զախօրժակ յարդիւնս և 'ի ջան :

Աւանդ ինձ , Հա՛յր իմ , Հա՛յր բարեգորով , դէմք արիխական ,
 Ազնակ , որ չեղէ վերջինդ օրհնութեան ժառանգմանն արժան .
 Ա՛հ կափոյց արդեօք զաչսըդ կաթնածով 'ի յետին շնչման ,
 Կամ ո՞ ետ հողոյ ըզբքնաղ հասակ քո ըզՏիտանեան :

Օխնչ այս , յէ երկինք , երկինք բարեղեղ առ բարիս մարդկան .
 Տըրիտուր այս էր պարկեշտ ընթացից 'ի կեանսն ամենայն ,
 Չըկայր ինչ 'ի տուրս առատ քո ձըրից հեղումն անարժան ,
 Օխարդ 'ի ըսպանդ Ատորղկան ետուր զայրըն սըրբազան

Հա՛յր բարեգորով , սէ , երկինք , ընդդէմ քեզ հիմ զինեցան ,
 Շոյտ խըլել 'ի մէնջ զսրև քո պայծառ կենաց գիւցաղնեան .
 Վահն Արարողու թափուր 'ի փառաց քոց արքայական ,
 Աղբագին հեծէ համակ սևազգեաց յաղէտ դառնութեան :

Աչք իմ հայրազուրկ ո՞չ և ըս տեսցեն 'ի լոյս տուրնջեան ,
 Բզգէմս քո անմահ որ հայեցողացն էր գիրգ հըրձուարան .
 Շըրթունք 'ի հեկեկ ողբոց ցաւազնեալք հարեալք 'ի տատան ,
 Ա՛չ համբուրեոցեն ըզձեռսըդ հըզօր յիղձ որդիական :

Տացէ՛ ինձ արդեօք ժիր յուսադրութիւն լեզուդ շնորհաբան ,
 Ար յանգուլթ հարուած անարժան սիրոյն դընի համբական .
 Կանգնեացի՞ կըրկին 'ի վըշտ քաջալէր սիրտդ արիական ,
 Ար վէմն էր անշարժ 'ի դըժուար դիպուած բաղդային բերման :

Իննացին փախեան այս վայելք 'ի մէնջ ո՞չ յոյժ անագան .
 Անդարձ մեկնեցաւ այն ինչ ըսկըսայ 'ի սէր հիմնական .
 Յայս իսկ նախագոյն անուրջք յուզէին յիս երազական ,
 Առ պատրաստութեամբ մարտին ձըգելով զիս 'ի խոր վարան :

Ի՞նչ ինձ տեսանել յԱսորուոց կողմանց զառիւծուն մատակ ,
 Յորոյ 'ի պորտոյն ժահրուտ Մատիգսեան պրտոյտքէր վրտակ .
 Յալեացրն թաւալս լուղէին զեռունք մերկ և խայտառակ ,
 Տեսիլն ազտեղի դուռն էր դըժոխոց գարշ և անառակ :
 Ընդունդ իւր անյագ 'ի խաղըս խողից գայռահատ պառակ ,
 Իբր 'ի թաթառէ յուղեալ 'ի ներքուստ յախտին վարարակ .
 Յեօթնագըլխանին նրտեալ 'ի վիշապ խաղայր 'ի ճարակ ,
 Արուժ ոչ բաւեալ երկիր 'ի յագուրդ տագնապէր յարակ :
 Երեւէր դիմել նրմա և 'ի մերս աղբիւր անապակ ,
 Օռվել 'ի հոսմանց գետոյն ադինայ ըզըրտին պապակ .
 Վիշապն անհնկէց ըզտուտն երկայնեալ յԱրայեան գարակ ,
 Լագ վերելակին լնուլ ըզտըռփումն որսայր հընարակ :
 Եւլ մինչ զոր ըզձայր 'ի ձեռքս բերել ցուցաւ անապակ ,
 Փրոյզ 'ի փորին ըզգառն մաղձին ըզճովն անյատակ .
 Կիմեաց շեշտակի զիւրե գաղանաց խըմբեալ գումարտակ ,
 Ի վայելս անձին բրունի գըրաւել զանմերձն ամբարտակ :
 Ընդ ինձ երեւէր և հայրն հըզօր գոռ և համարձակ ,
 Ընդգէմ գաղանին խաղալ 'ի պայքար խըրոխտ ձիարձակ .
 Եւլ յահեղ ձայնից շըրտուցեալ իսկոյն ահափետ համակ ,
 Տեսանել չեհաս թէ ո՞ յերկոցունց տարաւ մըրցանակ :
 Յահի քասքընեալ յայնմ երեռութից անդր 'ի յարթմընին ,
 Մերոյն անկանիլ յաչս իմ ձեանայր 'ի խըռան մարտին .
 Շուարք գաղանին աղմըկէր ըզսիրտ գոռայր առ ցաւին ,
 Տոչորք 'ի լերդին այրէին զաղիսն իբր 'ի հընոցին :
 Եւս էր տեսանել վըշտապատ որդւոյս աղէտ գառնագին ,
 Եւս առնէր զըրկել 'ի հօր խընամոցն այն գերմարդկային .
 Օրնչայլ մխիթար յայս անգիւտ կորուստ, զի՞նչ ինձ դիւր անձին ,
 Թըշուառ է ինձ կեանք թէ և հայրենի վիճակեալ գահին :
 Ո՞ տայր ինձ հայր իմ, ո՞ տայր տեսանել ըզքեզ վերըստին ,
 Փարիլ եռանդեամբ փարիլ և ծըծել քաղցրութիւն հեշտին ,
 Կըթութիւն երկնից , էր անկարեկիր յիս ամենեին ,
 Թէ և որդւոյս ոչ գըթա՛ 'ի յաղէտս Մօրն իմ Նուարդին :
 Օառոյգ մանկութիւն վարդերանգ վառեալ շնորհացն երկնային ,
 Մատոյց և կըցորդ կենաց ըզըքնաղն յաղանց երկրածին .
 Օորոց վայելմունս ջինջ և անապակ յականցն եդեմին ,
 Շունչն մահաբեր կասեալ ցամաքեաց դըժնեայ վիշապին :
 Մեռցի՛ աստ կարգոս , մեռցի՛ 'ի կորուստ անզոյգ դիւցաղին ,
 Եւ կամ տուժեցի վատամահ տուգանս լըկտի Նըջուհին .
 Կունդ գումարեցցի գունդ արիւնախանձ գունդ ցամաքնագին ,
 Բզվըրէժ քինուն հանել զըրկանացս այս անհընարին :
 Վաշտկան ահարկու պարծանք մեր նախնեաց անվան հանդիսին ,
 Յետնեցի՞ այժմիկ առ մըսեղ կամուրջ անցորդաց դիւին .
 Յառաջ մատերուք վառեալք 'ի դայրոյթ անչէջ հըրային ,
 Յաճիւն յեղյեղել զանտառն զօրաց Նուրեան գընդին :

Ահա դիմագրաւ յառաջամարտիկ ընդ ձեզ ես ինքնին
 Անդարձ գիմեցից՝ խաղալ 'ի խրոան խրրոխտ խուժանին .
 Սուր մեր ծարաւի զովասցի յարիւն անյագ պոռ ընկին ,
 Գետ բոսորական ներեսցէ դւ շտին ըզմարգագետին " :
 Սատչէր անդ յողոք մայրըն գառնաղէտ առ գըթոյ սըրտին ,
 Աղերս արհանէր չըտալ 'ի վըտանգ զմանկութի նն անգին ,
 " Կարուստրն քո Հօր տուգանս անդարման ետ Հայաստանին .
 Մի կրսկներ՝ ասէր , զայլէտըս մօր քո 'ի կոծ լալագին :
 Գոհ եմ ես՝ յարէր , զարդար իրաւանց վերնոյ ատենին ,
 Օ ի մահ անշաղախ քան ըզկեանսրն զեղծ ընտրեցին բաժին .
 Օ ի յայտ ընդ անմահս անտըրտում պարէ յանմահ դարաստին ,
 Յայնրմ վատանուն մընայր 'ի տանջանս յաննըշոյլ բանտին :
 Օ ի նչ օգանն մարդոյ հեշոանք անցաւորք՝ որք չէն ըստ կարգին .
 Օ ի շոյտ վախճանեալ յողբալի վիճակ մատնեն գեհէնին ,
 Իսկ կեանքըն սակաւ 'ի հաճոյս երկնից ուղղեալ անդ ըստին ,
 Լուսազարդ պրճնի յանթառամ վայելս անանցականին :
 Առ այս նըկատէր իղձն աստուածարեալ հօր քո վեհազին ,
 Յայսմիկ ըզբօսնոյր ըզցոյգ և ցերեկ մաքրասէր հօգին .
 Արդ որում բաղձայր ընկալաւ արդեամբք զաննուազ բարին ,
 Թէպէտ և 'ի մեղ կըսկիծ ներգործեաց 'ի կէզըս լերգին :
 Հանգարտեաց , սրգեակ , շատ է այդ աշխոյժ հայրասէրդ ըզձին ,
 Այժմ 'ի տըրիտուր գորովոյ գըթոյն այդքան չափեսցին .
 Տըհաճ է անշուշտ առ այդ քո խիզախ սիրտ քո Օրնողին ,
 Բաղձանք են նորա ջանալ քեզ 'ի շէնս բընիկ աշխարհին :
 Դարձիր տընտեսել անգրէն 'ի յարգարս կարգ ըզհոյրենին .
 Յաւելուլ 'ի նոյն լայնեալ ըզմըտաց խոկումն ըզխորին .
 Արով անդարման ցաւոցըս տագնապք դիւրումն ընկալցին ,
 Եւ փառք հայրենի գահոյից քո այս պայծառ փայլեսցին " :
 Յայս յորդոր գոյն ինչ եռանդեան բորբօք մեղմիկ հանգարտեալ ,
 Յազգային գործոց պարապ թեարկէր Կարդոս վեհազնեալ .
 Բայց 'ի յիշատակ չըքնաղ Օրնողին յանձըն խարուկեալ ,
 Գոչէր ժամ ընդ ժամ՝ " Աւաղ աղէտիս որ զինե պատեալ :
 Աչ քաղցր էր , հայրիկ , հանել ըզվըրէժ 'ի մարտ խիզախեալ ,
 Ի սուր սուսերի մաշել ըզվարարն զանամօթացեալ .
 Բայց զի արգելայ 'ի մօր գորովոյ սաստիկ թախանձեալ ,
 Անմահիցն է արդ վըրէժ պահանջել բազկաւ բարձրացեալ :
 Մաշեցայց սակայն , անչէջ մաշեցայց ցասմամբ հըրդեհեալ ,
 Յողբս ողողեցից զերկրիս լայնութիւն զոտիցըզ կախեալ .
 Օ ի վերքս յիմ սըրտի անբոյժ 'ի դեղոյ մընան զայրացեալ ,
 Մինչև յանմահից փառսն ըզքեզ հոգւով տեսից զարդարեալ " :
 Անդ Նուարդ տիկին յԱրային իւր սէր համակ խարուկեալ ,
 " Այս է մեզ՝ ասէր , հարկ անհըրաժեշտ 'ի հարցն աւանդեալ .
 Բառնալ խընամով ըզգին պատուական յորմէ հողարկեալ ,
 Գանձել ըստ կարգի 'ի շերմին պահեստ վայելչակերտեալ " :

Ընդէն առ բանին ազգախումբ հանդէս յընթացս երագեալ,
 Հանեն ըզմարմինն արդէն 'ի վըհին 'ի նեխըս լուծեալ.
 Յաւիշկ անուշակ լուանան իսկոյն 'ի հողոյն սըրբեալ,
 Ի մաքուր պատուա յարքայավայել գեղապատ պընդեալ.
 Ողորմ էր տեսիլն այնրը փոփոխման որոց դիտակնեալ,
 Որպէս յառաջին գեղոյն երևէր խըրթնի խաթարեալ.
 Լուսալիծ ակունքն յեռացման որդանց ընդ շարաւ հարեալ,
 Կըծեայ որովայնն 'ի ժըխորս աղեաց ժանտահոտ ժողխեալ.
 Չէր ումեք մերձիլ զօրէնսըն թաղման կարգաւ սրաշտակեալ,
 Թէ չէր վաղ ընդ հուպ յանոյշ հոտաբոյր սերտ խընկաւորեալ.
 Ի եղոցըն դարմանք յամոքումն ըզդին ածին շարաւեալ,
 Եւ յիւրայնոց սիրտ նոր տըպեցին սուգ կըսկիծ դառնացեալ.
 Ընդ էր նորոգումն կանչոյ և ճըշոյ անդ հերբըն խըզեալ,
 Եւ չք ամենեցուն ակն էր արտասուաց գեաօրէն բըղխեալ.
 Գոչէր անդ Նուարդ, գոչէր և կարդոս 'ի ձայն հեկեկեալ,
 Եւ անդ, ասէին, մեզ վայ և եղնկ յայս ժամ վիճակեալ.
 Ուր է վարդերանգ գեղոյն արևումն քաղցրը վառվառեալ.
 Օոր արդ տեսանեմք յանկերպ խաթարումն իսպառ համակեալ,
 Ո՛հ, գեղ մահացուաց արտաքուստ յերանգ նանրութեան փայլեալ,
 Օ խորդ կորընչի որպէս պըզպըջակ իսկոյն պայթուցեալ.
 Իտտք վաղաթառամք գոնեայ զաւուրս ինչ յուժին տոկացեալ,
 Կանաչոյն իւրեանց զերփնումըն պահեն 'ի թերթսըն խըռուեալ.
 Եւ տիպն սսկեփայլ յանթառամ ծաղկին 'ի գընդակ սերտեալ,
 Բաղմամեայ աւուրբք 'ի գոյն բընաւոր փայլէ փողփողեալ.
 Իսկ մարդ առ կենօք գեր զամենայնիւ փառօք պերճացեալ,
 Ի շընչել հողուոյն փոյթ յորդն 'ի շարաւ մատնի կերկերեալ.
 Եղնկ է մարդոյն՝ որ յայս վաղանցուկ գեղ շըքեզացեալ,
 Իբր 'ի յարակայ ըստացուած պանծայ ունայն փըքացեալ.
 Բայց մեք զայս պաշտօն տարցուք 'ի սըսակ՝ ասեն, զըսկըսեալ,
 Բզմարմին Պետիս յաւանդ մայրենի գըրկաց մատուցեալ”.
 Օրինօք նախնեաց վայելուչ կարգին անգըր պար առեալ,
 Թըխազգեստ հանդէս պատուէ զմիապետ իւրեանց ըզմեռեալ.
 Բառնան 'ի գեսոյակ համակ ծաղկասփիւռ անուշահոտեալ,
 Երկրապիշ տանին 'ի հանգիստ շիրմին 'ի սիրտ ցաւագնեալ.
 Տապան հայրենի մայրօրէն գըզուէ զաւանդըն գովեալ,
 Եւ շանք բարետիպք անմըռունչ պատուեն յաւէտ հըռչակեալ.

ԳԼՈՒԽ ԺԶ .

ԵՐԳԻՑՈՒՆՈՒԹԻՒՆ ԸՌ ՇԱՄԻՐԸՍ

Ո՛ւր ես , պո՛ռնիկ դու Շամիրամ ճակ դիմագող :
 Յո՛ր գարշանացն 'ի ժահր արդէն ծրփիս յողող :
 Ե՛կ տե՛ս զԱրայ ընդ անմահիցն արփիաշող ,
 Արբասիրաց մատեան վարուց տառ ոսկետող :
 Պորտ քո զազրուտ ծրծրմբածով գիջացն 'ի սող ,
 Հին վիշտպին ըզհրրապոյր պատեալ ընդ կող .
 Որով 'ի տապ ախտին խանձեալ յայրումն անթող ,
 Ի վավաշման վերինջ վառիս միշտ շրթնագող .
 Ո՞ ժրխտեսցէ դուստրը լինել ըզբեզ փողփող :
 Սերկանդամին այնմ Աստարտայ ախտարծարծող .
 Նա 'ի գրգռիւ իշանդամից լինեալ անքող ,
 Դու մուտ անփակ համայն ազանց առ ընդունող :
 Սածուած մարմնոյդ 'ի խրմորման իւր շատահող ,
 Բզբոց անզուսպ մաղձին ապուեալ յօդ աղամող :
 Գեղձ լըրբենի վառել յաղեացրդ քս խանձող ,
 Յորոյ շիջոյթ ջուրք աշխարհի չիցեն կարող :
 Կերպագրութիւն քո յախտայինս ամբարձաձող ,
 Շընակրզակ վարսզաքիթ դէմբըդ յըշտող ,
 Կամս անառողջ կալեալ 'ի թօնս հակամիտող ,
 Ի փարսքմունս անամօթից ժիր և յաջող :
 Օ՛րնունդ հանգէտ քում ծընողիդ ամբարտաւան ,
 Ի յամսոս արկեալ զաթոռ հրպարտ յաւակնութեան :
 Ո՛ւր է անմահ քո բարձրութիւննն աստուածազան ,
 Օ՞ր պանծայիր տալ և որոց բեզ պաշտական :
 Դուող կարծեօք զանձնէ լինել ամենիշխան ,
 Լըցեր զերկիր պըղտոր ուղխիւք անսուակման .
 Եւ առ Օ՛աղկուտ լերին հիւսսոյ մաքուր կայան ,
 Ժըխոր զեղուլ յանդըգնեցար ըզդիւական :
 Տունն եդեմայ օրինաւոր մարց գերգաստան ,
 Խառնէր ընդ իւրսն ըզքո ծընունդս ըզխոյգողեան .
 Աըշտածաղիկ բունն 'ի յաղբերս քառառաջեան ,
 Տերեւէր ինչ 'ի ցախ ցըրդիդ փըշաստեղնեան :
 Օ՛ի՛նչ կարծէիր զածսի՛ժ փըցուն դու Աստղիկեան ,
 Իբր ըզլագոտ բացընկեցիկ 'ի ծընընդեան .
 Օ՛ինըն գիւցազն 'ի գիրկ գըդուեալ մօր սեպհական ,
 Անէր ըզբեզ հաղօրդ յըստակ իւրումն արեան :
 Ի յաղաւնեաց սընեալ ըստ քո առասպելման ,
 Ճընձըղկաջեր հարար 'ի տապ Ափրոդիտեան .
 Արդարասունն այն Արագիլ վիշապասպան ,
 Յարէր 'ի քո յանկարգ զօշիւն չարախտական :

Վա՛հ, որ ըզյոյսդ 'ի դիւթս եդեալ յԱրալիղեան,
 կենսաւորել անգրէն ըզտենչ քո մոլեկան .
 Ըրդ նանրացար յաստուածամարտ քում խորհրդեան,
 Յանձին անգամ 'ի կեանս եդեալ անբաւական :
 Եւրբն ի եզքայ յԱրալեզաց քոց դից մեհեան,
 Յարիւն զոհից Բեղդէբուղայ հին ճանճարան,
 Յորմէ կենաց բուրումն ախորժ և հեշտական,
 Մեծ գըշխոյիդ հաստտելեաց և եթ արժան :
 Պորտ 'ի բըռին զի՛ է գելուլ քեզ զորովայն,
 Ի համարեր հարեալ յերկունս զերթ ծընընդեան .
 Գուշակուծիւնք ահա լընուն 'ի քեզ համայն,
 Բեզ և քոյոց տալով ըզկեանս անեզրական :
 Վա՛շ, նորակերտ յանմատոյց բերդդ 'ի Հայաստան,
 Ի ծովակէն հոգի շընչի յաւերժական,
 Բզկեզծ Ըրայն առ 'ի վայելս զԱսուրական,
 Մինչև իցես 'ի Նինուասայ առեալ վախճան :
 Գեղեցկուծիւն ազին վայրաց Հայոց եակրին,
 կայտառ աշխոյժ ըսքանչացոյց ի քում սրբաին .
 Լէք ըզՆինուէ զաթոռ փառաց քոց զսուաջին,
 Օ՛ի մանկասցիս մըշտամատաղ 'ի Թորթորին :
 Ընգ ամբարտակն ահեղաչէն վիմարդ լերին,
 Բեզ անմատոյց գըղեակ 'ի գործ աղջամըջին .
 Որ 'ի վառումն խանձին սիրոյ քո սաստկագին,
 Վըստահուծեան քոց արծարծէ յոգւոյդ հնոցին :
 Կանակիտ աղբերց խոխոջք իսկ գետածին,
 Որ զովարարն են ծարաւեաց տապոյ պասքին .
 Հըրակայլակ զեզցեն ըզթօնս յանձնէ ջերմին,
 Օ՛ի և գըժոխք շիջուցանել չըբաւեսցին :
 Օգըն մաքուր վարդանըկար յերանգս այտին,
 Ի գոյն գալկան հարցէ ըզգէմսըդ մաղձային .
 Օ՛ի գեհենոյն ճըճըմբահոտ զազրաթորմին,
 Սընգոյր չըքեզ է երեսացն Վիբոդիտին :
 Լեռնաախար միապաղաղ կոթող վիմին,
 Օրր Հայաստան ետ 'ի ժայռից իւր խարակին .
 Ի Բաբելոն զամօթըն քո բանայ երկնին,
 Թէև ինքն է հըրաշալեացն 'ի համարին :
 Սարաւանդակն ետըղ կարգեալ յԱրալեզին,
 Յամօթ արար ըզքեզ 'ի սուտ ըսքանչելին .
 Բայց անպատկառ քո լըբբուծիւն անասնային,
 Չըտայր 'ի միտ առնուլ զայպանս զամօթալին :
 Օ՛ի պաշտելի մայր քո յաւերս Նսկաղոնին,
 Պըղծասիրացն էր փարելի 'ի տես լըբբին .
 Յորմէ և դու ծընունդ լըսիրշ նըման նըմին,
 Համայն երկրի եդեր ըզքեզ լայնանկողին :

Սուր խողխողիչ հոգւոց սրբեալ 'ի միջնողին ,
 Անխրարաբար գահիճ մարդկան կացեր ազին .
 Օպաշտօնատարս և զնչ պաշտօղս 'ի միասին ,
 Տապաստ արկեր , գէշ ձրգեցեր վայրավատին :
 Մենոն այր քո չըհանգուրժեալ չոքաւ ինքնին ,
 Աինոս գաղթեալ ելիք ըզգահ իւր զարբենին .
 Իսկ հրաշագեղ Պետրն Հայոց զազնիւ հոգին ,
 Բում գարշանացն 'ի զոհ արկեր անդր 'ի մարտին :
 Օղեաց քոյին ծընունդս ետուր 'ի կեր ախտին ,
 Անգուժ հընձեալ իբրև ըղխոտս անապատին ,
 Աոր կըռոնոս զաւակակուլ առ երկիւղին ,
 Գաղանացար առ շուայտիլ յանմեռ թագին :
 Բայց Արամազդն առ քեզ Աինուաս յայն կորըստին ,
 Անկուլ զերծեալ 'ի ցամանէ քո արջային ,
 Եայթքել ետ քեզ շունչ ընդ աղեացդ ըզդիւտիւն ,
 Շունք և գաղանք յընդերըս քո կաքաւեցին :
 Ղեմ վատազգի յամառ կորիւն գըժնեայ քարբին ,
 Յի՛նչ յուսայիր եղծել ըզկարգն ըսկըզբնածին .
 Չէր քեզ հերիք Մենոն հըղօրն 'ի Ասորին ,
 Եւ կամ Աինոս պերճ թագազարդն 'ի Աինուէին :
 Ահա մօտ է քեզ արժանի վըրէժ վերջին ,
 Թագաւորել անդր 'ի գեհեանն աղջամըղջին .
 Օանձամբքդ ելցեն օձք և կարիճք անդընդային ,
 Բոցաբերան անքուն վիշապք շուրջ փարեացին :
 Հըրակոհակ գետ բազանիս քեզ անդըստին ,
 Եւ կայծակունք տոչորականք իսկ անկողին .
 Առ ըզհանգիստ , արձակ գառեաց մերկամարմին ,
 Ար անպատկառ յորսայս գայիր սու ամբօխին :
 Արքայն Հընդկաց չափէր արդեօք քեզ փառք յեաին ,
 Այն ինչ եբաց յանպէտ իրան քո խոց կըրկին .
 Այլ Բափիրայն նահանջ հըղօրն արկեալ ձեռին ,
 Պահեաց յանարդ ինչ սատակումն 'ի քում գահին :
 Վնչ սապատողն անթիւ ուղտուցդ ագուռ թաթին ,
 Օոր կանգնեցեր ասեղ կարգաւ 'ի գուպարին .
 Ահա բերին քեզ յաղթութեան յաջող բաժին ,
 Արպէս ըզյարդ կասեալ յաթուրս փըղաց Հընդկին :
 Եհէ . արդիւնք խուռըն զօրացդ յանդոյ մարտին ,
 Ի ի աւարաւ զըշտեմարանս քո գեղուին .
 Թէ ըղտացանկդ ընդ մըշակացն 'ի լայն դաշտին ,
 Գաղանակոխ չէր մըղեղեալ 'ի հոս հողմին :
 Ղակատագիր քո յայս նուագ յաղատս անեալ ,
 Տայր խուսափել որպէս զայծեամն ինչ զարհուրեալ .
 Բակորի դարման 'ի բոյժ վիրացդ սու մատուցեալ ,
 Թողոյր 'ի խաղս արջոցն առնել խայտառակեալ :

Բզգաստանալ չէր քեզ արդեօք, ս' դիւագնեալ,
 Ի մարդկօրէն վարմունս ուղղեալ զանձնըդ թիւրեալ.
 Բայց զի յերկնից պարգևսն եղեր անօրինեալ,
 Հապա փոյթ արբ ըզլի բաժակ մըրրախառնեալ:
 Ահա երկինք զանօթ մահուն պատրաստ կաղմեալ,
 Բզնետարն իւր այրեցելովք է կուռ գործեալ.
 Հանէ զարև 'ի գարշ մարմնոյդ պըղծաշաղեալ,
 Բզգիւակիր քո գէշ յորդանցն 'ի կեր արկեալ:
 Անթաղ լըքցիս մերկ 'ի բացի շողիղ հոտեալ.
 Վաշ կարգասցեն քոյքդ 'ի ձաղանս քո բերկրեցեալ.
 Բնդոտնեցի շուք պարծանացդ աստուածարեալ,
 Աղեխքդ իսպառ մուկեցնեցին ըզյոյս հատեալ:
 Անխն Արայեան մարմնոյն ըզփառսն իւր յաճախեալ,
 Օ ի սրբութեան սիրովն անկաւ շահատակեալ.
 Իսկ քոյդ շարաւ յանասնային դիոյ ժողիւեալ,
 Անխնդ գանչել առնէ՝ որոց բիբս արձակեալ:
 Եթըն վեցեակ ամօք 'ի գահ թագազարդեալ,
 Օ ինչ ուղղութիւն վարուց ցուցեր, քսի՞ շուայտեալ.
 Օ ի և նախ քան ըզտիրանալդ զեղծ սրագշտեալ,
 Պիղծ հոսանաց գըտար լըճակ գարշահոտեալ:
 Կոյր առաջնորդ 'ի շեղտամեղտս հոմերացեալ,
 Բաղմաց 'ի գուբն անել անկման կորապետեալ.
 Այժմ 'ի մարմնոյն իսկ արևէ հէգ խըրթնացեալ,
 Յանլոյժ խաւարն յաւիտենից անդերձ մատնեալ:
 Առ 'ի թիկունս քեզ ըզլարդոս գոռ խիզախեալ,
 Յանձն ընկենուլ ըզտէրութիւնն 'ի բաց կորդեալ.
 Օ ի քո Աինուաս ընդ Օբրադաշտ ահեղ խըմբեալ,
 Տայ քեզ պըսակ վերջին սըրով տապաստ արկեալ:
 Անգիտացար անձին չափու արջուկ ջաղջեալ,
 Ի բաղդ յաջող միշտ կարծելով կալ կանդաղեալ.
 Չէր քեզ ծանօթ լըկնեացն ողող արդար չափեալ,
 Չածէր 'ի միտ ըզսաստ սրտոժոյն սրոց խեռեալ:
 Առածն անշուշտ ըզնոյն կըրել գըր ինչ գործեալ,
 Դըստեր հարկի յանվըրէպ չափն էր կանոնեալ.
 Անդ դից սերմանդ յանասնատուր ջամբսըն սընեալ,
 Կարէր նովին ուղիղ վարիլ՝ յուշի կալեալ:
 Այս ահա գով արժանապէս քեզ հատուցեալ,
 Վաշ վաշ կարգամ, հիգացելոյդ 'ի շուք ծաղկեալ.
 Ի՛նչ արդ 'ի փառս դիւագդեստիցն անմահացեալ,
 Եառանգ արդեանց գողով զոր աստ արուեստակեալ:
 Այլ զի՞նչ օգուտ մեզ 'ի յօձիդ երգիծանաց,
 Յանբան վարուց քոց զի՞նչ արդիւնք մըտաւորաց.
 Թէ թիւրակէս դարման ցաւոց հոգեկանաց,
 Արոց կարգան տալ սակաւուք ո՛չ փորձեցայց:

Առ թագակալս իրացդ աջողք յոյժ գերազանց .
 Եւ նրբբարհեատ խոկմունք ուշոյդ հընարիմաց .
 Այլ թօն անձինդ անյագ անդունդ միշտ աղմբկաց .
 Ուր հոգեհեղձ սուղան ազինք երկրածրնաց :
 Շունչ թեւելեայ զեղեալ 'ի ջուրս համայն աղգաց ,
 Միայն 'ի գործ մըրըրկեցեր ամօթալեաց .
 Ի շնականն իսկ բարոյից լեալ արտալած ,
 Յամենայնի խոտան գըսար և վատթարած .
 Այժմ ինձ 'ի գէպ գալ 'ի յորդոր վերծանողաց ,
 Յօրինակէս խըրատ առնուլ ըզգաստանաց ,
 Ախտից մարմնոյ չտալ 'ի գերբ զամօթ դիմաց ,
 Յանձնէ մերկեալ զազտեղամած ձորձ լըրբենեաց :
 Օ՛ի մեղ խըրատ գըրեցան անցք դարուց նախնեաց ,
 Օգրովք կարդան պահ արկանել ըզգաստանաց .
 Յամս առաջինս հայեցարհւք աչօք մըտաց ,
 Օ՛ինչ ինչ վըրէժք 'ի վարձ տուան անկղխտանաց :
 Յաւուրս Նոյի դարն յազտեղիս մածեալ մեղաց ,
 Որովք արդեօք 'ի շամբշէլոց զերկիր սըրբեաց .
 Սահանք երկնից ակըն բացան յորդ անձրեաց ,
 Անդունդք երկրի ծովս ուղխեցին համատարած :
 Հեղձաւ եղձաւ մարդ և յորս էր շունչ ինչ կենաց ,
 Միայն Արդարն 'ի նոր սերունդ մարդոց մընաց .
 Կորոյս երկիր զվայելչութիւնս իւր ճօխազգեաց ,
 Օ՛ի որք առին երկրէք չետուն բերս ըստ շնորհաց :
 Իսկ որք ըզկարգ բնութեան լուծեալ ազգ մըծըղնեայց ,
 Յաւուրս Ղովտայ նոր բուսուցին ըզգաղձ չարեաց ,
 Յանձրե հըրոյ յաճիւնացեալ յերկնատեղաց ,
 Վըրէժ ինչ նոր պահանջեցան ըստ յանցանաց :
 Եօթնեակ հըղօր ազինք երկրին այն աւետեաց ,
 Պըղծաշաղեալք զօրէն ձորձոց ապարահաց ,
 Ինդ անառնոցն 'ի սուր անկան յարայելեանց ,
 Ըստ հրամանին՝ զոր Սուրբն երկնից անդարձ կընքեաց :
 Անց 'ի Սատտիմ, տէս զարայէլ զընտիրն ազանց .
 Յաղջիունս մօլեալ Սովաբացւոց անդ ձիգ 'ի բաց .
 Օ՛ի սրդ նախանձն Երկնաւորին 'ի սուր հընձեաց
 Յարանց անտի ըզբառ վեցեակսըն հաղարաց .
 Տէս ըզՕամբրի ճետ Սողովմայ ձի իգախանձ .
 Ի հուր Քաղբեայ Սագիանու վառ մօլեգնած :
 Որ յանդիման իսկ Սովսիսի և բանակաց ,
 Լըկնէր յայտնի ընդ կինն 'ի գործ անամօթ շանց :
 Մուտ 'ի հընոցն , ուր Փենէէս բոց բորբոքած ,
 Չեռն 'ի գեղարդ եմուտ ըզհետ չարագործաց .
 Անդ ողջախոհ մըտօք դիտեա՛ , 'ի զըննին կաց ,
 Ըզգառնաղէտ տեսանել զելս ըզհետ եկաց :

Օ, ի Բարեփառն այն 'ի նախանձ Տեառնն փսուաց ,
 Ոստչեալ անդէն որպէս փայլակն ինչ սրբնթաց ,
 Շամիրէր ուժգին զայրն ընդ կրնոջ 'ի մի հարուած ,
 Բզաստ մահուն քահեալ յորդուցրն Յակովբեանց :
 Օ, ի նչ յիշեցից երկար և զայլսն 'ի սոյնպիսեաց ,
 Որ յայլ ազանց լինեալ առին ըստ արժանեաց .
 Ի մերս եկից գրբել ըզտոյժսրն տանջանաց ,
 Օորս կրբեցին որք յառականս չարկին ըզանձ :
 Եթանադին և Պապ որդիք սրբոյ Յուսկան ,
 Ի յարմատոց բարեաց բուսեալ ճիւղ ժանտական .
 Ի վերնակրօն հարցրն շաւիղ սրբբասահման ,
 Օեղին տատասկ ըզգարչ ախտիցն անասնական :
 Բրունի բերեալ 'ի սուրբ պաշտօնն հրեշտակական ,
 Թողին իսկոյն թաղեալ 'ի տիղմրն վաժաշման .
 Որոց ընդ հուսի հասեալ սրտիժ սատակչական ,
 Հուր երկնառաք կարճեաց յայլոց զախտին հոսան :
 Մանուկ արքայն մեր Երտաշիւր ճետ Ետրղկեան ,
 Եւ որ եկաց յաջորդութիւնն Երշակունեան ,
 Օիւրոց նախնեաց ըզուրք սրտուոյն քաջազնական ,
 Մատնեաց 'ի լոյժ մեղկումն անյագ ճակաճանման :
 Իւրքն 'ի խրրատ ըզգաստութեան վաստակեցան .
 Պանք պարթևին սուրբ Սահակայ յունայնս անկան .
 Նախարարացն իսկ համոզանք մերժեալ խոտան ,
 Ետուն նրմա սրտիժ անդարձ տարագրութեան :
 Մերժեալ իսպառ յիւրրն սրտուոյ արքունական ,
 Ընել արկաւ յնյուշ դրդեակն 'ի խուժաստան .
 Ուր մաշելով յաւէտ 'ի հոգս և 'ի վարան ,
 Յերկուց կենացն իսկ զըրկեցաւ տարասահման :
 Տեսի աչօք սողոմազանջ զոք բեմական ,
 Ընյագ 'ի նոյն չարիս ծրփեալ ճականրման .
 Որում պատիժ շոյտ ժամանեալ ծառավիժման ,
 Փրչեաց ըզունչ սուրբ թոշակին իսկ անարժան :
 Ի գիր բերել 'ի սոյնպիսեաց աստ զամենայն ,
 Յերկայն ըզկարգ բանիս տանի հազներգական .
 Միայն այս գայ ըմբօն 'ի յուշ իմ խորհրդեան ,
 Յիշել քանի՞ են շունք 'ի զեղժ պարկեշտ վարման :
 Ի՛ շուն 'ի սիրտ , է՛ 'ի գրբուած , է՛ 'ի բերան .
 Բաց յայնմանէ՛ որ յանձին գործս է շնական .
 Ժանտախտ հոգւոց են զեղժարարք այս չորեքեան ,
 Բայց և յինքեանս գոյ վրնասուցն իսկ աստիճան :
 Շունն որ 'ի սիրտ միայն անձին է չարագան .
 Թարթափ յախտին կալեալ ըտոուեր 'ի ներքս յինքեան .
 Ի յորձանուտս իւր սրբտային առեալ շրջան ,
 Ելեաց յալիս միշտ պրտոյտքի 'ի թաւալման :

Արուճ անդ է վրտանգ նաւուն իւր ընկրղման ,
 Են ինչ և կամքն է խորհրդոյն զուգահաւան ,
 Ընդ շնագործ է կատարեալ 'ի սիրտ իւրեան ,
 Արպէս անշուշտ վրձռէ պատգամըն տէրունեան :
 Շունն 'ի գրրուած է որ կամօք աստակրական ,
 Սուրբամիտ վիժէ ծընունդս յիւրըն մատեան .
 Ընչոյս կորիւնք իւր կաղկանձեն յանձին մըթան ,
 Շնասիրացն և եթ եկեալք 'ի դրդուարան :
 Սա քաղցկեղ է համաճարակ անբուժական .
 Ըն ամենայն տարածել թոյն մահակործան .
 Բորոտութիւն ինչ է հոգւոյ փոխադրական ,
 Ար պրղծագնէ ըզմաքրութիւն մըտաց մարդկան :
 Յայտ Ըրիտս , Նեստոր թըշուառ չարագնեցան ,
 Մակեդոն իսկ և որք ըզհետ նոցուն չոգան .
 Ըտուածընդգէճ վիժած բանից մուրական
 Խանձարրեցին 'ի պիղծ կապերտ մագաղաթեան :
 Ըյսպէս բազում պիղծ սաղմնառուք սյամիկ սերման ,
 Օրնան բուր ազանց վիժած նորաղանդեան .
 Արք զուղիղ բան գրրոց ծեքեալ ըստ ասորժման ,
 Օնախնեացն հեգնեն զանմըտութիւն յիւրեանց դատման :
 Բայց միտք իւրեանց է 'ի մուրս անուղղական ,
 Յօձին թունից ժանկս ընկալեալ ըզմահացան .
 Արոց բըրտանց անդ տըրիտուր պատշաճական ,
 Հուր համակէղ է ընդ սյսոցն յանչէջ գեհեան :
 Վօլթէռ յաստի խառնից ծընունդ թըշուառական ,
 Ընդգէճ Վեհին լեզու սրբեալ ըզդիւական ,
 Յերկանց սրբտին զածած վիժեաց բըճբըճական ,
 Խորդ հըրեշիք խախտել զօրէնս հայրենական :
 Ըպրստամբեաց յուղիղ կարգէ սուրբ հարսնութեան ,
 Օորս օրինօք կապեալ կային սերտ անբաժան .
 Թուրամօրթից պըղտոր չափեալ հին խարդախման ,
 Օուխտին սրբոյ մանկունսն արար վարատական :
 Սոյն սոքին են շունք 'ի գրրուած , և որք յայս գան ,
 Պըղծեալք յանձինս՝ պիղծք 'ի շըրթունս , պիղծք 'ի խոկման .
 Ար զառականս անսուրբ վարմանց գաղտ 'ի պատեան ,
 Լիրք երեսօք 'ի տառագիրս բնաւից բանան :
 Յայտըճ ժանտից լեր 'ի բացեայ , սվ խոհական .
 Լեալ ինձ Ըրայ առ Շամիրամն անհրպական .
 Մի՛ շօշափեր , մի՛ յակըն տար , ա՛րկ 'ի խոպան ,
 Հոգւով 'ի սուրբ գրրոց ճեմեալ յուսումնարան :
 Վիշապատուտք են առ երկնիւք ոլորտական ,
 Քարչեն զերրորդ մասն աստեղաց յիւրեանց անկման .
 Բանակ կարգեա՛ ընդ Միքայէլ պետ վերնական ,
 Յերկնաւորացն 'ի կրօն հաստեալ վայելչական :

Լէր աստ Յովսէփ առ 'ի զերծիլ վերարկուահան ,
 Գաղթեա՛ն 'ի բաց յանսուրբ բանիցն հայհոյութեան .
 Որով փայլեալ 'ի թագ շքեղ 'ի գաւազան ,
 Սովեցելոց կացցես հարուստ ըշտեմարան :
 Տոյժ ջարագոյն է անըսպոյժ վիշտ վարանման ,
 Ի հաղբ նոցին թակարթեւոցն անզերծական .
 Օ՛ի զերփնասայտս օձից գունեալ բանքն 'ի տեսլեան ,
 Սահ հոգեսպան տաճեն 'ի սիրտ՝ որոց կարգան :
 Ի և տեսակ ինչ ըստորին այս փարաքման ,
 Սըտահաճիլ յանձրն միայն 'ի կարգ ուսման .
 Եւ յորս օրէնք նախնեաց եղ կարգ պարզ և պատկան ,
 Օ՛եքել բառիւք յունայն նրբմունս ինչ մանկական :
 Գիւրել զուսումն ո՛չ է խառնել զոճ սեպհական ,
 Օ՛րբ քաջ ներհունք լեզուագիտաց 'ի ճահ վարկան .
 Յայս յանդրգնիլ առիթ է տալ ժրպրհութեան ,
 Կալ վարժեւոցն 'ի շեղս 'ի քիշտորն բառական :
 Օ՛ի՛նչ լոյս մըտաց բերցէ զուգել զանբաղսն 'ի ման ,
 Խառնեալ որոց իսկութիւնքն են առանձնական .
 Չաման և ձու և ձիւթ և ձէթ շրփոթ ընդ թան ,
 Օ՛նր ընտրութիւն համոց տացեն 'ի ճաշակման :
 Սին վարկած է իբր առ դիւրել ըզկարգ ուսման ,
 Թողուլ ընդ որ հարց կանոնօք պըսակեցան .
 Խառնել ըզճիս , մեկնել ըզկապս , տալ այլ զուգման ,
 Ի ցոյց անձին գոռող մըտօք ներհրմտութեան :
 Թէ քեզ կամք են յախտես լինել յաղատութեան ,
 Հասարակաց զուղին գընա՛ զսրբունական .
 Յիշեալ զառածն որ 'ի փորձոյն ել յերևան ,
 Բաղմատես գոլ աչոց քան թէ միայն ական :
 Ըյս պատուէրք են հարցն 'ի կարգի գըրոց ուսման ,
 Սի՛ անգոսնել դիւրաւ ըզգի տն ըզնախնական .
 Ըրկեա՛ սիրով զոր չըսրատ հաւաստին բան ,
 Թէ և քո լոյս մըտաց կարող չիցէ հասման :
 Շուն 'ի բերան է աղտեղին այն լեզուագար ,
 Որ սերմնակաթ բանիւ բաղմաց է զեղծարար .
 Եւ որ անհիմն 'ի խօսս անկեալ անմըտաբար ,
 Կայթակղութիւն որոց լըսեն տայ անդադար :
 Բանալ ըզսիրտն անյագ ինչ է և կամակար ,
 Օեղուլ յուճպէտ զոր 'ի նըմին մըթեր է չար .
 Օ՛ր 'ի թագնի 'ի տես աճէ ընդ վայրապար ,
 Եւ զոր յայտնի ծեքէ 'ի թիւր և 'ի մուր :
 Կամ շողմէ գերել շահուց իւր ըզսատար ,
 Ըտ աղուխուն՝ որ առ թըռչնոյն չըրթանց պատար .
 Կամ 'ի քրութմինջ քըսուաբանէ զառնէն արգար .
 Սինչ համբաւոյն տասպար յայտնի աճել անկար :

Ի զի զօձին կալեալ լեզու բարեխանգար ,
 Ի պարզութիւն պրզտոր խառնել գայ 'ի հընար .
 Բզհամեասիցն ըզգաստութիւնն ըզբարեփառ ,
 Յազարտ վարեալ յամօթալեաց գործս անպատկառ .
 Ըրգ և զորս են յայտըմ կարգի քաջ 'ի միտ առ ,
 Որոշեալ զանձն զի մի հասցէ քեզ ելք թըշուառ .
 Լեզու տուաւ քեզ առ բարին մըշտաբարբառ ,
 Ի սընտախս մի կարգեսցես մոլեղնաձառ .
 Սի վալաշէր պիղծ զըրուցիւք յախտիցն 'ի վառ ,
 Սի լիբբ ծորեր հայհոյանացն զսարաւառ .
 Օոր տէր հաղորդս եղ և ժառանգ բարեացն անձառ ,
 Սի կորրստեան նոցա լեզուաւ լինիր պատձառ .
 Ընմեղն 'ի բանն ասի մարգ դոլ գերակատար .
 Որ համօրէն 'ի զուսպ մարմնոյն է անտրկար .
 Իսկ որ 'ի սանձ մարմնոյն չիցէ սրբտիւ յօժար ,
 Ընկարգ լեզուաւ միշտ զողանջէ ցոփ և յիմար .
 Ըրգ այսոցիկ պեա և գըլուխ վարար տիկին ,
 Ընիթս ետուր ինձ բարբառիլ 'ի չափս ստին .
 Բայց որք ըզքէն պարսաւանքն են՝ ոչինչ չափին ,
 Թէև բոլոր քերթողք 'ի նոյնս աշխատ լիցին :
 Ըպա առ քեզ դառնայ բանիս կարգ վերըստին ,
 Որ չորեցունց շնագործաց մայր ես նախկին .
 Օամենեցուն գործոց անձամբ լըցեր թերին ,
 Բեզ և բազմաց կորուստ ածեր զանհընարին .
 Շուն 'ի ծընունդ , շուն 'ի սընունդ 'ի խառոչին ,
 Շուն զարգացեալ կատաղեցար 'ի շնային .
 Կերեր շատ զոք 'ի յագ անյագդ որովայնին ,
 Եաև զաղիս քո լափեցեր գաղանագին :
 Ի գահըն մեծ թագադարդեալ ըստ կոյր բաղդին ,
 Բզընականն ոչ մերկացար բարսըզ գիձին .
 Չարացն ուղղիչդ անգ չարութիւն լեալ դըլսովին ,
 Օի և մայր քո գըժօխք համակ սոսկաց յանձին :
 Շընակայան սիրտ քո 'ի յոյզ զօշման ախտին ,
 Յարավըրդով ինչ պըտոյտքէր մարդկան աղգին .
 Հըրովարտակք քո հըրաւէրք շանց գըրոհին ,
 Իանք բերանոյդ շնաբարողք անմեղ գընդին :
 Յաղճատս յաջող թըրթըրակէր լեզուիդ գործին ,
 Ընձնըդ ծրփոց աղտեղութեանց ինչ համայնին .
 Յամենայնի ճոխ շնացեալ 'ի կեանս երկրին ,
 Վախճան ըզշանցն առեր յետոյ 'ի շունչ յետին :
 Բոյն 'ի բարձունս եղեալ վիժածդ անդընդային ,
 Օամօթ անձին բարձրացուցեր յոյժ մոլի գին .
 Ընկար ահա ուր էր ջաղջիկ քո պաշտելին ,
 Մըրուր պրզտոր արբեալ պատժոց յաւիտենին :

Հաշիւն կառաց ձայն հարուածոյ զօրականին ,
 Փայլիւն զինու շողալ սրբոյ քում Աինուասին ,
 Թաւալգըր խոց անկելոցդ յասպարիսին ,
 Պռնկութեան քո ըզհանգէս տըսակեցին :
 Քար 'ի հիմանցն աղաղակեաց քոյդ քաղաքին ,
 Արդն 'ի փայտե քոց գահոյից գոչեաց ուժգին .
 Ագահութիւնդ 'ի գերբ գեղոցըն մարդկային ,
 Համայն աղանց արկ խայտառակ մերկամարմին :
 Անանցական գահոյք արկաւ առ Աստարտին ,
 Անդունդք հրոյ զիշխանութիւն քո լայնեցին .
 Անմահ որդունքն 'ի սպաս փառացդ եռան կայտուն ,
 Օռարթացիր անդ յարակայ յանկէտ խընդին :
 Ի զարդ հրոյ լերբ հոմանիքդ կայծակնածին ,
 Օրծըմբախունկ սրաշտեն յանլոյս 'ի դարպասին .
 Անմահասցին հաճոյք սրբտիդ յայն հանդիսին ,
 Յորոց յագուրդ չառեր երբէք 'ի յաշխարհին :
 Այս կատարած Համիրամայ չարավախճան
 Նա և որոց անյագ 'ի նոյնս անկղիտացան .
 Երկեղ արկցէ որք ընթեռնուն կամ 'ի լուր կան ,
 Աջ մուկեցնիլ յայն գարշութիւն անասնական :
 Յօձին թունից դեղս ընկալցին ախտադարման ,
 Ի տատասկէ խաղող խրատու ըզգօնութեան .
 Արով 'ի բարս համեստ վարուց ըստ մարդկութեան ,
 Ճոխ պըճնեցին յաստիս և անդ հարսնանըման :
 Արդ՝ դո՛ւստըր դու , երգոյս բանի երգիճական ,
 Արտիւ յարեալ մի՛ պարեցես յայն երախան .
 Ի ուր այսպիսեաց տաղտուկ բերցէ քեզ նողկական ,
 Առ 'ի համեստըն կալ հոգւով ըզգենուլ ջան :
 Փախիր ապա , ճեպեա՛ արագ ըստ այժեման ,
 Օերծիր 'ի լեռն յիմանալին յայն սրբութեան .
 Անդ փայլեցի ամբըծութիւնդ 'ի յարթնութեան ,
 Անդ ցընծասցիս յանըստուեր լոյսն երջանկութեան :

Յ Ո Ր Դ Ո Ր

Ն Բ Մ Ը Ն Ի Լ, Ն Ը Ի Ն Ե Ը Յ

Ե Բ Գ Զ Ո Ր Բ Ո Ր Դ

Գ Լ Ո Ի Խ Ե Օ Թ Ն Ե Ի Տ Ա Ս Ն Ե Բ Ո Ր Դ

ԼԱՍՏ ինձ նոր հանդէս երկոց և քրտանց ընդարձակ բացեալ,
 Յաղագային շահուց վաստակ յորդորէ սերտ քաջալերեալ.
 Լայնեցին հոգւոյս զօրութեան աշխոյժք յեռանդրս ղեղեալ,
 Լայնեցին և իղձք մանկանցըն մերոց յարդիւնսրն բեղմնեալ:
 Օ, ի ղի՞նչ վայելուչ ՚ի կարգս աշխարհի այնպէս դրոուատեալ,
 Քան ըզհարազատ որդւոց հետեիլ հարցըն փառաղնեալ.
 Կամ ղի՞նչ այլ հրրէշ ՚ի մարդկան ծընուենդս յոյժ այլանդակեալ,
 Քան ՚ի հայրենի օգտաւէտ գործոց շեղիլ խեռացեալ:
 Օոցածին ծընուենդ Միածինըն Հօր Քանըն մարմնացեալ,
 Մարդկաբար յերկրի ըզմեր փրկութիւն խաչիւ տընտեսեալ.
 Պարտ անհրրածեշտ կընքէ մեզ յասելն առ Հայր իւր բարձրեալ,
 Բզտուեալն ՚ի քէն գործ կատարեցի սիրով վըճարեալ:
 Դու յի՞նչ սլարծեսցիս յառաքինութեանց նախնեսացըն յետնեալ,
 Կամ ղի՞նչ բերս օգտից քեզ մըթերեսցես անգործ վարանեալ.
 Ըք քեզ գայ ՚ի դէպ ծերուենին առած յայլ բան դիմադրեալ,
 Հըզօր առիւծուն ՚ի բարձունս մայրեաց ըզմուկըն ծընեալ:
 Ըրի լեր ապա յարմատոց բարեաց տաշտ շառաւիղեալ,
 Յուռթի յայգեստան գիւցաղանց վեհին ծառ գեղազարդեալ.
 Նախնեաց քոց արդիւնք ՚ի շքքեղ շինած ազգին համբարեալ,
 Բնդ նոյն հետեւման յորդոր քեզ լիցին յերկս խըրախուսեալ:
 Ըզգին շինութեան սէրն է նախաղբիւր յերկնից վըտակեալ,
 Արով ազգային գործոց դարաստանք ծաղկին ոռոգեալ.
 Աէր ասեմ անկեղծ ՚ի շահ ընկերին ջինջ դետահետեալ,
 Աէր արդիւնաւոր յօգտաւէտ բերմունս բերրի ուռձացեալ:
 Քեզ այսմիկ սիրոյ քաղցրացին երկունք համակ շահեկան,
 Ընվեհեր հոգւով զայն աւանդ ՚ի գործ յարդել անխափան.
 Յայս հըզօր կապոյ բոլոր բարութեանց բերքըն զօրանան,
 Վայելուչ կարգաւ ճոխ շքքազարդել զազգն Ըքանաղեան:
 Յիշեա՛ զոր վըստահ որոտայ հընչէ փողըն Տարսովնեան,
 Բզչափըն սիրոյ որ կայ ծայրացեալ յանուորտ սահման.
 Թէ ըզհամօրէն կըրից դըժընդակս կամ ըղլաւութեան,
 Ընսէր չափեցից յետնեալ ՚ի վարձուց մընամ անպիտան:

Ահա նոյն ինքն անեղ Բարութիւնն անչափ անըստուերական ,
 Յերբեակ ինքնութիւնս համագոյ սերտեալ բնութեամբ անբաժան ,
 Ահա Հայր , սէր Արդի , սէր և Սուրբ Հոգի՝ սէր ըզմայլական ,
 Սուրբ երրորդութիւն սէր և սիրելի գեր քան զամենայն :
 Յանսահման ծովէս ծորումն է անպակ սէրըն հեղական ,
 Հաղորդեալ 'ի մարդն յաննախանձ ձրրիցն այն անմահական .
 Արով համարձակ վերակենցաղեալ յայն սէր անվախճան ,
 Անքակ միանայ յամբաւս ըզմայլի յամբիժ միութեան :
 Մատիւր յայս աղբիւր հոգւով զովանալ զովս անպասքական ,
 Արտիդ զաւազան յըստակ յարդարեալ ծով խաղաղական .
 Յորմէ մաքրագոյն գետքըն բղխեսցին ջուրց կենդանութեան ,
 Ի զարդ մարդատունկ գրախտին բողբոջել ծառս արդարութեան :
 Անեալ են հաւատք որք սովին սիրով չեն 'ի յաջողման ,
 Անպրտուղ է յոյս յուռգմանց աստի սարսատ խամրական .
 Այն և համօրէն ծաղկունքըն գործոց առաքինական ,
 Տըխրերանգ թօշնին մինչ յայտ' սղբերէ ծարաւի մընան :
 Աստուածապաշտութի գուստր այսրմ սիրոյ ծընունդ նախնական ,
 Ի գործ կրօնին ջերմեռանդս առնէ կալ 'ի պաշտաման .
 Յաղօթս անըզբաղ 'ի յերդման ըստոյդ յուխտին անսասան ,
 Ի բաց հրաժարեալ յորոց հակադրին կրօնին սրբութեան :
 Ահա սէր առ ընկեր յայսմանէ ծաղեալ սեռն անախտական ,
 Առ Աստուած տանի զառ ընկեր չափմունս օգտից շինութեան .
 Աերբին ուժգնութեամբ յանկեղծ շաղկապումն եղեալ պարտական ,
 Արտաքին բարեօք լընուլ պատուիրէ ըստ յարմարութեան :
 Առ առ թըշնամիս ըզնոյն տարածել հոգւով հեղութեան
 Ձրրիցըն գեղմունք , հարուստ են և շատ նոր մեղ պատուիրան .
 Աըմին իսկ Փրկչի առ մեր լըրութիւն աւանդ տիրական ,
 Հաստատուն տուեալ պարգև երկնային պաշտելի հրաման :
 Օ, ի թէ մեր մարմնոյ ցաւալից անգամ խընդրէ ըզդարման ,
 Յառաջին դառնալ յառողջ իւր վիճակ ժիր և սլընդական ,
 Օ, իարդ որ մասն է մեզ հիւանդագին այր ընկերական ,
 Ի բաց ընկեսցի սիրոյն դարմանոյ վարկեալ անարժան :
 Յուշ վիցի խըտիրն ընդ թըշնամութիւն և ընդ իւր ինքեան :
 Այլ է ախտ մարդոյ և այլ ինչ է մարդ ըստ գոյացութեան .
 Ըզգոյացութիւն սիրել քեզ ասեմ դէտակն ուղղութեան ,
 Տալ ըսպեղանիս առ վերածութիւն յանցաւ կերպարան :
 Օ, անեղն Իսկութիւն առ աստ օրինակ զԱջն հայրական ,
 Ար անչափ սիրով մեզ մեղաւորացս ձեռն ետ փրկութեան .
 Օ, անպարտ իւր մարմին վասըն մեր պարտուց մատոյց 'ի տուգան ,
 Վիրօք իւր լուաց ըզխըղխայթ վիրաց մերոց հոգեկան :
 Յայս հանդէս սիրոյ քաջ նահատակեալ հարց մեր բարեջան ,
 Համօրէն լըցին անըստառ բարեօք ըզտուն Հայկաղեան .
 Ինդ արեան և հարկ 'ի վերայ կապեալ մեզ անդըրժական ,
 Ի զնոյն ճանապարհ դընալ անխոտոր որպէս և պատկան :

Ժրրացէք հաստա , նյժ ըզգեցարուք , որդիք զօրութեան ,
 Լնխախտ պահպանել զոր ինչ ձեզ աւանդք են բարենրչան .
 Օ՛ի որ հայրենի ցանկոյն է քակտիչ , ասէ Սուրբ Սատեան ,
 Խայթ խարամանւոյն է պատիժ նրմին մահ սատակչական :
 Թէ ընդ հարց դայցես ո՞վ են իմ նախնիք բարեաց օրինակ ,
 Արոց հետեիլ յօգտաբեր վարմունս գըտայց համարձակ .
 Օ՛մարմնաւորն ասես՝ թէ ըզհոգևորն , ասա՛ ինձ , որդեակ ,
 Օ՛ի որոց անգէտ երեխոզ այժմիկ արարից տեղեակ :
 Բայց դիտեմ տենչման 'ի քեզ վառվառիլ բոց բաղմակըրակ ,
 Օ՛լստ մարմնոյ նախնեացդ ունիլ 'ի հանդէպ գործոցն ըզցուցակ .
 Ե՛յս ես զերկոցուն ճոխ և բացայայտ բերից յայս պըրակ ,
 Այց ըզհետ երթմանն ինքնին քեզ բացցի դիւրին եղանակ .
 Բստ հոգւոյ ծըննդեան հարց սըրբազանիցն ես ընտիր զաւակ .
 Սըրբոյն Թաղէի և Բարթողոմեայ յատկագոյն վիճակ .
 Արք 'ի հունձ Փրկչին յերկրի մեր կարգեալ նախարդիւն մըշակ ,
 Երոմանց չարին սըրբեցին սիրով Հայկեայն զագարակ :
 Ետոք ցորենոյն երկնաւոր սերման ուռձացաւ յըստակ .
 Լնըսպառ բարեաց զՀայաստանն արար զեղուն համբարակ .
 Կարձեցան կացին չար մըշակողաց բերմունք հակառակ ,
 Թախարդ պատրողին մերկացաւ յայանի զեղծ և խայտառակ :
 Աէրն աստուածային անչէջ արծարծեալ անդր առ հասարակ ,
 Ի նախանձ Լին վառեաց ըզբազում զօրեղ նահատակ .
 Օ՛աւար գերողին կապտել յաջողէր փոյթ ըզբովանդակ ,
 Թէ չէր կուրութիւն ոմանց յամառեալ յախտըն դըժընդակ :
 Ե՛յլ սակայն և այս վերին Տեսչութեան էր խորք անյատակ ,
 Եանընդունակացն ամիսփել զիւրոյ շնորհին ըզվիճակ .
 Ի նոր ինչ պահեալ մեզ բարեգործել զեղումն անապակ ,
 Մաքրեալ համօրէն զերկիրն 'ի ժանտիցն այնց անընդդիմակ :
 Եարեաւ ըստ որոց ապա նոր ծընունդ պայծառ արեակ ,
 Սըրբոյն Թաղէի նըշխարաց պարգև տիպ լուսատեսակ .
 Երթուն Հովուապետ անձնադիր յազգին բարեացըն վաստակ ,
 Հովուել 'ի շուշանս լուսակիզն ըզհօտ Հովուին հետեակ :
 Օ՛րացան ընդ նոյն և գումարք հովուաց յերկըս յաջողակ ,
 Հոգւով ուղղութեան տածեցին զամբիծ գառանց գումարտակ .
 Սուրբն Երիստակէս , Վըրթանէս , Եուսիկ , Աերսէս և Սահակ ,
 Եւ այլ շառաւիղք սըրբոյն Գրիգորի բարեաց բերունակ :
 Փայլեցաւ անգէն ընտիր Թարգմանչոց վըսեմ հանգանակ ,
 Երկնատուր տառիւք շըքեղ զարգարել զազգին հրապարակ .
 Աւր Սուրբըն Մեսրոպ կենսաբեր իւղոյն իմաստից սըրուակ ,
 Եհեղ 'ի Հայկեան ծընընդոց հոգիս բուրումն անուշակ :
 Հոգեշունչ մատեանն 'ի տառ հայացի յոճ բարձրահրուշակ ,
 Իսկոյն հայախօս մանկանց ճոխանայր սուրբ դաստիարակ .
 Աոյն և այլ արդիւնք արանց իմաստնոց 'ի մըտաց ճարակ ,
 Ի բընիկ բարբառ ըզգօն գործէին զուշողիր համբակ :

Սոփեամբ 'ի վիճմունս հայերէն գըրովք բոլորեալ բանակ ,
 Յեղծումն աղանդոց իսկապէս տարան փառաց յաղթանակ .
 Հայեաց 'ի Ազնիկ յաշտին Օրբուանայ պերճ բանահիճակ ,
 Տէս ինձ Աշտիշատ քարոզս ուղղութեան գունդ հանրահրնչակ :
 Սոքա մեր նախնիք կրրկնակի աչօք արփի լուսաւոր ,
 Էւ որք յետ սոցա պայծառ փայլեցան յերկունս հոգեւոր .
 Եղգին պերճութեան հեղինակք եղեալ սերս եռանդնաւոր ,
 Օրինակ բարեաց ետուն յետնորդաց գընալ անխոտոր :
 Եյամ հոգըս տարցին՝ որ պէտք են ազգին յիղձ բազմայորդոր ,
 Վրրագէտ զարդու ըզմիտորն մանկանց գործել գեղաւոր .
 Եղգասէր ջանից այս իսկ է ըստոյգ բերք արդիւնաւոր ,
 Որով Հայաստան ճոխանայր երբեմն յորդիս շնորհաւոր :
 Ուր թէպէտե զուրկ 'ի գըրախեցից լեղուն բընաւոր ,
 Յոյն և Եսորի և Պարսիկ գըրոց ծեքէր 'ի գըլոր ,
 Եյլ սակայն և յայն իսկ պիտառնութիւնք իրացըն բոլոր ,
 Ըստ պարտին 'ի յանգ ելանէր յըստակ լեղուաւն անմուլոր :
 Եպա երբ եղեալ երկնատուր տառիցն իսկ ժառանգաւոր ,
 Համարձակ 'ի Սուրբ Մատեանսըն ճեմէր պարզ և անպըղտոր :
 Հարուստ հաստեցան գըպրաց վարժարանք 'ի կրթութումն նոր ,
 Օերացան մանկունք յիմաստըս գըրոց յոյժ հանձարաւոր :
 Ենդ մատաղութիւն գեռաքերթ տիոց նաղէր կարգաւոր ,
 Ենդ կրրօնն ամբիժ պերճ լուսաբանէր 'ի բեր փառաւոր .
 Փախեան գաղթեցին մուրածք աթութայց առ հէգըն շամօր ,
 Իրնիկ ճոխութիւն զեղաւ 'ի բարբառ մեր ըսկըզնաւոր :
 Կարճեցան ճրգանք երկար տագնապիչք զանձն աշխատաւոր ,
 Դաշտացաւ գըժուարն յընթացս ամենից հեշտ և դիւրաւոր .
 Մի պատճառեցի առիթն ընկըրկիչ ծուլութեանն 'ի խօր ,
 Մի ընդ վայր լըքցի եռանդնոտ բերումն 'ի կիրթ կարեւոր :
 Մատիցեն մանկունք նախ 'ի հայրենի վարժըն գըրաւոր ,
 Եմբարել 'ի միտս ըզնախնեացն ազգիս զարդիւնս օգտաւոր .
 Ի մարզ մալեցի աշխոյժըն թարմիկ 'ի տես անդ համբոյր ,
 Մինչև է անթէք զայն գահացուցեալ ախտին հըրապոյր :
 Օրնօղք մարմնաւորք , թէև չէք ծանօթ գըրածան շնորհին ,
 Մի անգըրագէտ թողուք ըզմանկունսն 'ի թարմ հասակին .
 Ուսցին ընթեռնուլ ըզբընիկ լեղուն ուղիղ ըստ կարգին ,
 Վարժեցին 'ի դիր վայելուչ ձևով տողել 'ի քարտին :
 Մօտեցին ապա բառասերտ ջանից 'ի նիւթ քերթածին ,
 Փորձեցին 'ի գործ սըրամըտութեան յառածսըն դիւրին :
 Որով հանձարոյ մըթերս ամբարեալ յուշարան սըրտին ,
 Թեւակոխեցին յաջող 'ի յուսմունս ազատականին :
 Բերթութեան հանդէս անդ պայծառանայ ախորժ և հեշտին .
 Ուղղութեան կանոնք յըստակ շողշողեն 'ի կարգ քան զարփին .
 Ենդ ըսկիզբն առնու ընտիր շարագիր քաջ վիպասանին ,
 Ենդ գան անվըրէպ 'ի չափ 'ի քանակ բանք տաղաչափին :

Սահմանք եղերաց փականք են ոսկի 'ի մուտս իմաստին ,
 Առանց որոց չիք տիրանալ ումեք հոգեճոխ գանձին .
 Սերտեսցին ապա առ ցոյցըս խընդրոց պատրաստ 'ի ձեռին ,
 Յորոց թեւակուռ մըխիլ ախորժեն 'ի հանձար նըրբին .
 Անդ քերթողահայրն իսպառ բերկրեսցի յիւր հըրահանգին ,
 Օ իւր թէնդորոսս 'ի գըրուած գըգուեալ ճարտար ասածին .
 Անդ քաջ արշաւէ նոր 'ի մասթէնէս 'ի զարդըս բանին ,
 Ախորժ հեշտութիւն զեղեալ 'ի հոգիս կացըրգականին .
 Անդ և Կիկերոնն այն կորովաբան 'ի վէճս ատենին
 Հըզօր ախոյեան կացցէ ջատագով որոց զըրկիցին ,
 Հանցէ յերևան զոր ինչ հըրապոյրք նենգից ծածկեցին ,
 Բզփղձուկն 'ի սիրտ յորդեալ լըսողացն 'ի վերջաբանին .
 Յայտսիկ հըզօր նըպաստիչ ահա հանդէսք հռետորին ,
 Ուղղել ըստ կարգի զոր թերութիւնք են 'ի բընականին .
 Յարացիր համակ 'ի բան և 'ի գիր կըրթեալ 'ի նըմին ,
 Արով քերթածոյ քոյին շարագիրք զարդու պըճնեսցին :
 Չէ քեզ դիւրաւոր , մանուկ մըտացի , ճեմել դիւրագին ,
 Թէ նախնեաց կանոնք գործադիր վարժիւք քեզ չըքաղցրացին ,
 Օ օրացիր ապա 'ի ջոնս հետեման յառսն ըստ կանոնին ,
 Անխոնջ տըքնութիւն կուռ տարրացուսցէ 'ի քեզ զերկոսին :
 Սովաւ յաջողի վերելք 'ի սըրահ անդ ճեմարանին ,
 Ուր Արիստոտէլ յուսմանցն ըսկըզբունս հորդէ իսկ զուղին
 Կանոնք իւր նըրբինք սերտ 'ի յուշարան հոգւոյդ տարրացին ,
 Եւ գործոցն արդիւնք 'ի վաստակ մատանց քոց առատացին :
 Անտի թեւածեալ յիմաստից բարձունս բընաբան վարժին ,
 Ի բարոյական զարդուց պանծացի մարդըն քո ներքին .
 Բընազանց կըրթմանց գըտեալ հըպատակ անդ վայելչագին ,
 Աըխեսցիս ուժգին 'ի յոյզ խորհըրդոցն աստուածաբանին :
 Աւր անգուհըք անհաս խորութեան 'ի սքանչ հոգւոյդ քո բացցին ,
 Բնդ նըմին և սէր 'ի բոլոր սըրտէ առ միակ բարին .
 Անդ ըզմայլեսցիս յերջանիկ վայելս անանցականին ,
 Անդ հոգիդ և սիրտդ աղաղակեսցեն , Աստուած իմ բաժին :
 Սեր նախնեացն այս էր ճըշգըրիտ պայման լիարդիւն ջանին ,
 Յայս աշխատեցան որք կանոնադիրք հետեման կացին .
 Յայս ջանա՛ և դու յելարն բեղմնաւոր ուղղեալ անձնովին ,
 Յորմէ լիացի կարօտ քոց մըտաց յօճան սոփեստին :
 Բընիկ քո երկիր տուն արևելեայ սահման եղեմին ,
 Բարւոք զետեղեալ 'ի կիսագընդիս բարգաւաճ մասին .
 Ամրակուռ հաստէ ըզջիլսն 'ի մարմնի և զոսկերոտին ,
 Օ անդամոցն առոյգ 'ի շարժման սերտեալ կաղմածն անդըստին :
 Պետըն ցերեկեայ յառատ իւր բաշխոյս կարեաց կորովին ,
 Ախա անդըր զեղու 'ի բոյսս և 'ի տունկս զօրութիւն ուժգին .
 Բըրքմազգեստ դըստեր վարդացան մատունք 'ի դալ ծընողին ,
 Ի գըլուխ Սասեաց նախասփիւռ ցոլմամբ լուսարփի վառին :

Քաջողջիկ սրբոտին 'ի խորոց կայռտէ կենսական ոգին ,
 Արով կենդանին 'ի զօրեղ շարժմանն է թեթևագին .
 Ի հովուտս ուղղոյն զբոսումըն ոգւոյ կենդանականին ,
 Օրաց գաղափարս պայծառ նըկարէ յունական կային :
 Օրնուենդ յայտանակ քեզ յաջողեցաւ յարգաւանդ երկրին ,
 Տիպքըն տեսակաց 'ի պատկերատանդ վըճիտ արծարծին .
 Բընաւոր լեզուիդ ճոխութիւն հարուստ քաղցրութիւն միջին ,
 Յարմար գրրախեցք յամենայն հեգմունս գան ըստ պատշաճին :
 Ըպա մի լիցի քեզ ըզհեղգութիւնն յարգել անարժան ,
 Ար այնքան յաջող բարեշնորհութեանցն ես ասպընջական .
 Պանն նախագոյն յուսումըն լեզուի քո հայրենական ,
 Ըպա յայլ լեզուաց վարժումըն գայցես ըստ վայելչութեան :
 Ընկարդ եռանդն է զոր ունին ոմանք 'ի շաւիղ ուսման ,
 Լըքեալ ըզսեպուհն զօտարացն ունիլ ըզգենուն ըզջան .
 Յորոց ամբարեալ ըզպէտս և զանպէտ անդր 'ի յուշարան ,
 Օղղափաղփիւն մըտօք պարծին 'ի յանձինս գոլ գաղղիական :
 Եւ որ խորդացն է բարոյք անհամբոյր ապաշնորհութեան ,
 Յատուկ բարբառոյն իսկ պարսաւագիրք խեռ գըժնէանան .
 Խուժագուժ ասել կամ բընաւ աղճատ ինչ գըռեհկական ,
 Արուժ յայլ աղանցն 'ի համազգածից շատ են գովասան .
 Խոտել չեն ինձ կամք զուսումըն լեզուաց այլոց շահեկան ,
 Ըպա եթէ ոչ՝ էր ինձ արատել ըզշնորհ վերնական ,
 Իխտեմ զայնպիսիս յօգուտս ազգային լինել պիտեան ,
 Բայց որք ուղղասիրտ յայն բերին չափով բարեփառութեան :
 Ի միտ առ ինձ աստ զոր ծառ գիտութեան կոչեմք ըստ բերման ,
 Տընկեալ 'ի յաղին 'ի փորձ անձնիշխան մարդոյն հըրութեան .
 Ըյժմ ըզնոյն հընարք պատրողին տընկեաց Ալբրոպեայ սահման ,
 Արով ակնաբաց ոմանք չարասիրտք անզեղջ կուրացան :
 Ըզմուար անուն կըրթեալ զեղխաբար ըզհետ գիտութեան ,
 Յայնչափ խորութիւն անանցանելեաց չափ արկին սահման ,
 Արով խորասոյղ անյայտ ընկրուզեալ գործին իմացման ,
 Չարաչար զեղծումն անդր 'ի հաւատոյս եբեր յերևան :
 Չէր նոցա 'ի միտս խորին այն առածն Ազեկիլէլեան ,
 Աւղևից տաճարին առն չափարկուի չափ հազարական ,
 Աւր անցք յաջողէր ընդ երիս չափմունս ուխին յորգութեան ,
 Ի նըկարագիրն , 'ի բարոյականն , և որ յայլաբան :
 Իսկ չափըն չորրորդ յորգէր յորձանուտս հեղեղանըման ,
 Բնդ որ անցանել մըտաց չափողին էր անմարթական .
 Օ՛ի անդ էր անդունդք խորին խորհըրդոյ սուրբ Արրորդ ութեան
 Կախասահմանման և ծանօթութեանն անհաս զինչութեան :
 Թէև չափ ձըգին անդ հազարաթիւ կատարեալ խակման ,
 Բայց հասողապէս ընդ նոյնս անցանել չէ մըտաց մարդկան .
 Ըն երկիւղածի յայսմիկ վայելէ չափ ըզգօնութեան ,
 Չըձըկախլ յանհասն 'ի վընաս անձին , և որք են վերձան :

Յայս ծառ գիտութեան գրտանեմք զոմանս յայնց յանդ ըզնական,
 Չափել 'ի գրրիչ որ յաստուածայինս են խորք անսահման :
 Յոր ոչ ժամանեալ բերել ըստ կարգի ինչ ծանօթական ,
 Սուր յայլեայլ աղանգ գըլորին անգ կոյր ըզկուրայն :
 Ի զի և համակ 'ի յոյզս յամառեալ յոյժ յիմարական ,
 Յանաստուած խորհուրդս ընկըզմին իսպառ իբրև զանըզամ :
 Ի դէպ ժառանգեալ, զոր Պօղոս ասէ, պատիժ չարագան ,
 Յոր մանեաց Մտուած ըզմուր գիտունս հեթանոսական :
 Արք ոչ իբր Մտուած փառաւորելով զոր աստուած ծանեան ,
 Ի կարիս անարգ անարժան գործոց գերի կապեցան ,
 Եւ որք առ ըզգօնս ունէին զինքեանս՝ յիմարեալ գրտան ,
 Կնձնանարգ չարեօք 'ի խորհուրդ իւրեանց երևեալ խոտան :
 Յայսպիտի գըրոց 'ի բայց տար ըզբեզ, մանուկ Հայկազեան ,
 Օ ի մի 'ի յորձանս անդր ընկըզմեացիս 'ի հոգւոյդ վրդեան :
 Յողորկ տեսութիւն այնրմ գըրուածոցն է օձ 'ի դարան ,
 Ի պատրանս չարին զառածել ըզմիտոգ անդր 'ի հայեցման :
 Բարք հողածնելոց յերկրաքարչ բերմունսն է դիւրահաւան :
 Եւ որ շողմէն , զայսոյն ըզեզուն ունի զաղուական :
 Արում հաւանեալ 'ի հաս վերնային բարեաց յաստիճան ,
 Չարաչար զանկումն իսկոյն կործանիս 'ի ներքին գեհեան :
 Մի վըստահացիս 'ի հաստատութիւն մըտացգ անկործան ,
 Մի մուտըս տացես սողոսկիլ 'ի ներքս ուխտին գիւական :
 Կըլուիս է օձի խրոկեալ ընդ լանջօք թեփ կըռուողական ,
 Ի մուխն առ անգամ արտաքըս հանել է տարժանական :
 Հայեանց 'ի բազումս որք յանձնապաստան ողորմուկս անկան :
 Կործանումն այլոց քեզ առիթ լիցի կալ 'ի գանդաղման :
 Ար կայ հաստատուն ըզգոյշ եզիցի, Պօղոսի է բան ,
 Օ ի մի 'ի կայից իւրոց սահեցի յաղէտ հիգութեան :
 Բնթերցիր ապա զայլ աղգացն ըզգիրս ըզպիտանեկան ,
 Օայլոցն հանձարոյ վաստակ քեզ օգտից արարեալ մառան :
 Իսկ որք 'ի գըրուածն են վատախորհուրդ լիրք և մօլեկան ,
 Իբրև 'ի ժանտէ փախիր յայնցանէ, լեր տարակայան :
 Եւ յսպէս յարգեսցես բարեպաշտութիւն քո ըզնախնական ,
 Սոյլմբ պանծացիս զաւակ գոլ ընտիր հարց վեհազնական :
 Օ ի մեր երջանիկ ճընօղք 'ի սըմին միշտ եդին ըզջան ,
 Յայս աշխատ եղեն չարատել ըզկարգն երկիւղածութեան :
 Տէս ինձ ըզնախնիս յեղծումն աղանգոց հուժկու ասոյեան ,
 Տարագիր յերկրէն մերժել ըզհերձուած Թէոզորիտեան :
 Տէս և զ( )ձնեցին ողջախոհ բանիւք լի բշտեմարան ,
 Յանխառնակ անգոց բաշխիչ քաղցելոց ըզմաքուր ցորեան :
 Հայեանց յերջանիկ դուռնդըն զև սնդեանց հոգւով խրախուսեալ ,
 Եւ սուրք հաւատովն ըզկեանս աշխարհի յոչինչ համարեալ ,
 Արով գոռողից զեղջիւր փըշրեցին գոռ գիմագրաւեալ ,
 Յաղանգոյն Պարսից զերկիր սըրբեցին բընաջինջ բարձեալ :

Տես ըզ՛նորհալին վերնաձիր շնորհօք հարուստ ճոխացեալ,
 Սուրբ զեկեղեցւոյ մեր զաւանդ մաքուր յայտնի հըռչակեալ.
 Հըզօր երգահան նոր ոմն Հովերոս յազգիս երևեալ,
 Բ՛զՄատեանըն սուրբ ՚ի չափ ներդաշնակ մեզ քաղցրացուցեալ:
 Նոյն և զորս մըտօք ողջախոհութեան սոցին հետևեալ,
 Ի զարդ Հայկազանց յերկս աշխատեցան միշտ նահատակեալ,
 Նոցա՛ լեր, մանուկ, սիրով հետևօղ ՚ի նախանձ շարժեալ,
 Բ՛զնոյնս ընդզըրկեա՛ հոգւոյդ առաջնորդ յիմաստ զարգացեալ:
 Համայն նախահարք առ ՚ի հոգևորն մեզ ծընօղ կարգեալ,
 Ի բարեաց շաւիղ անդր հըրաւիրեն գործով քարոզեալ,
 Հետևեա՛, որդեակ, անշեղ հետևեա՛ ուշ ընդ կուրծս ածեալ,
 Օ՛ի ընտրագոյն հարց զաւակ զարգացիս հարազատ ընտրեալ,
 Յիմաստիցն աղբիւր նոցին դիմեսցես ՚ի հոգւոյն բըղխեալ,
 Բ՛զհոգւոյդ ծարաւ զովացուցանել ՚ի նըմին վարժեալ:
 Օ՛այն մատուակեա՛ և որոց յազգիդ անձինք ծարաւեալ,
 Օ՛ի այր ազգասէր փայլեսցիս յերկրի փառօք պերճացեալ,
 Չէ ջուր հոգեբուխ աղտիւրըն ճախնին աղանդաւորեալ,
 Լ՛յլ ՚ի շնչաւոր բըղխմանէ թորթոր ինչ գայաւազանգեալ,
 Մի՛ մօտիր բնաւ, մի՛ առ շուրթըն տար մըտօք մանկացեալ,
 Օ՛ի յանշէջ գեհեանն անդ անդով ՚ի տապ թողու պապակեալ:
 Գիտեմ՛ խոր անդունդ ՚ի միտըս մարդոյ Ա՛նն փապարեալ,
 Որ ո՛չ լիանայ որքան գիտելեօք լընուցու զեղեալ,
 Բայց և զայն գիտեմ՛, զի յանպիտեանս մընայ միշտ պասքեալ,
 Թէ՛ն ծովաբար յորդեսցին ՚ի նա ու խբըն սըղտորեալ:
 Օ՛ի թէ իսկութիւն զուտ է առարկայ մըտաց կարգեցեալ,
 Ո՛ւր գըտցես ըզնոյն միշտ զուրուականօքն ՚ի դեգերս եկեալ:
 Օ՛ուտ ճըշմարտութիւն յաստուածսիրութեան կայ բովանդակեալ,
 Որ կից ունիցի և զառ ընկեր սէր ուղիղ չափակցեալ:
 Օ՛այր ընկերասէր առ ՚ի Ա՛ստուածոյ ասէ հըմտացեալ,
 Որ ՚ի Յիսուսեան սիրոյն վարդապետ սիրոյ ներվարժեալ:
 Եպա՛ որ անձին վարժապետ զԱ՛ստուածն է սեպհականեալ,
 Նա տեղեկացաւ բոլոր իսկութեան որ յէսս հաղորդեալ:
 Յայս յօժարամիտ թևարկեա՛ հոգւով համակ վաստակեալ,
 Օ՛ի ճըշմարտութիւն առաջին ՚ի քեզ լիցի շողշողեալ:
 Եւ ըստուգութիւնքն իսկ ՚ի գիտելիս պայծառ ցօլացեալ,
 Յագուրդ ՚ի բաղձանս քոյին զեղուցուն ճոխ լիացուցեալ:
 Ե՛ր ընկերասէր նոյն և ազգասէր հեզ և հրահանգեալ,
 Բեզ յատուկ պարտիս ըհասարակաց բարին վերագրեալ:
 Օ՛ի թէ մեռանիլ վասըն հայրենեաց քաղցր է և գովեալ,
 Օ՛ի նչ այլ ինչ մընայ՝ որում աղգայինք չեն պարտաւորեալ:
 Հարց քոց ըստ հոգւոյ այսպէս ՚ի շաւիղ բարուցն ընթացեալ,
 Նախ զարքայութիւնն Ա՛ստուածոյ խընդրել և զորս յարակցեալ:
 Լ՛յն ամենայն իսկ ՚ի պիտոյս մարմնոյ մերոյ պահանջեալ,
 Լ՛ռատ յաւելցին ըստ Տէրուհական վըճռոյն խընկեցեալ:

Յայտասիկ 'ի ձիրս որովք յաջողի լինել յառաջեալ .
 Բայց եթէ ուսմամբ իմաստից 'ի գիրսն բովանդակեալ .
 Անիլ ըզհանձար որ ոչ յերկրաւ որ շնչոյն շրմորեալ ,
 Այլ որ յաղբերէն սուրբ իմաստութեան մեղ գետահետեալ :
 Անրսպառ գանձուց կենտակիր մըթերք են մեղ գիրք տուեալ ,
 Յորս ունիլ ըզկեանս առ ամենեսին գոյ խոստովանեալ ,
 Արքան խորագոյն 'ի ներքսն մըտցես ուղղապէս յուզեալ ,
 Այնքան ճոխասցիս յանգին մարգարտին գիւտ փարթամացեալ ,
 Յարացիր ապա աշխատիլ , սրգեակ , սրտեռանդն երկովք ,
 Արով զօրացիս յազգին ճոխանալ օգտաւէտ բերովք .
 Վաստակօցն վիշտք մի ինչ հարթուսցեն ըզքեղ արհաւրօք ,
 Իբր անձեռ ընհաս ըզգանձուն ցուցեալ զքոտացսն բարեօք :
 Առ անգամ մի մուտ գրտեալ յառաջին դուռն սերտ մըտօք ,
 Հորդի քեղ անքոյթ դիմել 'ի յառաջ յաջողակ շաւղօք .
 Բազու մք 'ի սկզբան 'ի բաց խըրտուցեալ դանդաղոտ կամօք ,
 Օրկեալ մընօցին 'ի շահուց՝ զոր տան գիրքն տակոսեօք :
 Մի լիցի և քեղ սովին վարակիլ անշահ հեղգանօք ,
 Մի զառածեցիս յանհամբոյր կոշտումն տըմարդի կենօք .
 Օի կեանքն սոպուաց է մեռելութիւն շուրջ պատեալ չարեօք ,
 Յորս ոչ ժամանէ լոյս ըզգատութեան շնորհացն աւետեօք :
 Չէ նըշան բարւօք յառաջգիմութեան վողն արշաւանօք ,
 Օր ոմանց գործեալ կարծեն ճոխանալ գըրոցն արգասեօք .
 Շըրջել միայն թուղթ չըտայ ամբարել հանձարս ընտրանօք ,
 Թէ ոչ և ըզգած տարրացի հոգին խոր իմացուածովք :
 Առեալ եմք նախնի զոմն վարժողէ ընդ խաղ խաբանօք ,
 Յընթերցուած գըրոց վարժել զանասուն խօսիլ պարծանօք ,
 Չամիչ մըթերեալ 'ի թըղթամիջին հուպ առ հուպ կարգօք ,
 Արջոյն առաջի դընէր 'ի տեսիլ բացօք երեսօք :
 Այր ըզնախաթերթ մըթերին ճաշակն առեալ հըրձուանօք ,
 Ի միւսն դիմէ դարձուցեալ ըզթուղթն մըռմըռանօք .
 Կարգաւ ընթացեալ 'ի դարձուած թերթից սերտ ախորժանօք ,
 Բզմեծ ինչ մտտեան 'ի հինգ վայրկենի եզերէ փութովք :
 Կնա՛ աղաչեմ , հարց արջոյն այնմիկ յոյժ թախանձանօք ,
 Ժրտեա՛ աղաչեա՛ կըրկնել զընթերցուած անյօդ բարբառովք .
 Տե՛ս՝ տայ քեղ գիտել , և կամ զոր կարգաց գիտէ՞ ինքն արդեօք :
 Յոյս տիպար իմա՛ զհապճեպ ընթերցողսն վաղվաղանօք :
 Աթէ քեղ կամք են ըզքսղըր ճաշակ ընդունիլ գըրովք ,
 Հանդարտ ընթերցիր , խորին մըտածեա՛ զուտ ու շի ու շովք .
 Այսպէս յարգեսցես ըզվաստակըս քո սրանձագին շահուք ,
 Այսպէս մարդկօրէն ընթացքըդ զեղցին հարուստ պարգևօք :
 Այլ և սովորոյթ յոմանս տարրաւոր ինչ կարձմըտութեան ,
 Արք ըզկատարումն 'ի սուղ միջոցի ըզմանկանն յուսան .
 Ապա եթէ ոչ քըրթմընջիւն 'ի զուր , յառնեն ամբաստան ,
 Պատճառ ըզհեղգանս վարժչին դընելով անագան ուսման :

Կարգաւոր վարժչին կարգաւ է ընթացք 'ի վարժըս մանկան .
 Ուսիր յաթուծայց՝ որք շարակարգ եալ կան 'ի ըսկըզբան .
 Նախ զայբն ուսանի ասել ապա բեն և որք ըզհետ գան ,
 Յայբէն անդր 'ի քէ չոսաչէ թեաճել մարախանըման .

Կարգաց խըրթնութիւնք հետ ընդ հետ յայտնի 'ի լոյս վերածան ,
 Մինչ ուղի անքոյթ գիտել՝ որոց փոյթ է բարւոք կըրթման .
 Յոյս կարգ գեգերեալ մըտառու երկօլք 'ի սէր բազմաջան ,
 Փոյթ ընդ փոյթ սերտի գիտութիւնն սուրբ 'ի միարս մարդկան .

Իսկ եթէ ըշտապ ուսանիլ խնդրես գիւր և առ ժամայն ,
 Միայն ըզնօգին սուրբ ունիլ խընդրեալ քեզ անմիջական .
 Նըմա է զեղուլ գետաբար ըզձիրս շնորհաց վերնական ,
 Նըմա է բանալ իսկ և իսկ գըրոցն ըզճաճուկ դարան .

Փոյթ կատարագործ գիտելով զնօգին արդեանց գիտութեան ,
 Լըցուցիչ իսկոյն համակ հանճարով զէքքս բանական .
 Միթէ և առանց ինչ յարժանաւոր երկըս տաժանման ,
 Արձի հասանէ դոլ նօգւոյն ձըրիցն անօթ ընտրութեան .

Եթէ առ սընունդ մարմնոյ՝ երեսաց քըրտունքն են պիտան ,
 Ի սընունդ հոգւոյն ձրքան տաղտապանք արդեօք 'ի գէպ գան .
 Չանացիր ապա , անճանձիր ջանա յերկս աշխատութեան ,
 Թէև երկարի միջոցն ըստ կարգի բարւոք ըստացման .

Վարժողին վաստակք հանգիստ ըզգենուն 'ի քո յառաջման ,
 Ի երբըն քոց մատանց լընուն 'ի նըմա աղբիւր բերկրութեան .
 Նա երկայնամիտ տարժանի 'ի քեզ յուսով բարեղան ,
 Երկայնամըտել և քեզ իսկ պարտ է յանխոնջ դալակման .

Նախնիք մեր զերկայն հատեալ ճանապարհ յերկիր հեռաստան ,
 Ի գրունս իմաստից բազմամեայ վըշտօք յերկար տըքնեցան .
 Եպա ցանկալին ըստացեալ ըզգանձն անըսպառական ,
 Չանասէր հոգւով լըցին գիտութեամբ ըզտուն թորգովեան .

Նոյն և առաջին պետքըն վարժողաց տոհմին Յաւանեան ,
 Դիմեալ Ագիպտոս 'ի նընդիկս և յոյլ մարզըս բացական .
 Նիւթ հաւաքեցին 'ի կըրթու մն ազգին յաւէտ նըրբական ,
 Օ իմաստից տաճար հիմնարկեալ փառօք յիւրեանցն երկրաստան .

Դու 'ի սուղ աւուրս չասեմ իսկ տըքնեալ յիմաստիցըն ջան ,
 Ցանկաս հեշտակի ոմն իմաստուն գոլ յոյժ գերազրական .
 Յայդ եռանդըն շատք 'ի կարճամըտաց ջեռան վառեցան ,
 Սակայն անպըտուղ լըքին զօգտաւէտ շընորհ գիտնական .

Լը երբեմն աճել պառաւի միոյ առ երէց շինին
 Բզթոուն իւր՝ յաւուրցս քառասնորդ պահուց յեօթնեակ առաջին .
 Յողերս անկանէր ժըտէր պաղատէր սերտ թախանձագին ,
 Փոյթ ունիլ կանուխ բերել 'ի լըրումն ուսման իմաստին .

“ Եւնել քահանայ տենչ սաստիկ՝ ասէ , գոյ 'ի մեր սըրտին ,
 Օ ի ըզպատարագ մատուցէ յաւուր յարութեան զատկին ,
 Նորին աղագաւ խընդրեմ ըզքս ջանք անդուլ վաստակին ,
 Երգեամբք 'ի գըլուխ հանել՝ որում յիղճս եմք ամենեքին ” .

Ի ծիծաղ շարժի բարձրագոյն դրոհնդ առնէ անդրտին ,
 Ի զարմանս եկեալ երէցն յայն խընդիր տրգէտ պառաւին ,
 “ Ախոսս քո խեղացդ՝ ասէ , պառաւ իկ ամօք հընադին ,
 Ար զուսման միջոց չածես ըղմտաւ և զառման կարգին :
 Թէ այսօր ըղկարդ քահանայու թեան քու՛մ այդ տաց թոռին ,
 Յըզատիկն հաղիւ ըղքառասուենս իւր բերէ յաւարտին .
 Լ՛րբ ապա ուսցի Վերական Սաղմոս ընդ Հարականին ,
 Լ՛րբ հրահանգեսցի ուղիղ ՚ի յաղօթսրն յամագըրբին ” :
 Յայս խելս են բազումք՝ որք զորդիս յիմաստս վարժեւախորժին ,
 Պանան ըղձանան զի ըղդոյզն աւուրբք ինչ սոփեստասցին ,
 Իսկ մինչ տեսանեն երկարել փոքրս մի ժամանակին ,
 Լքբանեն ըղնոյն ցրմահ ըղբաղեն յիրս աշխարհային :
 Աւնին իրաւունս երբ վարժեար ծուղայ ՚ի վարժ համբակին ,
 Բայց ոչ երբ տեսցեն՝ թէ որ հրահանգէն , ջերմ է ՚ի ջանին .
 Ապա զի լիցի գանգատն իրաւամբք , առցի ՚ի քընին ,
 Եւ թէ իսկապէս , չիք անդ ուսման յոյս փոխեսցի տեղին :
 Բայց և զայս իմա՛ զի ոմն յառաջնոց վարժչաց զմանկըտին ,
 Յաշակերտելոց նախ այլ ուսուցչաց վարձս առնոյր կըրկին .
 Օմին ՚ի մօռացօնս տանիլ՝ զոր ուսեալն էր նախ ըղյոռին ,
 Եւ զմիւսն ՚ի վարժ ուղիղ կանոնաց իւրումն արհեստին :
 Չէ նոյն ճանապարհ որոց մանկածուք են յուսման ոճին ,
 Թէ և ըստ կարգի դասեալ են կանոնք ըստ բաւականին ,
 Նորասիրութիւն նոր կարգ հընարէ տաղտկացեալ ընդ հին ,
 Եւ որ զինքենէ կարծէ ինքնիշխան գործէ՝ զոր կամին :
 Յայս իսկ և մանկանց մինչ միոյն առ միւսըն տեղափոխին ,
 Լքծիլ ընդ դրժուարս հասանէ՝ մինչև յոճն ընտելասցին ,
 Բնորեալ ուսուցիչ զոմրն ողջախոհ և ՚ի ջանս զարին ,
 Յարացիր ՚ի վարժս թէ և ժամանակք փոքր ինչ երկարին :
 Յեռանդն իմաստից վառեալ անձնովին տըքնիլ ՚ի նըմին ,
 Փուժով զարգացցիս թեւածեալ ՚ի վեր քան ըղչափ քոյին ,
 Վանգի որ չափով ինչ վերաբերին՝ ասէ Հնորհալին ,
 Վեր քան ըղիւրեանց չափըն վերանան յիմաստ վերնային :
 Թէ անդր ՚ի սկըզբանց մերս աղգի յատուկ պայմանք վերադրին ,
 Վոլ առատասիրտ բարեպաշտ տնկեղձ տեօղ ՚ի վըշաին ,
 Յառսըն մեծագործ ՚ի խորս իմաստից ըղբօն և նըրբին ,
 Հիւրասէր սըրաիւ բերեալ ընդ ամեն խոնարհ հեղագին ,
 Նոյն և յայլ մասուենս բարեաց քաջաջան յօգուտ աշխարհին .
 յամասէր հոգւով յարգիչ կըրօնին՝ գըթած արնանկին .
 Իու էր խորգանաս յայտանակ ձըրից քու՛մ բընիկ ազգին ,
 Լ՛ր շոյտ յարիս յայլս որ յետոյ ՚ի կարգ մարդկութեան մըտին :
 Ասես ինձ այժմիկ փոփոխեալ սոցա թէ և ըստ մասին ,
 Ներհակօքն իսպառ վարակեալ Հայկեան աղինք տեսանին .
 Յիւրեանց աղգայինս չունին զնոյն սէր՝ որպէս և պարտին ,
 Եւ ոչ առ իմաստ բերումն ուժընդակ ըստ պիտեանին :

Բայց գիտե՛ա՛ դու զայն նրմա վիճակեալ 'ի բառնալ Թագին ,
 Արով իմաստից նըշոյն ու ծացաւ եթող 'ի մըթին ,
 Սահմանք աշխարհաց յորըս ցըրուեցաւ ազգ մեր ըստ բաղդին ,
 Յայլեայլ զգածմունս զազգային ըզբարս յեղափոխեցին :
 Առայ զի ասէր Չամչեան Միքայէլ ըզգօն բաբունին ,
 Օ ազգին դիւրափոխ բարսըն բերելով յօտար նահանգին .
 “ Կերակրոյն սրահոց յանգիւտ 'ի Վընէժ գոլոյ գաւառին ,
 Բակլայ 'ի Պօլսոյ տարան սերմանեւ 'ի վանս Աբբային ,
 Տընկեալ 'ի պարտէզ յոռոգման խընամս ետուն ըստ պարտին ,
 Բայց նա ըզվարունկ անդ պըտղաբերեաց փոխան բակլային .
 Ըզկուտ վարընկոյ սերմանեալ 'ի գալ իսկ ժիւսոյ ամին ,
 Վընդակեր դըդում անհամ դեղնագոյն 'ի բուն վարընկին :
 Այսպէս այժմ՝ ասէր , ոմանք 'ի Հայոց այնպէս զաղփաղփին ,
 Մինչև զհայու թեան անուն չը յիշել յայլազանց երկրին .
 Արով օր աւուր կորուսեալ ըզյարգ և ըզուրք անձին ,
 Առ օտարազգիս անկած ցուցանեն զազգըն գըլխովին .
 Իսկ որք 'ի Յունաց՝ կամ յայլոց ազգաց ոյք անդ պանդըխտին .
 Հաստատուն յիւրեանց որպէս վայելուչ կացեալ 'ի բընին ,
 Ի շուք 'ի պատիւ որպէս ազգասէր յարգին մեծարին ,
 Օր քան զօր հարուստ ճոխանան փառօք հողւոյ և մարմնին ” :
 Այսմ առիթ 'ի մեզ՝ ոչ թէ բընութիւնն է համազգային ,
 Քան թէ կըրթութեան պակասուրդ 'ի սէր անդ համացեղին .
 Արդ զի ըստ կարի հորգեցաւ շաւիղ ընտրութեան բանին ,
 Ամօթ մեծ է մեզ մընալ անճաշակ ազգասէր շնորհին :
 Թէ ըզմեզ որդի դընեմք հարազատ սուրբ Առսաւորչին ,
 Թէ հարցն առաջնոց զանձինս համարիմք զաւակ հողեծին ,
 Մի՛ յետնեալ կացցուք յօրինաց նոցա սուրբ և հեշտագին ,
 Մի՛ լըքցուք ըզշնորհն որում տիրացաք 'ի բնէ անդըստին :
 Կըրթեսցուք 'ի սէր , կըրթեսցուք յիմաստ անդր երկնաւորին .
 Կըրթեսցուք բարեաց թողուլ զօրինակ մերս ազգատոհմին ,
 Ապա թէ ծուլամք բերել զօր գիտեմք պարտ ըստ սրատշածին ,
 Արդիւնք մեր նախնեաց ըզմեզ դատեսցին յատեանն ահագին :
 Յարեոցուք յազգ մեր , սիրեսցուք զազգ մեր սէր համեստագին .
 Մի՛ ըզփառս մեր թողցուք 'ի յագուրդ որդւոցն օտարին .
 Իսկ թէ յարիցէ ոք ոտընհարու չըքոյ Հայկաղին ,
 Կամ զգաստացուսցէ կամ ընդ վայր հարցէ միութեան Ադին :
 Յայս ձիր ազգասէր բոլոր մեր Ախնիք խըրախոյս բարձին ,
 Ի նոյն ջանացան ճոխացուցանել ըստացուած անգին .
 Է՛ զի՛ հետևող գըտեալ ըզտաղանդ իւրեանց յարգեցին ,
 Է՛ւ է զի՛ յանսաստ բարոյից ոմանց անպատու կացին :
 Սեզ եհաս ահա ասպարէզ ջանից 'ի նոյն վերըստին ,
 Ի մէնջ պահանջի անվեհեր ճըզնիլ յօճան բոլորին .
 Մի՛ զարհուրեսցուք յանպէտ հընարիցն օտարախորդին ,
 Օ երծ և յաջողակ աջով ճեղքեսցուք զՎեդա եհոնըն հին :

Յուզմունք խորհրդոց բերեն այժմ 'ի գէմոգ զանձկու Ե'նրչան ,
 Քոց մարմնոյ հարանց ունիլ աստանօր զիս ծանօթական .
 Բզհարցդ ըստ հոգւոյ բանից դիմեցմունք յերկար ձրգեցան ,
 Չանձիրս մատուցին առ 'ի մարմնոյս միշտ խոնարհ քո ունկան :
 Փորձեցայց և յայսմ ըզհրօչակելիս ածել յանդիման ,
 Օ, Ի քաջ ծանիցես թէ յորպիսի վեհս ազգդ էր ճսխազան .
 Օ, որպիսի հրգօրս 'ի գըրուխ ունէր բարեաց տպաստան ,
 Կամ զոր զօրապետս անյաղթ պըսակեալ 'ի մարտ պայքարման :
 Լուար ըզ՛,ախնւոյն 'ի մեր միապետս գող միահեծան ,
 Յաղթօղ հանդիսիւ ժառանգ հայրենի վայրին եղեմեան .
 Օ, Հայկայ մաղդեղանց որ քաջին նախնւոյ անպարտ ախոյեան ,
 Արոյ իսկ հանդէսք փողեն հրօչակաւ յաշխարհ ամենայն :
 Տեսեր և զ՛,րամն արհօր աշխարհաց այր անդուգական ,
 Ար հրգօր բազկաւ 'ի ծովէ 'ի ծով տիրեաց անխափան .
 Ելից զամենայն բընիկ բարբառով իւր հայրենական ,
 Մինչև այլ ազգաց յանուն նորա զազգն՝ ասել Մ,րամեան :
 Տիգրանն առաջին աջն Կիւրոսի այր դիւցազնական ,
 Անզոյգ զօրացեալ 'ի մըրցմունս մարտից հրգօր յաղթական ,
 Ի շամիււր ախիւն թոքազերծ խառմամբն Մ,ժգահակասպան ,
 Ար փշապօրէն սարսեցոյց զաշխարհ 'ի կեանս իւր համայն :
 Վահագն ահաւոր գոռ փշապաղանց սաստ սասանական ,
 Հըրագէս ընդ բոց վաղէալ պատանեակ ընդ փող եղեգան .
 Արոյ դիւցազնեալ 'ի պաշտօնս ազգաց յերկրին Վ,ըրաստան ,
 Պաշտօն ընդ ունէր յըստ իւր հասակին փթխարի արձան :
 Մ,րտաչէս պարթև գըղըրդիւն երկրի զինեալ յարու թեան ,
 Ի կայտառ տիոց մեծամեծ գործոց կարծեաց տուչական ,
 Արոյ յառաջեալ յաջող հանդիսիւ քաջարի մըրցման ,
 Բնդարձակ խաղայր 'ի նուաճ երկրացն Մ,ղեքսանդրանման :
 Տօրք ահագնադէմ հըսկայ նահապետ տոհմին Մ,նգեղտան ,
 Ե,յր անպարտելի յազգէն Պասքամայ սերունդ Հայկազեան ,
 Ի տորգ արու թեան ճըմլիչ աշխարհի յանձուկս 'ի վարան ,
 Քարընկէց թափով աղմըկիչ ծովու հողմ նաւախործան :
 Տիգրան մեծ հրգօր ահարկու 'ի զօրս անդ հռովմէական ,
 Մ,րքայից արքայ հարուստ ճոխացեալ մարտիկ ախտանեան ,
 Վեհ զօրապետաց աշխոյժ պարագլուխ Սըմբատ Բիւրատեան ,
 Յաղթական երգոց ժառանգ սեպհական ցալիս ծերութեան :
 Մինհրդատ ահեղ 'ի մարտըս արեաց շնթարկ փայլական ,
 Ի ժանիս սըրոյ 'ի տարափ նեաից վագր ամպադարան .
 Շահատակ անյաղթ 'ի զօրս Հըռովմայ մահու ժանտացան ,
 Բաղմազգի լեզուաց ուղղախօս բանիւք անսըխալ մատեան :
 Խոսրով վեհափառ արքայից արքայ բազուկ անսասան ,
 Մ,շխարհատարած ձեռն կարկառեալ անդր 'ի հեռաստան ,
 Ի վըրէժ արեան իւրոց համազգեաց առ ճետ Սասանեան ,
 Անչէջ հըրդեհեալ գեր քան ըզհընոցն այն Բաբելրական :
 5 36

Կօռնակ կորովի քաջակուռն ոգի յամաց ձրգարան ,
 Վանիչ կայսերաց բազուկ տապալիչ զօրապետ անվան ,
 Արտուռն ահեղ կայծակնարկ 'ի կեանսն կայսերական ,
 Հայկազանց ուժոյն լիարդին զեղեալ հարուստ գանձարան :
 Պանծալին Տրրդատ յաւերժայաղթից հուժկու յաղթական ,
 Օօրէն Աքիւլեայ դրրուատեալ 'ի փառս անձին արուժեան ,
 Երկոքումբք զինեալ 'ի զէն և 'ի խաչն տէրունական ,
 Բարձրութիւն ազգին յերկուս յաջողուած լու փառազնական :
 Արտաւազդ հրգօր ընտիր ըսպայից ճեղ Վանդակունեան ,
 Այաղթ աջակից Տրրդատայ մեծի պարիսպ վիմարդեան :
 Անիւ բոցեղէն հուլիեալ սաստիկ 'ի մարտկաց խրոան ,
 Լափեր անաչառ որպէս ըզխըռիւ ըզգօրաց խուժան :
 Վարազդատ արքայ՝ պերճութիւն քաջաց սիրտ Աքիւլական ,
 Կորովի յաղեղն նորապանծ փայլեալ յոգւոյն արուժեան ,
 Քիովնէքստակ սստեալ ընդ Ափրատ 'ի վազս արշաման ,
 Բզբընամարտիկս ըկճելով 'ի խաղսն ոլումպիական :
 Գազաւոն ամուր պատուար արքայից պետ Կամսարական ,
 Օօրեղ դիմադրաւ գոռ արշաւանաց նեղելոց պաշտպան ,
 Սահակք երկոքին 'ի Բագրատունեաց սուր երկբերանեան ,
 Յանվէհեր գրոհին բաջավարժ մարտիկք բուռն մրցական :
 Առոմ Սոկացի շահատակ շքեղ մեծարգոյ իշխան ,
 Բնդ դաշտ բոցասփիւռ ծաղկաճեմ վազիւք կացեալ փրկարան :
 Վարդան այրընտիր արգոյ նահատակ վէհ Վամիկոնեան ,
 Քաջ հանդիսագիր խաչապանծ զօրացն քրիստոսական :
 Արշաւիր յարշաւս աջնղ թեակից առիւծ 'ի խրոխտման ,
 Օարդ մարտի 'ի փառս 'ի Կամսար տոհմէ պրտակ քաջութեան :
 Վահան Վամիկոն հրգօրաց հրգօր՝ վէհ քաջազնական ,
 Արաքանչ մարտիւ սասանիչ սարսիչ պետին Պարսկական :
 Վասակ հարազատ վէհին Վահանայ վրկայ սքանչազան ,
 Ի մարտ միջամուխ ջարդիչ նիզակացն եղէգնանըման :
 Աերսէհ և Հրահատ կորիւնք առիւծու ծընունդք Արշաւրեան ,
 Շողմամբ սուսերաց արեաց ահարկուք յորտըս գոռման :
 Աերսէս պատրիկ մեծ գանձապետ 'ի տան Կոստանդիական ,
 Հոգեգանձ յոգի քաջարեաց զամպար լոյս արեմըտեան :
 Արմին իսկ կըցորդ բազուկ աննուաճ Աերսէհ Բասենեան ,
 Պանծ Արքանազեան ձեռին արուժեան 'ի տան Յունական :
 Յովհան քօշ նեցուկ ամրութեան Յունաց պերճ պատըսպարան ,
 Ահընկէց 'ի գունդ թըշնամոյն զօրաց պետ զինուորական :
 Արտաւան արի արանց բարձակից զսրմ Արշակունեան ,
 Գոռ ապրտամբաց գըլխահար խեթկիչ յեղջիւր զօրութեան :
 Արտաւազ անզոյգ խրոխտ զօրավար գոռ մենամարտեալ ,
 Հոգւով և մարմնով 'ի կեանս և 'ի մահ քաջ զինավառեալ :
 Արմբատ բազմայաղթ եղջիւր սարասուր հուժկու ոգորեալ ,
 Սահաբեր հարուած արքայից 'ի խիթան անդարման բերեալ :

Մուշեղք Մամիկոնք յանդրիս մատենից անմուաց դրրեալ,
 Մինըն առ Պասալու և միւսն առ Մօրկաւ խրրոխտ փառազնեալ,
 Գայլ Վահան ասեղ ճակատու յաղթող հրղօր պերճացեալ,
 Ի ժանիս սրբոյ ամեհեաց ջարդիչ հնարագէտ վարժեալ,
 Տանըն Ելլադայ պարծանք Մանուէլ բազուկ բարձրացեալ,
 Բազմապերճ գործոց քաջամասնութեամբ շքքեղ մեծարեալ,
 Ըշտ մըսակեր ասարկու անուն յոյժ ջըլապընդեալ,
 Ի բերանս աղգաց անծասկ դիմակալ յաղթանակս առեալ,
 Վասակ սիսական իշխանիկ անոյշ առանձին վառեալ,
 Բիւրուց թըշնամեաց ընդ կոխ կործանիչ ճոխ շահատակեալ,
 Վասակ և Վահակ վեհազունք Սիւնեաց մենադէն վառեալ,
 Խրրոխտ թեարկուք ըղհոյլ յոգնաթիւ քաջերագ ցրուեալ,
 Ըշտ շահընշահ երկաթ յարութիւն զօրութեան մըտեալ,
 Կարծրակուռ սուսեր սերտ սողովատիկ հատու պատրաստեալ,
 Մուշեղ հարազատ երկաթն Ըշտոյ բոց վառ բորբոքեալ,
 Օեղէգնախրուիւ կոյտ սաշարողաց վաանեալ վարատեալ,
 Գէորգ Ըշտոյ ձեռին արութեան մատն ամրահաստեալ,
 Ըյր մարզպետունի անվեհեր առիւծ աշխոյժ սիգացեալ,
 Մամուէլ քաջազն ասեղախրրոխտ հրղօր խիզախեալ,
 Ըյր Գերջանեցի թագին Բուլղարաց իշխող վեհացեալ,
 Գաւիթ մեծանուն այր կիւրապաղատ վեհից բարձակցեալ,
 Վըսեմ զօրութեամբ ապաւէն Յունաց հանդիսափայլեալ,
 Վահրամ և Վասակ Պահլաւք հարազատք վեհարև ցոլեալ,
 Ըհեղք ՚ի գուպարըս պատերազմի նահատակք ընտրեալ,
 Խաչատուրըն վեստ պերճ Շիրակունի առիւծ սիգացեալ,
 Ըբբայից նըրպատ, իսկ յաչաղկոտաց կորանս մատուցեալ,
 Թաթուլ Վանանդեան զաւակ ուժգնութեան վեհ զօրավարեալ,
 Ի գունդ թըշնամոյն յաղթական բաղկաւն ասընկէց վառեալ,
 Թոռնիկ Մամիկոն ձեռն անսարատելի մըշտայաղթ փայլեալ,
 Ընդէն իսկ ուղղոյ թըշնամեաց ջարդիչ բըռնամարտ կանգնեալ,
 Վասիլ գող վըսեմ գանձարան ուժոյ իշխանադարդեալ,
 Յաղակարծս ՚ի զօրս շէշտընկէց կայծակն ամպոյ բորբոքեալ,
 Թորոս Կոստանդեան պետ անվանական գահերէց կարգեալ,
 Գահից Կիւլիկեայ տիրող փառազարդ սեսուհ սըխրացեալ,
 Լեոն առաջին հարազատ սըմին հուժկու սանձացեալ,
 Ի վեհ երեմունս առիւծ անվեհեր յանձն ապաստանեալ,
 Վիգէն վեհազնեայ հըսկայ քաջալանջ տիպ տիտանացեալ,
 Օէն Սանասարեանց ՚ի հունձ մարդկեղէն գերանդի սըրեալ,
 Ռուբէն Լեոնեան հրղօրահանդէս նոր Մամիսն ձայնեալ,
 Օանրութեան վիմաց գիւրաբարձ ոգւով հըռչակըս հարեալ,
 Թորոս Լեոնեան ՚ի վէգս ընդ կայսերս գոռ յաղթանակեալ,
 Բզգերեալ Վեաստս ՚ի վաճառս անդրէն ՚ի լոյտ ըմպահկեալ,
 Լեոն Ստեփանեան սըսակ Ռուբինեանց շքքեղ վեհազնեալ,
 Բաջարի մըրցմամբ թագ արքայական ՚ի գըլուխ կոպեալ,

Օտքսրէ հրգօր պերճ ըստառար անուն ահագնեալ,
 Մարտից մըրցանախ աշխարհահըռչախ իսկապէս տարեալ .
 Այր իւրաքանչիւր մի մի բերդ ամուր տիրահաստատեալ,
 Օարուժեան ոգին անապակ սիրով վըճիտ փողփողեալ .

Սքա մեղ մարմնոյ հայր քաջակորով բարեօք ճոխացեալ,
 Օազգըն Հայկաղնեայ յոյժ նախանձելի ազգաց չքեղեալ .
 Սոյն իսկ քաջազունք 'ի մերումս ազգի անզոյգ զօրացեալ,
 Արոց 'ի կըրչու յոյժ սակաւագիւտ յերկրիս երեւեալ .

Բայց թէ քո հանձար ազգային հարանց լեալ հետաքրնին,
 Ի հարցուած գայցէ բաղձալով օւնիլ և զայլս ընդ նոսին,
 Սքին միայն են 'ի մեղ քաջազորձ որեարք վէհագին,
 Յիսուն և միով միայն պանծասցի ազգըն թորգովին .

Կարի յոյժ հրգօր հանդիսիւ շատ են զաւակունք Հայկին,
 Ի խընամս ազգին անպարտ դիմագրաւք 'ի մըրցմունս մարտին .
 Սքին ընարագոյնք ըստուեր զԱ. քիլեայ հանդիսիւքն արկին,
 Գործ զարմանաւոր արդեամբ վըճարեալ 'ի փառս Հայաղին .

Այս եթէ ոչ ուր թողցուք և զորս գիտեմք պանծագին,
 Յազգին բարձրութիւն չքեղ վէհացեալ 'ի չքնաղ մասին .
 Բզնախապըսակ յազգին մեր Պարոյր զարքայն առաջին,
 Բզմեծն Վաղարշակ պարթև խուզարկու հիմանն ազգային .

Արշակ փիմամուխ ըղնիղակն յարձան յեղերս Պոնտոսին,
 Երուանդն ահաւոր 'ի հայեացս ական տոյժ որձաքարին .
 Արտաշէսըն պերճ, Պիտակ դիմակէս, Տըրգատ Բագրատին,
 Վահան Ամատեանց, Արշուիր նախկին, Աերսէհն առաջին .

Սպանդարատ կամսար, Այրսամ Սպանդեանց, Աերսէհ Ղիրակցին,
 Խոսրովըն դարգման, Հրմայեակ Մամգուն, Վահան արձրունին:
 Բարչոյ Վահնիկ, Վըրէն Վանանդեան, Խուրս Արշամունին,
 Գրիգոր Սամիկոն, Մրժէժ Թագընիալ, Մրժէժ Գընունին .

Վահան Կամսարիկ, մեծն Աշոտ արքայ, վարդան փոքր արին,
 Սըմբատ նահատակ, Աբաս Սըմբատեան, Բաբէկըն Սիւնին .
 Ամրամըն Յըլիկ, Վասակ ծաղկահաս, Աշոտ Գընթունին,
 Սըմբատ յաղթական տիեզերակալ անվէհեր ոգին .

Աղբլխարիայն այն գոռ ըստարապետ 'ի տոհմէն Արձրուն,
 Ապիրատ քաջ այր սերունդ Հատանեան, Աշոտ քաջանուն .
 Գագիկ Աշոտեան և Խաչիկ առիւծ Օշին վէհազուն,
 Շապուհ Արձրունի, Շահան զօրավար, Ռուբէն մեծն արթուն ,

Կոստանդին հիւպատ, Այլասաթ աջող զօրավար զօրուն,
 Կոստանդին հօւժկու զօրական սրրաեղ յորդոր քաջաբուն,
 Բաւիթըն սիւնի պերճ իշխանացեալ յայս յետին դարուն,
 Մըխիթարըն քաջ 'ի ճիգըն ոգւոյ բազկակից նորուն .

Կացին և քառեակ կայսերք ինքնակալք 'ի գահ Կոստանդնուն,
 Սօրիկ և Լեոն՝ Վասիլ և Ալուստան Օրնունդք հայկազուն .
 Արք չքեղ փառօք վէհ փառաւորեալք յարին քաջասուն,
 Տանն Յաւանայ մթեր բարութեան ետուն բազմարդիւն .

Մեր այս են նախնիք և որք 'ի սոցայն կարգի գերադանց ,
 Տ'իս բարեկրութեան ազգին յայտնեցան հայր 'ի հայկազանց :
 Գանձեալ և զարդիւնս լըցին զաշխարհ մեր 'ի շուք պարծանաց ,
 Լնպարտ զօրացան 'ի կոր կործանել զոգին թըշնամեաց :

Լպա մաննուկ դու հարազատ ծընունդ գերաբուն քաջաց ,
 Օրացիր հըզօր անմուռաց պահել ըզշուք քոց նախնեաց :

Պանք յարավաստակ մի անգործ կացցէ 'ի քեզ և թըմբրած ,
 Օ ազգին զօգտաւէտն 'ի հանդէպ կացն յամենայն շարժուած :

Օ աւակ ես քաջաց , մի շիջցի 'ի քեզ ոգին նախահարց ,
 Օ արմ ես վեհազանց յարեաց 'ի նոսա յօրանալ 'ի վարձ :

Քանզի զի նչ օգուտ ունիլ ըզնախնիս 'ի մեծ դիւցազանց ,
 Եւ նուաստանալ անտոհմից գործովք 'ի կարգ վատ արանց :

Լնդ քեզ օգտեսցեն իբր որդւոյ բարւոյ արդիւնքն հարանց ,
 Երբ աշխոյժ հոգւով ըստ նոցայն բերցես հանդէսս արութեանց ,

Լրութիւնս ասեմ , սչ զի այժմ իսկ պէտք են մեզ սուսերաց ,
 Եւ զի վառեսցուք սէր անկեղծաւոր չափել իրերաց :

Օ ի թէ գիրք ըզսէր գըլուխ վերագրեն ամենայն բարեաց ,
 Օ ընօղ և առիթ յառաջամատոյց աննուաղ փառաց ,

Լպա որ ըզնոյն արդեամբք վըճարէ յոգի աննախանձ ,
 Լն հանդիսացաւ յարութեան մասին պանծալ բարեխանձ :

Լզգային գործոց երիւք վըճարիլ փորձըն մեզ յայտնեաց ,
 Ի գիր և 'ի սուր և յարհեստս 'ի պէտսըն հասարակաց ,

Ի նութիւնն առատ յայտոսիկ հարուստ առատաձեռնեաց ,
 Տալ միոյ միոյ աշխոյժս առ անցն իւր միտումն ըստ կարեաց :

Լրդ ունց ձրից քաղցրութիւնն երկնից ըզքեզ հաղորդեաց ,
 Բզնոյն յօգտաւէտ բարիս պըսակել լիջիր ջանազգեաց ,

Եւ անդն 'ի ներքուստ վառեսցէ զոգիդ յօճանս համազգեաց ,
 Ոսկեթե թըռչունըն սէր գըրգասցէ յիղձըս քոյդ կամաց :

Քո հարք վեհազունք յայս նըկըրտեցան 'ի հանդէս շնորհաց ,
 Բղբարիս ազգին նախագաս յարգել ըստ բերմանն իրաց :

Քընէած հոգւով մի ծոյլ խորդասցիս յայնց հարազատաց ,
 Յուճպէտըս վատնեալ զոր ինչ հայրենի տուրք են երախտեաց ,

Մի ինձ խոտեսցես զընտրութիւնն ազին բերեալ յանդիման ,
 Թէ 'ի համօրէն ազգըս գըտանի վատ և ընտրական :

Ստիլիկոնըն քաջ զընտիրսըն առնոյր յազգացն ամենայն ,
 Աչինչ խընդրելով զարդիւնս և ըզշուք զարմին նախնական :

Ես իսկ յընտրութիւնդ առնըն քաջազնի յաւէտ եմ հաւան ,
 Որ գիտէր բարւոք յարդիւնսըն հայիլ անձին քաջութեան :

Օ ի սչ որ յազգէ ընտրելոց ծընան՝ փառաց են արժան ,
 Եւ որք զընտրութիւն տոհմին շքեղել փոյթ յանձին կալան :

Իմ առ քեզ յորդոր այս են խըրատու , մաննուկ խոհական ,
 Գուն գործել 'ի յարգ գործովք բարութեան տոհմիդ ընտրուէ :

Յինչ վարժըս ծընար ըստ քուճ խառնուածոց յարմար խըմորման ,
 Յայնս արդիւնացիր , քեզ և քոյայնոց լինել պիտեան :

Օարժանին 'ի քէն տուրք երկնից խընդրեն բերոց տոհմական ,
 Տաղանդացն ըզբեզ մեծարէ 'ի փառս յարգըն շահեկան .
 Բանքարացն յիշեան զառակ Տէրունի որ ձրի տուան ,
 Օխորդ որ չէարկն 'ի սեղանաւորս , գըտաւ անպիտան :
 Օրնեալ ես 'ի դիր , ըզդեգեր կալջիր 'ի դըրունս ուսման ,
 Հոգւոյդ ճեմարան գըրոցն եղիցի ծաղկեալ բուրաստան .
 Սերժեան բընաւին զորս հակառակին յառաջ դիմեցման ,
 Կաթոգին գըրկեալ զորս մըթերս 'ի քումդ գանձեն ուշարան ,
 Տես զաստուածաշնորհ ըզմեր Թարգմանիչս յայդ միկ վեհազան ,
 Որոց հըմտութիւն շատիցն յայլազանց եզ զափ 'ի բերան .
 Յունացն իսկ վարժեարք լեալ նախանձարեկ ընդ ձիրս նըրբութե ,
 Հայազգի մանկունս չառնուլ 'ի հրահանգ արարին պայման :
 Հայեանց 'ի ճոռոմ մեր մատենագիրս յազգ ազգ կըրթութեան ,
 Արք յազգիս բարին լուսաւոր մըտօք գըրեցին մատեան .
 Որոց վաստակոց արդիւնք ըստ մասին միայն մեզ ժաման ,
 Յոյժ մեծագունի պատճառս ընծայեն սըրտի ըսփոփման :
 Եւ յոգունք յընտիր մեր գըրոց բանտեալք 'ի Վանկին բըրգան ,
 Լ'նդր 'ի Արմըրզանդ առ մեզ աննըշոյլ գընին 'ի մըթան .
 Պանացիր և դու ընկերել 'ի նոյն վաստակըս քըրտան ,
 Ի լոյս ընծայեալ զողջամիտ մատեանս յոգուտ Հայկեայն տան :
 Օեռանդըն բընիկ զոր քեզ հազարդեաց ազգ մանցն օթարան ,
 Սի անշահ երկովք յունայն վարակմունս արասցես խոպան .
 Օ ի համար կայ տալ առ անցն իւր փոքրիկ ժամուց կորըստեան ,
 Լյնմ որ կեանս ետ քեզ 'ի գործ պիտանի՝ հասարակութեան :
 Երբ ողջիկ են միտք յազգին բարութիւն ջինջ և սեռնական ,
 Աչ ինչ արգելանք յաստեաց խուժանաց արկանեն խափան ,
 Յանձկութեան ժամուն միջոց գըտանէ երկասիրութեան ,
 Ի ժամուց վայրկեանս գողացեալ առ դիր ըստ իւր եռանդեան :
 Պատեն ըզՅակոբ վեհ Պատրիարքէ գահին Տիւզանդեան ,
 Որ յազգին զբաղմունս և շատ մատենից գըտաւ գործարան .
 Թէ որ անկորուստ գըծել 'ի թըղթի զոր եկն 'ի յիշման ,
 Բոլոր սրատուհանք յարկացն ունէին գըրիչ և մելան :
 Օ ի մերթ ուշ մարդկան 'ի ծընունդ բանիէ յոյժ բեղմնական ,
 Ըզջինջ գաղափարս իմաստից յիւրում տածէ ըմբռնման .
 Իսկ մինչ գ'լորջիք 'ի խելապատակ ծըխին վարանման ,
 Սըթագնի և ուշ չըզօրէ 'ի տես որպէս է արժան :
 Յայս իսկ գըրսխեց նըշանք 'ի նըպաստ նըմին հաստեցան ,
 Օ երկունորն մըտաց անմահ պահպանել յախտէ մսուացման .
 Հընութիւն աւուրց չազգէ ինչ նըմա կընձիռ ծերութեան ,
 Չըծախեն ժանիք որկորեայ ծերոյն ըզդեմն անթարչամ :
 Սերկեան յանձնէ քո՝ ապա , ով մանուկ , զախարն հեզգութեան ,
 Դըրաջան ճըգնեանց յոր մակարդեցար 'ի բերս բընութեան .
 Ըզցայգն առ ճըրադ սևաթոյր տառից յեռք փայլողական ,
 Երկնալոյս ըզբե շողեսցեն արև աստեղանըման :

Գիտեա՛ ըզբընաւօ որք 'ի գովանի փառօրն պատուէցան ,
 Յիւրեանց բընութեան 'ի տուրսըն ճըգնեալ ժիր և անտարտամ ,
 Եւ ոմանց թէպէտ զընդդէմըն մատոյց բերմունքն երկրական ,
 Եւ անդրէն 'ի նոյն մըղեաց ուժգնութիւնըն իւր բընական :
 Տէս ըզՍոկրատէս պերճ իմաստասէր զայրըն սոսկական ,
 Ար քարակօփի էր որդի ըստ իւր բաղդին իսկ բերման .
 Օոր արհեստ վարեալ ըզբըսան և հինգ ամաց իւր շըրջան ,
 Յեռանդըն բընիկ տապէր անդադար հետեիլ ուսման :
 Լիք եթող զարհեստն ապա ըստիպեալ յըղձից իւրական ,
 Օտղկեցաւ յիմաստ բարեացն արգասեօք յոյժ բերրիական .
 Բստ նըմին և այլք որք ըզնոյն եռանդն 'ի վարժըս կալան ,
 Ըզբընաւորեալ տուրսըն յարգեցին 'ի գործ շահեկան :
 Բաղմագանձ մըթերք հայրենի ընչիցն Լնաքսագորայն ,
 Աչինչ կարացին յիւրեանց սէր շեղել զայրն արիական .
 Օեռանդն յերկրաւորս շիջոյց սէրն 'ի տենչ երկնից գիտութեան ,
 Աինչև մասնացոյց կարկել ըզբերանն՝ որ ընդդիմաբան :
 Օընա՛ր 'ի սուսեր , մի գաղանասցիս 'ի հեղումն արեան ,
 Բստ մեր վիճակի այժմիկ չեն 'ի պէտս զէնք զինուորութեան .
 Եւ 'ի պաշտպանել անձին 'ի դիպուածս անդր ուղևորման ,
 Ի գործ արկ որպէս օրէնք բընութեան տայ քեզ հըրաման ,
 Կայ և յայլ օգուտս այնուիկ պարգևօք բերել քեզ ըզջան ,
 Աիրով վաստակեալ յօրս են 'ի կարգի արեաց պաշտաման .
 Լնըկուն սըրտիւ տոկալ վըտանգացըն դըժուարութեան ,
 Արք շահուց ազգին և քո իսկ անձին բերեն ըզխափան :
 Չըգալ զերկիւղիւ յինչև իցէ դէպս ըստ իրաց բերման ,
 Բոլոր պատահից նախագէտ հոգւով մընալ անսասան .
 Եւ 'ի մահուանէ որ զամենայնիւ թուի ահաական ,
 Աչինչ վահրոտիլ երբ չիք 'ի նըմա վատանուն նըշան .
 Չասեմ քեզ այսուիկ ոգի ըզգենաւ ըզյանդըգնական ,
 Աըխեալ զանձն 'ի վիշտս որք 'ի քոց կարեաց անյաղթիկ մընան .
 Եւ թէ քեզ հասցէ վըտանգ ինչ կարի ահաւորական ,
 Աի կորուսցես անդ կընատ մեղկանօք զոյժ տեողութեան .
 Հայեաց 'ի Աահան և յայլ քաջարիս տանըս Հայկազեան ,
 Ար յանցնիւր դիպուածս ըզպիտոյն կըշռել քաջիկ խորհեցան .
 Եւ անց պատճառի 'ի վըտանգ մըխիլ 'ի վեր քան զարժան ,
 Փորձել է զՆստուած՝ ասաց Տէրն մեր , առ փորձիչ սատան :
 Տէս ըզնաւաստիս յաջողակ հողմով 'ի ջուս նաւարկման ,
 Օ խա՛րդ ներհակաց նըրբին խորհըրդով կան 'ի նըկատման .
 Օ ի մինչ 'ի հողմոցն ալիք յուղեոցին յոյժ վայրենական ,
 Բզգէման ունիցին առանց վըտանգից ինչ նաւաբեկման .
 Յայս տիպար և դու ըզմարմնոյդ կալ ջիր յոյն կարչնեղական ,
 Շըրջադէտ մըտօք 'ի պիտոյն վարել և յօրինական .
 Արով զարգացեալ 'ի համբաւ բարի հարցդ համանըման ,
 Հարազատ որդւոցն ապցես ըզպատիւ յերկուս յաւիտեան :

Թէ մեծանձնութեան տուաւ քեզ քանքարն այն վըսեմական ,
 Շահիլ ջանացիր ըստ իւր յատկութեանցըն միանգամայն .
 Օյարատեութիւնն 'ի գործսըն յարգեա՛ որք են գերական ,
 Լէր երկայնամիտ 'ի դժուարընտելս մինչև քաղցրանան .
 Աւղիղ խորհրդով առ 'ի նըշանակ քո մեծանձնութեան ,
 Սեծամեծ պատուոյ ըզքեզ համարեա՛ ճահ ըստ վայելման .
 Չափով ընդ պատիւ զոր տան քեզ բարիք կացջիր բերկրական ,
 Իսկ յորս ընծային 'ի սոսկականաց մի՛ բերեր վարկման .
 Ի յաջողութիւնս և 'ի վիշարս կաց առանց վըրդովման ,
 Աջ ողորք առ որ , ոչ բողորք բարձեալ զումեքէ յատեան .
 Բարեաց տըրիտուր լիաձեռըն տուր զարդեանցըն փոխան ,
 Հազիւ 'ի խընդիր գայցես , լինելով՝ յորս կայն բաւական :
 Ինդ վեհսըն վեհ որ զանձըն յարգարեա՛ որպէս և պատկան ,
 Բնդ միջակայնոց կացութիւն պայծառ կալ ըզմիջական .
 Օ՛ի և Ինն ամբաւ տեսող խոնարհացն է յիւր բարձրութեան
 Ի հեռաստանէ ճանաչող բարձանցն իսկ անզընդական .
 Ի բանս և 'ի գործս 'ի սէր և յատել պարզ և յայտնական ,
 Չըյիշել ըզկիրս ոգի ըզգեցեալ զանյիշաչարման .
 Ի գործըս բազումս ոչ առնել ձեռնարկս անընտրողական ,
 Հանդարտ ըզբաղիլ յարարս մեծամեծս առանց խուճապման .
 Աջ այնպէս դիւրաւ 'ի զարմանս աւշիլ յիրաց ինչ տեսման ,
 Սեղմիկ 'ի զըրոյցս , 'ի շարժումըն յամր , 'ի բանս ծանրաճայն .
 Օ՛ի չունի փութալ որ 'ի սակաւուն հաճ և հեշտական ,
 Եւ ոչ յոյժ ձրկտի առ որում չիք ինչ մեծ 'ի համարման :
 Կարկաչ աղաղակ անյագ բաղձանացն են նըշանական ,
 Փութաճեպ վազվազք արշաւեն կորզել վարկ տարապայման ,
 Ըպա զի քո ձիրք պայծառ ցուտսցի և համեստական ,
 Նախնի կարգելոց եռանդնոտ հողւով լէր ասպընջական :
 Եւ յսպէս յարգեսցես քո զարիութիւն ըզմեծանձնական ,
 Սովին փայլեսցի յարատեութիւնդ աննուտղական .
 Օյայս խընդրէ 'ի քէն կարգաւորագոյն օրէնք մարդկութեան ,
 Յայսմիկ վարժեցար յարդեանց քոց նախնեաց 'ի վեհանձնութեան :
 Օնեալ ես յարհեստ , 'ի հասարակաց սէտս 'ի գործ ածման ,
 Տենչիւ յարացիր վարժիլ ըստ կարգի քում բընաւորման ,
 Սատիր անդանդազ գործել յաջողակ և յարմարական ,
 Ի նուրբս 'ի խոշորս պահեալ զեղանակ համեմատութեան :
 Բաժինք են հողւոյն որ ինչ 'ի մարդիկ ձիրք անդըստական ,
 Յաշխարհի օգուտ ձըրի պարգևեալ ըստ պիտանութեան ,
 Յորոցն ընկալար հաղորդեա՛ սիրով և անկըծճական ,
 Օ՛ի զլին շընորհս արդեամբք յարգեսցես որպէս ետ հրաման :
 Չէ քեզ բարիորք յինչ որոշեցար յեանիլ անպիտան .
 Եւ ոչ իսկ յայլոց փառասէր ոգւով ձրկտիլ 'ի բաժան .
 Յոր անդաստանի կարգեցար մըշակ անտի առ դարման ,
 Եւ մի՛ տարադէպ յօտարին լինիր հուճ գերանդահան :

Վիտեմք ըզբազումս որք յիւրեանց բաժնից արտաքոյ բերան ,
 Տոյժ անհրնարին անձանց մըթերեալ վընստ բազմազան .
 Օ ըրկեալ և յորոց 'ի ձեռս ունէին բարութիւն փարթամ ,
 Վատանուն կացին ոչ հասանելով որոց տենչացան :
 Արհեստ նախագործ է մըշակութիւն երկրի վար և ցան ,
 Ար հարուստ բերէ ըզպէտըս կենաց հարկաւորական .
 Մի աղտեղացի գըծուծ երեսօք հին խարդախութեան ,
 Ար իւր բընական շահութն է լըծորդ արդար աշխատման :
 Արդար վաստակեա , ուղիղ բաժանեա , լեր հաճոյական .
 Պատուեալ և ըզՏէր յարդար վաստակոցդ ըստ ճըշմարտութեան .
 Օ ի յառատ բարիս միշտ ազբերացի քո ըշտեմարան ,
 Արպէս նախահարց քոց փարթամութեամբ յարազէղ մառան :
 Վարժ է շահաբեր զբազիլ յառևտուրս 'ի վաճառարան ,
 Բայց և դաւանացն անտի վըտակին հեղեղք սըտութեան .
 Ընդ նախագահէ 'ի պատրել զախմարս հինն այն դաւաճան ,
 Ի զըրկել զանմեղս տայ ըզխըրախոյս 'ի տենչ պերճութեան :
 Մի բերցես 'ի քեզ սիրտ սըտապատիր մի կամս ազահման ,
 Օ ի մի զըրկելոցն այրեսցէ անէծք ըզգոյսդ ամենայն .
 Օ ըրկել կեղեքել նենգել խարդախել մարդոյ չէ պայման ,
 Այլ արդարացի բերումն 'ի գործածս իւր վսեւրական :
 Աւղիղ է Ատուած , զուղղութիւն սիրէ ըզջինջ զըտական ,
 Ի զգործ մարդկային ուղղատեսս քըննէ առ 'ի տալ զարժան .
 Յայն ուղիղ կառն ըզգիտումն հոգւոյդ յըստակ հայեցման ,
 Եւ բոլոր շարժմունքդ ուղղեսցին 'ի նոյն առանց վըրիպման :
 Յովբալայ գըտար կացի՝ ըզբընար հար զԱրփէական ,
 Խափան ցընորիչ արկեալ համբարուաց ձայնիցն աղուական .
 Ընց ընդ ամէհի ալեացըն լերինս զերծիր ողջանդամ ,
 Օ երծուցեալ և զորս 'ի լուր քընարիդ են ըզմայլական :
 Հոգւոյն ընդունակ լեր Աւութեան շնորհաց 'ի նուագարան ,
 Սերժել 'ի հոգւոց զայսըն խեղդարկու զոխերիմ դաժան .
 Մի երգ ցոփաբան ժըխորըս բերցէ 'ի պարկեշտ հընչման ,
 Մի ախտ մարմնական զեղծցէ զուժգնութիւն սուրբ ներդաշնակման :
 Արդ լըկտի պարուց կորուստ է կենաց կորուստ հոգեկան .
 Ախտարժարժ հըրով կիզու զորս 'ի լուր լըսելիս բանան .
 Յիշեա՛ զՀերովդէս , բեր 'ի մըտածումն ըզգարըն Աոյեան ,
 Տես և զի՛նչ աղէտք 'ի պարուաց անտի յաշխարհըս զեղան :
 Ի ներկանըկարս զաշխոյժ մասուցեր քո ըզսեպհական ,
 Պայծառ փայլեցո՛ 'ի համեստ պատկերս նուրբ և քընքշական .
 Վիտեա՛ ըստուգիւ թէ համար ունիս տալ յոյժ ճըշգական ,
 Օ որոց անպարկեշտ նըկարուք եղեր պատճառ սոյթաբման :
 Վարժ ոսկերչութեան քեզ վիճակեցաւ արհեստ պիտեան ,
 Դործեա՛ ըստ արդար չափուն՝ զոր տայ քեզ կարգն արդարութեան .
 Չէ՛ քեզ 'ի յօդուտ թէ խարդախեսցես կամօք ոըշտութեան ,
 Օ ի մուր 'ի յերես մընաս խայտառակ հուսի անգը 'ի վախճան :

Առաձ է հընոցն եթէ ոսկերիչք իսկ ամենեքեան ,
 Խարդախ են և սուտ չունին զուղղութիւն 'ի գործ 'ի բերան .
 'Իս ըստու գութեամբ դերեւել ջանա՛ կայեալ յուղղութեան ,
 Օ ի սոյժառացիս 'ի կեանս երկոսին փառօք վերնական :
 'Երձիկ յարդարեաց ըզքեզ որ բաշխէ կարգն ըսկըզնական ,
 Ազիզ աշխատեաց որպէս իրաւունք են վայելչութեան .
 'Բո արհեստ ծածկեաց ըզմերկ մեր նախնիս ըզկընի խարման ,
 Մի ըզնոյն առիթ գործեցես հոգւոյդ 'ի բարեաց մերկման :
 Յիշեա՛ զոր սրտմէ ըզգող դերձակէն առակ ծերութեան .
 Արու՛մ սովորեալ էր 'ի գողանալ ձեռք իւր գործնական .
 Թէ 'ի ծուփս անկեալ հոգին խըղճահար 'ի խոր մըտածման ,
 Տեսանէր 'ի քուն զոր ինքեան պահէն յանաչառ դատման :
 Օ ի յիւր գողունեաց դըրոշ կարկատեալ դեքըն չարութեան ,
 Բարձր ազատկաւ տանին առաջի բազմերանգ նըշան .
 'Իոչէ զառաջեաւ քարող բարձրագոչ բողոք դանգատման ,
 Այս գործ է դերձկիս յիւրումն արուեստի գործ վատթարական :
 Յառնէ երկիւղիւ տայ իւր համբակին սաստիկ պատուիրան ,
 Աղդ առնել ինքեան զոր ետես սիգնօն 'ի ձորձոց ձեման .
 Երբ՝ ասէ , տեսցես ըզկըտրոց ժանիս բացեալ լայնական ,
 Աղբեա՛ ըզդըրօշն 'ի սեղմել զընթացս նորին ըստ արժան :
 Ի դէպ գոյ ձևել դիպակ ծանրագին ոսկեթել ոստայն ,
 Լայնէ ըզկըտրոց գողանալ անտի ըստ իւր սովորման .
 Չայնէ անգ կացին՝ յու շի՛ ամ , վարժակ , զսիգնու մըն զայն ,
 Առ լըռել սաստէ , զի յայս դիպակէ չէր՝ ասէ , 'ի նմայն :
 Արհեստաւորաց այս իղձ խառնածին դիւային սերման ,
 Ի կըծծի բարուց յօտարին բերիլ ինչօրն սեփական ,
 Շորթել գողսնալ՝ յորոց և գործեն յիրաց նիւթական ,
 Աիւթ հըրոյ գանձել յանմահ տոչորումն 'ի յանշէջ գեհեան :
 Այս վեր ըզգոյշ միայն յանխարդախս կաց 'ի պարագման ,
 Եւ մի տար հոգւոյդ ըզբազմավըտանգ տոյժ անանցական .
 Մի ընտելասցի անարգն այն հըրէշ ընդ քոյին բաղձման ,
 Օ ի մի և ըզքս զարդար ըզվաստակս մատուցէ գերբման :
 'Իրտըն ճըշմարիտ մի՛ պըղտորեացի 'ի գոյա գողութեան ,
 Օ որ սովորեցաւ հեղուլ յարհեստիկս ախան ագահութեան .
 Խարդախել շոպուել չէ՛ 'ի ըսկըզբանց ինչ ճըշմարտութեան ,
 Այլ 'ի տըմարդի ոգւոցն՝ որք վարին յայն գործըն խարման :
 Արդար վաստակոց առատ են պըտուղք և ջամբք հեշտական .
 Իսկ անարդարոց տոյժ ցաւոց մարմնոյ և աղց հոգեկան .
 Օ որ ինչ իրաւունք տան քեղ 'ի վայել սեւն և պարզական ,
 Յայնմիկ վայելեա՛ հեշտ և հանդարտիկ առանց գըժտութեան :
 Օ ի և ս ինձ յայսմիկ յերկար դեգերումն ունիլ աշխատման ,
 Թէ և բազմագոյն պըրակացն 'ի դէպ գոյր աստ քերթութեան .
 Ի նտրեա՛ զօգտակարն ոչ միայն զանձին այլ և զաղբական ,
 Արով յաղգասէր կոչ վերտառեցիս յընտիր ներբողեան :

ՅԵՆԿ

ԳԼԽԵԿԸՐԳՈՒԹԵԼՆ ԳՈՐԾՈՅՍ

Գ Լ Ո Ւ Խ Ա.	Նախաշաւիղ առ ՚ի նոյն յորդորման	1
Գ Լ Բ.	Ծնունդ և սնունդ Հայկայ	5
Գ Լ Գ.	Աստուածագաշտութիւն Հայաստանի	11
Գ Լ Դ.	Զեղծումն մարդկան ՚ի բարին	17
Գ Լ Ե.	Աղատութիւն Նոյի ՚ի Նուբոյն հեղեղաց	24
Գ Լ Զ.	Քաղմանալ մարդկան և բաժանումն	29
Գ Լ Է.	Աշտարակաշինութիւնն	36
Գ Լ Ը.	Վասրանջութիւնն Հայկայ	41
Գ Լ Թ.	Պատերազմ և յաղթութիւն Հայկայ	46
Գ Լ Ժ.	Միապետութիւն և աշխարհաշինութիւն Հայկայ	52
Գ Լ ԺԱ.	Մահ Հայկայ	60
Գ Լ ԺԲ.	Միապետութիւն Արամայ և հանդէսքն	71
Գ Լ ԺԳ.	Միապետութիւն Արայի	85
Գ Լ ԺԴ.	Պատերազմ Շամիրամայ ընդ Արայի	92
Գ Լ ԺԵ.	Եղերերգութիւն զԱրայե	111
Գ Լ ԺԶ.	Երգիծանութիւն առ Շամիրամ	119
Գ Լ ԺԷ.	Յորդոր նմանիլ նախնեաց	130

